autor: mgr inż. arch. Marcin Głuchowski

KU WSPÓŁCZESNEMU KWARTAŁOWI ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ

POSZUKIWANIE PRZESTRZENI PRZYJAZNEJ W ARCHITEKTURZE MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ

praca doktorska

promotor: prof. dr hab. inż. arch. Dariusz Kozłowski

Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki

Kraków 2015

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Autor był stypendystą w ramach projektu „Doctus – Małopolski fundusz stypendialny dla doktorantów” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Autor był stypendystą programu stypendialnego dla doktorantów Politechniki Krakowskiej w ramach projektu „Politechnika XXI wieku – Program rozwojowy Politechniki Krakowskiej – najwyższej jakości dydaktyka dla przyszłych polskich inżynierów”, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa w ramach Poddziałania 4.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP..... 7

I.1. MOTYWACJE PODJĘCIA TEMATU..... 8
I.2. CEL PRACY..... 9
I.3. TEZA PRACY..... 9
I.4. ZAKRES PRACY..... 9
I.5. STAN BADAŃ..... 10
I.6. METODA PRACY..... 12
I.7. PODSTAWOWE POJĘCIA..... 14

II. IDEA..... 17

II.1. KWARTAŁ..... 18
II.2. ZARYS HISTORYCZNY..... 18
II.3. WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ..... 20
II.4. PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA..... 23
II.5. PODZIAŁ..... 26

III. ANALIZA..... 33

III.1. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY..... 37

III.1.1. 12 TOWERS IN VALLECAS, *nodo17 architects, Manuel Pérez Romero + BUNCH*..... 38
III.1.2. CELOSIA, *MVRDV, Blanca Lleó Asociados*..... 40
III.1.3. IJBURG BLOK 37, *Inbo*..... 42
III.1.4. IJBURG BLOK 3A, *architectuurcentrale Thijs Asselbergs*..... 44
III.1.5. LE MONOLITHE, *MVRDV, Erick Van Egeraat Architects, Emmanuel Combarel Dominique Marrec architectes, Manuelle Gautrand Architecture, Pierre Gautier architecture*..... 46
III.1.6. PARKRAND, *MVRDV*..... 48
III.1.7. RESIDENTIAL BUILDING PACAMARA, *nps tchoban voss*..... 50
III.1.8. THE WHALE, *de Architekten Cie*..... 52
III.1.9. THE ZINK HOUSE, *Holsøe Arkitekter ApS*..... 54

III.2. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY..... 57

III.2.1. 'T WATERFORT, *KOW*..... 58
III.2.2. 102 DWELLINGS IN CARABANCHEL, *dosmasuno arquitectos*..... 60

III.3. KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY..... 63

III.3.1. IJBURG BLOK 47, *de Architekten Cie*..... 64
III.3.2. SØRENGA RESIDENTIAL COMPLEX 1 |SØRENGA|, *MAD*..... 66

III.4. KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY..... 69

III.4.1. BOLERO |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|, *KAPS Architekci Korneluk Parysek Słowik*..... 70
III.4.2. MILONGA |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|, *Kuryłowicz & Associates, Grupa 5 Architekci*..... 72

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.5. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY..... 75

III.5.1. 127 SOCIAL HOUSING BLOCK, *Araújo Brieva Architects*..... 76
III.5.2. 8 HOUSE, *BIG – Bjarke Ingels Group*..... 78
III.5.3. BUDYNEK MIESZKALNY CORTE VERONA, *Biuro Projektów Lewicki Łatak*..... 80
III.5.4. EMV / SOCIAL HOUSING / SANCHINARRO, *Burgos & Garrido Arquitectos Asociados*..... 82
III.5.5. MIXED-USE BUILDING, *Erick Van Egeraat Architects*..... 84
III.5.6. NORTHERN LIGHTS, *C. F. Møller Architects*..... 86
III.5.7. OFFICES AND HOUSING “LA FORTEZZA”, *Mario Botta Architetto*..... 88
III.5.8. SCHOTS 2 |SCHOTS 1 + 2, THE CIBOGA TERRAIN|, *S333 Architecture + Urbanism*..... 90
III.5.9. UNIBRÜCKE, *Manzl Ritsch Sandner Architekten*..... 92

III.6. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY..... 95

III.6.1. BOLIGSLANGEN – UNIVERSITETSHAVEN, FÆLLEDHAVEN, *Arkitema Architects, DOMUS arkitekter*..... 96
III.6.2. KADOELER BREEK, *EGM architecten*..... 98
III.6.3. THE SNAKE, *Georg Bumiller Architekten*..... 100

III.7. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY..... 103

III.7.1. 126 VPP IN SANCHINARRO, *Estudio Andrada Arquitectos.*..... 104
III.7.2. 44 SOCIAL HOUSING IN TAUSTE, *Magén Arquitectos*..... 106
III.7.3. BUDYNEK A |„ANGEL CITY” – ZESPÓŁ MIESZKANIOWO-USŁUGOWY|, *IQ Investment Quality Group Consortium*..... 108
III.7.4. BUDYNKI C I D |ZESPÓŁ MIESZKANIOWY 19. DZIELNICA|, *JEMS Architekci*..... 110
III.7.5. IJBURG BLOK 14, *DKV Architecten, Heren 5 Architecten, Atelier Kempe Thill*..... 112
III.7.6. MULTIFUNCTIONAL BUILDING, *Vilnius Architecture Studio*..... 114
III.7.7. OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA, *Hermanowicz Rewski Architekci*..... 116
III.7.8. ROTERMANN, *Kosmos*..... 118
III.7.9. SAVONA TOWER, *Ricardo Bofill Taller de Arquitectura*..... 120
III.7.10. ZESPÓŁ MIESZKANIOWY KWATERY GŁÓWNEJ, *JEMS Architekci*..... 122

III.8. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY..... 125

III.8.1. ATRIUMHÄUSER MOABITER WERDER, *Müller, Rhode, Wandert*..... 126
III.8.2. BARKING CENTRAL, *Allford Hall Monaghan Morris*..... 128
III.8.3. BARKLI PLAZA, *Sergey Skuratov Architects*..... 130

IV. SYSTEMATYKA..... 133

IV.1. PARAMETRY WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ..... 134

IV.1.1. FORMA..... 135

IV.1.1.1. | KWARTAŁ REGULARNY | KWARTAŁ NIEREGULARNY |.. 137
IV.1.1.2. | KWARTAŁ JEDNOLITY | KWARTAŁ ZŁOŻONY |..... 138
IV.1.1.3. | KWARTAŁ ZAMKNIĘTY | KWARTAŁ OTWARTY |..... 139

IV.1.2. KONTEKST, SKALA, PROPORCJE, FUNKCJA..... 144

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

IV.1.2.1. KONTEKST……..... 144
IV.1.2.1.1. | ŚRÓDMIEŚCIE | PRZEDMIEŚCIE |.....……..... 145
IV.1.2.1.2. | ZABUDOWA ZWARTA | ZABUDOWA LUŹNA |…….. 145
IV.1.2.1.3. | ZABUDOWA ŚREDNIOWYSOKA | ZABUDOWA NISKA |... 145
IV.1.2.1.4. | SĄSIEDZTWO TERENÓW REKREACYJNYCH | BRAK SĄSIEDZTWA TERENÓW REKREACYJNYCH |…….. 145

IV.1.2.2. SKALA……..... 146
IV.1.2.2.1. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |…… 146

IV.1.2.3. PROPORCJE…….. 147
IV.1.2.3.1. | 0–20% | 21–35% | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100%| 147

IV.1.2.4. FUNKCJA…… 148
IV.1.2.4.1. | MIESZKANIOWA | MIESZKANIOWA Z USŁUGAMI W PARTERACH | MIESZKANIOWA ORAZ USŁUGOWA |.... 148

IV.2. WSPÓŁCZESNE KWARTAŁY ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ POD WZGLĘDEM FORMY…….. 149

V. PODSUMOWANIE…….. 153

V.1. WNIOSKI…… 154

V.1.1. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WPŁYWAJĄCE POZYTYWNIE NA JAKOŚĆ WARUNKÓW ZAMIESZKIWANIA, CZYLI BUDUJĄCE PRZESTRZEŃ PRZYJAZNĄ……..... 154
V.1.2. RODZAJE PRZESTRZENI……... 173
V.1.3. AKTUALNY STAN WSPÓŁCZESNEGO KWARTAŁU ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ……..... 178
V.1.4. PRZYSZŁOŚĆ WSPÓŁCZESNEGO KWARTAŁU ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ……..…. 182

V.2. PORÓWNANIE…….. 185

V.2.1. RODZAJE ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ….. 186
V.2.2. WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ VERSUS BLOK MIESZKALNY…… 188

V.3. POTWIERDZENIE TEZY PRACY…….. 190

BIBLIOGRAFIA……..... 193

SPIS ILUSTRACJI……..... 203

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

I. WSTĘP

Spośród miejsc, w których przebywa człowiek, środowisko zamieszkania spełnia niewątpliwie bardzo ważną rolę, a ponadto jest także mianownikiem dla wszystkich innych obszarów życia. Strefa pracy, nauki, rozrywki, czy wypoczynku nigdy nie zapewni tak dużego poczucia bezpieczeństwa i stabilności, jaką możemy uzyskać właśnie w domu.

Oczywistym jest fakt, że podstawowy i niezwykle silny wpływ na rozwój człowieka ma rodzina. Jednakże warunki w jakich człowiek przebywa od najmłodszego okresu życia mogą wpłynąć pozytywnie bądź negatywnie na proces wychowywania i dorastania. Dwukierunkowe oddziaływanie na świadomość ludzką dotyczy nie tylko dzieci. Człowiek w każdym wieku utożsamia się z miejscem zamieszkania, czerpie z niego inspiracje i motywy do podejmowanych działań.

Znaczenie domu na przestrzeni dziejów zawsze było bardzo mocne. Zmieniało i dalej zmienia się jedynie sposób organizacji środowiska mieszkaniowego, który podyktowany jest przede wszystkim rozwojem cywilizacyjnym. Dawne jaskinie czy szałasy to przecież nic innego jak współczesne budynki mieszkaniowe.

W ostatnim czasie zauważamy istotne zmiany w sposobie kształtowania środowiska zamieszkiwania, szczególnie w przypadku budynków mieszkaniowych wielorodzinnych. „Nowoczesne życie wymaga, oczekuje nowego planu – dla domu i miasta.”[1] Migracja ludności do miast oraz zapotrzebowanie na nową jakość przestrzeni mieszkaniowej powoduje rozwój ilościowy i jakościowy tego rodzaju zabudowy, gdzie do najpopularniejszych typów możemy zaliczyć blok, wieżowiec, budynek szeregowy czy kwartał. Zmiany uwarunkowań życiowych powiązane z rozwojem techniki powodują, że idea ostatniego z wymienionych przykładów ulega znaczącym przekształceniom KU WSPÓŁCZESNEMU KWARTAŁOWI ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ. POSZUKIWANIE PRZESTRZENI PRZYJAZNEJ W ARCHITEKTURZE MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ.

[1] Le Corbusier, *W stronę architektury* (tytuł oryginału *Vers une architecture*, tłumaczenie Tomasz Swoboda, redakcja naukowa Andrzej Leśniak), Fundacja Centrum Architektury, Warszawa 2012, ISBN 978-83-934574-8-9, s. 97.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

I.1. MOTYWACJE PODJĘCIA TEMATU

Przestrzeń mieszkaniowa wielorodzinna, gdzie nieustannie obserwujemy zmiany podyktowane przede wszystkim zapotrzebowaniem na nowe realizacje oraz większymi wymaganiami dotyczącymi standardu, jest jednym z podstawowych czynników wpływających na architektoniczno-urbanistyczny kształt i charakter miasta. Standard przestrzeni wspólnej staje się coraz bardziej znaczącym wyznacznikiem jakości rzeczonych zespołów mieszkaniowych.

Analizując sposoby kształtowania architektury mieszkaniowej wielorodzinnej dotyczące przeszłości, często doszukujemy się konkretnych rozwiązań, które są wspólne i charakterystyczne dla realizacji z danej epoki. Czy możemy tak samo powiedzieć o architekturze wyżej wymienionego rodzaju budynków realizowanych współcześnie? Przełom XX i XXI w. kreśli nową myśl w kształtowaniu przestrzeni mieszkaniowej, którą zgodnie z przyjętymi w niniejszej pracy założeniami i nazewnictwem jest współczesny kwartał architektury mieszkaniowej. W bardzo wielu przypadkach architektura realizowana w takiej formie wprowadza do wykształtowanej przez nią przestrzeni dużo pozytywnych właściwości, takich jak porządek kompozycyjny, kameralność, poczucie bezpieczeństwa, itd. oraz dobrze koresponduje z przestrzenią publiczną. Wyżej wymienione oraz inne pozytywne cechy wyróżniają ją na tle pozostałych typów zabudowy mieszkaniowej.

Środowisko architektoniczne wpływa bardzo znacząco na czynności życiowe człowieka poprzez wywieranie pozytywnego bądź negatywnego wpływu, o czym pisze między innymi Augustyn Bańka.[2] Istotnym jest kształtowanie go w taki sposób, ażeby efekt oddziaływania był możliwie najkorzystniejszy. Znacząca rola struktury, od której jakości tak wiele zależy, stanowi jedną z podstawowych uzasadnień do podjęcia rzeczonego tematu.

Czym jest współczesny kwartał architektury mieszkaniowej? Czy każdą kreowaną przez niego przestrzeń możemy nazwać przyjazną? Czy współczesna architektura mieszkaniowa kształtowana w formie kwartału charakteryzuje się wspólnymi założeniami przestrzennymi, opartymi o konkretne zasady projektowe? Motywacji do podjęcia tematu jest bardzo wiele. Nade wszystko jednak istotą sprawy jest chęć zdefiniowania przestrzeni mieszkaniowej wielorodzinnej, zapewniającej jak najbardziej korzystne dla ludzi warunki zamieszkiwania.

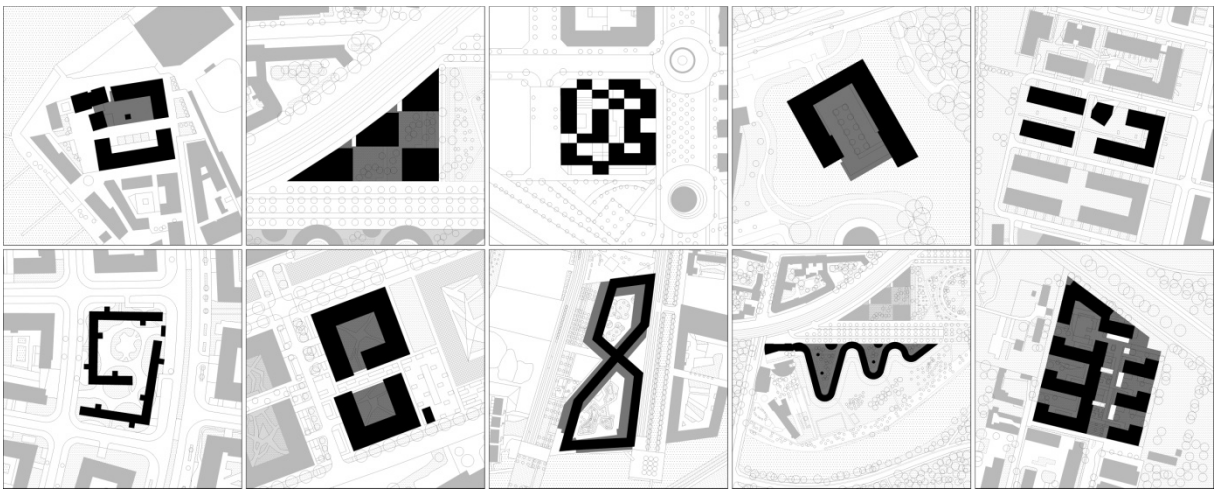

1.1. Współczesne kwartały architektury mieszkaniowej – schematy graficzne wybranych przykładów realizacji

[2] Augustyn Bańka, *Behawioralne podstawy projektowania architektonicznego,* Wydanie drugie, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 1984, s. 74.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

I.2. CEL PRACY

Elementy składające się na cel niniejszej pracy doktorskiej przedstawiają się następująco:

1. Zdefiniowanie przyjętych w kontekście niniejszej rozprawy pojęć: *współczesny kwartał architektury mieszkaniowej, przestrzeń przyjazna* i innych.

2. Przedstawienie wybranych realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, jako przykładów z pozytywnymi dla budowania przestrzeni przyjaznej cechami charakterystycznymi.

3. Wykonanie analizy porównawczej wyżej wymienionych realizacji.

4. Odszukanie i przedstawienie cech charakterystycznych wspólnych dla współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej oraz utworzenie grup, do których można przyporządkować rzeczone kwartały.

5. Zbadanie wpływu poszczególnych grup budynków na formę i jakość przestrzeni wspólnej.

6. Wypracowanie teoretycznego modelu przestrzennego współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej będącego przestrzenią przyjazną, przede wszystkim poprzez wyodrębnienie cech charakterystycznych wpływających pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania.

7. Zestawienie porównawcze w zakresie ogólnym współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej z blokiem mieszkalnym.

I.3. TEZA PRACY

Problematyka przedmiotu pracy doktorskiej stanowi podstawę do postawienia tezy, składającej się z trzech następujących części:

1. Istnieje możliwość wyodrębnienia cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej wpływających pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania, czyli budujących przestrzeń przyjazną.

2. Różnorodność właściwości współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pozwala na dokonanie podziału rzeczonych zespołów na grupy.

3. Parametry określające formę, skalę, proporcje, kontekst oraz funkcję współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej charakteryzują ich jakość, a tym samym standard przestrzeni półpublicznych i półprywatnych.

I.4. ZAKRES PRACY

Na podstawie obserwacji współczesnej architektury mieszkaniowej wielorodzinnej oraz analizy literatury przedmiotu wyznaczono zakres pracy określony na trzech płaszczyznach:

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1. Zakres merytoryczny

Przedmiotem pracy jest współczesny kwartał architektury mieszkaniowej w kontekście poszukiwania przestrzeni przyjaznej.

Praca odnosi się do rzeczonego typu zespołów mieszkaniowych realizowanych jako pojedyncze kwartały kształtowane niezależnie, bądź będące częściami składowymi większych inwestycji, w których skład wchodzi więcej niż jedno wyżej wymienione założenie przestrzenne. Opracowanie specyfikuje przede wszystkim charakter wykreowanej przestrzeni, a tym samym wzajemne relacje poszczególnych elementów. Pomimo iż czynniki określające formę, kontekst, skalę, proporcje, czy też funkcję konkretnych przykładów wprost odnoszą się do struktury miejskiej oraz z nią korespondują, praca nie wchodzi w bezpośrednie zagadnienie urbanistyki miasta.

Zakres obejmuje zdefiniowanie przestrzeni przyjaznej, co stanowi syntezę poszukiwań cech rzeczonych zespołów mieszkaniowych, które pozytywnie wpływają na jakość warunków zamieszkiwania.

2. Zakres czasowy

Opracowanie dotyczy współczesności z punktowymi odniesieniami do czasów wcześniejszych oraz wnioskami w podsumowaniu pracy, które stanowią propozycję rozwiązań na okres przyszły.

Obszar badań obejmuje współczesne założenia przestrzenne będące przedmiotem niniejszej pracy, które zostały zrealizowane w ostatnich dwudziestu latach. Zakres wynika z faktu zaobserwowania, że w okolicach początku przytoczonego okresu czasu rozpoczęło się nasilenie kreślenia omawianej drogi w architekturze mieszkaniowej wielorodzinnej.

Analizowanie literatury odnosi się przede wszystkim do publikacji wydanych od 1990 r. Podstawę badawczą stanowią poza tym prace uznawane za fundamentalne i inne opracowania powiązane tematycznie, pochodzące także z wcześniejszych okresów.

3. Zakres terytorialny

Delimitacja terenowa dla przedmiotu badań dotyczy realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej z Europy.

Ponadto w pracy stosuje się punktowe odwołania do przedmiotowej problematyki w odniesieniu do innych części świata.

I.5. STAN BADAŃ

Badania i analizy współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, które polegają na wykonywaniu osobistych wizji lokalnych, stanowią największą podstawę do opracowania niniejszej pracy doktorskiej. Jednakże bardzo duży wpływ na przedmiotową rozprawę wywierają również informacje pochodzące z ogólnodostępnych źródeł. W oparciu o ich analizę, poczynioną w kontekście zakresu niniejszej pracy, określono aktualny stan badań.

Tematyka kwartału architektury mieszkaniowej została ujęta dotychczas w wielu pozycjach literatury, w tym także pracach doktorskich. Nie doszukano się jednak opracowania traktującego w sposób jednoznaczny o istocie współczesnego typu założenia

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

przestrzennego, będącego przedmiotem niniejszej rozprawy. Spośród bardzo wielu znaczących źródeł informacji należy przedstawić kilka wiodących.

1. W kręgu polskojęzycznych publikacji książkowych wyraźnie widać, że współczesne środowisko mieszkaniowe jest motywem przewodnim wielu z nich. Tematyka dotyczy bardzo dużej ilości aspektów, poczynając od estetyki, poprzez funkcję, technologie budowlane, ekologiczność, po uwarunkowania formalno-prawne oraz inne charakterystyczne elementy. Warto podkreślić niektóre ze znaczących dla niniejszej pracy książek, podejmujących w szerokim zakresie temat zabudowy wielorodzinnej. Dwie autorstwa Grażyny Schneider-Skalskiej: *Zrównoważone środowisko mieszkaniowe. Społeczne – oszczędne – piękne* z 2012 roku oraz *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia* z 2004 roku. Istotny w tej kwestii jest także utwór napisany przez Jana Pallado, pt. *Zabudowa wielorodzinna. Podstawy projektowania*, powstały w 2014 roku.

2. Grono anglojęzycznych publikacji, zbieżnych merytorycznie z przedmiotem niniejszej rozprawy, reprezentuje jeden z najważniejszych w tym zakresie utworów – *Creating Defensible Space*, autorstwa Oscara Newmana. Architekt pisze o możliwościach zapewniania bezpieczeństwa w osiedlach mieszkaniowych poprzez „tworzenie przestrzeni obronnych", opartych przede wszystkim o zasadę naturalnego określania i kontrolowania terenu. Praca, która powstała w znacznie wcześniejszym okresie, przedstawia ponadto inne ważne aspekty, jak podział przestrzeni zespołów wielorodzinnych na poszczególne strefy.

3. Są także dużo wcześniej powstałe dzieła architektury, gdzie idea i ponadczasowość stanowią ich bezwzględne atuty. Do takich utworów, mających jednocześnie niemałe znaczenie dla przedmiotowej pracy, możemy zaliczyć *O architekturze ksiąg dziesięć*, autorstwa Witruwiusza.

4. Znaczącym źródłem wiedzy o zespołach mieszkaniowych wielorodzinnych są wykonane w ostatnich latach prace doktorskie. Informacje w nich zawarte, ze względu na swoją problematykę i aktualność poruszają zagadnienia, które można także odnieść do przedmiotu niniejszego opracowania. Na uwagę zasługuje chociażby rozprawa *Kameralność w wielorodzinnych zespołach mieszkaniowych,* napisana przez Stanisława Krzaklewskiego w 2010 roku, jak również opracowanie Mariusza Twardowskiego z 2002 roku pt. *Kwartał zabudowy mieszkaniowej jako model współczesnej przestrzeni miejskiej*.

5. Niezwykle istotną część składową stanu badań na temat zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej stanowią liczne artykuły. Publikacje dotyczą zarówno czasopism o charakterze naukowym, jak również popularno-naukowym. Bardzo dużo informacji uzyskujemy między innymi z *Czasopisma Technicznego.* Na szczególną uwagę w tym temacie zasługują także prace udostępniane w ramach różnorodnych publikacji konferencyjnych, a w szczególności organizowanych przez *Szkołę Naukową Habitat*, gdzie redaktorem prac zbiorowych jest Zbigniew Bać.

6. Nie sposób w tym miejscu pominąć powiązane z powyższym źródło informacji, jakim są wystąpienia prelegentów, przedstawiających na konferencjach referaty zbliżone tematycznie do przedmiotu pracy. Pomimo, iż prezentowane treści są bezpośrednio powiązane z publikowanymi artykułami, wnoszą one nieco inne spojrzenie na problematykę, stanowiąc niejako uzupełnienie informacji drukowanych.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

7. W kwestii pozyskania danych statystycznych o charakterze ogólnym, źródło stanowią między innymi roczniki: *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2012* i *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2014*.

8. Na szczególną uwagę zasługuje treść prezentowana na stronach internetowych. Niezwykle cenne źródło danych stanowią informacje udostępniane przez pracownie projektowe, będące autorami przykładów stanowiących przedmiot badań i analiz. Ponadto dostęp do ważnych wiadomości umożliwiają strony o ogólnej tematyce architektonicznej, gdzie jest możliwość zapoznania się z interesującymi wypowiedziami na tematy związane z architekturą mieszkaniową wielorodzinną.

Wiele pozycji literatury przedstawiających różnorodne zagadnienia dotyczące zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, nie będącej jednak kwartałami architektury mieszkaniowej, jest źródłem informacji, które pośrednio także przekłada się na płaszczyznę przedmiotu opracowania.

Reasumując, aktualny stan badań stanowi znaczącą podstawę do pracy nad dysertacją, przede wszystkim jako mocne pod wyglądem merytorycznym wsparcie dla osobiście prowadzonych metodą in situ badań i analiz. Fakt nie znalezienia w ogólnodostępnych źródłach informacji dotyczących podjęcia tematu, który traktowałby o problematyce bezpośrednio zbieżnej z niniejszym opracowaniem, potwierdza zasadność rzeczonej pracy doktorskiej.

I.6. METODA PRACY

Przy założeniu przeprowadzenia w możliwie najbardziej czytelny i zwięzły sposób całości procesu opracowania pracy doktorskiej przyjęto metodę, która przejawia się w wykonaniu następujących etapów pracy, których kolejność wynika ze związku przyczynowo-skutkowego:

1. Ustalenie i umotywowanie wyboru kryteriów badawczych.

2. Przeprowadzenie wstępnych badań w celu wyodrębnienia powtarzających się cech wspólnych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej. Opracowanie w związku z tym schematów graficznych przykładów ideowych, przedstawiających podział tego rodzaju zespołów pod względem formy i jej parametrów.

3. Wybór konkretnych realizacji wyżej wymienionego typu architektury mieszkaniowej wielorodzinnej, będących podstawą do przeprowadzenia szczegółowych badań i analizy. Wyselekcjonowanie dotyczy przykładów ocenionych przez autora niniejszej pracy jako korzystnych pod względem posiadania pozytywnych cech kształtowania przestrzeni, do czego podstawę stanowią wstępne badania oraz opinie cenionych projektantów i krytyków architektury.

4. Dokładna analiza wybranych przykładów rzeczonych założeń przestrzennych na podstawie wykonanych osobiście wizji lokalnych, rozmów z mieszkańcami oraz informacji z ogólnodostępnych źródeł. Znaczące dla tej części pracy jest przyporządkowanie badanych zespołów do odpowiednich podgrup w oparciu o przyjęte założenia i kryteria badawcze.
W celu przeprowadzenia szczegółowych analiz posłużono się metodą polegającą na przygotowaniu opracowań graficznych do prezentowanych w pracy realizacji, ujednoliconych

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

dla wszystkich przykładów, pokazujących przede wszystkim formę, kontekst, skalę i proporcje badanych zespołów mieszkaniowych.

5. Opracowanie systematyki współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej na podstawie przeprowadzonych badań i analizy.

6. Podsumowanie pracy polegające na określeniu wniosków, dokonaniu porównania oraz potwierdzeniu tezy, stanowiącym merytoryczne dopełnienie opracowania.

Rozprawę doktorską skonstruowano w postaci układu składającego się z pięciu rozdziałów: wstęp, idea, analiza, systematyka i podsumowanie oraz dwóch elementów końcowych: bibliografia i spis ilustracji.

W pierwszym rozdziale przedstawia się motywacje podjęcia tematu, cel, tezę i zakres pracy, jak również stan badań, metodę pracy oraz podstawowe pojęcia.

Drugi rozdział określa ideę zagadnień, które dotyczą niniejszego opracowania. Charakteryzuje kwartał i przedstawia zarys historyczny. Następnie rozwija w odrębnych punktach przyjęte w pracy pojęcia: współczesny kwartał architektury mieszkaniowej oraz przestrzeń przyjazna. Na koniec tej części zostaje przedstawiony opracowany podział rzeczonych założeń przestrzennych.

Kolejny rozdział pracy stanowi analiza, będąca prezentacją badań poczynionych na wybranych przykładach współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej. Zestawienia i porównania przeprowadzane na bardzo wielu płaszczyznach, grupowanie pod względem cech charakterystycznych, czy też ogólne opisy właściwości poszczególnych realizacji stanowią w rzeczonej części opracowania bardzo wyraźny obraz przedmiotu badawczego niniejszej pracy doktorskiej.

Następnym rozdziałem jest systematyka. Przedstawione zostają tutaj parametry współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej oraz podział przedmiotowego rodzaju zespołów wielorodzinnych pod względem formy. Struktura powyższych punktów wynika bezpośrednio z badań zaprezentowanych w poprzedniej części pracy. Pokazuje się pozytywny wpływ poszczególnych właściwości współczesnych kwartałów na jakość warunków zamieszkiwania, a tym samym na kreowanie przestrzeni przyjaznej.

Podsumowanie stanowi ostatni z pięciu rozdziałów, w którym przedstawione zostają wnioski, porównanie oraz potwierdzenie tezy, dopełniające przedmiotowe rozważania. Rzeczona część pracy opisuje cechy charakterystyczne współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej wpływające pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania, czyli budujące przestrzeń przyjazną, rodzaje przestrzeni, aktualny stan współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, jak również przyszłość tego typu założenia przestrzennego. Rozdział prezentuje także rodzaje architektury mieszkaniowej wielorodzinnej oraz porównuje współczesny kwartał architektury mieszkaniowej z blokiem mieszkalnym.

Pracę doktorską kończą dwa elementy: bibliografia, która specyfikuje książki, artykuły, roczniki statystyczne i strony internetowe oraz spis ilustracji, przedstawiający fotografie i rysunki, które stanowią niezwykle istotną część niniejszego opracowania. Bardzo duża część zdjęć, jak również wszystkie rysunki zastosowane w przedmiotowej rozprawie zostały wykonane przez autora pracy doktorskiej.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

I.7. PODSTAWOWE POJĘCIA

Tytuł pracy doktorskiej zawiera dwa podstawowe pojęcia stanowiące o jej istocie: współczesny kwartał architektury mieszkaniowej oraz przestrzeń przyjazna. W opracowaniu pojawia się ponadto wiele innych nazw związanych z tematyką niniejszej rozprawy. Na szczególną uwagę zasługuje studium rodzajów przestrzeni dotyczących przedmiotowego typu założenia mieszkaniowego, czego wynikiem jest następujący podział: przestrzeń publiczna, przestrzeń półpubliczna, przestrzeń półprywatna, przestrzeń prywatna. Część wspólna oraz wnętrze kwartału stanowią określenia, które również zalicza się do grupy ważniejszych kwestii związanych z niniejszą pracą doktorską.

Informacje zawarte w tym punkcie traktowane są jako wprowadzające do znacznie bardziej rozwiniętych rozważań poczynionych w kolejnych rozdziałach rozprawy, które wynikowo dokładnie definiują zarówno przytoczone tutaj, jak również inne zagadnienia. Przedstawione poniżej pojęcia i ich określenia dotyczą kwestii najważniejszych dla znaczenia przedmiotowego opracowania:

1. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej – układ przestrzenny formowany przez budynek lub zespół budynków kreujący przestrzeń przyjazną dla mieszkańców, który posiada cechy charakterystyczne wpływające pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania, wynikające przede wszystkim z formy, jak również innych parametrów rzeczonego sposobu kształtowania przestrzeni mieszkaniowej wielorodzinnej, tym samym nie powtarzające się w innych typach zabudowy mieszkaniowej. Poprzez swój układ organizuje użytkownikom przestrzeń w szczególności o charakterze kameralnym, z jednoczesnym zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa. Bezpośrednio lub optycznie wyodrębnia cztery rodzaje przestrzeni: publiczną, półpubliczną, półprywatną i prywatną w różnych wariantach i zestawieniach, charakterystycznych dla danego przykładu.

Przymiotnik *współczesny* dotyczy dwóch aspektów. W głównej mierze jest określeniem przez autora kwartałów architektury mieszkaniowej posiadających co najmniej najważniejsze ze sprecyzowanych w niniejszej pracy cech charakterystycznych, zaprezentowanych na konkretnych przykładach realizacji. Ponadto odnosi się do czasowego zakresu opracowania, a tym samym w założeniu autora dotyczy rzeczonego typu zespołów mieszkaniowych zrealizowanych w ostatnich dwudziestu latach.[3]

2. Przestrzeń przyjazna – przestrzeń pozytywnie wpływająca na jakość warunków zamieszkiwania. Wśród cech charakterystycznych kreowanej przez współczesny kwartał architektury mieszkaniowej przestrzeni, które składają się na powyższą syntezę, znajdują się przede wszystkim elementy wpływające pozytywnie na budowanie wspólnoty społecznej, poczucia bezpieczeństwa, czy też kameralności. Uporządkowana kompozycja przestrzenna, wysoki poziom estetyki, czytelne relacje z przestrzenią publiczną, to tylko niektóre z jej właściwości korzystnie oddziaływujących na jakość środowiska mieszkaniowego.[4] Ważne jest również, ażeby charakter przestrzeni uwzględniał aspekty proekologiczne, przyczyniające się do prowadzenia zdrowego stylu życia oraz odnoszące się z szacunkiem do środowiska, co stanowi już odrębną problematykę, której nie dotyczy niniejsza praca doktorska.

[3] Punkt II.3. WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ w pełnym zakresie podejmuje temat rzeczonego zagadnienia, do którego poza tym odnoszą się wszystkie rozdziały niniejszej pracy doktorskiej.

[4] Bardziej szczegółowe informacje dotyczące definicji przestrzeni przyjaznej w kontekście współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, które odnoszą się do konkretnych przykładów, przedstawiono przede wszystkim w punkcie II.4. PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA oraz w innych częściach opracowania.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3. Rodzaje przestrzeni – wyznaczony przez współczesny kwartał architektury mieszkaniowej podział związanej z nim przestrzeni, który powstał w związku z określeniem charakteru użytkowego poszczególnych jej części. W kolejności od najbardziej do najmniej dostępnych uzyskujemy odpowiednio: przestrzeń publiczną, przestrzeń półpubliczną, przestrzeń półprywatną oraz przestrzeń prywatną.

Wykonane badania przedstawiają dużą różnorodność w sposobie kształtowania przestrzeni, a tym samym we wzajemnych relacjach poszczególnych ich rodzajów. Zawsze jednak występuje zasada określająca ogólny schemat wzajemnego układu przedmiotowych rodzajów struktur, złożony z trzech części. Analizując w kierunku od zewnątrz do wewnątrz rzeczonego założenia, otrzymujemy powtarzający się plan: zewnętrze kwartału stanowi przestrzeń publiczna, bądź niekiedy półpubliczna, następnym elementem jest część wewnętrzna kwartału, którą jest przestrzeń półpubliczna i/lub półprywatna oraz ostatnia strefa – forma budynku, zawierająca w sobie przestrzeń prywatną wraz z dodatkami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

Przedmiotowy podział oparto na badaniach współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, wykonywanych w ramach opracowywania niniejszej pracy doktorskiej oraz analizie ogólnodostępnych publikacji przedstawiających problematykę zespołów wielorodzinnych. Do najważniejszych z nich zalicza się teorię Oscara Newmana. Przedstawione tam nazewnictwo i ogólna zasada klasyfikacji rodzajów przestrzeni, stały się podstawą przy definiowaniu podziału w ramach wykonywania niniejszej pracy doktorskiej, opartego przede wszystkim na problematyce współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej.[5]

4. Część wspólna – przestrzeń zespołu mieszkaniowego wielorodzinnego dostępna przede wszystkim, bądź tylko i wyłącznie dla jego mieszkańców oraz osób z nimi związanych. Nazywana jest również częścią lub przestrzenią społeczną. We współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej występuje w dwóch formach.

W pierwszym przypadku stanowi strefę zewnętrzną, bezpośrednio lub optycznie wydzieloną z całej struktury przestrzennej. Barierą, o której mowa, może być zarówno sztuczne ograniczenie dostępu poprzez stosowanie szczelnej zabudowy lub ogrodzeń, bądź też wydzielenie wizualne za pomocą zastosowania odpowiedniego układu brył zespołu, zapewniającego w jakimś stopniu bezpośredni kontakt z zewnętrzem kwartału. Wybór jednej z metod świadczy o statusie części wspólnej, definiując ją jako przestrzeń półpubliczną, półprywatną lub też mieszaną. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej jest jedynym rodzajem zabudowy wielorodzinnej, którego układ formy może optycznie wyznaczyć przestrzeń o charakterze półpublicznym.

Drugi wariant występowania struktury, będącej przedmiotem niniejszego punktu, dotyczy przestrzeni bezpośrednio zawartej w formie budynku. Stanowi ją przede wszystkim komunikacja pozioma i pionowa, parking podziemny, tarasy oraz inne tego typu miejsca w obiekcie. Podobnie jak w powyższym przypadku, w zależności od możliwości dostępu do przytoczonych powyżej miejsc określa się je mianem przestrzeni półpublicznej, półprywatnej, bądź mieszanej.

Praca doktorska traktuje szczegółowo o zakresie pierwszego z wymienionych punktów, jako o strukturze przestrzennej mającej bardzo duży wpływ na jakość środowiska mieszkaniowego, będącego przedmiotem niniejszej rozprawy. Drugi wariant stanowi natomiast odrębną tematykę, która nie jest zagadnieniem przewodnim w pracy doktorskiej.

[5] Rozbudowane informacje dotyczące tego tematu wraz z dokładnym sprecyzowaniem pojęć poszczególnych rodzajów przestrzeni przybliża w szczególności punkt V.1.2. RODZAJE PRZESTRZENI.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5. Wnętrze kwartału – strefa generowana przez układ formy współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, stanowiąca jego podstawową przestrzeń społeczną. Pojęcie jest zbieżne z powyżej przedstawionym określeniem części wspólnej dotyczącym pierwszego przypadku, który traktuje o strukturze zewnętrznej, wydzielonej z przestrzeni zespołu.

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej charakteryzuje się posiadaniem jednego, bądź większej ilości wnętrz, w zależności od przestrzennego charakteru założenia. Mogą one być zamknięte lub otwarte, co wynika z odpowiedniego ukształtowania formy zespołu oraz innych elementów zagospodarowania terenu.[6]

[6] Więcej informacji związanych z tą tematyka zawiera punkt IV.1.1.1.3. | KWARTAŁ ZAMKNIĘTY | KWARTAŁ OTWARTY |

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

II. IDEA

Zdajemy sobie sprawę jak wielkie znaczenie w życiu człowieka ma przestrzeń związana z miejscem zamieszkiwania. Ludzki system wartości stawia na bardzo wysokim miejscu czynniki wpływające na kształtowanie charakteru i tożsamości człowieka. „Architektura ma swój własny obszar istnienia. Pozostaje w wyjątkowo cielesnym związku z życiem. (…) nie jest ona zasadniczo ani przesłaniem, ani znakiem, lecz oprawą i tłem dla przemijającego życia, wrażliwym naczyniem dla rytmu kroków po podłodze, dla skupienia przy pracy, dla ciszy snu.”[7]

Rozdział w całej swojej formie podejmuje temat określenia idei współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, której motywem przewodnim jest zapewnienie dla człowieka jak najlepszych warunków zamieszkiwania, czyli utworzenia przestrzeni przyjaznej.

[7] Peter Zumthor, *Myślenie architekturą* (tytuł oryginału *Architektur Denken*, przełożył Artur Kożuch), Wydawnictwo Karakter, Kraków 2010, ISBN 978-83-62376-02-5, s. 12.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

II.1. KWARTAŁ

Powszechne znaczenie słowa kwartał dotyczy przede wszystkim dwóch aspektów – zabudowy oraz czasu. W pierwszym z nich, rzeczonym stwierdzeniem określa się część przestrzeni miejskiej wyznaczonej na planie czworokąta przez przyległe, łączące się ze sobą ulice. W drugim natomiast, przedmiotowe słowo opisuje jedną czwartą roku. Zauważamy zatem, że w obydwu przypadkach definiujemy pewną część przestrzeni, wyznaczoną według konkretnych założeń.

Zmieniające się warunki środowiskowe, sposób życia człowieka oraz postęp techniczny powodują, że idea kwartału dotyczącego zabudowy w ostatnich czasach znacząco ewaluowała, aż do wykreowania obecnych tendencji w kształtowaniu rzeczonego rodzaju zabudowy, który autor nazywa współczesnym kwartałem architektury mieszkaniowej. Wspomniane okoliczności doprowadziły do sytuacji, w której można powiedzieć, że zmianie uległa duża część właściwości charakterystycznych dla opisywanego typu założeń przestrzennych.[8]

II.2. ZARYS HISTORYCZNY

Krótką podróż po dziejach osadnictwa rozpoczynamy od czasów, kiedy pierwszymi formami zapewniającymi ochronę przed zewnętrzem były jaskinie. Po długim czasie rozpoczęto organizować schronienia poprzez bezpośrednie wznoszenie struktur przestrzennych z ogólnodostępnych wówczas tworzyw – tak powstawały pierwsze szałasy. Namiot stał się elementem przejściowym w kształtowaniu form schronienia od tymczasowych do stałych struktur mieszkaniowych.[9] Przestrzenie wydrążane w ziemi rozpoczęły nowy etap w budownictwie. W następnych fazach konstrukcja wychodziła już powyżej poziomu terenu, pierwotnie jako forma o zarysie owalnym.

Przejdźmy teraz do początków powstawania zespołów mieszkaniowych wielorodzinnych. Pierwszą metodą kształtowania było zwyczajne zespajanie pojedynczych struktur ze sobą. Wraz z ich rozwojem przychodziły nowe problemy związane ze sposobem wzajemnego łączenia oraz kształtowaną przestrzenią. Wzrost wielkości prowadził do powstawania większych wspólnot mieszkaniowych, stanowiących w pewnym sensie pierwowzór osiedli. Osada Buqras położona w Syrii (powstała ok. 6400-6000 r. p.n.e.), stanowi najstarszą tego typu strukturę przestrzenną, której fragment został przewidziany i wybudowany z uwzględnieniem parcelacji ziemi.[10]

Rosnące potrzeby wpływały na kolejne fazy rozwoju. Istotne znaczenie w tej kwestii miało uwzględnianie nowych czynników kształtowania przedmiotowej struktury, do których można zaliczyć między innymi komunikację, geometrię, czy też ogólnie rozumianą kompozycję.

Przenieśmy się teraz do czasów znacznie późniejszych. Pierwsze miasta z terenami wydzielonymi pod zabudowę wyznaczającą dziedziniec, stanowią o początku myśli na temat powstawania kwartałów zabudowy. Insule, będące strukturą wielorodzinną w starożytnym Rzymie, były skonstruowane na zasadzie dziedzińców, do których przystawały mieszkania. Rzeczone przykłady nie stanowiły jednak reguły w kształtowaniu ówczesnych miast.

---

[8] Rozwinięcie tego tematu znajduje się przede wszystkim w punkcie II.3. WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ.

[9] Marta Tobolczyk, *Narodziny architektury. Wstęp do ontogenezy architektury*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, ISBN 83-01-13179-9, s. 38-56.

[10] *Ibidem*, s. 135-138.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Myśląc o bardziej zorganizowanej i prowadzonej na szerszą skalę zabudowie wielorodzinnej, gdzie mieszkania były przeznaczane pod wynajem, napotykamy wiek XVI i XVII. W kolejnych latach owe założenia przestrzenne ulegają przemianom przede wszystkim pod kątem rozwoju struktury części wewnętrznych. Czas, w którym możemy mówić, że rozpoczął się proces formowania zabudowy kwartałowej w układzie kamienicowym datuje się na wiek XVIII i XIX. Obserwujemy następnie znaczący wzrost ilości rzeczonych założeń przestrzennych w związku ze zwiększeniem zapotrzebowania mieszkaniowego, co podyktowane było przede wszystkim rewolucją przemysłową.[11]

Wprowadzano coraz częściej funkcję usługową, którą sytuowano przede wszystkim na poziomie parterów budynków. Znaczenie jakie wywierała dla codziennego życia użytkowników kwartałów było bardzo duże. Jednakże dawało się także zauważyć niekorzyść z tego płynącą, mianowicie usługi generowały dodatkowy hałas, który sprawiał uciążliwość użytkownikom zespołów wielorodzinnych. Jedną z metod zaradczych stawało się lokalizowanie pomieszczeń, dla których cisza była większym priorytetem, od strony dziedzińca.

W następnych przedziałach czasowych rozpoczął się proces budowania wielkich osiedli robotniczych. Zaczęły także powstawać koncepcje miast-ogrodów. Sposób projektowania zespołów mieszkaniowych szedł wieloma nurtami.

Podnoszący się poziom życia mieszkańców stanowił podstawę do generowania zmian w sposobie projektowania zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Zapewnianie warunków do większej aktywności społecznej i fizycznej stawało się ideą przewodnią w czynionych przekształceniach. Większą uwagę przywiązywano zatem do jakości przestrzeni, które mogły być dostępne dla większej ilości osób, a stanowiły je przede wszystkim dziedzińce kwartałów. Zaczęto skupiać się na gabarytach części wspólnych, tak ażeby stawały się proporcjonalne swoimi rozmiarami do wymiarów całych kwartałów zabudowy. Powstało tym samym wiele zespołów mieszkaniowych, w których owe wnętrze społeczne zaczęło odgrywać znaczącą rolę. Pośród wiodących przykładów bez wątpienia wyróżnia się Siedlung Schillerpark, zaprojektowane w duchu modernizmu przez Bruna Tauta. Przykład z Berlina, zrealizowany w latach 1924-1930, który w późniejszym czasie był jeszcze przez innych projektantów częściowo odbudowany po zniszczeniach, jak również rozbudowany, stanowi według autora pracy doktorskiej istotny moment zwrotny na drodze do ukształtowania idei współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej.

2.1a. 2.1b. 2.1c. Siedlung Schillerpark

Kolejnym ważnym etapem na płaszczyźnie kształtowania zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wydają się być dzieła socrealizmu, gdzie jednym z polskich przykładów jest Nowa Huta. Następnie przechodzimy przez okres modernizmu, który w tym temacie charakteryzował się przede wszystkim generowaniem przestrzeni złożonej z form prostych o dość regularnym i powtarzalnym układzie.

[11] Jan Pallado, *Zabudowa wielorodzinna. Podstawy projektowania,* Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2014, ISBN 978-83-7880-284-6, s. 12.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Zmiany w podejściu do sposobu kształtowania architektury mieszkaniowej wielorodzinnej przychodzą wraz z nowym okresem – postmodernizmem. Ricardo Bofill, jako wiodący reprezentant tego nurtu, realizuje znaczący projekt Les Espaces d'Abraxas w Marne-la-Vallée we Francji. Podstawowe założenia architektury mieszkaniowej charakteryzujące styl, przejawiają się między innymi mniejszą niż w niektórych wcześniejszych przypadkach skalą budynków, czy też wzorowaniem na rozwiązaniach historycznych. Popularność rzeczonego nurtu nie trwa jednak długo, ustępując miejsca dzisiejszym tendencjom w projektowaniu.

Wędrówkę po historii przemian związanych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną kończymy na współczesności, o której traktuje przedmiotowa praca doktorska.

II.3. WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ

Analizując architekturę mieszkaniową wielorodzinną realizowaną w formie współczesnego kwartału, warto odnieść się do wcześniejszej metody kształtowania owych zespołów mieszkaniowych, celem znalezienia podstawowych różnić i podobieństw. Wiadomo już, że stwierdzenie *kwartał zabudowy,* powszechnie kojarzy się przede wszystkim z budynkiem lub ich zespołem, ograniczonym ze wszystkich stron ulicami oraz zlokalizowanym w częściach miasta o dużej gęstości zabudowy. Aktualny styl życia oraz rozwój technologii budowlanej sprawiły, że wcześniejsze założenia przestrzenne ewoluowały, czego wynikiem jest powstanie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Poniższa treść precyzuje najważniejsze płaszczyzny, na których doszło do przekształceń, co w znacznej części przedstawia także rysunek – *2.2. Kwartał architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym (po lewej) i współczesny kwartał architektury mieszkaniowej (po prawej) – schematy graficzne przykładów ideowych (str. 22).*

1. Wcześniejsza forma przestrzeni kwartału była zawsze podzielona ze względu na wielu właścicieli poszczególnych jej części. Zarówno struktura budynków cechowała się niejednorodnością, jak również wnętrze założenia stanowiło odrębne od siebie części, przynależne do poszczególnych budynków generujących cały zespół. Podstawową zmianą stało się ujednolicenie formy budynku oraz części wspólnej dla mieszkańców, co było możliwe przede wszystkim za sprawą udziału jednego podmiotu w procesie inwestycyjnym całego założenia. Po przeprowadzonej inwestycji części prywatne, jakimi są mieszkania wraz z elementami towarzyszącymi, zostają sprzedane poszczególnym właścicielom. Strefy wspólne dla mieszkańców nie ulegają tym samym bezpośredniemu podziałowi, a jedynie procentowy udział w ich własności posiadają mieszkańcy kwartału. Dzięki temu uzyskuje się jednolitą w założeniu projektowym formę budynku oraz przestrzeń wspólną. Wpływa to niezwykle korzystnie zarówno na większe możliwości w kształtowaniu architektury zespołu, jak również urządzaniu części społecznej w sposób bardziej przyjazny użytkownikom. Projektowe ujęcie przestrzeni wewnętrznej jako całościowej i spójnej struktury daje większe możliwości w uzyskaniu korzystnych relacji z otoczeniem, polegających przede wszystkim na zapewnieniu poczucia kameralności i bezpieczeństwa we wnętrzu, bez konieczności bezpośredniego odcinania się od przestrzeni publicznej.

2. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej otwiera się w kierunku innej metody kreowania przestrzeni pod względem komunikacyjnym, co jest możliwe za sprawą cech charakterystycznych tegoż sposobu kształtowania przestrzeni wielorodzinnej, opisanych w powyższym punkcie. Kontakt z ulicami zewnętrznymi ze wszystkich stron zespołu mieszkaniowego staje się niepotrzebny, ze względu na ujednoliconą strukturę budynku

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

i status części wspólnej. Obecna technologia budowlana pozwalająca na kształtowanie jednolitych, wielopoziomowych parkingów podziemnych dla samochodów, umożliwia zredukowanie komunikacji obsługującej garaże. Sposób zapewnienia dostępu dla pojazdów i pieszych do kwartału staje się jedynie cechą charakterystyczną dla konkretnych przykładów rzeczonych budynków, która może wpływać na jakość założenia przestrzennego. Poza oczywistymi wymaganiami związanymi z przepisami prawa, kształtowanie składników komunikacji nie jest zatem ograniczone innymi warunkami. W myśl powyższego można stwierdzić, że wspomniane elementy sąsiedztwa kształtują charakter współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, niejednokrotnie wpływając na decyzje projektowe świadczące o kształcie przestrzeni przez niego kreowanej.

3. Forma organizująca współczesny kwartał przejawia się już nie tylko jak to było najczęściej jednolitą bryłą, ale także zestawieniem odrębnych od siebie struktur, skomponowanych w konkretnym układzie przestrzennym. Istnieje wobec tego możliwość bardzo różnorodnego kształtowania przestrzeni współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, co pozwala między innymi na formowanie bryły budynku w sposób pozwalający częściowo otworzyć kwartał na otaczającą przestrzeń publiczną. Charakterystyka tego rodzaju założenia przestrzennego umożliwia tym samym wygenerowanie części wewnętrznej o charakterze półpublicznym, co wpływa pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania.

4. Kwartał architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym opiera się w większości przypadków na standardowej strukturze przestrzennej, która generuje jedno wnętrze. Metoda kształtowania współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej daje bardzo duże możliwości w wykreśleniu przestrzennym więcej niż jednego wnętrza, w ramach pojedynczej inwestycji. Korzyści z tego płynące są znaczące dla jakości środowiska zamieszkiwania, od chociażby większej sposobności na wprowadzanie poczucia kameralności w częściach wspólnych zespołu, do lepszych możliwości organizacji przestrzeni. Daje to o wiele większe szanse na zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego użytkowników, jak również możliwość poczucia bardziej indywidualnej identyfikacji z miejscem zamieszkania.

5. Wielkość zespołów mieszkaniowych o strukturze będącej przedmiotem niniejszego punktu zmieniła się w sposób znaczący, przede wszystkim za sprawą możliwości technologii budowlanej oraz odmiennego sposobu prowadzenia procesu inwestycyjnego. Pierwszy z wyżej wymienionych argumentów jest oczywisty i nie wymaga komentarza, drugi natomiast wskazuje na obecną sytuację, w której realizuje się wielkie założenia przestrzenne dzięki inwestorom mającym ku temu odpowiednie zdolności ekonomiczne, na co wpływa między innymi możliwość zawierania konsorcjów, finansowania inwestycji za pomocą kredytów, itp. W związku z tym, że skala współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej może być znacznie większa, istnieje możliwość kreowania jednolitych w charakterze zespołów wymienionych założeń przestrzennych, które poprzez swoje rozmiary stanowią bardzo znaczący element struktury urbanistycznej w skali dzielnicy lub miasta. Uzyskuje się zatem możliwość współkształtowania większej przestrzeni przy pomocy inwestycji obejmującej pojedyncze założenie architektury mieszkaniowej wielorodzinnej.

6. Typowe kwartały zabudowy lokalizowano przede wszystkim w śródmieściach miast. Wymienione cechy charakterystyczne współczesnych realizacji oraz zmiana stylu życia powodują możliwość budowania rzeczonych zespołów mieszkaniowych także na przedmieściach. Otrzymujemy dzięki temu ich większą różnorodność, która może spełniać nowe oczekiwania dotyczące otoczenia miejsca zamieszkiwania. Najbliższe sąsiedztwo współczesnego kwartału mogą stanowić nawet rozległe tereny zielone. Poza tym,

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

wprowadzanie do przywołanych powyżej stref miasta zabudowy o większej intensywności, aniżeli mieszkaniowa jednorodzinna, wpływa pozytywnie na budowanie bardziej zwartej struktury przestrzennej.

7. Pomimo, iż ogólny układ funkcjonalny w znacznej ilości budynków przewidywał i dalej przewiduje trwały schemat: usługi w parterach a przestrzeń mieszkalna na pozostałych kondygnacjach, pod wpływem czasu zmieniała się jednak ów struktura, gabaryty oraz wzajemne proporcje wymienionych elementów. Bardzo duże znaczenie mają w tym priorytety ekonomiczne inwestora, dla którego w konkretnych przypadkach bardziej opłacalnym jest przeznaczenie większej części budynku na cele usługowe. W związku z tym daje się zauważyć, że we współczesnych realizacjach coraz częściej występuje strefowanie funkcji nie tylko w układzie horyzontalnym, lecz także w strukturze wertykalnej. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej ze względu na swoją charakterystykę przestrzenną jest bardzo dobrym układem do organizowania funkcji w sposób opisany powyżej. Umożliwia odseparowanie od siebie poszczególnych stref poprzez podział kwartału na odrębne bryły, co znacząco segreguje części układu, które ponadto współkształtują jedno założenie przestrzenne. Aktualne możliwości organizowania przedmiotowego rodzaju architektury mieszkaniowej, które powodują że omawiane budynki są realizowane także na przedmieściach sprawiają, że współczesne zespoły mieszkaniowe mogą być również pozbawione jakichkolwiek przestrzeni usługowych. Wynika to przede wszystkim z braku zapotrzebowania na wymienioną funkcję, co może być umotywowane między innymi niedużą liczbą mieszkańców, bądź także chęcią wykreowania przestrzeni pozbawionej funkcji towarzyszących. Pomimo, iż w przypadku współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej występuje możliwość powyższego sposobu kształtowania funkcjonalnego, nie jest to jednak zbyt częste zjawisko. Podstawowy układ budynku mieszkaniowego z usługami w parterach pozostaje współcześnie najbardziej popularny, na co znaczący wpływ mają z pewnością względy kalkulacji finansowej dla inwestora.

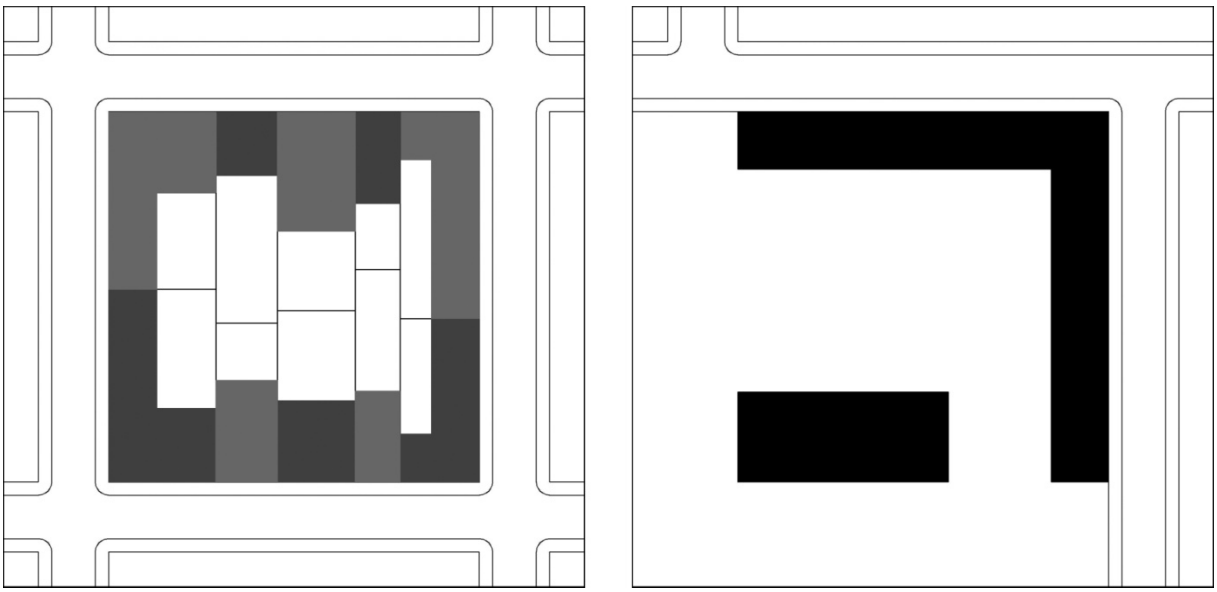

2.2. Kwartał architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym (po lewej) i współczesny kwartał architektury mieszkaniowej (po prawej) – schematy graficzne przykładów ideowych

Znaczenie wszystkich wyżej wymienionych przymiotów jest bardzo duże, jednakże na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż opisana w punkcie pierwszym właściwość kształtowania przedmiotowego typu zespołów mieszkaniowych w oparciu o jedną wizję przestrzenną, stała się zaczątkiem do kreowania kolejnych przekształceń kwartału architektury mieszkaniowej

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

w układzie kamienicowym. Znakiem tego stwierdza się, że był to punkt zwrotny, czy inaczej mówiąc początek w zmianach wiodącej kiedyś zasady kształtowania zespołów mieszkaniowych, które doprowadziły do uformowania obecnej idei. Nie zmienia to faktu, że typowe kwartały zabudowy w dalszym ciągu stanowią jeden z rodzajów architektury mieszkaniowej wielorodzinnej, co dotyczy przede wszystkim budynków w śródmieściach miast, szczególnie o charakterze zabytkowym. Współczesne działania projektowe polegają w tych przypadkach głównie na odrestaurowywaniu i przebudowywaniu poszczególnych kamienic, bądź także uzupełnianiu kwartałów nowymi budynkami, tzw. plombami.

„Architektura polega na ustanawianiu poruszających relacji w oparciu o podstawowe materiały."[12], gdzie „Detale mają wyrazić to, czego w określonym miejscu obiektu wymaga zasadniczy zamysł projektu: przynależność lub podział, napięcie lub lekkość, tarcie, wytrzymałość, kruchość…"[13] Ponadto „Detale, jeśli nam się udadzą, nie są dekoracją. Nie odwracają uwagi i nie zabawiają, lecz prowadzą do zrozumienia całości, przynależąc niezbywalnie do jej istoty. W każdym zwartym projekcie mieszka magiczna siła. Tak jakby ulegało się czarowi w pełni rozwiniętego architektonicznego ciała."[14] Ten krótki opis istoty architektury w ujęciu ogólnym oraz jej detalu, bardzo dobrze charakteryzuje niektóre z podstawowych założeń współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, uwydatniając tym samym nadrzędny cel, jakim jest wykreowanie przestrzeni przyjaznej.

II.4. PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA

Zestawienie wyrazów *przestrzeń* oraz *przyjazna* już na samym początku rozważań przywodzi na myśl, że podstawowym przedmiotem rzeczonego stwierdzenia jest korzystna dla człowieka struktura, budowana przez wzajemne relacje oraz charakter skomponowanych względem siebie elementów składowych. Podstawą uzasadnienia powyższego założenia jest przeprowadzenie ogólnej analizy problemowej z uwzględnieniem interdyscyplinarności.

Filozofia, matematyka, fizyka, geografia, czy też inne dziedziny naukowe definiują pojęcie *przestrzeni* na różne sposoby. Poza tym, że w architekturze ów definicja także wyznacza własny kierunek, dodatkowo jeszcze nie występuje w jednolitej formie. Dzieje się tak prawdopodobnie ze względu na różne sposoby odczuwania znaczenia rzeczonego pojęcia, co w praktyce może stanowić, że waga poszczególnych części składowych nie jest jednakowa dla wszystkich osób. Analiza niektórych rozważań poszczególnych środowisk naukowych na temat przytoczonego terminu prowadzi do stwierdzenia, że w przypadku przestrzeni mamy do czynienia nie tylko z elementami składowymi, które na nią wpływają, ale również z zachodzącymi pomiędzy nimi relacjami, generującymi określony układ. Rzeczone części mogą całkowicie zawierać się w przedmiotowej strukturze oraz mogą ją także ograniczać.

Przestrzeń architektoniczna – takim stwierdzeniem możemy określać strukturę będącą przedmiotem niniejszych rozważań – definiuje najbliższe dla człowieka otoczenie, zorganizowane przez architekturę. W tym zakresie da się ją zestawić z ogólnym pojęciem przestrzeni osobistej, zdefiniowanym przez J. Krzysztofa Lenartowicza, który na temat wielkości ów struktury informuje, że nie jest ona skonkretyzowana i zależy od wielu czynników.[15]

Doświadczanie przestrzeni związanej z budynkiem może być dla człowieka bardzo znaczące, o czym pisze Maria Misiągiewicz: „Sam fakt przebywania, wpisywania

[12] Le Corbusier, *op. cit.*, s. 185.
[13] Peter Zumthor, *op. cit.*, s. 15.
[14] *Ibidem*, s. 15, 16.
[15] J. Krzysztof Lenartowicz, *Słownik psychologii architektury, podręcznik dla studentów architektury*, Wydanie 4 uzupełnione, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2010, ISBN 978-83-7242-525-6, s. 93.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

i wczuwania się w realną przestrzeń, pospołu z emocjami, jakie wywołuje bezpośrednie obcowanie z budowlą stojącą w pobliżu, składa się na mnogość wrażeń, jakich dostarczają zmieniające się widoki. W tym szczególnym nastroju, jedynym w swoim rodzaju, widz redaguje opowieść o oglądanej rzeczy architektonicznej według dostrzeżonych obrazów."[16] I tak właśnie poprzez odczytywanie i postrzeganie człowiek jest w stanie poczuć znaczenie oraz wpływ miejsca na jednostkę. Jakość tego odczucia wpływa bezpośrednio na możliwość nadania przestrzeni określenia *przyjaznej*. Pojęcie, o którym mowa, odnosi się przede wszystkim do zależności międzyludzkich. Jednakże środowisko zamieszkiwania, z którym tak bardzo emocjonalnie i czasowo związany jest człowiek, także może zyskać takie miano.

Yi-Fu Tuan uważa, że jeżeli przestrzeń będzie postrzegana przez użytkowników jako bardzo im znana, zacznie wówczas stanowić dla nich miejsce.[17] Stwierdzenie jest niewątpliwym argumentem, przemawiającym za określaniem przestrzeni jako przyjaznej w sytuacji kiedy cechy, którymi się charakteryzuje, sprzyjają jej poznawaniu, zachęcają do spędzania tam czasu, itd.

Przenosząc powyższe rozważania na płaszczyznę architektury można stwierdzić, że przestrzeń w tym przypadku charakteryzuje dane miejsce nie tylko poprzez strukturę budynków oraz zagospodarowania terenu, których bezpośrednio dotyczy, ale przede wszystkim jako wynik współzależności wszystkich odpowiednio powiązanych ze sobą elementów, składając się na charakter i tożsamość miejsca. „Istotą tego, co materialne jest stworzenie przestrzeni, czyli czegoś, co niematerialne. Przestrzeń jest duszą tego, co materialne. – Przestrzeń jest tworzywem tego, co niematerialne."[18], jak twierdzi Johannes Itten. O tym, że przestrzeń w architekturze to nie tylko tworzywo formy, ale coś więcej pisze także Peter Zumthor stwierdzając, że „Budynki, które robią na nas wrażenie, zawsze pozwalają nam głęboko doświadczyć ich przestrzeni. W szczególny sposób zamykają w sobie tę tajemniczą pustkę, którą nazywamy przestrzenią, i sprawiają, że zaczyna wibrować."[19]

Prace nad poszukiwaniem definicji przestrzeni przyjaznej w architekturze mieszkaniowej wielorodzinnej, zaczęto od rozważenia aspektu możliwości istnienia konkretnego warunku, bądź wielu warunków, które musiałby spełniać współczesny kwartał architektury mieszkaniowej, ażeby można przestrzeń przez niego wykreowaną określić mianem *przyjaznej*. Wstępne badania przyniosły odpowiedź, że istnieje możliwość określenia parametrów charakteryzujących przestrzeń przyjazną w przedmiotowym rodzaju założeń przestrzennych. Jednakże nie da się szczegółowo oraz jednoznacznie zdefiniować najbardziej korzystnej kolejności i wzajemnych relacji, zachodzących pomiędzy rzeczonymi właściwościami, które stanowią o przestrzeni przyjaznej. Wynika to z zależności od wielu czynników charakteryzujących konkretne przykłady architektury.

W celu określenia przestrzeni przyjaznej przeanalizowano potrzeby społeczne, które wyznaczyły ogólne założenia w tym kierunku. Opierając się o wykonane w związku z tym analizy i badania ustalono najważniejsze cechy, jakimi w indywidualnych dla każdego przypadku proporcjach powinien charakteryzować się współczesny kwartał architektury mieszkaniowej. Wówczas przestrzeń przez niego wykształtowana będzie mogła zostać określona przyjazną. Istotą jest tutaj wspomniany układ właściwości, który wynika z wielu

[16] Maria Misiągiewicz, *O prezentacji idei architektonicznej*, Monografia 291, Wydanie drugie, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2003, ISSN 0860-097X, s. 77.
[17] Yi-Fu Tuan, *Przestrzeń i miejsce* (tytuł oryginału *Space and place, the perspective of experience*, przełożyła Agnieszka Morawińska), Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1987, ISBN 83-06-01466-9, s. 99.
[18] Johannes Itten (Bauhaus, 1918), [cyt. za:] Dariusz Kozłowski, *Dzieło architektoniczne w przestrzeni miasta – o formie, kontekście, użyteczności,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 15, 6-A/2008, rok 105, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2008, ISSN 1897-6271, s. 86-89 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=1384, data dostępu: 21.01.2015), s. 86.
[19] Peter Zumthor, *op. cit.*, s. 22.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

czynników charakteryzujących konkretny zespół mieszkaniowy. Nie w każdym przypadku zatem te same wartości będą równomiernie ważne dla jakości środowiska zamieszkiwania. O ich wzajemnych relacjach i proporcjach mogą świadczyć przede wszystkim: forma, kontekst, skala, proporcje, czy funkcja. Na podstawie rozważań, o których mowa powyżej, ustalono następujące właściwości:

- wyraźna kompozycja przestrzenna,
- korzystne relacje części wspólnej do całości,
- poprawne rozdzielenie wnętrza i zewnętrza,
- elementy natury we właściwym układzie i proporcjach,
- harmonia,
- kameralność,
- bezpieczeństwo,
- właściwa lokalizacja stref wejściowych,
- odpowiedni układ komunikacyjny,
- identyfikacja z miejscem zamieszkania,
- pozytywny wpływ na powstawanie kontaktów społecznych. [20]

Poza wymienionymi wyżej podstawowymi cechami charakteryzującymi przestrzeń przyjazną, istotne jest również uwzględnianie warunków proekologicznych, które zapewniają szacunek dla środowiska oraz umożliwiają użytkownikom prowadzenie zdrowego trybu życia. Niniejsza praca doktorska ujmuje ten wątek jedynie informacyjnie, gdyż nie stanowi on jej przedmiotu.

Przeprowadzone w ramach niniejszej rozprawy badania i analizy uzmysławiają, że w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej można zdefiniować tak zwany poziom neutralny jakości środowiska mieszkaniowego. Wiąże się to przede wszystkim z kontekstem miejsca. Cechy charakterystyczne zespołów wielorodzinnych, których bilans określa się owym stwierdzeniem charakteryzują się tym, iż ich ogólny stan nie wpływa ani pozytywnie, ani negatywnie na budowanie przestrzeni przyjaznej. Zależnie od tego czy wspomniany poziom jest neutralny, czy też ujemny, ilość i intensywność cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, o których mowa w niniejszym punkcie, powinna być dostosowana proporcjonalnie do tegoż stanu. Wówczas po odczycie bilansu końcowego jesteśmy w stanie stwierdzić czy przestrzeń jest przyjazna. Ważne jest, ażeby wspomniane wyżej właściwości współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej poza ideą i założeniami projektowymi, zawsze uwzględniały potrzeby społeczne. Istotnym jest także fakt, że wspomniana przestrzeń generuje różny poziom korzyści dla warunków zamieszkiwania, zarówno w zależności od przywołanego powyżej bilansu, jak również odmiennej dla poszczególnych mieszkańców percepcji.

Dodatkowym utrudnieniem w uzyskaniu przestrzeni przyjaznej w architekturze mieszkaniowej mogą być naturalnie stawiane większe wymagania przez użytkowników. Dzieje się tak ze względu na więź emocjonalną, jaka łączy ludzi z miejscami zamieszkiwania. Wówczas kwestia nadania przestrzeni statusu *przyjaznej*, odbywa się dodatkowo w oparciu o indywidualne kryteria. Szczegółowy wynik nie jest wtedy jednolity dla poszczególnych grup mieszkańców.

Cechy pozytywnie wpływające na kształtowanie przestrzeni przyjaznej w zespołach mieszkaniowych wielorodzinnych, charakteryzują nie tylko rodzaj architektury mieszkaniowej

[20] Szczegółowe informacje sformułowane w postaci wniosków z przeprowadzonych badań w temacie cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, które pozytywnie wpływają na kreowanie przestrzeni przyjaznej, przedstawia punkt V.1.1. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WPŁYWAJĄCE POZYTYWNIE NA JAKOŚĆ WARUNKÓW ZAMIESZKIWANIA, CZYLI BUDUJĄCE PRZESTRZEŃ PRZYJAZNĄ.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

będący przedmiotem niniejszej pracy doktorskiej. Jednakże jak wynika z przeprowadzonych badań oraz analizy literatury przedmiotu, według autora rozprawy współczesny kwartał architektury mieszkaniowej jest metodą kształtowania środowiska zamieszkiwania, która posiada największe predyspozycje do kreowania przestrzeni przyjaznej.

Z punktu widzenia ludzkich oczekiwań od tegoż środowiska, nazwa przywołana w tytule niniejszego punktu, wydaje się zatem być stosownym ich podsumowaniem.

II.5. PODZIAŁ

Poszukiwanie zasad projektowych w architekturze prowadzi zwykle do podziału realizacji w oparciu o określenie i pogrupowanie ich cech charakterystycznych. Z zapisów Le Corbusiera dowiadujemy się, że „Architektura powstaje zgodnie ze standardami. Standardy to coś logicznego, analitycznego, drobiazgowo opracowanego; są wynikiem dobrze sformułowanego problemu. Architektura to plastyczny wynalazek, umysłowa spekulacja, najwyższa matematyka. Architektura to sztuka szlachetna."[21] Odczytanie praktyk projektowych w realizacjach współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej ukierunkowuje do ustalenia tychże standardów, a tym samym określenia porządku i nazewnictwa związanego z podziałem rzeczonego rodzaju założeń przestrzennych.

Wstępne badania i analiza wybranych realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, wpłynęły na wyodrębnienie ich najważniejszych cech charakterystycznych. Przedstawiono strukturę zbudowaną z dwóch kategorii, z których druga składa się dodatkowo z czterech podkategorii. Następnie dla każdej z nich wprowadzono grupy ukształtowane na zasadzie podziału na zespół parametrów, stanowiących konkretne cechy charakteryzujące przedmiotowy rodzaj zespołów mieszkaniowych wielorodzinnych, zgodnie z kategorią bądź podkategorią, do której przynależą. Na podstawie przyjętej metody działania, o której mowa powyżej, ukształtowano następujący podział parametrów charakteryzujących współczesne kwartały architektury mieszkaniowej:

1. FORMA

1.1.1. | Kwartał regularny | Kwartał nieregularny |
1.1.2. | Kwartał jednolity | Kwartał złożony |
1.1.3. | Kwartał zamknięty | Kwartał otwarty |

2. KONTEKST, SKALA, PROPORCJE, FUNKCJA

2.1. KONTEKST
2.1.1. | Śródmieście | Przedmieście |
2.1.2. | Zabudowa zwarta | Zabudowa luźna |
2.1.3. | Zabudowa średniowysoka | Zabudowa niska |
2.1.4. | Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

2.2. SKALA
2.2.1. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |

2.3. PROPORCJE
2.3.1. | 0–20% | 21–35% | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

[21] Le Corbusier, *op. cit.*, s. 179.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

2.4. FUNKCJA

2.4.1. | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterach | Mieszkaniowa oraz usługowa |

W związku z charakteryzowaniem się przez współczesne kwartały architektury mieszkaniowej konkretnymi parametrami z poszczególnych grup w kategorii *forma*, powstają wzajemne relacje tych elementów, co tym samym wprowadza kolejne charakterystyczne zależności przekładające się na drugi podział rzeczonego typu zespołów mieszkaniowych. Wspomniane powyżej wspólne układy poszczególnych przypadków, przynależnych do trzech grup w pierwszej kategorii tworzą osiem kombinacji, które tym samym stanowią elementy składowe podziału współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy:

1. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY
2. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY
3. KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY
4. KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY
5. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY
6. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY
7. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY
8. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY

Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem parametrów charakteryzujących formę przedstawia rysunek – *2.3. Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem parametrów charakteryzujących formę – schematy graficzne przykładów ideowych (str. 28, 29).*

Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy przedstawia rysunek – *2.4. Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy – schematy graficzne przykładów ideowych (str. 30, 31).*

Szczegółowe rozwinięcia opracowanych podziałów przedstawia odrębny rozdział niniejszej pracy doktorskiej – IV. SYSTEMATYKA. Problematyka, która została w nim ujęta, bazuje przede wszystkim na podstawie przykładów realizacji poddanych badaniom i analizie w przedmiotowej rozprawie, jak również w oparciu o studia literatury przedmiotu. Przedstawia cechy charakterystyczne parametrów z poszczególnych grup, określając ich znaczenie oraz wpływ na kształt i jakość rzeczonych zespołów mieszkaniowych, a tym samym na standard generowanej przez nie przestrzeni.

Szczegółowe rozważania poczynione w ramach niniejszego podziału, stają się jedną z podstaw do wyodrębnienia cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, wpływających pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania, czyli budujących przestrzeń przyjazną. Stanowią także ważny element składowy w procesie opracowywania innych wniosków, wynikających z czynności prowadzonych w ramach przedmiotowej pracy doktorskiej.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1A KWARTAŁ REGULARNY

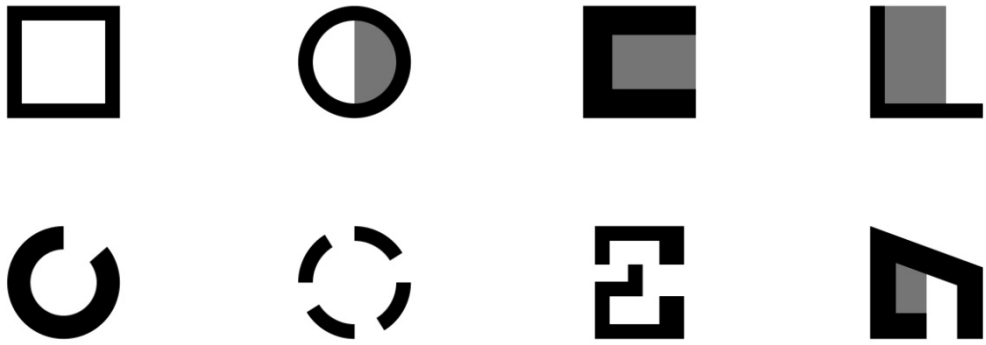

2A KWARTAŁ JEDNOLITY

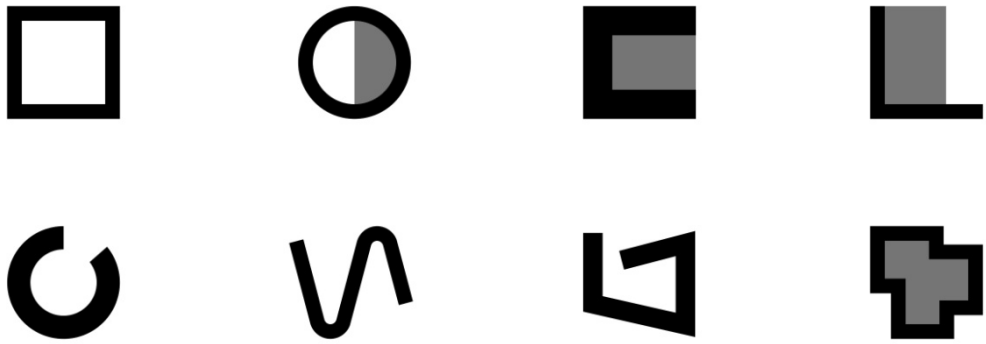

3A KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

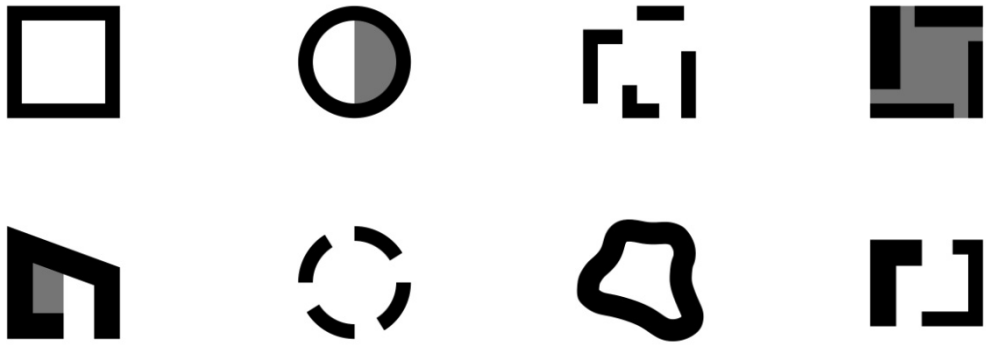

2.3. Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem parametrów charakteryzujących formę – schematy graficzne przykładów ideowych ⇨

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1B KWARTAŁ NIEREGULARNY

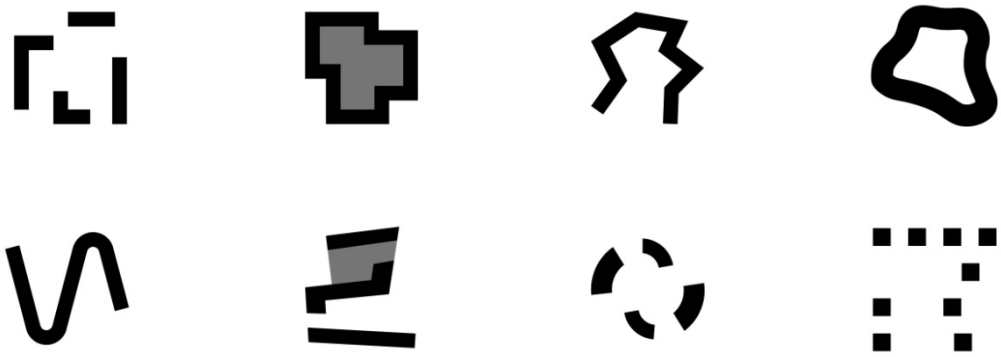

2B KWARTAŁ ZŁOŻONY

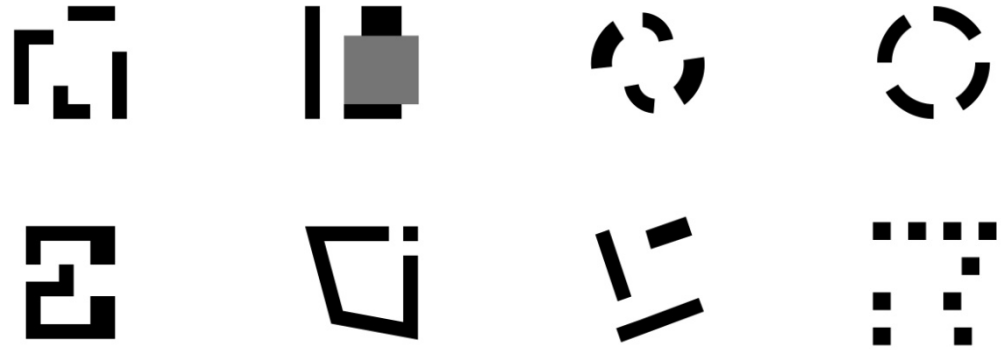

3B KWARTAŁ OTWARTY

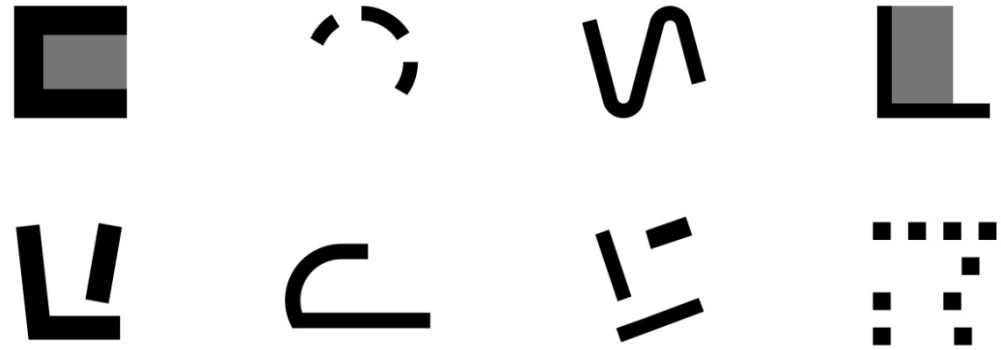

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1 KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY

2 KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY

3 KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY

4 KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY

2.4. Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy – schematy graficzne przykładów ideowych ⇨

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5 KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY

6 KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY

7 KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY

8 KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III. ANALIZA

Zawartość rozdziału stanowi zbiór informacji przedstawiających wyniki badań przeprowadzonych na wybranych realizacjach współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej.

„Dobra architektura winna człowieka przyjmować, pozwalać mu przeżywać i mieszkać, a nie wmawiać mu coś."[22] Stwierdzenie Petera Zumthora można uznać za uogólnienie założeń przyjętych do wyboru odpowiednich przykładów. Selekcja obiektów będących przedmiotem badań opiera się przede wszystkim na obserwacjach poczynionych przez autora pracy, jak również informacjach uzyskanych z ogólnodostępnych źródeł, które przedstawiają pozytywne opinie uznanych projektantów i krytyków architektury. Przy wyborze poszczególnych realizacji starano się uzyskać dużą różnorodność w zakresie zgodnym z tematyką rozprawy doktorskiej, obrazując możliwie szeroko jej problematykę.

Analizie poddano 40 wybranych przykładów współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, które zgodnie z przyjętym zakresem pracy zlokalizowane są na terytorium Europy, a ich realizacja została zakończona w przeciągu ostatnich dwudziestu lat. Zaprezentowane w niniejszej części pracy przykłady pochodzą z 19 miast, położonych w 13 państwach. Szczegółowy wykaz przedstawiono na rysunku – *3.1. Lokalizacja i ilość wybranych przykładów realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej (str. 35).* Najwcześniejszymi z przedstawionych są: Atriumhäuser Moabiter Werder, autorstwa Müller, Rhode, Wandert oraz The Snake, zaprojektowany przez Georg Bumiller Architekten – obydwa zrealizowane w 1999 roku. Najnowszy z przybliżonych przykładów natomiast, kwartał Sørenga Residential Complex 1, autorstwa MAD, który wchodzi w skład większego założenia przestrzennego SØRENGA, został ukończony w roku 2012.

Podstawę przeprowadzenia niniejszej analizy stanowią osobiste wizje lokalne, które dotyczą 34 z 40 prezentowanych realizacji (tj. 85%), jak również informacje pochodzące z ogólnodostępnych źródeł oraz rozmowy z mieszkańcami.

[22] Peter Zumthor, *op. cit.*, s. 33.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Wyniki przeprowadzonej analizy wykłada się w formie zbioru kart przedstawiających badane przykłady kwartałów, które zgodnie z przyjętym w pracy podziałem zestawiono w ośmiu grupach. Każda sekcja zbudowana jest z dwustronicowych arkuszy ze stałym układem merytorycznym i graficznym, przypisanych do poszczególnych zespołów mieszkaniowych. Zestawienia informacji o przykładach z każdego zbioru poprzedza każdorazowo strona ze spisem.

Rozdział przedstawia grupy realizacji rzeczonego typu architektury mieszkaniowej w układzie zgodnym z podziałem pod względem formy, przedstawionym we wcześniejszej fazie pracy. Przykłady w ramach każdego zbioru są uszeregowane według kolejności alfabetycznej oraz posiadają indywidualny numer. Dużą część struktury merytorycznej, będącej podstawą do przeprowadzonych badań, oparto na opracowanym w ramach niniejszej rozprawy doktorskiej podziale cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej.

Lewa strona karty posiada strukturę obejmującą przedstawienie głównych informacji na bazie tekstu i fotografii, usystematyzowanych w postaci następujących elementów składowych:

1. Podstawowe dane dotyczące współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, tj.: nazwa, autor, lokalizacja (miasto, państwo), rok ukończenia realizacji oraz przypisany numer porządkowy.

W przypadku występujących nieznacznych rozbieżności w różnych źródłach opisujących wyżej wymienione parametry, za najbardziej odpowiednie uznaje się informacje pochodzące z materiałów bezpośrednio powiązanych z autorami projektów rzeczonych realizacji.

2. Materiał fotograficzny zawierający dwie lub trzy fotografie badanego przykładu, które w większości przypadków zostały wykonane przez autora niniejszej pracy doktorskiej podczas przeprowadzonych wizji lokalnych.[23]

Dobór elementów przeznaczonych do zaprezentowania w tej części analizy zakłada przedstawienie możliwie szerokiego zakresu informacji, przy użyciu niedużej ilości zdjęć obrazujących przedmiotowe realizacje zespołów mieszkaniowych.

Prawa strona arkusza zawiera informacje tekstowe i graficzne będące wynikiem szczegółowych badań, zaprezentowane na podstawie przyjętej struktury:

1. Wyniki analizy przedstawione jako wartości parametrów zgodnych z podziałem i opisem ustalonym w niniejszej pracy, tj.: forma, kontekst, skala, proporcje oraz funkcja.

Metoda przeprowadzenia badań w powyższym zakresie dotyczy przyporządkowania zespołu mieszkaniowego do jednego z przypadków w każdej grupie należącej do kategorii i podkategorii.

2. Informacje w formie opisowej, opracowane na bazie następującego podziału: lokalizacja, ilość wnętrz, ilość kondygnacji, ilość mieszkań, powierzchnia, architektura.

Przedstawia się materiał charakteryzujący każdy przykład, ze szczególnym naciskiem na tematykę związaną z głównymi założeniami niniejszej pracy doktorskiej. W przypadku punktu powierzchnia, podana wielkość dotyczy całego założenia przestrzennego, uwzględniając tym samym ewentualny rozmiar funkcji towarzyszących. Formę zapisu rzeczonego parametru prezentuje się w zakresie, jaki jest możliwy do uzyskania z materiałów stanowiących podstawę do przeprowadzanych badań.

3. Schemat graficzny analizowanego przykładu, usystematyzowany w formie dla wszystkich badanych realizacji.

[23] Dodatkowe fotografie, które przedstawiają analizowane w niniejszej części pracy przykłady współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, przedstawia rozdział V. PODSUMOWANIE.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Rzeczone ilustracje, zorientowane zgodnie z układem, w którym północ jest od strony górnej krawędzi, przedstawiają przede wszystkim formę, kontekst, skalę oraz proporcje współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej. Jednakowy charakter rysunków prezentujących wszystkie przykłady, umożliwia dokładne odczytanie ich właściwości oraz porównanie rzeczonych realizacji. Schematy przedstawiają sytuacje przedmiotowych założeń przestrzennych wraz z otoczeniem, pokazanym w odpowiednim dla każdego przykładu zakresie. Kolor czarny dotyczy omawianego przykładu współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, natomiast powiązany z nim kolor szary ciemny oznacza znaczne podniesienie poziomu użytkowego przestrzeni wspólnej tegoż kwartału. Zabudowę sąsiednią zakreśla się kolorem szarym jasnym, wraz z analogicznym do powyższego zaznaczeniem strefy podniesionej, używając do tego jeszcze bardziej jaśniejszego odcienia szarości. Zastosowany w powyższym celu szraf w postaci siatki linii oznacza, że w tym miejscu planowana jest realizacja zabudowy sąsiedniej, zbliżonej kształtem do zaznaczenia na rysunku. Przedmiotowe schematy przybliżają ponadto szerzej kwestię innych aspektów zagospodarowania terenu związanych z kwartałami, pokazując dodatkowo między innymi: tereny utwardzone (drogi, place, chodniki), elementy zieleni (trawę, drzewa), czy też płaszczyzny wody.

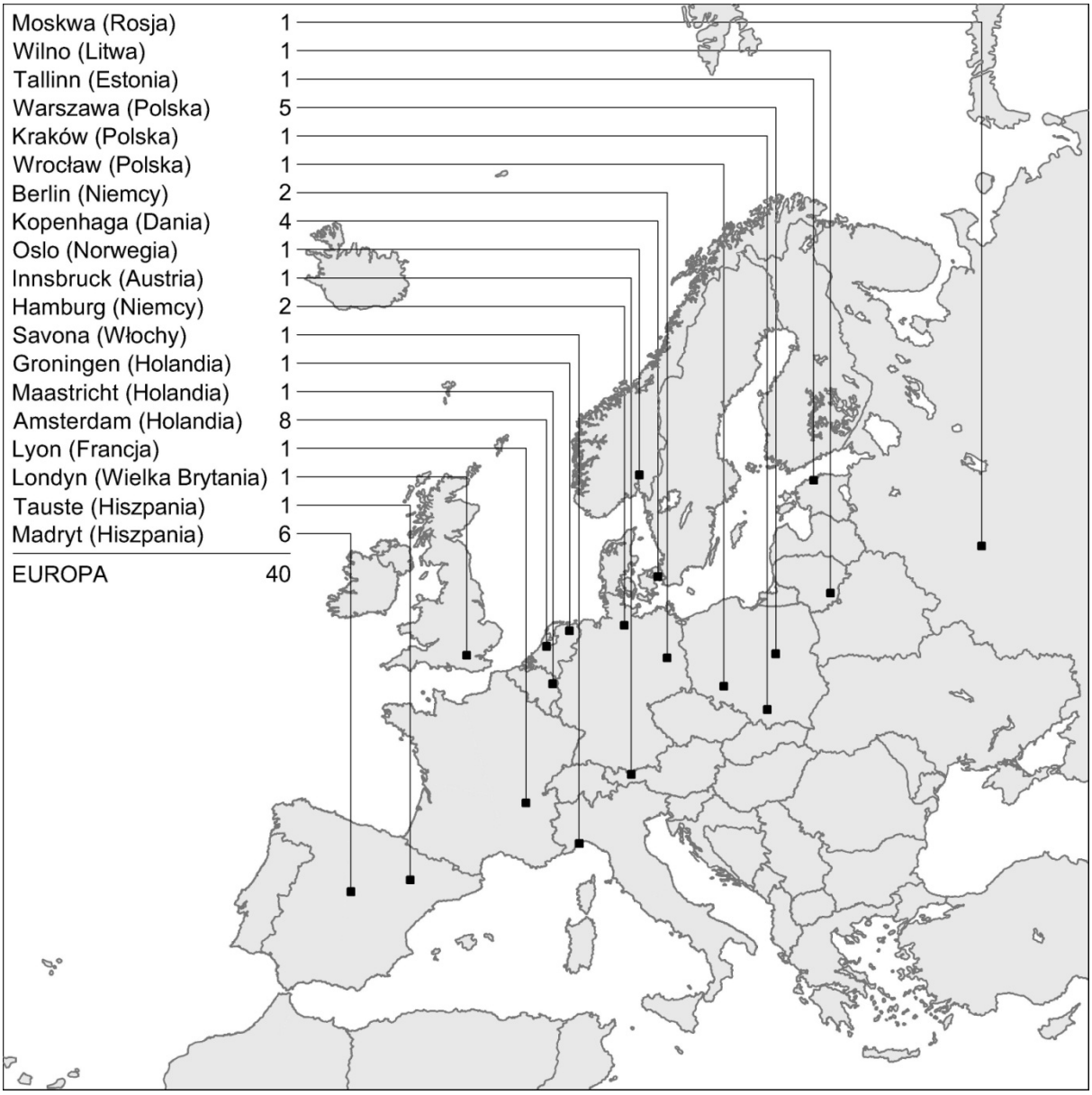

3.1. Lokalizacja i ilość wybranych przykładów realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.1. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY

III.1.1. 12 TOWERS IN VALLECAS
nodo17 architects, Manuel Pérez Romero + BUNCH

III.1.2. CELOSIA
MVRDV, Blanca Lleó Asociados

III.1.3. IJBURG BLOK 37
Inbo

III.1.4. IJBURG BLOK 3A
architectuurcentrale Thijs Asselbergs

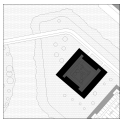

III.1.5. LE MONOLITHE
MVRDV, Erick Van Egeraat Architects, Emmanuel Combarel Dominique Marrec architectes, Manuelle Gautrand Architecture, Pierre Gautier architecture

III.1.6. PARKRAND
MVRDV

III.1.7. RESIDENTIAL BUILDING PACAMARA
nps tchoban voss

III.1.8. THE WHALE
de Architekten Cie.

III.1.9. THE ZINK HOUSE
Holsøe Arkitekter ApS

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.2a.

3.2b.

12 TOWERS IN VALLECAS
nodo17 architects, Manuel Pérez Romero + BUNCH
Madryt (Hiszpania)
2008

III.1.1.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

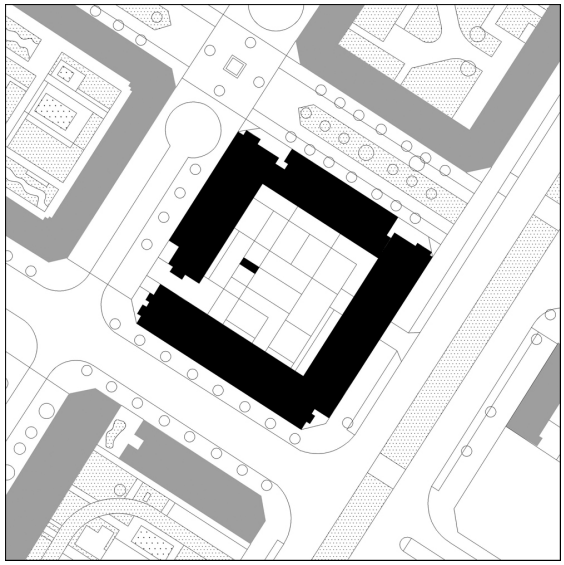

3.2c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Współczesna część mieszkaniowa Ensanche de Vallecas w dzielnicy Villa de Vallecas. Najbliższe otoczenie stanowi ortogonalny układ ulic i kwartałów. Od strony północno-wschodniej zespołu ciąg pieszy, z pozostałych trzech stron komunikacja pieszo-jezdna.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 6 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 174

Powierzchnia: brak danych

Architektura:

Dwanaście wież zespolonych łącznikami oraz kilkubarwna i kontrastowa kolorystyka stanowią niezwykle wyrazisty obraz rzeczonego zespołu mieszkaniowego. Dialog podniesionych fragmentów formy wprowadza nietypową atmosferę do części wspólnej założenia przestrzennego. Nie zaburza przy tym ogólnego układu sąsiadujących budynków, gdyż nie odbiega znacząco od nich parametrami określającymi wielkość. Kolejną zaletą przedmiotowego wnętrza społecznego jest dobra komunikacja optyczna z przestrzenią publiczną, którą uzyskuje się dzięki licznym przebiciom w bryle na wysokości pierwszej kondygnacji. Powiązania wzrokowe dotyczą także poziomu części wspólnej z kondygnacją podziemną, zapewniając tym samym dopływ światła dziennego do części położonej poniżej poziomu terenu.

Elewacje budynku cechuje kolorystyka z dominującymi powierzchniowo odcieniami szarości. Fragmenty ścian obiektu, które powstały na skutek zastosowania form wież, w tym także części elewacji zewnętrznych, uzyskały status płaszczyzn różnokolorowych i kontrastujących z dominującą szarą strukturą.

Rzeczone właściwości współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej wpływają pozytywnie na wiele istotnych elementów świadczących o jakości warunków zamieszkiwania, a w szczególności na identyfikację z tym miejscem.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.3a.

3.3b.

CELOSIA
MVRDV, Blanca Lleó Asociados
Madryt (Hiszpania)
2009

III.1.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

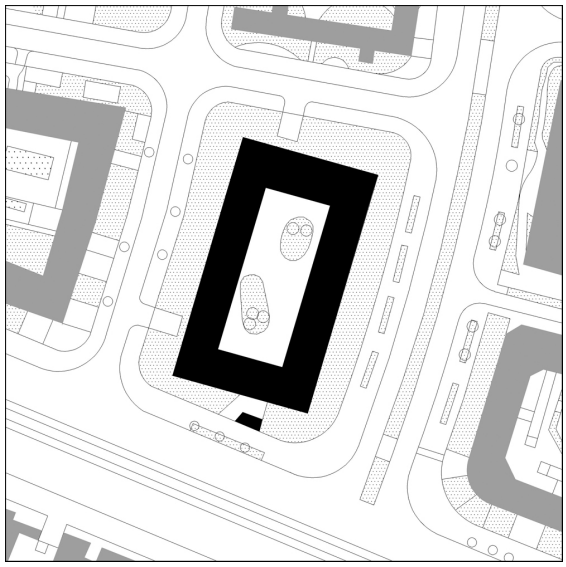

3.3c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | **51–65%** | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Nowa, obrzeżna dzielnica mieszkaniowa Madrytu – Sanchinarro. Komunikacja pieszo-jezdna ze wszystkich stron kwartału. W sąsiedztwie zabudowa o podobnym układzie przestrzennym.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 10 nadziemnych oraz 2 podziemne

Ilość mieszkań: 146

Powierzchnia: 21 550 m^2

Architektura:
Budynek mieszkaniowy wielorodzinny zaprojektowany jako kwartał zamknięty bardzo dobrze koresponduje z otoczeniem, między innymi poprzez zastosowanie licznych i wyraźnych przebić w formie. Rzeczone otwory przejawiają się w postaci przerw pomiędzy trzydziestoma blokami mieszkalnymi budującymi podstawową formę prostopadłościanu, które porozstawiano względem siebie w płaszczyźnie horyzontalnej oraz uformowano układ powtarzalny w artykulacji wertykalnej. Struktura przestrzenna kwartału sprzyja powstawianiu relacji społecznych wśród mieszkańców. Poza podstawową przestrzenią wewnętrzną na poziomie parteru budynek generuje także dodatkowe miejsca wspólne dla mieszkańców na wyższych kondygnacjach, które stanowią wspomniane wyżej przebicia w bryle budynku. Spełniają one funkcję komunikacyjną, zapewniając dostęp do poszczególnych mieszkań oraz widokową, jako tarasy skierowane jednocześnie na część wewnętrzną i zewnętrzną budynku. Rzeczony sposób kształtowania architektury wpływa korzystnie na jakość warunków zamieszkiwania także dzięki bardzo efektywnemu przewietrzaniu przestrzeni wspólnych oraz wyeliminowaniu wrażenia zamkniętej przestrzeni. Elewację budynku wykonano z betonu wylewanego na budowie wraz z zastosowaniem odblaskowej poliuretanowej powłoki, dzięki czemu zmienia ona swój wygląd w zależności od warunków oświetleniowych. Program funkcjonalny przewiduje przede wszystkim mieszkania o dużej różnorodności typów, dwupoziomowy garaż podziemny oraz miejsca dla lokali usługowych w parterze. Zespół mieszkaniowy powstał w założeniu minimalizowania kosztów, jako budynek socjalny.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.4a.

3.4b.

IJBURG BLOK 37
Inbo
Amsterdam (Holandia)
2008

III.1.3.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

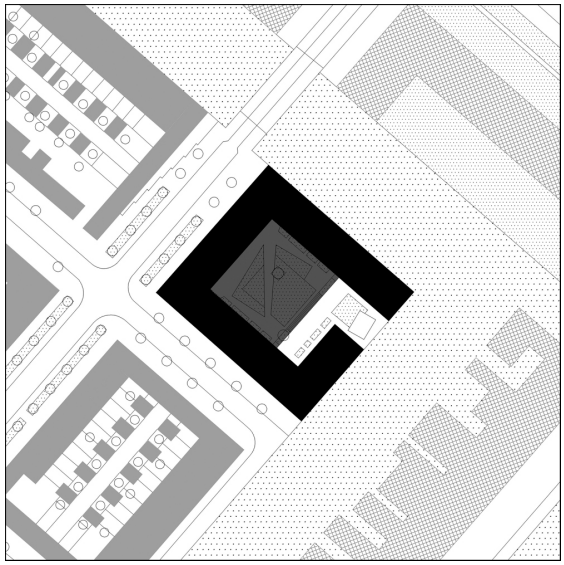

3.4c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Współczesna dzielnica mieszkaniowa Ijburg, usytuowana na sztucznie usypanych wyspach. Kwartał otoczony wodą z dwóch stron. Komunikacja pieszo-jezdna przy pozostałych elewacjach budynku.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 11 nadziemnych

Ilość mieszkań: 110

Powierzchnia: 13 500 m^2

Architektura:

Specyficzna lokalizacja zespołu mieszkaniowego, która charakteryzuje się przede wszystkim otoczeniem kwartału z dwóch stron wodą, mogła stanowić pretekst do ukształtowania rzeczonej formy. Narożnikowy charakter założenia przestrzennego podkreśla wieża dwukrotnie wyższa od pozostałej części zabudowy. Wrażenie monumentalności potęguje dodatkowo znajdująca się obok niej przerwa w jednolitej formie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Poprzez wyżej wymienione rozwiązanie zapewnia się możliwość bezpośredniego kontaktu z wodą dla osób przebywających w przestrzeni półpublicznej.
Podstawowym materiałem kształtującym elewację budynku jest okładzina ceglana. Zauważa się wyraźną różnicę pomiędzy wyrazem wizualnym wnętrza i zewnętrza zespołu, na którą wpływa przede wszystkim lokalizacja balkonów na całej długości obiektu od strony przestrzeni wspólnej dla mieszkańców.
Wnętrze kwartału składa się z dwóch poziomów, połączonych ze sobą elementami małej architektury oraz zielenią. Pod znaczną częścią płaszczyzny przestrzeni wspólnej zlokalizowano parking z wjazdem od ulicy. Natomiast fragment struktury o niższym poziomie znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie wody. Dominującym elementem zagospodarowania przestrzeni półpublicznej jest zieleń. Do części wspólnej kwartału przewidziano dwa wejścia od ulicy, z których jedno zapewnia dostęp do niższego, a drugie do wyższego poziomu płaszczyzny terenu wewnętrznego.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.5a.

3.5b.

IJBURG BLOK 3A
architectuurcentrale Thijs Asselbergs
Amsterdam (Holandia)
2006

III.1.4.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

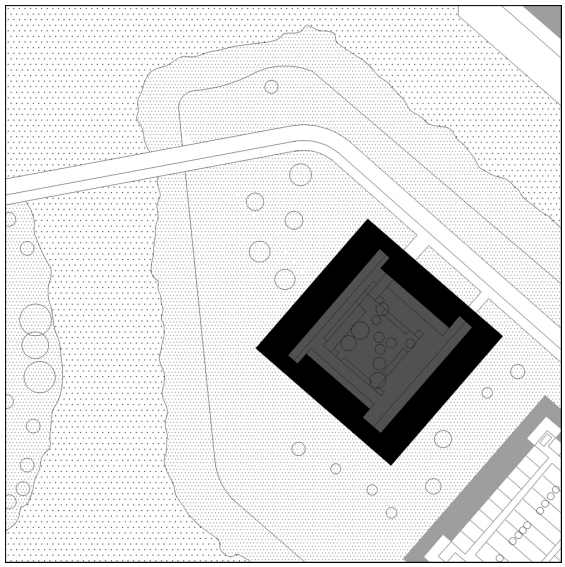

3.5c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | Zabudowa średniowysoka | **Zabudowa niska** | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | **2** | 3 | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Nowopowstała dzielnica mieszkaniowa Ijburg w Amsterdamie. Budynek usytuowany na skraju sztucznej wyspy w sąsiedztwie wód jeziora oraz znacznej ilości zieleni. Komunikacja pieszo-jezdna z jednej strony zespołu mieszkaniowego.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 3 nadziemne oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 33

Powierzchnia: brak danych

Architektura:

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej wchodzi w skład trzech niezależnych budynków, zrealizowanych według tej samej zasady kształtowania przestrzennego. Założeniem wiodącym jest uzyskanie kontrastu pomiędzy zewnętrzną oraz wewnętrzną płaszczyzną formy budynku. Na elewacji zewnętrznej dominuje jasne szkło w formie dużych okien do mieszkań otwierających się wizualnie na otoczenie oraz ciemny szary kamień zaprojektowany w układzie pionowym, co nadaje bryle chłodny i elegancki wyraz. Wnętrze kwartału sprawia natomiast wrażenie ciepłej i bardziej przyjaznej mieszkańcom przestrzeni, co przejawia się przede wszystkim odmiennym od zewnętrznej części kolorem elewacji oraz wprowadzeniem elementów ogrodu do przestrzeni wspólnej. Zastosowano tutaj między innymi optyczne wydzielenie znacznego fragmentu wspomnianej przestrzeni rekreacyjnej, poprzez zagłębienie rzeczonej powierzchni, którą wyposażono w małą architekturę i zieleń.
Program funkcjonalny przedmiotowego obiektu zakłada mieszkania realizowane na całej wysokości nadziemnej części budynku, bez ogólnej komunikacji wewnętrznej, zwieńczone indywidualnymi tarasami na najwyższej kondygnacji. Dostęp do wszystkich mieszkań odbywa się z przestrzeni wspólnej zespołu mieszkaniowego, do której z zewnątrz prowadzą trzy wąskie otwarcia w bryle budynku – dwa stanowią połączenie z przestrzenią wewnętrzną kwartału (jedno z nich zapewnia dodatkowo kontakt z kondygnacją podziemną), trzecie pełni funkcję komunikacji jezdnej, umożliwiającej dostęp do garażu podziemnego.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.6a.

3.6b.

LE MONOLITHE

MVRDV, Erick Van Egeraat Architects, Emmanuel Combarel Dominique Marrec architectes, Manuelle Gautrand Architecture, Pierre Gautier architecture

Lyon (Francja)

III.1.5. 2011

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

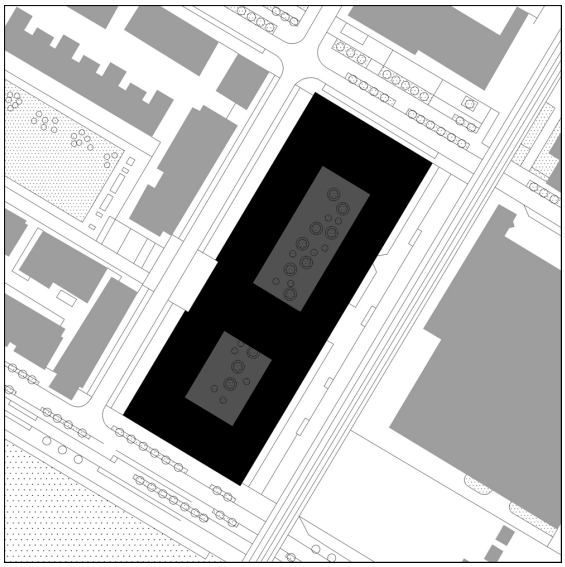

3.6c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Sąsiedztwo wody połączonej z pobliską rzeką. Komunikacja pieszo-jezdna z czterech stron kwartału, z czego przy jednej elewacji ruch o charakterze wewnętrznym.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 8 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: brak danych

Powierzchnia: 32 500 m^2

Architektura:

Założenie mieszkaniowo-usługowe składa się z pięciu części zaprojektowanych przez różne pracownie architektoniczne. Poszczególne fragmenty zespołu charakteryzują się odmiennymi sposobami kształtowania elewacji. Układ przestrzenny całego założenia oparto na bazie struktury kamienicowej, która odpowiednio skonstruowana formuje jednolitą bryłę kwartału. Poszczególne sekcje korespondują ze sobą za sprawą podobnego zamysłu projektowego, który wynika z jednorodnej myśli architektonicznej obejmującej całe założenie przestrzenne.

Forma zabudowy, pomimo dużej skali i ukształtowania w układzie kwartału zamkniętego, nie sprawia wrażenia przytłaczania monumentalnym charakterem. Do powyższego przyczynia się przede wszystkim wspomniana wyżej różnorodność estetyczna, jak również nadwieszenia, które zostały usytuowane po obrysie zewnętrznym oraz w środku formy budynku. Domykają one przestrzennie kwartał w dwóch najwyższych kondygnacjach, pozostawiając przy tym otwarcia widokowe na otoczenie.

Płaszczyzna części wspólnej współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jest podniesiona o jedną kondygnację powyżej poziomu terenu. Sposób zagospodarowania i estetyka rzeczonej przestrzeni jest zbliżona do charakteru placu miejskiego z wkomponowanymi elementami małej architektury i zieleni. Podniesienie części wewnętrznej zespołu oraz duże otwory w formie budynku sprzyjają integracji wizualnej przestrzeni wspólnej z otoczeniem, przy jednoczesnym zachowaniu wzajemnej odrębności.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.7a.

3.7b.

3.7c.

PARKRAND
MVRDV
Amsterdam (Holandia)
2007

III.1.6.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

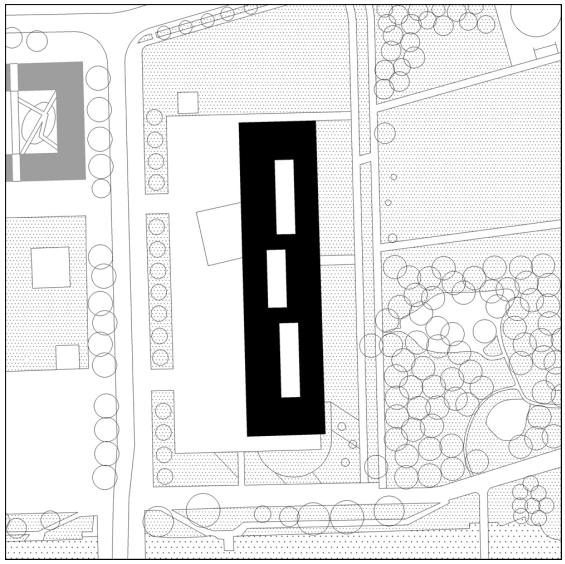

3.7d.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście**|
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | **51–65%** | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Sąsiedztwo Parku Eendrachts od strony wschodniej. Komunikacja pieszo-jezdna z dwóch stron zespołu, z czego północna elewacja oddzielona od ulicy dużą strefą zieleni. Ciek wodny w bliskim sąsiedztwie południowej części budynku.

Ilość wnętrz: 3

Ilość kondygnacji: 11 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 240

Powierzchnia: 35 000 m^2

Architektura:
Forma budynku mieszkaniowego składa się z podstawy oraz pięciu masywnych wież, zespolonych ze sobą dodatkowo w górnej części bryły. Przestrzeń wspólna została zaaranżowana na poziomie parteru oraz pierwszego piętra. Autorzy projektu przedstawili wnętrze kwartału w postaci metafory domu z widokiem na ogród, składającego się z trzech pokojów o wysokości ośmiu kondygnacji oraz korytarza otwartego od góry. Każda z optycznie wydzielonych części przestrzeni wewnętrznej otwiera się dłuższą stroną na zewnętrze budynku, zapewniając tym samym bardzo dobry kontakt z otoczeniem. Podniesienie brzegowych stref części społecznej powyżej poziomu terenu również wpływa pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania, zapewniając użytkownikom poczucie kameralności. Strukturę elewacji części zewnętrznej budynku formują ciemne prefabrykowane płyty betonowe z wyróżniającym się pod względem powierzchni regularnym układem okien i balkonów. Ściany od strony wewnętrznej wykończono natomiast białą okładziną ceglaną z wytłoczonym w niektórych przypadkach charakterystycznym wzorem, kreującym układ graficzny na elewacjach. Rzeczony materiał stanowi tym samym znaczący kontrast dla zewnętrza. Przestrzeń wspólna kwartału jest bardzo dobrze doświetlona zarówno poprzez duże otwory w ścianach i dachu budynku, jak również dzięki możliwości odbijania światła od jasnych powierzchni ścian wewnętrznych. Układ naprzemiennego rozmieszczenia wież w zespole zapewnia mieszkańcom bardzo dobrą widoczność parku.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.8a.

3.8b.

RESIDENTIAL BUILDING PACAMARA
nps tchoban voss
Hamburg (Niemcy)
2010

III.1.7.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

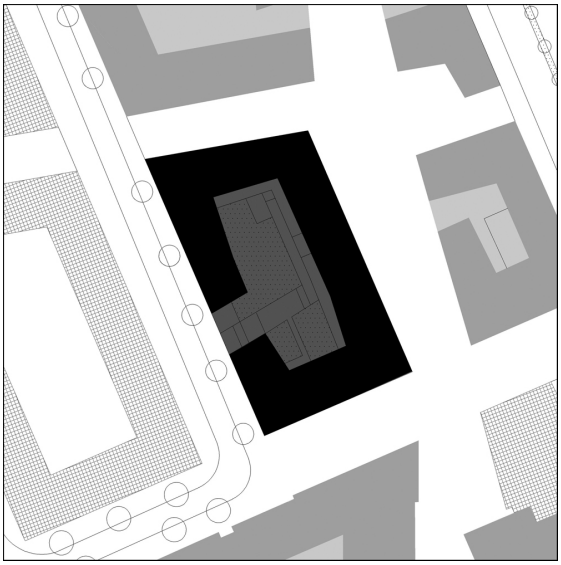

3.8c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: HafenCity – nowa dzielnica miasta Hamburg zlokalizowana na terenach poprzemysłowych, segment Überseequartier. Bliskość wody od wschodu i północy. Komunikacja pieszo-jezdna od części zachodniej kwartału, z pozostałych stron komunikacja piesza z ograniczeniami w komunikacji jezdnej.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 8 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: około 90

Powierzchnia: 15 200 m^2 (powierzchnia użytkowa)

Architektura:

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej stanowi jednolitą formę, zbudowaną na podstawie trapezu z jednym rozcięciem do góry od wysokości poziomu wewnętrznej części zespołu, który został podniesiony o około 2 m względem terenu. Wejście do przestrzeni wspólnej z ulicy zapewniają jedne schody zewnętrzne, zlokalizowane w wyżej opisanym rozcięciu w formie. Ponadto w bryle budynku wycięto dwa otwory o różnych wysokościach, które połączono w podstawie z poziomem części wspólnej zespołu mieszkaniowego, przez co stanowią jej dodatkowe powiększenie zakończone balkonami. Nieznaczna różnica poziomów pomiędzy powstałymi tarasami i płaszczyzną podstawową części wewnętrznej, którą pokonuje się przy pomocy kilku stopni schodów zewnętrznych, potęguje zasadę przełamania monotonii części wspólnej dla mieszkańców. Poza tym generuje optyczne połączenie przestrzeni publicznej z półprywatną. Linia dachu obiektu została ukształtowana na zasadzie wznoszenia się formy wzdłuż dłuższych boków budynku, zaczynając od środka w kierunku zewnętrznych krawędzi. Najwyższą kondygnację obiektu stanowi taras widokowy. Kształtowanie elewacji kwartału zamkniętego przedstawia zasadę kontrastu wnętrza z zewnętrzem. Budynek od strony ulicy wykończony jest cegłą w odcieniach naturalnych wraz z nielicznymi akcentami białych tarasów. Sufity otworów wyciętych w bryle oraz elewacje części wspólnej zespołu posiadają natomiast jednolitą, białą strukturę.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.9a.

3.9b.

THE WHALE
de Architekten Cie.
Amsterdam (Holandia)
2000

III.1.8.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

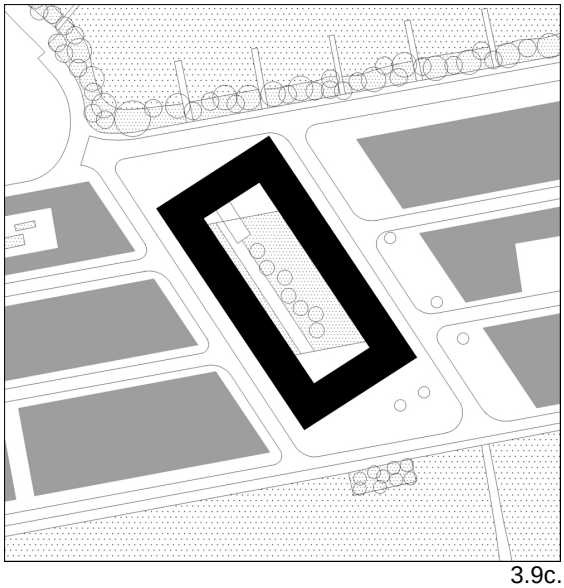

3.9c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | Zabudowa średniowysoka | **Zabudowa niska** | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Zrewitalizowana część portowa miasta – Borneo-Sporenburg. Z czterech stron znajdują się ulice zapewniające komunikację pieszo-jezdną. Od części północnej oraz południowej budynek sąsiaduje z wodą. W niedużej odległości występują także tereny rekreacyjne z zielenią niską i wysoką.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 13 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 214

Powierzchnia: 35 800 m^2 (powierzchnia brutto)

Architektura:

Kontrastująca z sąsiednią zabudową forma budynku nadaje mu charakter ikony przebudowanej dzielnicy portowej. Zarówno kształt, jak i rozmiar architektury mieszkaniowej, znacząco wyróżniają się na tle dużo niższej i przeciwstawnej w układzie przestrzennym pobliskiej zabudowy. Budynek mieszkaniowy prezentuje nietypowy sposób kształtowania formy i części wspólnej w oparciu o prosty układ przestrzenny, zamknięty na płaszczyźnie prostokąta. Elegancję i prostotę obiektu podkreśla elewacja z blachy cynkowej z regularnym układem okien. Odpowiednie podniesienie formy dwóch krótszych części budynku nadaje bryle dynamiczny charakter, dostosowując linię dachu do warunków nasłonecznienia. Kwartał uzyskuje dzięki temu kontakt optyczny części wspólnej z przestrzenią publiczną.

Wewnętrzną część założenia przestrzennego zaprojektowano w formie ogrodu z zielenią niską i wysoką. Ukształtowanie budynku bardzo korzystnie wpływa na możliwość przewietrzania oraz nasłoneczniania strefy półprywatnej zespołu mieszkaniowego, będącego kwartałem zamkniętym.

Program funkcjonalny zapewnia oprócz różnorodnych wariantów mieszkań także powierzchnie usługowe oraz miejsca postojowe w parkingu podziemnym. Dostęp do mieszkań odbywa się z galerii zlokalizowanych od wewnętrznej strony obiektu, które jednocześnie pozytywnie wpływają na estetykę elewacji.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.10a.

3.10b.

THE ZINK HOUSE
Holsøe Arkitekter ApS
Kopenhaga (Dania)
2008

III.1.9.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

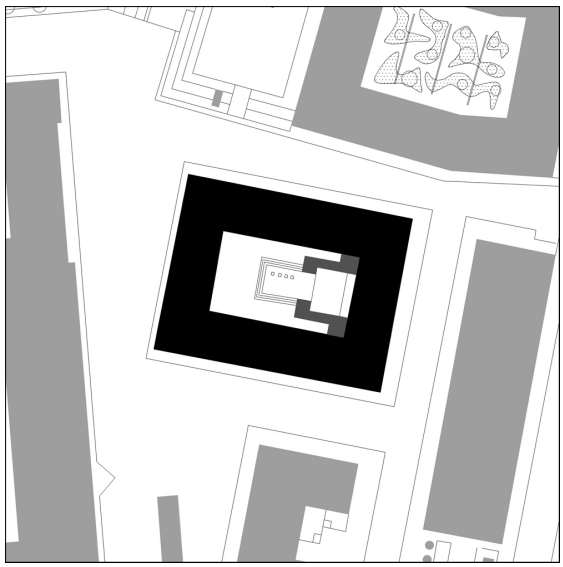

3.10c.

Forma: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych | **Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych** |

Skala: | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Przebudowany teren portowej części miasta. Centralny fragment Amerika Plads. Komunikacja pieszo-jezdna ze wszystkich stron budynku.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 6 nadziemnych

Ilość mieszkań: 60

Powierzchnia: 6 500 m^2 (powierzchnia brutto)

Architektura:

Forma kwartału regularnego, opartego w podstawie na prostokącie, wznosi się na znaczną wysokość od strony zachodniej nabierając przy tym dynamicznego charakteru. Część półpubliczna otwiera się dzięki temu w poziomie parteru na otoczenie. Zaprasza do środka oraz umożliwia skorzystanie z powierzchni usługowych zlokalizowanych na parterze budynku, które otwierają się zarówno do wnętrza jak i zewnętrza kwartału. Przestrzeń wspólna jest zatem uniwersalna w swojej funkcji, a ponadto nie zamyka się na możliwość dostępu jedynie dla mieszkańców budynku, stanowiąc tym samym teren o charakterze otwartym dla wszystkich odwiedzających współczesny kwartał architektury mieszkaniowej.

Rzeczone założenie przestrzenne wyróżnia się z budynków sąsiednich nietypową formą oraz materiałem elewacyjnym. Blacha cynkowa układana w artykulacji pionowej o różnych szerokościach dominuje na elewacjach, pokrywając wszystkie ściany, dach oraz spód budynku w części gdzie występuje podcięcie formy, która unosi się w danym miejscu na szarych słupach w formie walców. Kontrast dla wyżej wymienionego materiału stanowi drewno pokrywające ściany i sufity loggi. Duża część elewacji parterowej budynku została wykonana jako przeszklenie, którego powierzchnia wynika z podniesienia podstawowej części formy, co potęguje wrażenie wznoszenia się budynku ponad powierzchnią terenu.

Zespół przestrzenny przewiduje różne rodzaje mieszkań, w tym dwa apartamenty typu penthouse posiadające tarasy na dachu. Pozostałe lokale wyposażono w loggie sytuowane zarówno od wewnętrznej, jak również zewnętrznej strony budynku.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.2. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY

III.2.1. ’T WATERFORT
KOW

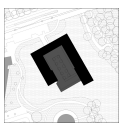

III.2.2. 102 DWELLINGS IN CARABANCHEL
dosmasuno arquitectos

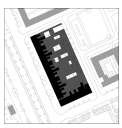

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.11a.

3.11b.

’T WATERFORT
KOW
Amsterdam (Holandia)
2007

III.2.1.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

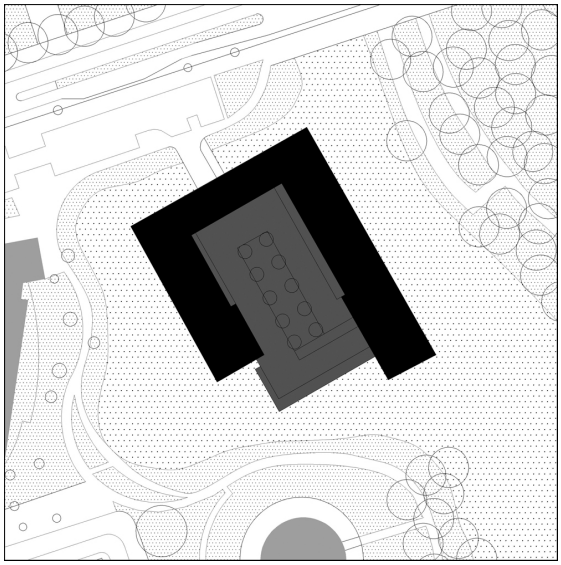

3.11c.

Forma: | 1 | **2** | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Budynek umieszony całkowicie na wodzie. Komunikacja pieszo-jezdna z jednej strony kwartału. Poza bezpośrednim otoczeniem wody, w najbliższym sąsiedztwie zespołu znajdują się także tereny rekreacyjne o charakterze rozległej zieleni.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 14 nadziemnych

Ilość mieszkań: 130

Powierzchnia: 14 800 m^2

Architektura:

Forma oraz lokalizacja kwartału wpływają na postrzeganie rzeczonego zespołu mieszkaniowego jako twierdzy, do której dostęp jest znacząco ograniczony przestrzennie. Możliwość kontaktu z lądem zapewnia jedynie kładka dla pieszych i podjazd do garażu w części północnej. Po przeciwnej stronie bryły wprowadzono dodatkowo połączenie części wspólnej zespołu z wodą poprzez pomost, obniżony względem poziomu płaszczyzny użytkowej. Część wspólna dla mieszkańców cechuje się wysokim poziomem estetycznym, który uzyskano między innymi za sprawą skontrastowania kolorem i materiałem elementów elewacji, ukształtowanych w oparciu o ustalone moduły. Niemałe znaczenie w tej kwestii ma także wykonanie dużej części posadzki z drewna i wkomponowanie drzew, jak również podkreślenie wejścia na teren zespołu mieszkaniowego dużym otworem w bryle budynku.
Istotnym rozwiązaniem w sposobie kształtowania rzeczonego przykładu współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jest szerokie otwarcie formy w kierunku terenów rekreacyjnych oraz sąsiedniej zabudowy. Budynek poprzez odpowiedni układ przestrzenny dobrze koresponduje z przytoczonymi powyżej elementami zagospodarowania otaczającego terenu. Stanowi wyrazisty akcent przestrzenny, uzyskany przede wszystkim dzięki nieznacznemu przesunięciu i obrotowi formy względem ogólnego systemu kształtowania zabudowy. Wymienione rozwiązania generują korzystne walory widokowe oraz sprzyjają uzyskaniu dogodnych warunków doświetlenia mieszkań i części wewnętrznej zespołu.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.12a.

3.12b.

102 DWELLINGS IN CARABANCHEL
dosmasuno arquitectos
Madryt (Hiszpania)
2007

III.2.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

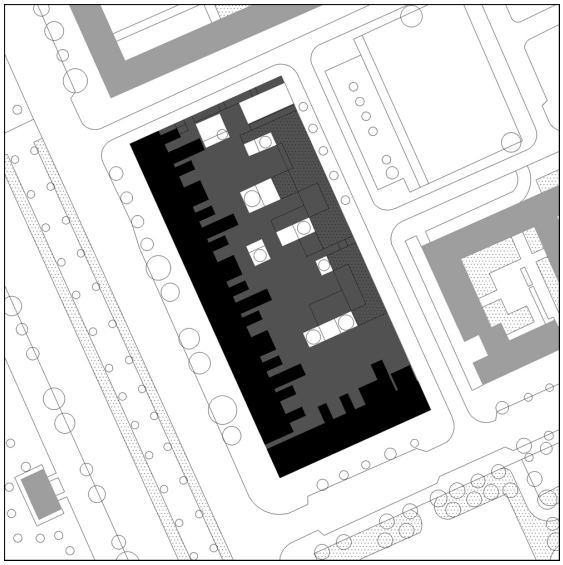

3.12c.

Forma: | 1 | **2** | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | **51–65%** | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Sąsiedztwo rozległych terenów zielonych. Położenie przy ulicy o dużym znaczeniu komunikacyjnym. Ruch pieszo-jezdny ze wszystkich stron kwartału.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 6 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 102

Powierzchnia: 12 277 m^2

Architektura:
Prostota i elegancja, cechy które bardzo dobrze charakteryzują przedmiotowy zespół mieszkaniowy, przejawiają się przede wszystkim w jego formie oraz kolorystyce. Układ przestrzenny niniejszego założenia stanowi struktura w kształcie litery „L”, umieszczona na cokole o podstawie prostokąta. Wierzchnia warstwa rzeczonego podniesienia, którą z dwóch stron ograniczają bryły zespołu, pełni rolę części wspólnej współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Wyniesiona powyżej poziomu wnętrza forma organizuje układ kwartału, który otwiera zespół na otoczenie z dwóch sąsiednich stron, stanowiących północny narożnik. Podstawą kształtowania obiektu są dwa zestawione ze sobą prostopadłościany oparte na wspomnianym wyżej cokole, z których krótszy element jest w znacznej części podniesiony na słupach o wysokość jednej kondygnacji. Układ rzeczonych brył stanowi naturalną barierę ochronną od strony ulic o wyższym natężeniu ruchu. Płyta będąca podstawą dla przestrzeni półprywatnej jest w kilku miejscach przebita otworami, przez które wystają drzewa posadzone na poziomie parkingu podziemnego. Do pionowych płaszczyzn brył od strony wewnętrznej założenia przylegają liczne formy, stanowiące części użytkowe mieszkań oraz strefy wejściowe do budynku. Wyjątkiem są mieszkania zlokalizowane na parterze, do których wejście jest zapewnione bezpośrednio z części wspólnej kwartału. Elewacja południowa i zachodnia posiadają dodatkowo ruchome panele, które umożliwiają użytkownikom regulację dostępu światła do wnętrz mieszkań oraz ujednolicają strukturę ścian zewnętrznych.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.3.1. IJBURG BLOK 47
de Architekten Cie.

III.3.2. SØRENGA RESIDENTIAL COMPLEX 1
|SØRENGA|
MAD

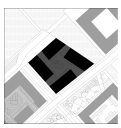

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.13a.

3.13b.

IJBURG BLOK 47
de Architekten Cie.
Amsterdam (Holandia)
2010

III.3.1.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

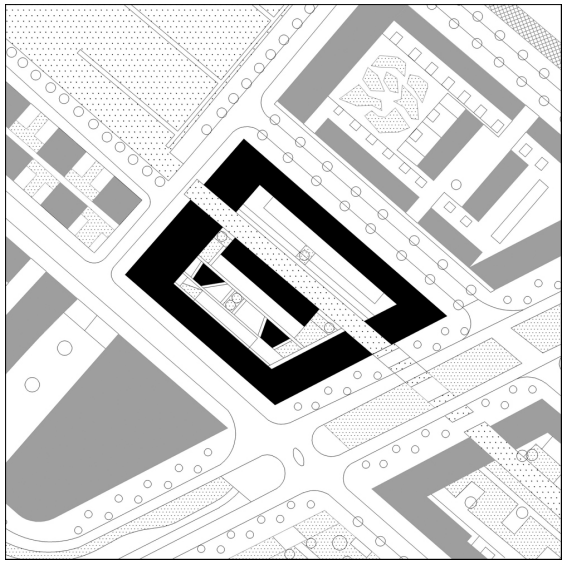

3.13c.

Forma: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Sztucznie usypana wyspa, będąca składową współczesnej dzielnicy mieszkaniowej Ijburg. Zespół mieszkaniowy przecięty kanałem wodnym. Położenie przy głównej ulicy na wyspie. Komunikacja pieszo-jezdna ze wszystkich stron kwartału. W pobliżu park z wyposażeniem rekreacyjno-sportowym.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 9 nadziemnych

Ilość mieszkań: 169

Powierzchnia: 24 750 m^2 (powierzchnia brutto)

Architektura:

Obrys zewnętrzny kwartału kształtują dwa budynki, skomponowane w regularnym układzie o kształcie trapezu. Architekturę cechuje monumentalność i porządek, uzyskane przede wszystkim dzięki zastosowanemu na elewacjach podziałowi z artykulacją pionową. Ściany zewnętrzne kondygnacji powyżej poziomu związanego z ulicą zostały wzbogacone o detal architektoniczny. W związku z tym, podczas obserwowania rzeczonych struktur pod kątem ostrym, uzyskuje się inny wyraz estetyczny aniżeli patrząc prostopadle. Elewacje niższych części budynków od strony zewnętrznej zostały natomiast wykonane ze szkła, dzięki czemu powstaje wrażenie unoszenia się potężnego masywu ceglanego na delikatnej podstawie.
Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej jest przecięty kanałem, który dzieli założenie na dwie struktury. Wzdłuż wody rozciąga się dodatkowy budynek wchodzący w skład zespołu przestrzennego, który wzmacnia odrębność optyczną dwóch niezależnych wnętrz. Element wyróżniający część społeczną rzeczonego przykładu na tle innych realizacji stanowią także bardzo długie stopnie wraz ze schodami terenowymi. Prawie cała przestrzeń wspólna założenia mieszkaniowego ma charakter półprywatny. Wyjątek stanowi wytyczony ciąg komunikacyjny, który bezpośrednio łączy przestrzeń publiczną z dwóch stron kwartału. W tym przypadku występuje dość nietypowe rozwiązanie, polegające na wprowadzeniu ograniczenia w użytkowaniu zespołu, nie zamykając go przy tym całkowicie na otoczenie.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.14a.

3.14b.

SØRENGA RESIDENTIAL COMPLEX 1 |SØRENGA|
MAD
Oslo (Norwegia)
2012

III.3.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

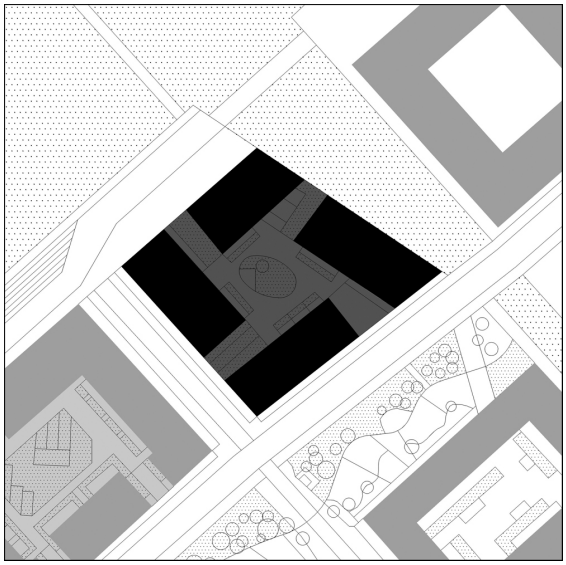

3.14c.

Forma: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Kompleks zespołów mieszkaniowych ujednoliconych w sposobie kształtowania przestrzennego, otoczony z trzech stron wodą. Komunikacja pieszo-jezdna sąsiadująca z dwiema elewacjami kwartału, z trzeciej części ruch pieszy z dopuszczeniem jezdnego. Od strony północno-wschodniej bezpośrednie sąsiedztwo wody, komunikacja piesza przewidziana w podcieniu zespołu.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 9 nadziemnych

Ilość mieszkań: 93

Powierzchnia: około 10 000 m^2

Architektura:

Myśl przewodnią dla kształtowania formy przedmiotowego zespołu mieszkaniowego stanowi zapewne dążenie do zagwarantowania jak najkorzystniejszych relacji wzrokowych z otoczeniem, jak również wprowadzenie do wnętrza założenia możliwie dużej ilości światła naturalnego. Rzeczony zamysł zrealizowano przede wszystkim za sprawą zastosowania struktury przestrzennej zbudowanej z czterech skośnych brył budynków, organizujących kwartał w układzie zamkniętym. Wymienione elementy zostały poniżej poziomu wnętrza połączone wspólną podstawą, dzięki czemu w dużej mierze ograniczono bezpośredni kontakt przestrzeni społecznej z zewnętrzem kwartału. Przekłada się to między innymi na uzyskanie większego poczucia bezpieczeństwa oraz kameralności wśród mieszkańców.

Wyróżniającym elementem w sposobie kształtowania elewacji zespołu jest kontrastowe zestawienie dość regularnego układu okien i loggi z nierównomiernym rozmieszczeniem balkonów. Powyższa zasada przeciwstawności dotyczy również przeciwieństwa kolorystycznego i materiałowego, zachodzącego pomiędzy elementami wystającymi ze ścian budynków oraz dominującą na nich okładziną elewacyjną. Dzięki temu bardzo czytelna staje się zasada kształtowania przestrzeni niniejszego przykładu współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, jak również rysuje się rzeźbiarskość jego formy.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.4.1. BOLERO |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|
KAPS Architekci Korneluk Parysek Słowik

III.4.2. MILONGA |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|
Kuryłowicz & Associates, Grupa 5 Architekci

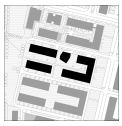

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.15a.

3.15b.

BOLERO |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|
KAPS ARCHITEKCI Korneluk Parysek Słowik
Warszawa (Polska)
2004

III.4.1.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

3.15c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | **51–65%** | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Dzielnica Mokotów, Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park. Komunikacja pieszo-jezdna tylko z jednej strony zespołu mieszkaniowego, oddzielona od elewacji budynku pasem zieleni.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 5 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 68

Powierzchnia: 11 774 m^2 (powierzchnia użytkowa)

Architektura:

Istotną cechą sposobu kształtowania formy rzeczonego zespołu mieszkaniowego jest zachowanie spójności z sąsiadującymi budynkami, które charakteryzują się podobnymi układami przestrzennymi. Wyraża się to przede wszystkim poprzez zachowanie zbieżnej struktury fragmentów obiektów zlokalizowanych od strony wschodniej, gdzie sąsiadują z komunikacją pieszo-jezdną. Linia zabudowy, wysokość budynków, czy też forma zadaszenia nad komunikacją pieszą przylegającą do elewacji zespołów, stanowią wspólny zamysł projektowy. Pomimo zastosowania powyższych rozwiązań ujednolicających założenia przestrzenne, rzeczony przykład współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej charakteryzuje się bardzo dużą indywidualnością.

Zapewnienie możliwości przebywania pośród elementów natury we wnętrzu kwartału wydaje się być jednym z głównych założeń projektowych rzeczonej realizacji mieszkaniowej. Przejawia się to przede wszystkim układem przestrzennym zespołu, który poprzez odpowiednią budowę zapewnia otwarcie w kierunku zachodnim, generując widok na zieleń. Ponadto niezwykle istotne jest urządzenie części wspólnej zespołu z dużą ilością roślin niskich oraz drzew, jak również zaprojektowanie podłużnego zbiornika wodnego. Dość nietypowym rozwiązaniem, które wzmacnia opisywaną ideę, wydaje się być zastosowanie zieleni w układzie pionowym na ścianach budynków. Głównie za sprawą wymienionych wyżej właściwości przestrzeń półprywatna nabiera charakteru ogrodu, co wpływa pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.16a.

3.16b.

MILONGA |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|
Kuryłowicz & Associates, Grupa 5 Architekci
Warszawa (Polska)
2008

III.4.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

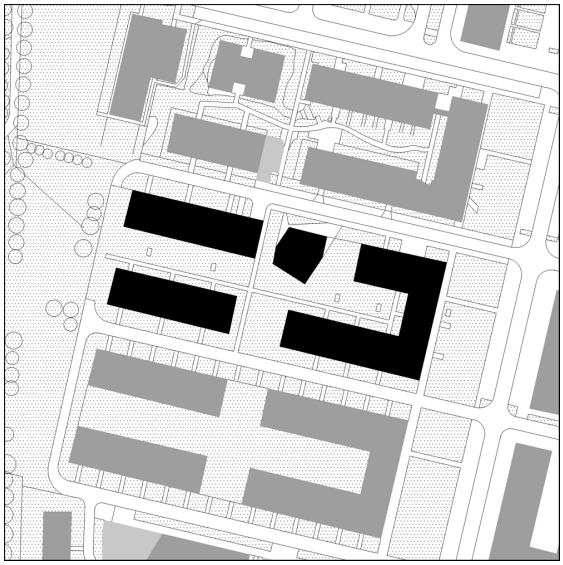

3.16c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park, dzielnica Mokotów. Komunikacja pieszo-jezdna z trzech stron kwartału, z czego w jednym przypadku elewacja oddzielona od równoległej do niej ulicy szerokim pasem zieleni.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 8 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 143

Powierzchnia: 27 000 m^2 (powierzchnia całkowita)

Architektura:

Znakiem rozpoznawczym przedmiotowego założenia mieszkaniowego jest wolnostojąca wieża, umiejscowiona w okolicach środkowej części dłuższego boku kwartału. Wprawdzie nie wyróżnia się znacząco pod względem wysokości, aczkolwiek odmienny sposób kształtowania formy i elewacji powoduje, że stanowi bardzo wyrazisty akcent na tle pozostałych trzech budynków. Charakterystycznym elementem w kształtowaniu rzeczonego przykładu współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jest także ażurowa konstrukcja dostawiona do niektórych elewacji, która reguluje układ form wykuszów i balkonów. Ogólny schemat przestrzenny zespołu jest pośrednio powiązany ze strukturą sąsiednich obiektów, wchodzących razem w skład Osiedla Mieszkaniowego Eko Park.

Wnętrze kwartału charakteryzuje się różnorodnością przestrzenną, która wynika przede wszystkim ze złożoności całościowego układu i szczególnego w tym udziału wyżej wymienionej wieży. Otwarcie części wspólnej w kierunku zachodnim, gdzie widoczna jest zieleń niska i wysoka, w połączeniu z zielonym zagospodarowaniem dużej części płaszczyzny wnętrza kreuje strukturę ogrodu. Rzeczony widok staje się niejako optycznym i naturalnym domknięciem przestrzeni półprywatnej.

Przywołane powyżej cechy charakterystyczne rzeczonego przykładu powodują, że pomimo zachowania spójności z budynkami będącymi w najbliższym otoczeniu, przedmiotowy zespół mieszkaniowy posiada indywidualny wyraz przestrzenny i estetyczny.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.5. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY

III.5.1. 127 SOCIAL HOUSING BLOCK
Araújo Brieva Architects

III.5.2. 8 HOUSE
BIG – Bjarke Ingels Group

III.5.3. BUDYNEK MIESZKALNY CORTE VERONA
Biuro Projektów Lewicki Łatak

III.5.4. EMV / SOCIAL HOUSING / SANCHINARRO
Burgos & Garrido Arquitectos Asociados

III.5.5. MIXED-USE BUILDING
Erick Van Egeraat Architects

III.5.6. NORTHERN LIGHTS
C. F. Møller Architects

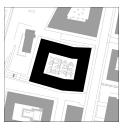

III.5.7. OFFICES AND HOUSING “LA FORTEZZA”
Mario Botta Architetto

III.5.8. SCHOTS 2 |SCHOTS 1 + 2, THE CIBOGA TERRAIN|
S333 Architecture + Urbanism

III.5.9. UNIBRÜCKE
Manzl Ritsch Sandner Architekten

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.17a.

3.17b.

127 SOCIAL HOUSING BLOCK
Araújo Brieva Architects
Madryt (Hiszpania)
2009

III.5.1.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

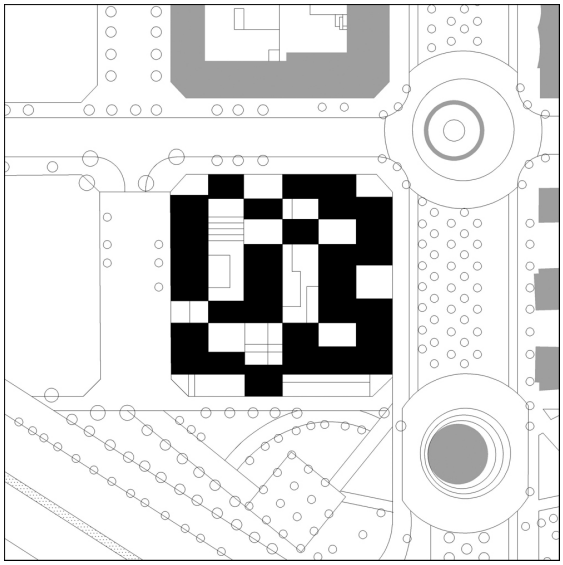

3.17c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Położona w dzielnicy Villa de Vallecas, współczesna część mieszkaniowa Ensanche de Vallecas. Ortogonalny układ ulic i kwartałów. Tereny rekreacyjne z ruchem pieszym zlokalizowane przy elewacji południowej. Z pozostałych trzech stron komunikacja pieszo-jezdna, z czego w przypadku ulicy od strony wschodniej obejmująca ponadto znaczne powierzchniowo tereny rekreacyjne, umiejscowione pomiędzy pasami ruchu.

Ilość wnętrz: 10

Ilość kondygnacji: 9 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: 127

Powierzchnia: 16 900 m^2

Architektura:

Miasto twierdza – takie wrażenie wizualne można odnieść na widok przedmiotowego zespołu mieszkaniowego. Przemawia za tym struktura zamknięta oraz zróżnicowana wysokość i kształt podstawy poszczególnych fragmentów formy współczesnego kwartału. Ponadto istotny jest również układ przestrzeni wspólnej, stanowiący rozmieszczony pośród brył zespołu zbiór placów z możliwością komunikacji pomiędzy niektórymi z nich, zapewnionej dzięki podniesieniu poszczególnych części na słupach. Rzeczone rozwiązanie uwalnia w pewnych miejscach parter oraz umożliwia kontakt optyczny wnętrza z zewnętrzem kwartału poprzez skrajnie zlokalizowane części społeczne.

Kolorystyka elewacji zespołu opiera się na odcieniach dwóch kontrastujących ze sobą kolorów. Prawie wszystkie brzegowe ściany zewnętrznych, niższych części kwartału zaprojektowano jako szare płaszczyzny, bryły wież i fragmentów wewnętrznych posiadają natomiast elewacje o barwie zielonej.

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej za sprawą nietypowego sposobu kształtowania przestrzeni społecznej, znacząco wyróżnia się na forum przykładów rzeczonego rodzaju zabudowy.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.18a.

3.18b.

3.18c.

8 HOUSE

BIG – Bjarke Ingels Group

Kopenhaga (Dania)

2010

III.5.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

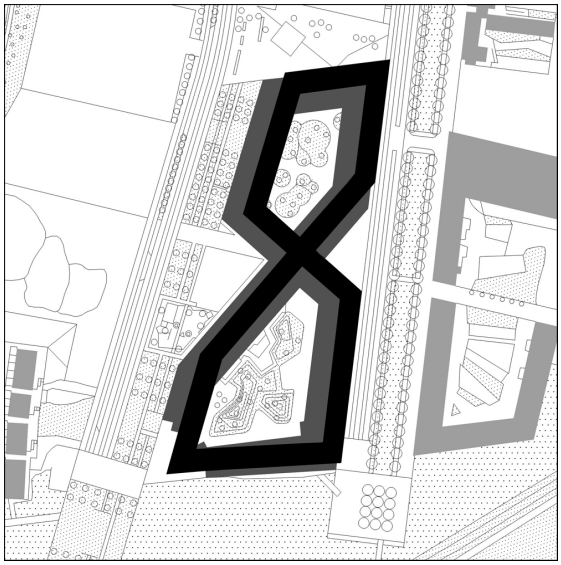

3.18d.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Ørestad Syd – nowa część miasta Kopenhaga. Brzeg kanału wodnego, okolice rozległych terenów zielonych. Komunikację pieszo-jezdną zapewniają ulice sąsiadujące z dwiema dłuższymi elewacjami budynku, od strony północnej znajduje się plac.

Ilość wnętrz: 4

Ilość kondygnacji: 11 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 475

Powierzchnia: 62 000 m^2

Architektura:
Nietypowa forma zespołu mieszkaniowego, zbliżona w rzucie do cyfry „8” i symbolu nieskończoności, organizuje przestrzeń społeczną w poziomie. Wyznacza dwie główne części wspólne optycznie zamknięte i dwie dodatkowe strefy otwarte na przestrzeń publiczną. Rzeczona struktura przestrzenna kształtuje ponadto pionowy charakter budynku sprawiając, że bryła w bardzo dużym stopniu współgra z naturalnym otoczeniem. Ukształtowanie formy w układzie wertykalnym polega na zróżnicowaniu wysokości poszczególnych fragmentów obiektu w sposób, który daje wiele korzyści dla użytkowników zespołu. Przede wszystkim zapewnia dostęp dużej ilości światła dziennego do wnętrz kwartału oraz mieszkań. Organizuje także komunikację pieszo-rowerową w formie budynku, którą połączono z przestrzenią publiczną. Stanowi to niezwykle innowacyjne rozwiązanie, dzięki któremu możliwy jest bezpośredni dostęp do najwyższej części budynku, gdzie zlokalizowano przestrzenie mieszkaniowe zorganizowane na zasadzie struktury domów szeregowych. Wnętrza kwartału ukształtowane w charakterze ogrodów dobrze koresponduję z zielonymi fragmentami dachów, schodzącymi do poziomu drugiej kondygnacji oraz rozległymi terenami rekreacyjnymi, które sąsiadują z rzeczonym zespołem. Wysoka jakość założenia mieszkaniowego wypływa także ze sporej ilości typów mieszkań, czyniących rzeczony kwartał otwartym na ludzi w różnych przedziałach wiekowych, zarówno na małe, jak i duże rodziny oraz osoby mieszkające samotnie.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.19a.

3.19b.

BUDYNEK MIESZKALNY CORTE VERONA
Biuro Projektów Lewicki Łatak
Wrocław (Polska)
2010

III.5.3.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

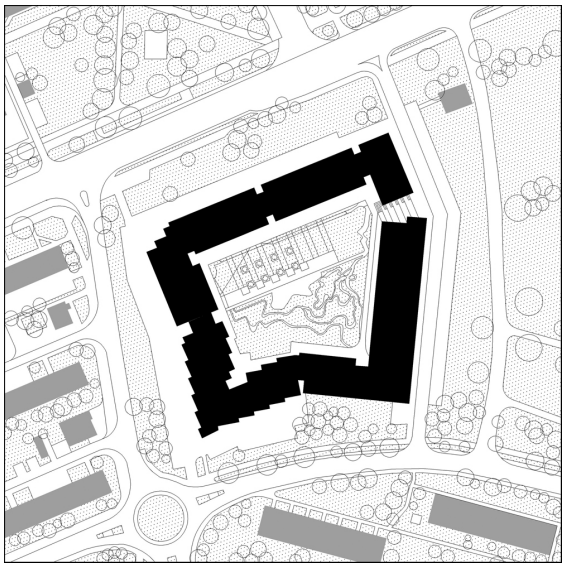

3.19c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | Zabudowa zwarta | **Zabudowa luźna** | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Okolice centrum miasta, w pobliżu Parku Grabiszyńskiego. Komunikacja pieszo-jezdna z czterech stron kwartału.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 7 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: 385

Powierzchnia: 23 048 m^2 (powierzchnia użytkowa)

Architektura:

Zasada kształtowania przedmiotowego przykładu współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej opiera się na czteroczęściowym podziale formy, gdzie jeden fragment wyraźnie różni się od pozostałych. Od strony północnej bryła budynku jest prosta, równoległa do ulicy oraz powtarzająca kierunek zabudowy sąsiedniej. W pozostałych przypadkach zastosowano przełamanie podstawowych kształtów brył, które w części południowej stało się wyraźnym zespoleniem różnych kierunków otaczającej zabudowy.

Według informacji autorów projektu motywem przewodnim w sposobie kształtowania elewacji budynku był ażurowy mur ceglany. Symbolikę porozsuwanych cegieł, jako materiału charakterystycznego dla budownictwa Wrocławia, przedstawia układ ścian i loggi oraz kolorystyka elewacji. Sposób formowania budynku pozwala na zastosowanie okien w układzie narożnym, przez co zapewnia się więcej światła dziennego w mieszkaniach.

Do przestrzeni wspólnej kwartału, która została zaaranżowana w formie zielonego ogrodu, prowadzi brama od strony zachodniej. Przestrzeń półprywatna zapewnia następnie dostęp do wejść obsługujących poszczególne części budynku.

Forma zespołu mieszkaniowego wyraźnie podkreśla cokół prowadzony w parterze, który wyróżnia się podcięciem od strony zewnętrznej kwartału oraz odmiennym materiałem i kolorystyką elewacji. Znajduje się tam przestrzeń usługowa dostępna jedynie z zewnątrz budynku oraz wspomniane wyżej wejścia do klatek schodowych, zlokalizowane od strony części wewnętrznej. Istotnym rozwiązaniem dla wyglądu elewacji jest odmienna struktura jednego narożnika, wynikająca z przeznaczenia tej strefy na funkcję biurową.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.20a.

3.20b.

EMV / SOCIAL HOUSING / SANCHINARRO
Burgos & Garrido Arquitectos Asociados
Madryt (Hiszpania)
2007

III.5.4.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

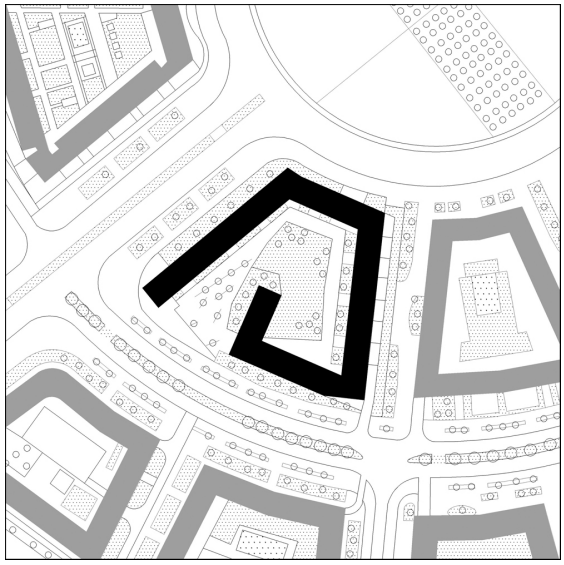

3.20c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | **51–65%** | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Współczesna dzielnica mieszkaniowa Sanchinarro, fragment o promienisto-koncentrycznym układzie ulic. Komunikacja pieszo-jezdna z trzech stron zespołu.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 11 nadziemnych oraz 2 podziemne

Ilość mieszkań: 170

Powierzchnia: brak danych

Architektura:
Budynek mieszkaniowy, ukształtowany w formie kwartału zamkniętego, sprawia wrażenie jakoby forma rzeczonego obiektu została na fragmencie długości jednego z jego boków odchylona do wewnątrz. Powstaje tym samym główne wejście do części wewnętrznej zespołu, jak również powiązanie optyczne przestrzeni społecznej z zewnętrzem. Postawienie fragmentu budynku od strony południowej na słupach o wysokości jednej lub dwóch kondygnacji, dodatkowo wzmacnia integrację wizualną wnętrza zespołu mieszkaniowego z przestrzenią publiczną. Istotną cechą bryły budynku jest podniesienie jej skrajnej części o wysokość kilku kondygnacji, dzięki czemu rysuje się forma wieży, stanowiącej element rozpoznawczy zespołu. Charakterystyczne jest także nieznaczne zmniejszanie się wysokości rzeczonego obiektu w kierunku drugiego krańca bryły. Rzeczone rozwiązania przestrzenne w dużej mierze sprzyjają kreowaniu pozytywnego odczucia wśród mieszkańców kwartału, jakim jest identyfikacja z miejscem zamieszkania.
Układ kompozycyjny i rozwiązania materiałowe elewacji budynku, która została zaprojektowana w regularnym, horyzontalnym układzie, wyrażają prostotę oraz skromność rzeczonego kwartału. Powyższe właściwości wpływają pozytywnie na wiele czynników, między innymi na budowanie poczucia kameralności w części wspólnej zespołu.
Przestrzeń wewnętrzną współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej wypełnia struktura terenów utwardzonych oraz elementów zieleni i małej architektury, ukształtowana adekwatnie do formy budynku oraz mieszkaniowego charakteru miejsca.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.21a.

3.21b.

3.21c.

MIXED-USE BUILDING
Erick Van Egeraat Architects
Hamburg (Niemcy)
2011

III.5.5.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

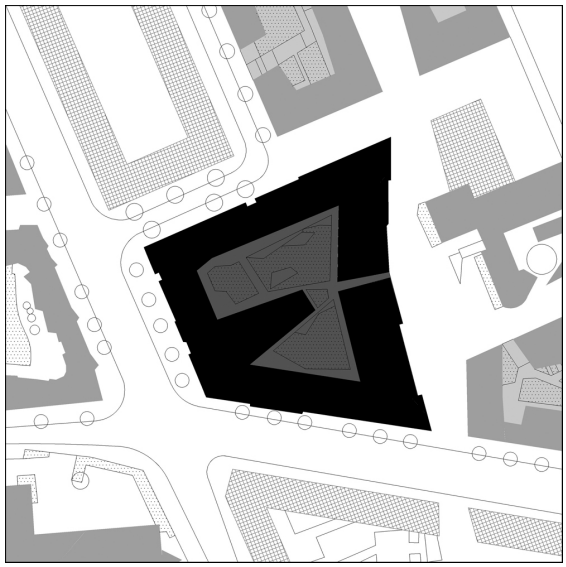

3.21d.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Segment zabudowy Überseequartier, stanowiący część składową HafenCity – współczesnej dzielnicy miasta, realizowanej na terenach poprzemysłowych. Nieduża odległość do wody od wschodu. Ruch pieszo-jezdny z dwóch i częściowo z trzeciej strony zespołu. Przy elewacji wschodniej oraz pozostałym fragmencie północnej komunikacja piesza z dopuszczeniem jezdnej w szczególnych przypadkach.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 10 nadziemnych oraz 2 podziemne

Ilość mieszkań: około 80

Powierzchnia: 37 000 m^2 (powierzchnia brutto)

Architektura:

Nieregularność, jako jedna z cech charakteryzujących przedmiotowy zespół wielofunkcyjny, przejawia się nie tylko w kształcie podstawy. Rzeczona właściwość znajduje swoje odbicie także w sposobie kreowania formy budynku i estetyki elewacji. Różnorodne odchylenia niektórych ścian od pionu, nierównomierny podział na elewacjach, czy też przypadkowy układ elementów okładzinowych wpływają na postrzeganie obiektu, jako struktury przestrzennej o stosunkowo dynamicznym wyrazie. Istotnym detalem wpływającym na wizerunek obiektu jest także podkreślenie narożnika poprzez zastosowanie rozcięcia formy.

Układ budynku dzieli przestrzeń wspólną na dwa wnętrza, które są częściowo ze sobą połączone. Przedmiotowa strefa usytuowana na poziomie drugiej kondygnacji posiada bezpośredni dostęp z zewnątrz, zapewniony poprzez schody umiejscowione w rozcięciu formy budynku.

Funkcja mieszkaniowa, która w tym przykładzie założenia przestrzennego nie dominuje pod względem ilości zajmowanej powierzchni, została zlokalizowana we wschodniej i niedużym fragmencie północnej części kwartału, gdzie sąsiedztwo stanowi przestrzeń publiczna, przeznaczona przede wszystkim dla ruchu pieszego.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.22a.

3.22b.

NORTHERN LIGHTS
C. F. Møller Architects
Kopenhaga (Dania)
2006

III.5.6.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

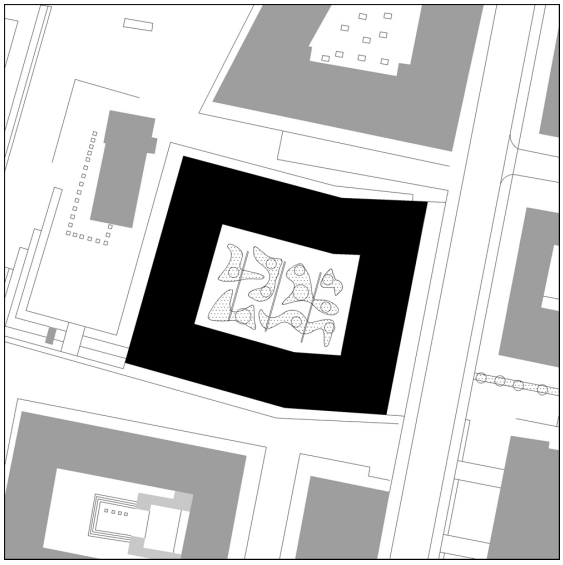

3.22c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | **2** | 3 | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze |** Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Portowa część miasta, przestrzeń Amerika Plads, teren przebudowany. Komunikacja pieszo-jezdna ze wszystkich stron budynku, przy czym w części północnej występuje na niej zjazd do garażu podziemnego.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 7 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: 102

Powierzchnia: 14 000 m^2

Architektura:

Podstawową właściwością kształtującą wizerunek rzeczonego kwartału jest jednolitość i zwartość bryły. Nieduże przełamanie w podstawie formy prostokąta oraz rzeźbiarski sposób kształtowania struktury elewacji, polegający na zastosowaniu licznej ilości wnęk będących loggiami, sprawiają że przestrzenny charakter zespołu mieszkaniowego wydaje się być dynamiczny. Powyższe odczucie wzmacnia także kontrastowe zestawienie dominującej białej kolorystyki ścian z ustawionymi prostopadle do niej kolorowymi panelami ze szkła, które stanowią elementy podziału loggi. Znaczącym elementem kształtującym architektoniczną tożsamość przedmiotowego założenia przestrzennego jest także spójność wizualnego wyrazu zewnętrza i wnętrza kwartału, pozytywnie wpływającą na wzmocnienie wśród mieszkańców poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania.

Wejście do części wspólnej zespołu, które prowadzi od strony wschodniej, zostało podkreślone wyraźnym podcięciem w bryle budynku oraz prowadzącymi do niego schodami i pochylnią.

Wnętrze współczesnego kwartału ukształtowano w formie ogrodu, stanowiącego wyrazisty kontrast z miejskim charakterem otaczającej zespół przestrzeni publicznej. Pozytywną wartością części wspólnej jest zagospodarowanie jej nieregularną kompozycją zieleni niskiej i wysokiej, która swoim układem dobrze koresponduje z charakterem elewacji wewnętrznych budynku, co tym samym podnosi atrakcyjność rzeczonego miejsca.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.23a.

3.23b.

OFFICES AND HOUSING “LA FORTEZZA”
Mario Botta Architetto
Maastricht (Holandia)
2000

III.5.7.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

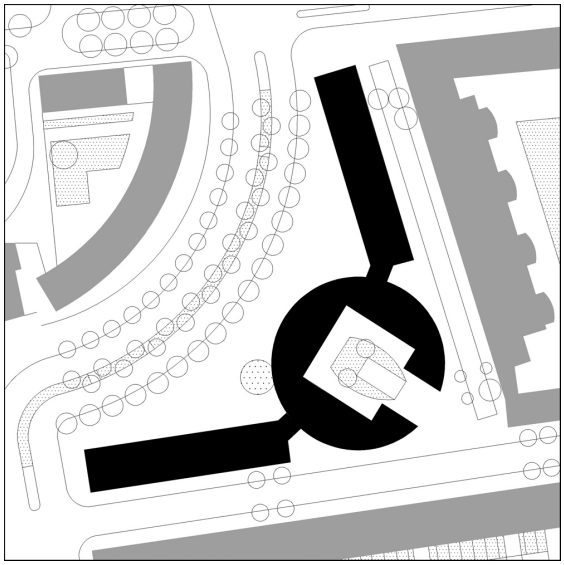

3.23c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Nieduża odległość do rzeki oraz nadbrzeżnych terenów zielonych. Korzystne usytuowanie pod względem układu komunikacyjnego. Okolice stacji kolejowej. Ruch pieszo-jezdny ze wszystkich stron budynku.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 9 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: brak danych

Powierzchnia: 23 000 m^2 (powierzchnia użytkowa)

Architektura:

Czytelną zasadą kształtowania formy zespołu mieszkaniowo-biurowego jest wpisanie budynku w nieregularny układ działki, przy jednoczesnym nawiązaniu do sąsiedniej zabudowy. Istotnym założeniem wydaje się być również wprowadzenie akcentu przestrzennego, poprzez ukształtowanie strefy mieszkaniowej kwartału w formie walca. Struktura całego założenia, poza wspomnianą wyżej centralną częścią, obejmuje swoim zakresem również dwa fragmenty zabudowy w kształcie prostopadłościanów, które przewidziano na funkcję biurową. Zarówno formy brył poszczególnych sekcji budynku, jak również znacznie większa od pozostałych fragmentów wysokość strefy środkowej, świadczą o nadrzędności układu przestrzennego z funkcją mieszkaniową nad pozostałymi elementami.
Przestrzeń półpubliczna, ukształtowana w strukturze walca będącego optycznym środkiem ciężkości całego założenia, posiada budowę prostopadłościanu. Rozcięcie formy podstawowej w narożniku budynku od strony południowo-wschodniej oraz przebicia w przeciwległej części kwartału łączą strefę wspólną z zewnętrzem, jednocześnie optycznie podkreślając różnorodność i granice przestrzeni o odmiennych właściwościach.
Przedmiotowe założenie charakteryzuje się jednolitym sposobem kształtowania wszystkich elewacji. Zostały one zbudowane z okładziny ceglanej, której elementy ułożono na różne sposoby. Duży wpływ na pozytywny odbiór wizualny rzeczonych struktur wywiera kontrast graficzny, jaki stanowi bardzo ciemna kolorystyka okuć z pozostałą częścią elewacji.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.24a.

3.24b.

SCHOTS 2 |SCHOTS 1 + 2, THE CIBOGA TERRAIN|
S333 Architecture + Urbanism
Groningen (Holandia)
2003

III.5.8.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

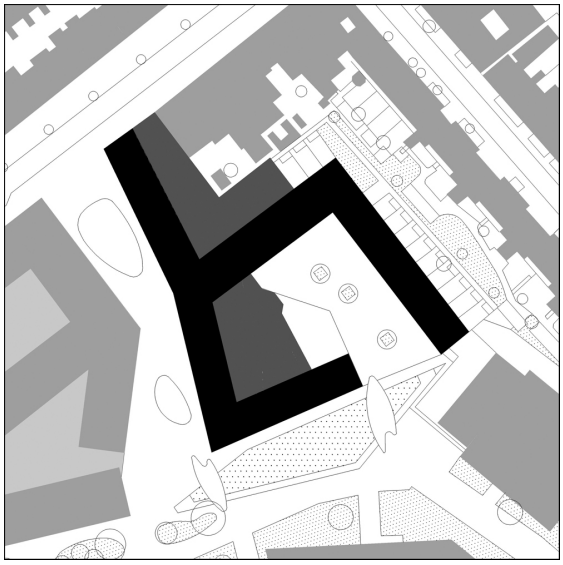

3.24c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | Zabudowa średniowysoka | **Zabudowa niska** | | Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych | **Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych** |

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Skrajna część centrum miasta. Komunikacja pieszo-jezdna z jednej strony kwartału, przy innych elewacjach przewidziano ruch pieszy, z dopuszczeniem w niektórych miejscach i szczególnych przypadkach ruchu jezdnego.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 4 nadziemne oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: około 70

Powierzchnia: około 14 000 m^2 (powierzchnia brutto)

Architektura:

Nieregularna forma współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej wynika przede wszystkim z ogólnych założeń przestrzennych, przewidzianych dla całego zespołu Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain. Znaczącym w tej kwestii działaniem projektowym jest ukształtowanie przestrzeni o nierównomiernej strukturze pomiędzy obydwoma budynkami. Dzięki temu rozwiązaniu owa część publiczna, wyposażona w usługi w parterze budynków, staje się optycznie większa oraz bardziej atrakcyjna. Rzeczony obiekt, który ze względu na swoją strukturę bardzo dobrze koresponduje z sąsiadującą zabudową, stanowi przeciwstawną w sposobie kształtowania formę, jednakże powiązaną odcieniem materiału elewacyjnego.

Zróżnicowana wysokość budynku oraz prowadzona w niektórych miejscach nierównolegle do poziomu terenu krawędź dachu powodują, że nie odnosi się wrażenia monotonii w odbiorze wizualnym przedmiotowej struktury przestrzennej. Istotnym elementem wpływającym pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania jest również tarasowa struktura poziomu wnętrza kwartału, która sprawia, że wyjście do części wspólnej zespołu odbywa się z mieszkań zlokalizowanych na różnych kondygnacjach. Przestrzeń powstałą pod rzeczonymi tarasami przeznaczono na funkcje towarzyszące.

Elewację budynku stanowią panele drewniane w układzie poziomym z dość regularnym rozmieszczeniem okien, które cechują się artykulacjami pionowymi.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.25a.

3.25b.

UNIBRÜCKE
Manzl Ritsch Sandner Architekten
Innsbruck (Austria)
2009

III.5.9.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

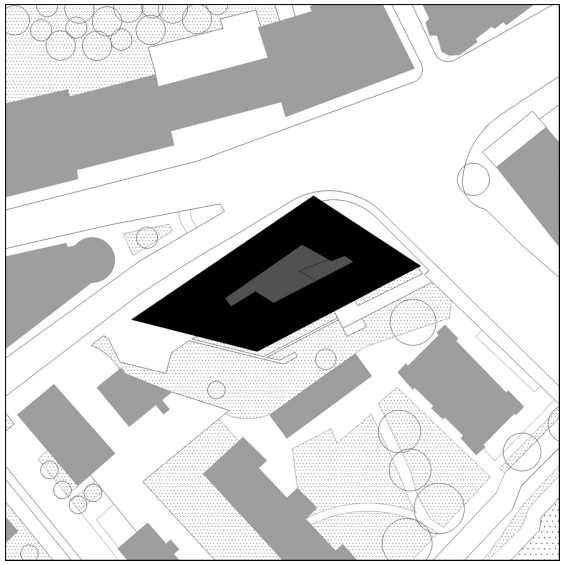

3.25c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | **2** | 3 | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | **0–20%** | 21–35% | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Teren przyległy do jednej z głównych dróg w mieście, usytuowany w pobliżu rzeki. Komunikacja pieszo-jezdna z dwóch stron obiektu.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 7 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 86

Powierzchnia: 5 208 m^2 (powierzchnia użytkowa)

Architektura:

Monolityczna i zdeformowana bryła prostopadłościanu, ukształtowana jako współczesny kwartał architektury mieszkaniowej, stanowi czytelny akcent w przestrzeni najbliższego otoczenia. Nie wyróżnia się jednak dużym rozrzeźbieniem formy, czy też nadzwyczajną kolorystyką elewacji, lecz wręcz przeciwnie, charakteryzuje ją umiejętne zastosowanie powszechnie znanych działań projektowych, które oddaje wiele pozytywnych cech. Elegancja i skromność – tak krótko można określić odczucie jakie wywołuje omawiany przykład. Ponadto dzięki zastosowanemu na zewnątrz podcięciu formy i rytmicznemu układowi okien oraz odchyleniom od pionu niektórych ścian wewnętrznych, zespół staje się dynamiczny w swoim wyrazie. Na uwagę zasługuje również delikatne, ale zarazem konkretne podkreślenie wejść i wjazdu do budynku od strony przyległych ulic, poprzez wykonanie w formie dwóch charakterystycznych rozcięć.

Istotnym elementem stanowiącym o wyjątkowej specyfice wizualnej rzeczonego założenia przestrzennego jest także bardzo wyraźna różnica w sposobie kształtowania elewacji wewnętrznych i zewnętrznych. Widziana z przestrzeni publicznej jasna płaszczyzna ścian kontrastuje z wertykalnym układem desek stanowiących wykończenie elewacji części wspólnej kwartału. Rzeczone rozwiązanie podkreśla przynależność strefy półpublicznej do użytkowników zespołu, wprowadzając przy tym do wnętrza kameralność.

Układ funkcjonalny cechuje się niedużym zróżnicowaniem typów mieszkań. Komunikację poziomą zapewnia tutaj wewnętrzna przestrzeń półpubliczna i galerie. Budynek jest użytkowany przez studentów.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.6. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY

III.6.1. BOLIGSLANGEN – UNIVERSITETSHAVEN, FÆLLEDHAVEN
Arkitema Architects, DOMUS arkitekter

III.6.2. KADOELER BREEK
EGM architecten

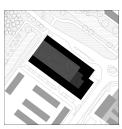

III.6.3. THE SNAKE
Georg Bumiller Architekten

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.26a.

3.26b.

BOLIGSLANGEN – UNIVERSITETSHAVEN, FÆLLEDHAVEN
Arkitema Architects, DOMUS arkitekter
Kopenhaga (Dania)
III.6.1. 2007, 2006

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

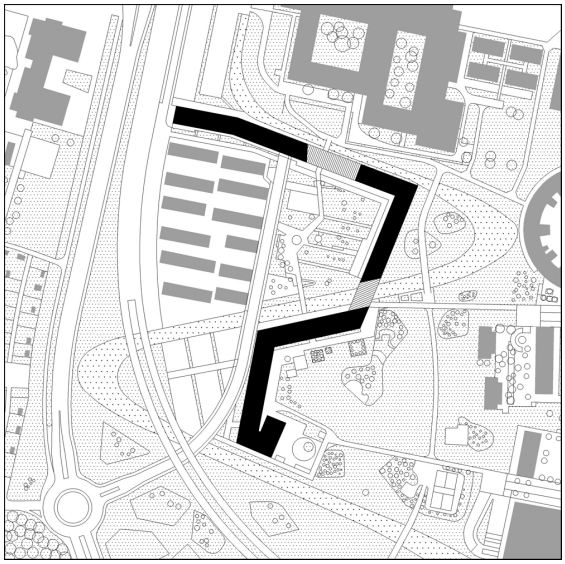

3.26c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | 51–65% | **66–80%** | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Okolice centrum miasta. Sąsiedztwo rozległych terenów zielonych. Woda przy elewacjach i we wnętrzu kwartału. Komunikacja pieszo-jezdna z jednej strony założenia przestrzennego. W najbliższym otoczeniu oraz w częściach wspólnych duża ilość nawierzchni utwardzonych, przeznaczonych dla ruchu pieszego z możliwością użytkowania w szczególnych przypadkach przez pojazdy.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 9 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: 289 (174 + 115)

Powierzchnia: około 30 362 m^2 (około 17 800 m^2 + 12 562 m^2)

Architektura:

Dwa zespoły mieszkaniowe zaprojektowane przez różnych architektów stanowią całość założenia przestrzennego, które swoją strukturą formuje współczesny kwartał architektury mieszkaniowej. Rzeczone części składowe w dużej mierze różnią się od siebie strukturą elewacyjną, jednakże elementem zespajającym, który wpływa na wizerunek przedmiotowego przykładu, jest dach wykonany według jednego zamysłu projektowego – poprowadzony przez całą długość na stałej wysokości. Forma budynków w ogólnym ujęciu charakteryzuje się prostotą, którą przełamują rozwiązania szczegółowe, wynikające między innymi ze stosowania nadwieszeń i wycięć w bryle, kładek komunikacyjnych, czy też balkonów.

Przestrzenie części wspólnych, pomimo dużej skali przedsięwzięcia, charakteryzują się korzystnymi proporcjami w stosunku do całego założenia, dzięki czemu wprowadzają wrażenie przestronności, nie wywołując tym samym poczucia przytłoczenia. Powyższe potęgują również duże przerwy pomiędzy bryłami, przez co zapewnia się integrację optyczną z zewnętrzem, jak również bardzo dobre warunki przewietrzania. Dominująca w przestrzeniach społecznych i sąsiedztwie zespołu zieleń, jak również woda przepływająca przy elewacjach i we wnętrzu, znacząco podnoszą jakość warunków zamieszkiwania.

Poza funkcją mieszkaniową zostały zapewnione usługi, które dotyczą opieki nad dziećmi.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.27a.

3.27b.

KADOELER BREEK
EGM architecten
Amsterdam (Holandia)
2011

III.6.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

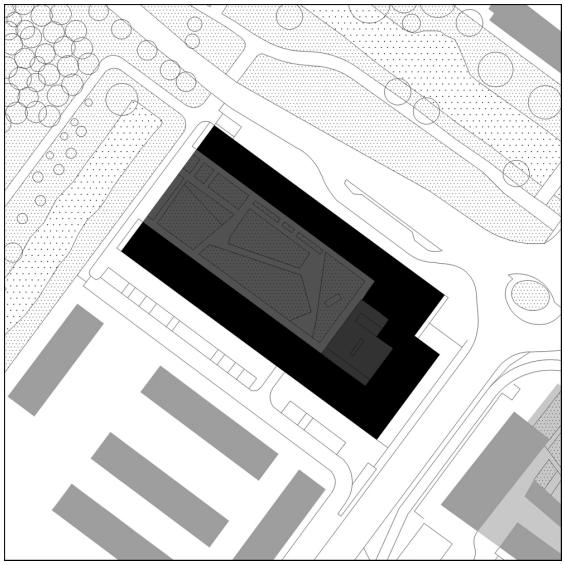

3.27c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** | 7 | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Nieduża odległość do granic miasta. Zespół mieszkaniowy w sąsiedztwie wody oraz terenów zielonych. Komunikacja pieszo-jezdna z trzech stron kwartału, z czego przy elewacji południowo-zachodniej ulica o niewielkim natężeniu ruchu.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 15 nadziemnych

Ilość mieszkań: 180

Powierzchnia: 32 000 m^2

Architektura:

Założenie przestrzenne współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej składa się z trzech brył o różnych wysokościach, połączonych czwartym elementem w formie wielopoziomowej struktury. Płaszczyzny wierzchnie podstawowych części rzeczonego łącznika stanowią strefy wspólne o właściwościach przestrzeni półprywatnych. Podniesienie części wewnętrznej o jedną i dwie kondygnacje wpływa na bardzo dobry kontakt optyczny z terenami rekreacyjnymi, na które z jednej strony całkowicie otwiera się kwartał. Wnętrze założenia przestrzennego, otwartego na zieleń i wodę jedynie w wyżej wymienionym kierunku, odciąga od mieszkańców znajdujących się w jego środku poczucie lokalizacji zespołu mieszkaniowego w sąsiedztwie innych obiektów. Zastosowane rozwiązanie wprowadza tym samym wrażenie kameralności oraz otwartości na zewnętrze.

Cechą charakterystyczną elewacji budynku jest dominująca okładzina ceglana zbudowana z elementów o różnych odcieniach oraz dość regularny układ okien i balkonów, które rozmieszczono w indywidualnym systemie dla każdej z części zespołu mieszkaniowego. Różnica wysokości i wzajemne odseparowanie poszczególnych części kwartału sprawia wrażanie lekkości całej formy, co wydaje się być cechą pozytywną, szczególnie w przypadku zespołów mieszkaniowych o dużych rozmiarach. Dostęp do mieszkań w niektórych częściach budynku zapewniają galerie zlokalizowane wzdłuż elewacji, co korzystnie wpływa na estetykę tych ścian, wywierając tym samym pozytywny wpływ na wizerunek całego kwartału.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.28a.

3.28b.

THE SNAKE
Georg Bumiller Architekten
Berlin (Niemcy)
1999

III.6.3.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

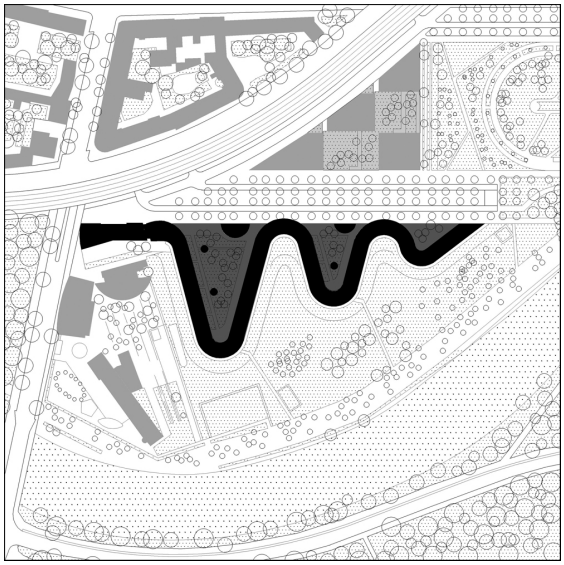

3.28c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** | 7 | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście |
Zabudowa zwarta	Zabudowa luźna
Zabudowa średniowysoka	Zabudowa niska
Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych	Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | **51–65%** | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Centralna część miasta, przestrzeń ograniczona ulicą od strony północnej, sąsiednią zabudową i ulicą od części zachodniej oraz rzeką wraz z innymi elementami rekreacyjnymi od strony południowej i wschodniej. Nieduża odległość do budynków rządowych oraz głównego dworca kolejowego. Komunikacja pieszo-jezdna z dwóch stron zespołu.

Ilość wnętrz: 5

Ilość kondygnacji: 8 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: 720

Powierzchnia: około 45 000 m^2

Architektura:
Budynek został zaprojektowany w sposób umożliwiający wydzielenie po obydwu stronach pofalowanej w rzucie formy przestrzeni wspólnych dla mieszkańców, z jednoczesnym uwzględnieniem podziału na funkcje. Zamysł zrealizowano przy pomocy jednolitej bryły, której falisty kształt przypominający węża wyznacza pięć wnętrz, gdzie trzy zlokalizowane od strony północnej zapewniają funkcję rekreacyjną i komunikacyjną, tj. dostęp do ulicy, budynku oraz garaży podziemnych. Przestrzenie wspólne usytuowane od strony południowej z bezpośrednim dostępem do rozległych terenów zielonych zakończonych ścieżką oraz wodą, spełniają natomiast głównie funkcję rekreacyjną. Budynek mieszkalny zaprojektowany dla pracowników rządowych kreuje swoją strukturą przestrzenie wspólne o różnych wymiarach, dzięki czemu wprowadza urozmaicenie dla jednolitej formy oraz dobrze koresponduje zarówno z ulicą od strony północnej, jak również rzeką od południa. Proste elewacje kwartału nieznacznie rozbija układ okien, kształtowany od strony południowej jako podłużne ciągi na całej długości budynku, z przeciwnej strony natomiast jako punkty wprowadzające konkretny układ. W północnych wnętrzach kwartału przewidziano betonowe formy walców oraz półwalców zapewniające pieszy i jezdny dostęp do garażu podziemnego, stanowiące zarazem znaczący kontrast dla ceglanej struktury budynku.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.7. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY

III.7.1. 126 VPP IN SANCHINARRO
Estudio Andrada Arquitectos

III.7.2. 44 SOCIAL HOUSING IN TAUSTE
Magén Arquitectos

III.7.3. BUDYNEK A |„ANGEL CITY" – ZESPÓŁ MIESZKANIOWO-USŁUGOWY|
IQ Investment Quality Group Consortium

III.7.4. BUDYNKI C I D |ZESPÓŁ MIESZKANIOWY 19. DZIELNICA|
JEMS Architekci

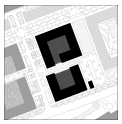

III.7.5. IJBURG BLOK 14
DKV Architecten, Heren 5 Architecten, Atelier Kempe Thill

III.7.6. MULTIFUNCTIONAL BUILDING
Vilnius Architecture Studio

III.7.7. OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA
Hermanowicz Rewski Architekci

III.7.8. ROTERMANN
Kosmos

III.7.9. SAVONA TOWER
Ricardo Bofill Taller de Arquitectura

III.7.10. ZESPÓŁ MIESZKANIOWY KWATERY GŁÓWNEJ
JEMS Architekci

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.29a.

3.29b.

126 VPP IN SANCHINARRO
Estudio Andrada Arquitectos
Madryt (Hiszpania)
2008

III.7.1.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

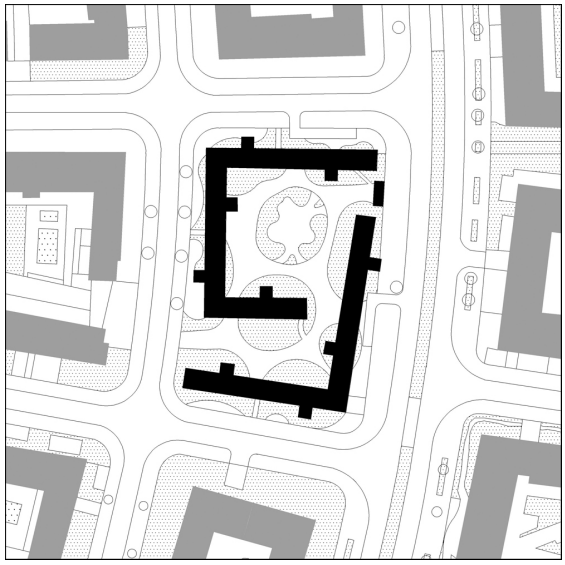

3.29c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | 51–65% | 66–80% | **81–100%** |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Sanchinarro – współczesna dzielnica mieszkaniowa. Najbliższe otoczenie zespołu stanowią budynki ukształtowane również w formie kwartałów. Komunikacja pieszo-jezdna ze wszystkich stron założenia.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 8 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 126

Powierzchnia: brak danych

Architektura:

Zespół mieszkaniowy wielorodzinny, ukształtowany z dwóch odrębnych części w układzie współczesnego kwartału, stanowi formę uniesioną na wysokość jednej kondygnacji ponad poziomem terenu. Rzeczona struktura przestrzenna opiera się na słupach rozmieszczonych dość równomiernie na płaszczyznach podstaw budynków oraz niedużych fragmentach ścian, zlokalizowanych w strefach wejściowych do zespołu.

Architekturę kwartału cechuje elegancja i prostota. Elewacje podłużnych w podstawie brył budynków charakteryzują się nietypowym układem płyt betonowych, dobrze korespondującym z pasmową strukturą okien i loggi. Szczególnym rozwiązaniem odznacza się także układ i budowa klatek schodowych. Przytwierdzone do podstawowej formy zespołu prostopadłościany, które posiadają lekką konstrukcję oraz nieregularnie rozmieszczony z przerwami materiał elewacyjny o strukturze matowej przepuszczającej światło, także wiszą nad gruntem. Rzeczone elementy, rozstawione po obu stronach obiektów, stanowią zatem materiałowy oraz przestrzenny kontrast w stosunku do podstawowych części formy zespołu. Smukłość i dynamiczność to dodatkowe cechy charakterystyczne, jakie można przypisać omawianemu przykładowi współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Uwolnienie parteru od zabudowy wpływa pozytywnie przede wszystkim na jakość optycznego kontaktu części wspólnej z zewnętrzem oraz warunków przewietrzania, jak również daje możliwość większej swobody poruszania się w przestrzeni wewnętrznej.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.30a.

3.30b.

44 SOCIAL HOUSING IN TAUSTE
Magén Arquitectos
Tauste (Hiszpania)
2010

III.7.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

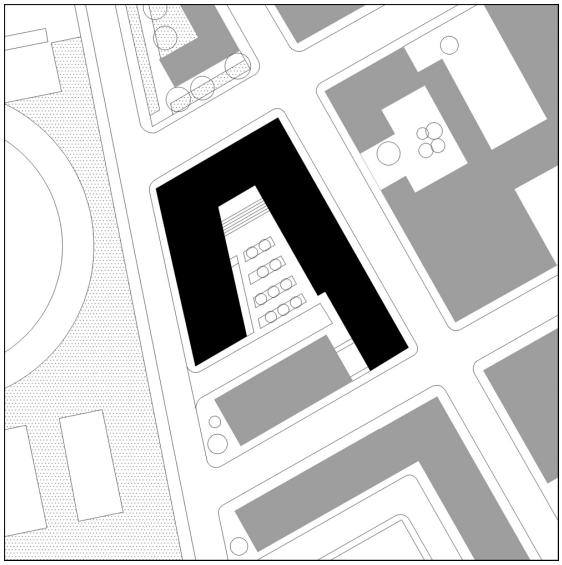

3.30c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | Zabudowa średniowysoka | **Zabudowa niska** | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | **2** | 3 | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Południowa część Tauste. Sąsiedztwo terenów o różnym przeznaczeniu w zależności od strony: centrum sportowe, budynki mieszkalne, obiekty przemysłowe oraz przestrzeń zielona. Komunikacja pieszo-jezdna ze wszystkich stron kwartału.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 5 nadziemnych

Ilość mieszkań: 44

Powierzchnia: 6 546 m^2

Architektura:

Przedmiotowy zespół mieszkaniowy, ukształtowany w formie kwartału, razem z sąsiadującym budynkiem o znacznie mniejszych rozmiarach kreślą strukturę zamkniętą. Współczesna realizacja charakteryzuje się prostymi elewacjami z wyraźnie podkreślonym układem okien i tarasów oraz nieskomplikowaną formą, uwzględniającą różnice wysokości w poziomie terenu. Zestawienie brył obydwu budynków generuje dwa bezpośrednie powiązania przestrzenne części półpublicznej z zewnętrzem. Celem zapewnienia korzystniejszego dla użytkowników połączenia, o którym mowa powyżej, wprowadzono dodatkowo w formie najkrótszej ściany budynku rzeczonego zespołu otwór o wysokości jednej kondygnacji.

W przeciwieństwie do dość popularnych rozwiązań polegających na podnoszeniu stref wspólnych, w omawianym przykładzie kwartału powierzchnia owej przestrzeni została opuszczona względem otaczającego budynek terenu. Prowadzą do niej schody z dwóch części założenia oraz pochylnia z trzeciej strony. Wnętrze zespołu charakteryzuje się kameralnością, na którą wpływają przede wszystkim dwa czynniki. Pierwszy dotyczy układu tarasów z pełnymi balustradami w ścianach od wewnątrz budynku, dzięki czemu w dużej części nie występuje bezpośredni kontakt wzrokowy pomiędzy powierzchnią przestrzeni wspólnej i oknami mieszkań. Drugi natomiast przejawia się wspomnianym wyżej obniżeniem terenu, przez co rysuje się optyczna, ale przy tym bardzo znacząca granica pomiędzy przestrzeniami o różnorodnym przeznaczeniu.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.31a.

3.31b.

BUDYNEK A |„ANGEL CITY” – ZESPÓŁ MIESZKANIOWO-USŁUGOWY|
IQ Investment Quality Group Consortium
Kraków (Polska)
2009

III.7.3.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

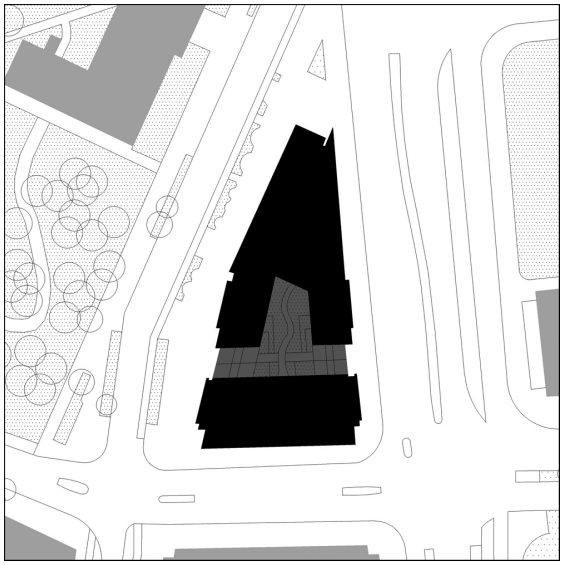

3.31c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | **0–20%** | 21–35% | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Okolice Starego Miasta w Krakowie, nieduża odległość do głównego dworca kolejowego i autobusowego. Dogodny układ komunikacji pieszo-jezdnej zapewniającej dostęp do kwartału.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 7 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: około 150

Powierzchnia: brak danych

Architektura:

Kształt współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej odnosi się do układu otaczających ulic. Struktura elewacji nawiązuje do kontekstu miejsca, co przejawia się przede wszystkim zastosowaniem okładziny ceglanej oraz optycznym podziałem formy zespołu w oparciu o typowy schemat kamienicowy budynków, który dominuje w tej części miasta. Formę kwartału podzielono na dwie części. W powstałych przez to pionowych rozcięciach w bryle budynku, poprowadzonych od poziomu terenu przez całą wysokość, zlokalizowano schody zewnętrzne. Zapewniają one dostęp do wnętrza zespołu, które zostało podniesione do poziomu drugiej kondygnacji. Ze względu na specyficzny układ oraz nieduży rozmiar założenia mieszkaniowego, przestrzeń wspólna zyskuje charakter niewielkiego powierzchniowo ogrodu, gdzie na elewacjach wewnętrznych oprócz okładziny ceglanej i szkła, wprowadzono dodatkowo elementy drewniane.

Rozwiązaniami przestrzennymi wyróżniającymi się na elewacjach zewnętrznych są między innymi różnego rodzaju nadwieszenia i wycięcia w formie oraz podcienia w parterze.

Schemat funkcjonalny zespołu wzbogacono o usytuowanie na najwyższej kondygnacji mieszkań o podwyższonym standardzie, przejawiającym się między innymi dużymi przeszkleniami i tarasami widokowymi z elementami nawierzchni trawiastej.

Rzeczone założenie przestrzenne posiada wiele pozytywnych cech charakterystycznych, ale w szczególności jest przykładem na to, w jaki sposób współczesny kwartał architektury mieszkaniowej może dobrze korespondować ze starszą zabudową.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.32a.

3.32b.

BUDYNKI C I D |ZESPÓŁ MIESZKANIOWY 19. DZIELNICA|
JEMS Architekci
Warszawa (Polska)
2011

III.7.4.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

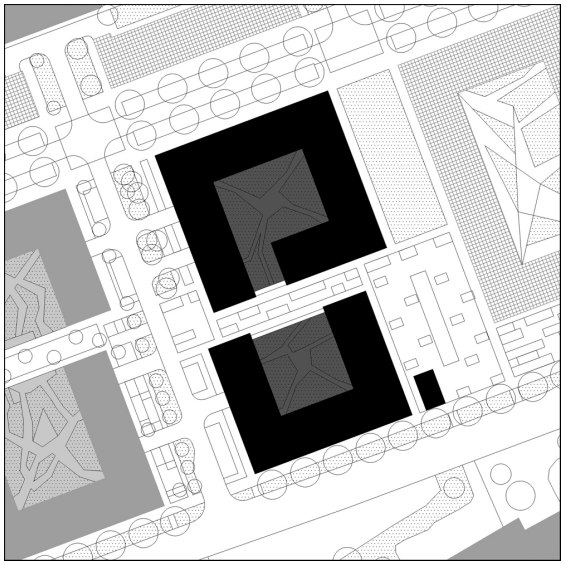

3.32c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | Zabudowa zwarta | **Zabudowa luźna** | | Zabudowa średniowysoka | **Zabudowa niska** | | Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych | **Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych** |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Okolice centrum miasta, poprzemysłowy obszar dzielnicy Wola. W pobliżu znaczące węzły komunikacyjne. Do kwartału przylega od wschodu plac o charakterze publicznym, a z pozostałych trzech stron zespołu komunikacja pieszo-jezdna.

Ilość wnętrz: 3

Ilość kondygnacji: 10 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 296

Powierzchnia: 19 500 m^2

Architektura:

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej stanowi pierwszy element realizacji dużego założenia przestrzennego, którego jednym z priorytetów jest wykreowanie przestrzeni mieszkaniowej jako integralnej części miasta, czyli takiej, która nie sprawia wrażenia oddzielonej oraz zamkniętej jednostki.

Formę zespołu stanowią dwie odrębne kubatury, kreujące trzy wnętrza kwartału. Centralną część zajmuje przestrzeń półpubliczna wyposażona w zieleń oraz małą architekturę. Ponadto spełnia ona funkcję łącznika do dwóch wewnętrznych, półprywatnych stref osiedla mieszkaniowego, które zostają wydzielone przede wszystkim formą budynku, jak również szklanymi elementami od strony przestrzeni ogólnodostępnej. Bryły zespołu są zróżnicowane pod względem wysokościowym na całym swoim obrysie, dzięki temu nie sprawiają wrażenia monumentalności, uzyskując tym samym skalę ludzką. Charakterystyczny element architektury stanowią również bardzo duże przeszklenia ukształtowane w podziale modułowym, związanym z układem mieszkań. Korzystne dla mieszkańców jest ponadto urządzenie dwóch wnętrz kwartału w formie zielonych ogrodów o zróżnicowanej strukturze wysokościowej, które dobrze korespondują z kontrastowym zestawieniem materiałów elewacyjnych.

Założenie funkcjonalne budynku przewiduje znaczną różnorodność typów mieszkań, miejsca postojowe w garażu podziemnym, komórki lokatorskie oraz lokale usługowe w parterze.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.33a.

3.33b.

IJBURG BLOK 14

DKV Architecten, Heren 5 Architecten, Atelier Kempe Thill

Amsterdam (Holandia)

III.7.5. 2008

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

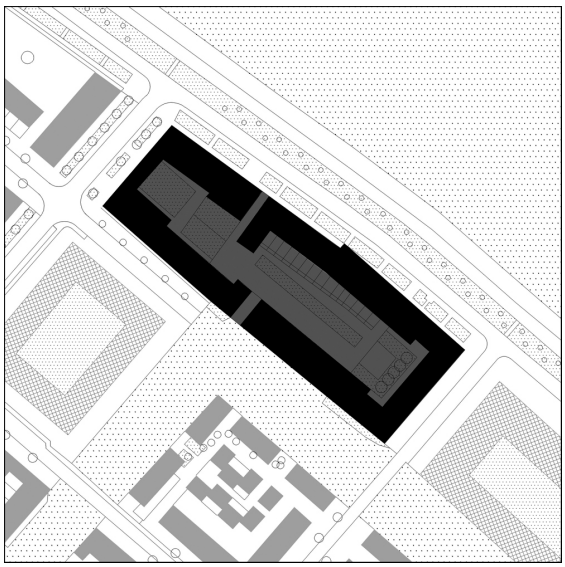

3.33c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Ijburg – współczesna dzielnica mieszkaniowa Amsterdamu, usytuowana na sztucznie usypanych wyspach. Zespół umiejscowiony na brzegu Haveneiland-West w obustronnym otoczeniu wody. Komunikacja pieszo-jezdna sąsiaduje z całą długością trzech oraz częścią czwartej elewacji kwartału.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 9 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: brak danych

Powierzchnia: brak danych

Architektura:

Idea przedmiotowego zespołu mieszkaniowego zakłada optyczny podział formy na mniejsze części, zaprojektowane przez różne pracownie projektowe. Pretekstem do podjęcia tego założenia był prawdopodobnie zamiar urozmaicenia, a tym samym bardziej szczegółowego zdefiniowania poszczególnych fragmentów przestrzeni kwartału. Zasada kształtowania brył budynku nawiązuje zatem do wcześniejszej metody, jaką jest układ kamienicowy, przy czym podstawowa właściwość współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, którą stanowi kreowanie wnętrza jako części wspólnej, została zachowana. Charakterystycznym zamysłem rzeczonego założenia jest także różnorodność w wysokości i wzajemne relacje przestrzenne poszczególnych brył, wpływające na poczucie lekkości i dynamiki. Pomimo, iż forma założenia jest zamknięta, podniesienie części bryły budynku na słupach o trzy kondygnacje, zapewnia optyczny kontakt z najbliższym otoczeniem od strony południowo-zachodniej. Powstały przez to dostęp do wody, podkreślony szerokimi schodami, wpływa pozytywnie na jakość przestrzeni społecznej, zapewniając także wizualne połączenie z otoczeniem zespołu.
Struktura wspólna współczesnego założenia mieszkaniowego generuje połączone ze sobą dwa wnętrza. Rozwiązanie polegające jedynie na wprowadzeniu fragmentu formy budynku do środka kwartału sprawia, że przestrzeń społeczna o dużym rozmiarze, staje się bardziej określona, a każda z jej części przypisana konkretnym strefom mieszkaniowym.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.34a.

3.34b.

MULTIFUNCTIONAL BUILDING
Vilnius Architecture Studio
Wilno (Litwa)
2008

III.7.6.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

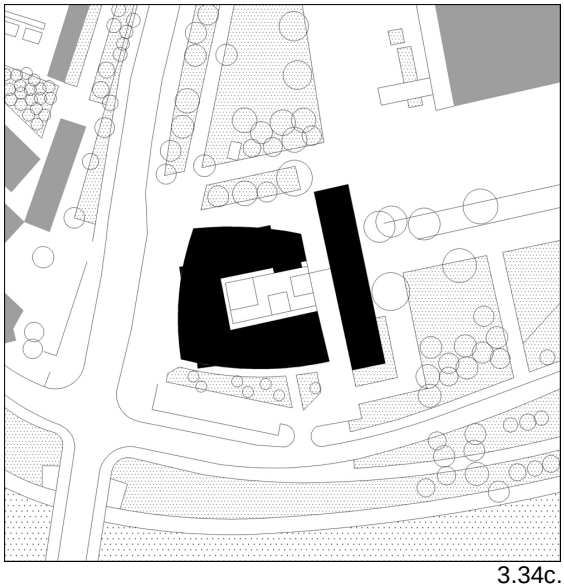

3.34c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Okolice starej części miasta, w pobliżu rzeki. Ruch pieszo-jezdny z dwóch stron kwartału. Przy trzeciej elewacji przebiega komunikacja o charakterze dojazdowym, a od strony wschodniej znajduje się plac.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 7 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: brak danych

Powierzchnia: około 12 000 m^2

Architektura:

Strukturę przestrzenną przedmiotowej realizacji stanowią dwie bryły połączone w parterze. Kształt rzeczonych budynków to skontrastowane ze sobą części, zarówno pod względem rozmiaru, jak również budowy formy. Element przestrzenny o większych rozmiarach cechuje się bardziej skomplikowaną strukturą, wynikającą z zastosowania krzywizny krawędzi zewnętrznej oraz zasady wzajemnego przenikania fragmentów bryły. Nie bez znaczenia dla odbioru wizualnego pozostaje również stopniowanie wysokościowe współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, związane z charakterystyką terenu.

Rodzaj i układ materiałów wykończeniowych na elewacjach ukształtowano w sposób generujący atmosferę ciepła we wnętrzu oraz zimna na zewnątrz zespołu mieszkaniowego.

Rozbieżność poziomów terenu otaczającego kwartał wpływa bezpośrednio na zróżnicowanie wysokościowe części wspólnej zespołu. Niewielkich rozmiarów strefa, będąca przedłużeniem przerwy w formie od strony południowej, łączy się z wyższą kondygnacją części społecznej za pomocą schodów zewnętrznych. Północne wejście do środka kwartału znajduje się natomiast na tym samym poziomie co wyższa i zarazem podstawowa część przestrzeni wspólnej. Pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania wpływa zapewnienie dogodnego połączenia tej strefy z północnym sąsiedztwem zespołu, stanowiącym tereny zielone. Przedmiotowa realizacja jest tym samym przykładem poprawnego wykorzystania właściwości wynikających z topografii w kreowaniu przestrzeni wewnętrznej kwartału.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.35a.

3.35b.

3.35c.

OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA
Hermanowicz Rewski Architekci
Warszawa (Polska)
2010

III.7.7.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

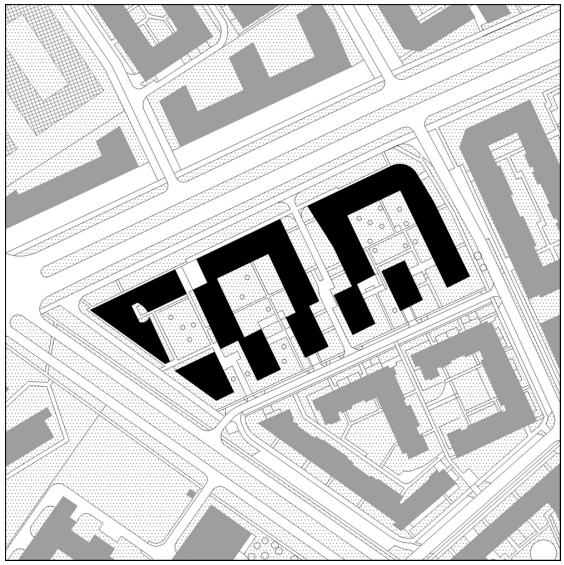

3.35d.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Miasteczko Wilanów – nowopowstające osiedle mieszkaniowe dużych rozmiarów na terenie dzielnicy Wilanów w Warszawie. Komunikacja pieszo-jezdna ze wszystkich stron kwartału.

Ilość wnętrz: 9

Ilość kondygnacji: 5 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: 400

Powierzchnia: 64 000 m^2 (powierzchnia całkowita)

Architektura:

Założenie przestrzenne zespołu mieszkaniowego charakteryzuje się ukształtowaniem formy z uwzględnieniem głównych aspektów kontekstu miejsca, takich jak układ względem stron świata, czy też struktura komunikacyjna. Kompozycja pięciu budynków zapewnia dostęp światła dziennego od południa do prawie wszystkich wnętrz kwartału, jednocześnie odgradzając większość przestrzeni wspólnych od ulic o największym natężeniu ruchu. Forma zespołu mieszkaniowego, wyraźnie pełniąca dodatkową rolę ekranu akustycznego dla niemal wszystkich części wspólnych, nakierowuje rzeczone wnętrza na bezpośredni kontakt przede wszystkim z ulicą od strony południowej. W porównaniu do trzech pozostałych przestrzeni publicznych otaczających zespół jest ona najbardziej spokojna, gdyż pełni jedynie rolę komunikacyjną dla dwóch kwartałów. Zastosowany układ przestrzenny sprawia, że pomimo dużej skali założenia mieszkaniowego, nie odnosi się wrażenia monumentalności.

Budynki cechuje jasny charakter elewacji oraz duża powierzchnia okien przewidzianych w dość regularnym układzie, które wraz z innymi ciemniejszymi elementami struktury elewacyjnej stanowią kontrast dla jasnego koloru. Znaczący wpływ na formę obiektów wywierają liczne loggie, tarasy i balkony, przez co zespół mieszkaniowy nabiera nieco rzeźbiarskiego charakteru.

We wnętrzach stanowiących strefy półpubliczne, dominuje poprzecinana chodnikami zieleń niska wraz z niewielką ilością drzew. Rzeczone zagospodarowanie terenu w pełni współgra z otoczeniem architektury mieszkaniowej, kreując harmonijną strukturę przestrzenną.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.36a.

3.36b.

ROTERMANN
Kosmos
Tallinn (Estonia)
2007

III.7.8.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

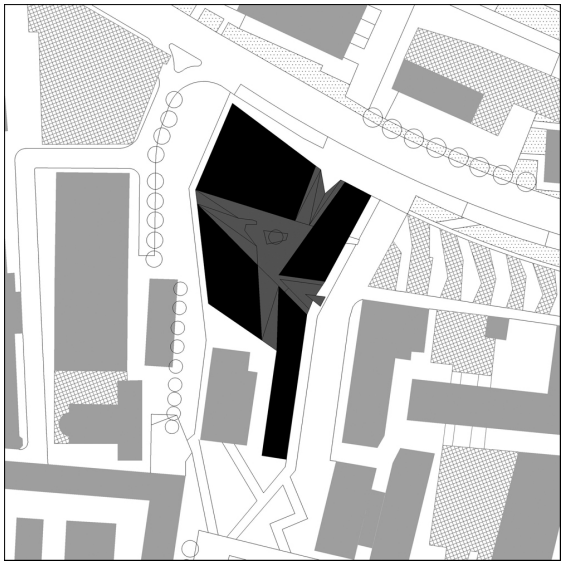

3.36c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | **21–35%** | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Centralna część miasta, dzielnica poprzemysłowa. Ruch pieszo-jezdny z dwóch stron zespołu. Od części południowej i wschodniej możliwa komunikacja piesza z dopuszczeniem ruchu jezdnego w szczególnych przypadkach.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 7 nadziemnych oraz 2 podziemne

Ilość mieszkań: około 155

Powierzchnia: 18 000 m^2

Architektura:

Cztery budynki odmienne pod wieloma względami wyznaczają współczesny kwartał architektury mieszkaniowej, którego najbardziej charakterystycznymi cechami wynikającymi z kształtowania przestrzeni są różnorodność i nieregularność. Forma, rozmiar, struktura, jak również kolor stanowią podstawowe parametry, gdzie na podstawie ich wartości określających poszczególne części założenia, wyraźnie rysuje się zachodząca odrębność. Jednakże wspólnym mianownikiem dla wszystkich elementów składowych zespołu zabudowy jest rzeźbiarskość, konsekwentnie wyrażona na różne sposoby. Poczynając od oryginalnej faktury na okładzinie elewacyjnej w przypadku bryły pomarańczowej, a kończąc na wystających z formy budynku brązowego wykuszach i balkonach.

Przestrzeń wspólna, którą wyznacza zestawienie brył w kwartale, wyróżnia się nietypowym rozwiązaniem. W związku z faktem, iż układ funkcjonalny budynku przewiduje na pierwszych dwóch kondygnacjach nadziemnych usługi, a powyżej mieszkania, część wewnętrzna podniesiona o wysokość jednego poziomu zapewnia możliwość bezpośredniego dostępu do rzeczonych powierzchni usługowych, znajdujących się na drugiej kondygnacji. Przestrzeń wewnętrzna ze względu na ogólne założenia ma charakter półpubliczny, jednakże spełniając rolę komunikacji dla lokali usługowych, opiera się także częściowo o właściwości struktury publicznej. Istotnym jest również, że w obrębie kwartału dominują powierzchnie przeznaczone dla pieszych i rowerzystów, co znacząco podnosi jakość zespołu.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.37a.

3.37b.

SAVONA TOWER
Ricardo Bofill Taller de Arquitectura
Savona (Włochy)
2007

III.7.9.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

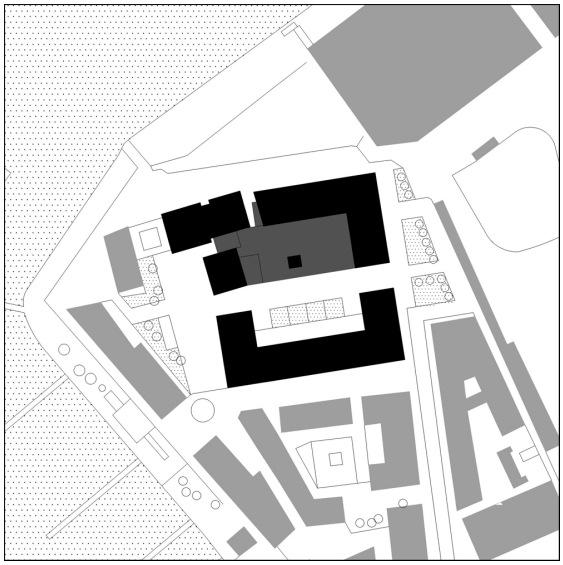

3.37c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | **4** | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Strefa portowa miasta. Woda w bliskiej odległości od trzech stron zespołu. Komunikacja pieszo-jezdna z południowej oraz częściowo ze wschodniej strony kwartału. W sąsiedztwie pozostałych elewacji ogólnodostępna komunikacja piesza.

Ilość wnętrz: 1

Ilość kondygnacji: 19 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: brak danych

Powierzchnia: 40 000 m^2

Architektura:

Wieża usytuowana w północno-zachodnim narożniku założenia przestrzennego, cechująca się nieznacznym skręceniem względem podstawowego układu, stanowi najbardziej charakterystyczny element dla przedmiotowego zespołu mieszkaniowego. Idea kwartału zakłada podział formy na dwie części z wyraźnie zaakcentowanym narożnikiem, podkreślonym nie tylko poprzez dużą wysokość rzeczonej wieży, ale również dzięki jej odcięciu od reszty założenia.

Pomimo niedużych odchyleń struktury przestrzennej od regularności, współczesna realizacja obserwowana od strony północno-zachodniej sprawia wrażenie dynamicznej. Elewacje zespołu, charakteryzujące się znaczną ilością przeszkleń oraz licznymi podziałami wertykalnymi i horyzontalnymi, sprawiają wrażenie lekkich w odbiorze. Tym samym dobrze korespondują na zasadzie kontrastu z częścią sąsiedniej zabudowy, która pochodzi z wcześniejszego okresu.

Dwupoziomowe wnętrze współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej podkreśla przytoczone powyżej optyczne rozdzielenie bryły, a otwarcia widokowe powstałe przez przerwy w strukturze umożliwiają kontakt wizualny części wspólnej z otoczeniem. Układ nawierzchni i elementów małej architektury formuje ciąg komunikacyjny we wnętrzu, wprowadzony poprzez przywołane powyżej rozcięcie formy na dwa fragmenty. Zapewnia on dostęp do lokali powstałych w wyniku podniesienia części płaszczyzny strefy wspólnej.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.38a.

3.38b.

ZESPÓŁ MIESZKANIOWY KWATERY GŁÓWNEJ
JEMS Architekci
Warszawa (Polska)
2010

III.7.10.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

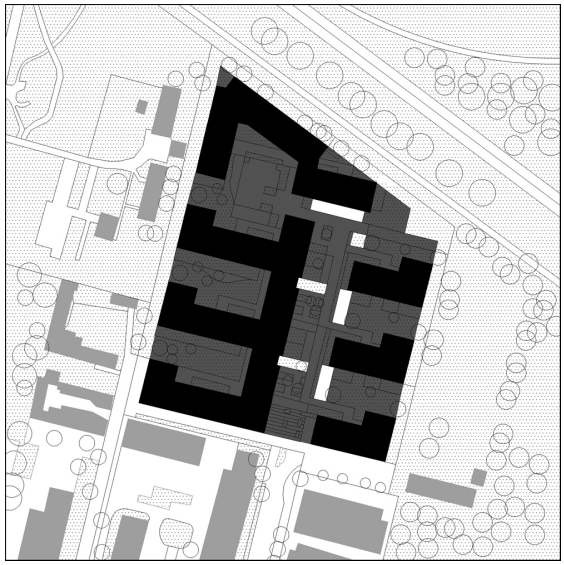

3.38c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | **7** | 8 |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | Zabudowa zwarta | **Zabudowa luźna** | | Zabudowa średniowysoka | **Zabudowa niska** | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | **6** |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | 36–50% | **51–65%** | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | **Mieszkaniowa z usługami w parterze** | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Dzielnica Warszawy Praga Południe. Sąsiedztwo rozległych terenów rekreacyjnych – rezerwat przyrody „Olszynka Grochowska". Korzystne połączenie komunikacyjne z centrum miasta.

Ilość wnętrz: 7

Ilość kondygnacji: 5 nadziemnych oraz 1 podziemna

Ilość mieszkań: 355

Powierzchnia: 46 500 m^2

Architektura:

Zespół mieszkaniowy składa się z siedmiu części zaprojektowanych w takiej samej konwencji architektonicznej, stanowiąc optyczne przedłużenie i zarazem zakończenie ulicy Kwatery Głównej. Mocna forma kwartału nie wydaje się dominować kubaturą nad sąsiednimi budynkami, przede wszystkim ze względu na odpowiednią wysokość budynków oraz zastosowany układ przestrzenny, który doskonale koresponduje z otoczeniem. Ideą projektu jest otworzenie się na znaczącą w kontekście miejsca dominantę, którą jest wspomniana wyżej ulica, poprzez kontynuowanie jej ciągu w kompozycji formy zespołu. Jednakże w celu zapewnienia spójności całego założenia mieszkaniowego, owej przestrzeni półpublicznej w kwartale nadano charakter deptaka. Dostępna jedynie dla ruchu pieszego i serwisowego, wyposażona w usługi w parterze, stanowi główną przestrzeń zespołu, z której można wejść do innych wnętrz kwartału lub dojść do ulicy zlokalizowanej za osiedlem. Części wspólne założenia przestrzennego zostały podniesione względem poziomu terenu otaczającego, a rzeczona strefa poprzez zastosowanie szerokich schodów zewnętrznych z jednej strony otwiera się na przychodzących ludzi, z drugiej natomiast podkreśla swoją przynależność do zespołu. W związku z zaprojektowaniem dużej ilości zieleni niskiej i wysokiej oraz małej architektury, zagospodarowanie terenu powiązane z budynkami Osiedla Santorini, gdyż tak brzmi powszechna nazwa zespołu, uzyskuje charakter ogrodu, którego elementy wraz z elegancką, jasną architekturą obiektów aranżują przestrzeń przyjazną.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

III.8. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY

III.8.1. ATRIUMHÄUSER MOABITER WERDER
Müller, Rhode, Wandert

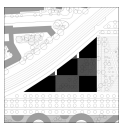

III.8.2. BARKING CENTRAL
Allford Hall Monaghan Morris

III.8.3. BARKLI PLAZA
Sergey Skuratov Architects

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.39a.

3.39b.

ATRIUMHÄUSER MOABITER WERDER
Müller, Rhode, Wandert
Berlin (Niemcy)
1999

III.8.1.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

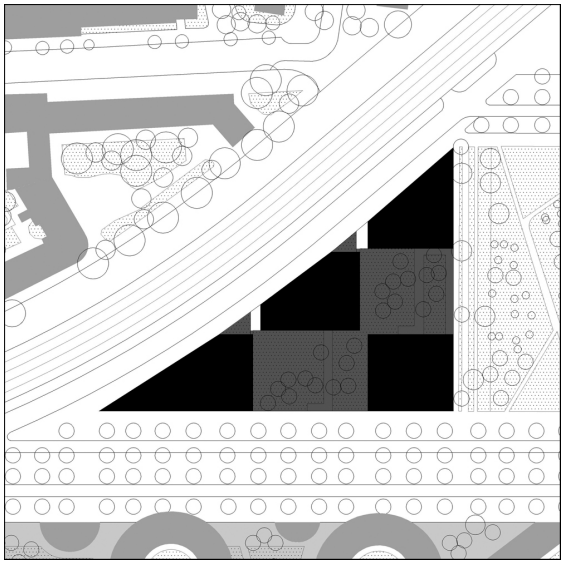

3.39c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | **8** |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | **Mieszkaniowa** | Mieszkaniowa z usługami w parterze | Mieszkaniowa oraz usługowa |

Lokalizacja: Centralna część Berlina, zamknięcie widokowe osi Band des Bundes, którą stanowią obiekty rządowe i tereny rekreacyjne. W pobliżu głównego dworca kolejowego. Komunikacja pieszo-jezdna z dwóch stron zespołu, do trzeciej elewacji kwartału przylegają tereny rekreacyjne z komunikacją pieszą.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 8 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: brak danych

Powierzchnia: brak danych

Architektura:

Zespół mieszkaniowy wielorodzinny ukształtowano w formie kwartału złożonego z czterech odrębnych budynków, połączonych jedynie w podstawie, która stanowi podniesioną względem otaczającego terenu przestrzeń społeczną. Formy obiektów cechuje różnorodna wysokość zmniejszająca się w kierunku sąsiadujących terenów rekreacyjnych. Elewacje budynków wzniesione z cegieł charakteryzują się regularnym układem okien, nadającym całemu założeniu wyraz prostoty i elegancji. Wykreowana optycznie przestrzeń półpubliczna w wieloraki sposób manifestuje swoją przynależność do kwartału. Dzieje się tak przede wszystkim za sprawą wspomnianego powyżej podniesienia części wspólnych, wykonania z takiego samego materiału jak elewacja niektórych elementów małej architektury, czy też zapewnienia wejścia na teren założenia poprzez dwa wąskie przejścia stanowiące początek schodów i pochylni. Struktura przestrzeni społecznej, na którą składają się dwa wnętrza, cechuje się nietypowym rozwiązaniem polegającym na dostawieniu do siebie budynków z pewnym dystansem sprawiającym, że rzeczone części przestrzeni półpublicznej na pozór wydają się odrębne, jednakże w rezultacie łączy je wąski przesmyk.

Niewątpliwą zaletą omawianego przykładu jest zagospodarowanie przestrzeni społecznej należącej do zespołu z uwzględnieniem bardzo dużej ilości elementów natury, jak również ich poprawnej kompozycji w odniesieniu do charakteru kwartału i relacji z otoczeniem.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.40a.

3.40b.

3.40c.

BARKING CENTRAL
Allford Hall Monaghan Morris
Londyn (Wielka Brytania)
2010

III.8.2.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

3.40d.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | **8** |

Kontekst: | Śródmieście | **Przedmieście** | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych | **Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych** |

Skala: | 1 | 2 | 3 | 4 | **5** | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Barking – dzielnica znajdująca się we wschodniej części miasta. Komunikacja pieszo-jezdna przebiega fragmentarycznie przy elewacjach zespołu. Od strony południowo-zachodniej kwartał sąsiaduje z placem publicznym o ograniczonej możliwości użytkowania przez pojazdy.

Ilość wnętrz: 2

Ilość kondygnacji: 18 nadziemnych oraz część podziemna

Ilość mieszkań: około 500

Powierzchnia: brak danych

Architektura:

Założenie przestrzenne, które zrealizowano w ramach przeprowadzonego na tym terenie procesu rewitalizacji, w dużym stopniu porządkuje strukturę przedmiotowej części dzielnicy. Układ budynków wyróżniających się współczesną architekturą na tle otaczającej zabudowy generuje dwa oddzielone od siebie wnętrza. Pierwsze z nich, dostępne z poziomu przestrzeni publicznej, charakteryzuje się dużą ilością zieleni wysokiej oraz pasażem przechodzącym w znacznej części przez wysoki podcień budynku. Druga strefa wspólna stanowi natomiast przestrzeń półprywatną, zlokalizowaną powyżej poziomu terenu.

Nietypowym rozwiązaniem w sposobie kształtowania formy rzeczonego przykładu współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jest wprowadzenie akcentu przestrzennego w postaci wieży, stanowiącej zamknięcie widokowe osi kompozycyjnej jednego z wnętrz. Rzeczona bryła nawiązuje wysokością do najwyższej części obiektu ratusza, zlokalizowanego po przeciwnej stronie przestrzeni publicznej.

Elewacje budynków w ogólnym ujęciu można określić mianem gry kolorów. Między innymi dzięki wykonaniu większości balkonów i loggi w wyraźnych barwach, które kontrastują z innymi materiałami, zespół przestrzenny uzyskuje specyfikę dynamicznej przestrzeni mieszkaniowej. Wyróżniająca na tym tle staje się struktura ścian wewnętrznych w części wspólnej podniesionej względem otoczenia, gdzie panuje jasny i jednolity charakter.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.41a.

3.41b.

BARKLI PLAZA
Sergey Skuratov Architects
Moskwa (Rosja)
2007

III.8.3.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KWARTAŁ REGULARNY

KWARTAŁ NIEREGULARNY

KWARTAŁ JEDNOLITY

KWARTAŁ ZŁOŻONY

KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

KWARTAŁ OTWARTY

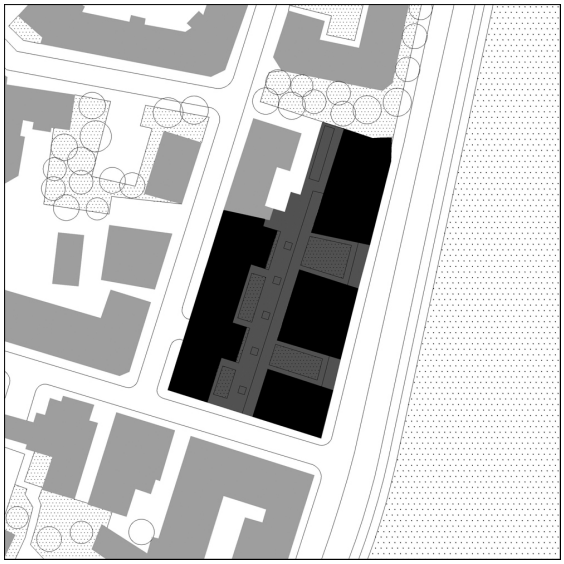

3.41c.

Forma: | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | **8** |

Kontekst: | **Śródmieście** | Przedmieście | | **Zabudowa zwarta** | Zabudowa luźna | | **Zabudowa średniowysoka** | Zabudowa niska | | **Sąsiedztwo terenów rekreacyjnych** | Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych |

Skala: | 1 | 2 | **3** | 4 | 5 | 6 |

Proporcje: | 0–20% | 21–35% | **36–50%** | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Funkcja: | Mieszkaniowa | Mieszkaniowa z usługami w parterze | **Mieszkaniowa oraz usługowa** |

Lokalizacja: Brzeg rzeki. Komunikacja pieszo-jezdna przy trzech elewacjach kwartału, jak również na fragmencie długości od czwartej strony.

Ilość wnętrz: 3

Ilość kondygnacji: 7 nadziemnych oraz 2 podziemne

Ilość mieszkań: 40

Powierzchnia: 23 920 m^2 (powierzchnia całkowita)

Architektura:

Forma przestrzenna zespołu, przejawiająca się zwartą strukturą niższej części budynku oraz rozstawieniem względem siebie elementów składowych w wyższej partii, kształtuje wizerunek rzeczonego kwartału. Charakterystycznym elementem całego założenia jest pięć wież ustawionych w sposób zapewniający możliwie dużej ilości lokali korzystny widok w kierunku rzeki. Rzeczone rozwiązanie przestrzenne wpływa ponadto na optyczne postrzeganie kwartału jako formy lżejszej, aniżeli byłoby to w przypadku pełnej bryły oraz kształtuje tożsamość przestrzeni wewnętrznej. Istotne jest również zaplanowanie wysokości budynku w sposób stopniowy, zniżający się w kierunku otwarcia widokowego od strony wschodniej.

Pomimo, iż zespół jest wielofunkcyjny, a usługi towarzyszące zlokalizowano nie tylko w parterze, zauważa się wyraźny podział na poszczególne strefy, co wpływa korzystnie na jakość warunków mieszkaniowych. Część wspólna zespołu, przeznaczona przede wszystkim dla użytkowników związanych z funkcją mieszkaniową, znajduje się nad drugą kondygnacją, stanowiąc jednocześnie strefę optycznie odseparowaną od otoczenia. Dzięki temu cechuje się walorami, które bardzo pozytywnie wpływają na jakość rzeczonej przestrzeni. Mowa tutaj między innymi o kameralności oraz zaletach widokowych, wynikających z otwarcia w kierunku wody.

Rzeczony kwartał stanowi przykład w jaki sposób, pomimo lokalizacji w centralnej części miasta, można wykreować przestrzeń wspólną podnoszącą standard zespołu, a tym samym wpływającą pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

IV. SYSTEMATYKA

Standard współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej nie jest obecnie jednoznaczny. Scharakteryzowanie oraz zestawienie elementów składowych podziału, który przedstawiono we wcześniejszej części pracy, ma na celu przede wszystkim uporządkowanie oraz sklasyfikowanie poszczególnych parametrów. Zdefiniowanie standardu w przypadku projektowania architektury jest niewątpliwie potrzebne, a o tym jak to zrobić bardzo konkretnie wspomniał Le Corbusier: „Ustalić standard znaczy wyczerpać wszystkie praktyczne i racjonalne możliwości, stworzyć typ odpowiadający funkcjom, maksymalnie efektywny przy użyciu minimum środków, pracy i materiału, słów, form, barw i dźwięków."[24]

Strukturę rozdziału skonstruowano zgodnie z ustalonym wcześniej podziałem cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, według którego przeprowadzona była również analiza przykładów. Poza przedstawieniem poszczególnych parametrów określających przedmiotowy rodzaj architektury, istotę tej części pracy stanowi także zestawienie oraz zbadanie i opisanie wzajemnych relacji pomiędzy podgrupami, co w przypadku kategorii *forma* prowadzi do zbudowania podziału o bardzo szczegółowej strukturze.

[24] Le Corbusier, *op. cit.*, s. 172.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

IV.1. PARAMETRY WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ

Wypada się zgodzić z myślą, że w przypadku architektury, tak jak i wielu innych dziedzin życia, analizę przedmiotu można prowadzić poniekąd na dwa sposoby. Jako pierwszy należy przedstawić metodę ogólnego opisywania wrażeń, odczuć czy też emocji, jakich doświadczamy z postrzegania rzeczonej struktury przestrzennej, co daje szerokie pole do otwartej dyskusji w tym temacie. Jednakże jest jeszcze drugi aspekt, dotyczący badań prowadzonych w oparciu o ustalenie dość zamkniętych reguł. Wiadomym jest, że architekturę próbuje się definiować przy użyciu konkretnych cech i nazewnictwa. Przeprowadzone badania i analizy udowadniają, że w przypadku przedmiotowego rodzaju zabudowy istnieje możliwość odczytania, pogrupowania i zestawienia właściwości, które mogą szczegółowo określać współczesny kwartał architektury mieszkaniowej. Opis parametrów przedstawiony w tej części pracy, stanowi merytoryczne rozszerzenie przyjętego wcześniej podziału. Zgodnie z założeniami, dokonuje się systematyki w oparciu o dwie kategorie. Pierwsza z nich, która dotyczy formy, generuje zestawienie właściwości wynikające z trzech grup. Druga natomiast, poprzez układ współczynników w kilku zbiorach, traktuje o kontekście, skali, proporcjach i funkcji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej.

Zarówno korzyści, jak i skutki negatywne dla jakości środowiska zamieszkania, nie wynikają tylko z jednego parametru. Współzależność poszczególnych cech z przedmiotowej systematyki działa znacząco na wyraz końcowy standardu każdego założenia przestrzennego. Dlatego też istotnym jest, ażeby projektując zespół mieszkaniowy, priorytetowo traktować zachowanie równowagi i harmonii w omawianej kwestii.

Pomimo możliwości ustalenia parametrów określających i systematyzujących współczesne kwartały architektury mieszkaniowej, należy podkreślić zgodnie z Romanem Ingardenem, że „…dzieło architektury jest zawsze wytworem pewnej twórczej psychiki, indywidualnej czy zbiorowej, i wskutek tego nieuchronnie nosi na sobie pewne ślady smaku i upodobań swego twórcy, a w związku z tym może zawierać pod różnymi swymi względami momenty wyrażające psychikę twórcy.”[25] Kontynuując rozważania na temat indywidualnego postrzegania architektury mamy także kwestię jej odbioru. W tej sytuacji również istnieje zależność od pewnych czynników, które powodują że ta sama architektura nie będzie identycznie postrzegana dla wszystkich osób. J. Krzysztof Lenartowicz podaje: „Na sposób odbioru i jego jakość mają wpływ: - osobowość odbiorcy; - doświadczenie osobiste; - wykształcenie ogólne.”[26] Podobnie temat ujmuje Umberto Eco, pisząc na temat dzieła sztuki w kontekście dwóch aspektów, tzn. „1) autor tworzy rzecz skończoną i określoną, według jakiegoś precyzyjnego zamysłu, nastawiając się na odbiór, który będzie reinterpretacją owej rzeczy zgodnie z tym, co autor zamierzał i chciał; 2) jednak owa rzecz zostaje odbierana przez wielu odbiorców, z których każdy wnosi do aktu odbioru własne cechy psychologiczne i fizjologiczne, swoje ukształtowanie środowiskowe i kulturowe, tę charakterystykę wrażliwości, jaką narzucają bezpośrednie okoliczności i sytuacja historyczna; a zatem każdy odbiór – niezależnie od uczciwego i bezwarunkowego wysiłku, aby dochować dziełu wierności – jest nieuchronnie osobisty i oddaje dzieło w jednym z jego możliwych aspektów.”[27]

[25] Roman Ingarden, *O dziele architektury* [w:] *Studia z estetyki*, Tom drugi, Wydanie drugie, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1966, s. 150.
[26] J. Krzysztof Lenartowicz, *O psychologii architektury. Próba inwentaryzacji badań, zakres przedmiotowy i wpływ na architekturę*, Monografia 138, Politechnika Krakowska, Kraków 1992, PL ISSN 0860-097X, s. 152.
[27] Umberto Eco, *Sztuka* (tłumaczenie: Piotr Salwa, Mateusz Salwa), Wydawnictwo M, Kraków 2008, ISBN 978-83-60725-59-7, s. 167-168.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Opisywane powyżej indywidualne zależności, w odniesieniu do rozważań na temat parametrów współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, należy jednak traktować pobocznie, jako element nieznacznie wpływający na zasadność reguł określonych w niniejszej pracy doktorskiej.

IV.1.1. FORMA

Problematyka ogólnego ujęcia formy jest tematem niezwykle szerokim. Rozpatrywana w aspekcie architektury także pozostawia duże pole do interpretacji. Trwałość i międzynarodowość przedmiotowego terminu to rzecz niezwykła. Powyższe podkreśla Władysław Tatarkiewicz pisząc, że pojęć, które zarówno przetrwały od czasów rzymskich, jak również zostały przejęte z łacińskiego słowa przez sporą liczbę języków nowożytnych jest niedużo.[28]

Rozważania rzeczonego tematu zaczynamy od postawienia pytań: czym jest forma oraz jakie jest jej znaczenie? Literatura niejednokrotnie odnosi się do tego wątku. *Słownik psychologii architektury* J. Krzysztofa Lenartowicza rozpoczyna definicję tego określenia od stwierdzenia, że jest to „Wyraz wewnętrznej struktury rzeczy. Całościowy układ części przedmiotu."[29] Forma architektoniczna wywiera niebywały wpływ na kształt i jakość przestrzeni miejskiej, co bardzo wyraźnie podsumowuje zapis Dariusza Kozłowskiego: „Miasto jest jednak zbiorem form architektonicznych – widzialnych lub niedostrzegalnych. Cała reszta, która składa się na miasto, to tylko nietrwałe i przemijające produkty cywilizacji technicznej oraz wytwory ludzkich uczuć i wyobraźni. Otoczenie, kontekst urbanistyczny, przybrał rolę co najwyżej pretekstu architektonicznego."[30] Adolf Loos również niezwykle mocno podkreśla w swojej wypowiedzi znaczenie formy, nie pomijając przy tym także ważnej roli materiału: „Artysta natomiast, naprawdę wielki architekt, czuje najpierw oddziaływanie, jakie zamierza osiągnąć, i oczyma duszy widzi przestrzenie, które chce stworzyć. Wrażenie, jakie zamierza wywrzeć na widzu – czy będzie to (…) poczucie bycia u siebie, jak w budynku mieszkalnym, wesołość, jak w knajpie – te wrażenia i uczucia wywołują materiał i forma."[31]

Forma, jako struktura przestrzenna zespołów wielorodzinnych, stanowi podstawę do urządzania środowiska zamieszkiwania. Wnioskować można, że właściwy dobór rzeczonego układu do konkretnego miejsca, warunków i zgodnie z celem, któremu ma służyć, jest niezwykle istotny. Na jego podstawie buduje się grunt pod wszystkie inne rozwiązania. Czym się zatem kierować przy projektowaniu odpowiedniej formy? Jednoznacznego zalecenia w tej kwestii, które stanowiłoby szczegółowe rozwiązanie dla wszystkich sytuacji, na pewno nie uzyskamy. Można jedynie próbować określać ogólne założenia. Warto tutaj wspomnieć myśl Le Corbusiera, który napisał, że „Nasze oczy zostały stworzone do oglądania form w świetle. Pierwotne formy są piękne, gdyż dają się jasno odczytać."[32] Stwierdzenie z jednej strony niezwykle uniwersalne, z drugiej natomiast jakże konkretne. Prostota zawsze budzi pozytywne emocje, wszak krok za nią podąża zwykle elegancja. Czystość, przejrzystość,

---

[28] Władysław Tatarkiewicz, *Dzieje sześciu pojęć: sztuka, piękno, forma, twórczość, odtwórczość, przeżycie estetyczne,* Wydanie trzecie, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982, ISBN 83-01-03660-5, s. 257.
[29] J. Krzysztof Lenartowicz, *Słownik…*, *op. cit.*, s. 32.
[30] Dariusz Kozłowski, *Dzieło architektoniczne w przestrzeni miasta – o formie, kontekście, użyteczności,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 15, 6-A/2008, rok 105, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2008, ISSN 1897-6271, s. 89 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=1384, data dostępu: 21.01.2015).
[31] Adolf Loos, *Ornament i zbrodnia. Eseje wybrane* (tłumaczenie: Agnieszka Stępnikowska-Berns, Bogumiła Nowik, redakcja naukowa: Szymon Piotr Kubiak, Agnieszka Gryska), BWA w Tarnowie, Fundacja Centrum Architektury, Warszawa 2013, ISBN 978-83-935538-9-1, ISBN 978-83-934574-7-2, s. 99.
[32] Le Corbusier, *op. cit.*, s. 77.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

porządek, harmonia, to tylko część pozytywnych cech, które ujawniają się najczęściej przy stosowaniu pierwotnych form. Ich obraz powstający w świadomości ludzkiej jest nieskomplikowany, a tym samym przyjazny, co szczególnie dotyczy środowiska zamieszkiwania. Prostoty w kształtowaniu formy nie należy rozpatrywać w kwestii zwyczajności, czy też ograniczoności. Juliusz Żórawski mówi o takim układzie, że jest to rozwiązanie jednoznaczne i zrozumiałe, a przez to nieskłonne do interpretacji. Spokój, zdecydowanie i pewność to według autora książki *O budowie formy architektonicznej* synonimy prostoty rozumianej w kontekście formy architektonicznej.[33] Warto w tym miejscu przytoczyć jeszcze jedno z niezwykle konkretnych stwierdzeń w tym temacie, które mówi, że „…kształtowanie formy architektonicznej polega na umiejętnym operowaniu siłą i słabością oraz swobodą i spoistością form w realizacji przyjętej idei kompozycyjnej.”[34]

Rozpatrując wszelakie powiązania formy z innymi elementami składowymi struktury architektonicznej warto ponownie przywołać rozważania Juliusza Żórawskiego, który w tej kwestii pisze, że forma jest bardzo mocno powiązana z treścią. Współzależność ich jest tak duża, że nie mogą bez siebie istnieć.[35] W dalszej części książki czytamy także o materii, która nie występuje dla nas bez formy.[36] Oddziaływanie bryły architektonicznej na inne aspekty kształtujące przestrzeń jest bardzo duże, a tym samym jeszcze większy jest wpływ formy na jakość warunków zamieszkiwania.

Rozważając problematykę formy w kontekście współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, trudno nie poruszyć kwestii wnętrza. Stanowi one jedną z cech charakterystycznych przedmiotowego rodzaju zabudowy wielorodzinnej. „Pojęcie wnętrza w architekturze można określić ściśle. Niezależnie od kształtu wnętrze architektoniczne stanowi przestrzeń ograniczoną. Można ją ogarnąć szeregiem spojrzeń z tego samego punktu obserwacji, otrzymując, niezależnie od rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych, pełną świadomość skończonej formy przestrzennej.”[37] Istotą przedmiotowego rodzaju architektury mieszkaniowej jest fakt, że w zależności od jego formy można uzyskać jedno, bądź więcej wnętrz.

Forma jest bez wątpienia bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na jakość środowiska zamieszkiwania. Wyraz przestrzenny jej struktury może charakteryzować się wieloma różnorodnymi zależnościami, co niejednokrotnie było już podejmowane w literaturze. Podstawowymi wartościami świadczącymi o przewadze znaczenia tego parametru nad innymi cechami charakterystycznymi, jest jego podstawowy i bezpośredni wpływ na kształt przestrzeni oraz trwałość. Można zmieniać i od nowa urządzać wnętrza zespołu, czy też zagospodarowanie terenu. Forma pozostaje jednak niezmienna, stanowiąc nierzadko pretekst do stosowania rozwiązań projektowych na innych płaszczyznach. Proporcje i skala bardzo mocno wpływają na jej wizerunek, kreując charakter indywidualny dla poszczególnych przykładów. Forma zwykle podkreśla kontekst miejsca, często stara się świadczyć o funkcji budynku, przewiduje się w niej strefy o konkretnym przeznaczeniu użytkowym, ogólnie rzecz ujmując – stanowi istotę założenia architektonicznego.

Parametry określające współczesny kwartał architektury mieszkaniowej, które wynikają z analizy dokonywanej na podstawie założeń niniejszej kategorii, bezpośrednio przedstawiają obraz zespołu mieszkaniowego, a tym samym jego właściwości przestrzenne. Poniższe podpunkty charakteryzują poszczególne grupy oraz bezpośrednio definiują podgrupy, będące przedmiotowymi parametrami. Rzeczony podział prezentuje także w sposób obrazowy rysunek – *4.1. Systematyka współczesnych kwartałów architektury*

[33] Juliusz Żórawski, *O budowie formy architektonicznej,* Wydanie 1., Arkady, Warszawa 1962, s. 78.
[34] Jan Pallado, *op. cit.*, s. 51.
[35] Juliusz Żórawski, *O budowie…, op. cit.*, s. 15.
[36] *Ibidem*, s. 21.
[37] Kazimierz Wejchert, *Elementy kompozycji urbanistycznej*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1984, ISBN 83-213-3151-3, s. 142.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

mieszkaniowej pod względem parametrów charakteryzujących formę – schematy graficzne realizacji wybranych do badań i analiz (str. 142, 143).

IV.1.1.1.1. | KWARTAŁ REGULARNY | KWARTAŁ NIEREGULARNY |

Określenie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jednym z tytułowych parametrów, świadczy o układzie jego formy, który wynika bezpośrednio z rzutu parteru. Wyznaczona reguła, która biorąc pod uwagę badane przykłady dotyczy założenia zgodnego w podstawie z prostą figurą geometryczną, określa kwartał regularny. Brak czytelnej zasady kształtowania struktury przestrzennej zespołu mieszkaniowego, traktuje natomiast o kwartale nieregularnym. Układ w tym przypadku wynika z przyjętej zasady modelowania architektury, niezwiązanej z powyższą definicją. Wlicza się w to zamierzenie także dostosowywanie zespołu do warunków przestrzennych w danym miejscu. Sposób kształtowania, który wynika zatem z bezpośredniego nawiązania obrysu zewnętrznego kwartału do granic działki, nie jest uznawany przez autora pracy jako regularność.

Kwartał regularny to zespół architektury mieszkaniowej wielorodzinnej, którego forma jest kształtowana na podstawie rzutu parteru w układzie prostej figury geometrycznej. Założenie uzyskuje tym samym strukturę przestrzenną o charakterze wynikającym z przyjętej metody formowania płaszczyzny poziomej.

Pozornie mogłoby się wydawać, że przedmiotowy sposób kształtowania formy zespołu charakteryzuje się wrażeniem statyki. Jednakże poza przytoczonym powyżej założeniem, istnieje możliwość dowolnego sposobu kształtowania bryły lub brył założenia mieszkaniowego. Wynikająca w związku z tym duża swoboda modelowania struktury przestrzennej, sprzyja formowaniu zespołów generujących różnorodne odczucia wśród użytkowników. Niezwykle wyrazistym przykładem może być tutaj chociażby The Whale,[38] zaprojektowany przez de Architekten Cie. Dynamika w tym przypadku wynika przede wszystkim z podniesienia bryły budynku z dwóch przeciwległych stron. Omawiany przykład współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej charakteryzuje się jeszcze jedną wyróżniającą go w tym względzie cechą. Otóż, zabudowa sąsiednia i system otaczających ulic mogłyby sugerować inny układ przestrzenny dla przedmiotowego zespołu. Mimo to, podjęto decyzję o skonstruowaniu bryły w oparciu o bardzo regularną figurę geometryczną, jaką jest prostokąt. Rzeczona realizacja stanowi w tej sytuacji znaczący akcent dla najbliższego otoczenia.

Regularność w niezwykle łatwy sposób daje się odczuć użytkownikowi przestrzeni kwartału. W większości przypadków cechuje się ona harmonią i spokojem, a tym samym w dużym stopniu wzmaga poczucie bezpieczeństwa w zespole mieszkaniowym.

Kwartał nieregularny stanowi założenie przestrzenne przedmiotowego rodzaju architektury, charakteryzujące się metodą formowania, która opiera się na rzucie parteru nie będącego prostą figurą geometryczną. Budowa przestrzenna staje się w tej sytuacji trójwymiarowym odzwierciedleniem przyjętego sposobu kształtowania jej podstawy.

Badania i analizy współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej skłaniają do przemyśleń, iż w dużej części przypadków układ przestrzenny realizacji jest bardzo mocno związany z najbliższym otoczeniem terenu. Jak już było wspomniane, wynika to przede

[38] Analiza w punkcie III.1.8. THE WHALE, *de Architekten Cie*.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

wszystkim z układu ulic i zabudowy sąsiedniej. Przykładów takiego działania jest wiele. Można wspomnieć w tym miejscu między innymi o EMV / Social housing / Sanchinarro[39], autorstwa Burgos & Garrido Arquitectos Asociados. Poza tym sposobem poszukiwania formy dla przedmiotowego rodzaju architektury mieszkaniowej, występują jeszcze bardzo indywidualne podejścia projektantów, gdzie ideę dyktują już zupełnie inne względy. Warto w tym miejscu spojrzeć na utwór Georg Bumiller Architekten – The Snake[40], czy też dzieło Araújo Brieva Architects – 127 Social Housing Block.[41]

Pośród badanych w ramach niniejszej pracy doktorskiej przykładów współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, zauważa się mniejszą popularność występowania założeń regularnych, aniżeli zespołów charakteryzujących się przeciwstawnym układem. Nie są to jednak dane statystyczne przeprowadzone na bardzo dużej ilość obiektów, które dawałyby miarodajny wynik. Jednakże sądzić można, że częściej projektuje się założenia przestrzenne o charakterze mieszkaniowym w istniejącej, a tym samym mocno zdefiniowanej strukturze przestrzennej. Dotyczy to uzupełnień tkanki miejskiej, bądź też jej nieznacznej rozbudowy. W takich przypadkach ciężko jest uzyskać regularność w projektowanym zamyśle ideowym, gdyż impulsem przewodnim do podejmowanych rozwiązań przestrzennych staje się zwykle układ najbliższych elementów powiązanych z zespołem, jak ulice, place, czy sąsiadująca zabudowa. Nowe założenia przestrzenne o bardzo dużej skali, stanowiące części dzielnic, bądź niekiedy nawet całe dzielnice, są współcześnie realizowane.[42] W takich właśnie okolicznościach, kiedy w idei projektowej można przewidzieć bardzo szeroki zakres struktury architektoniczno-urbanistycznej, występuje większe prawdopodobieństwo stosowania założeń przestrzennych komponowanych w układzie regularnym. Jednakże proporcjonalnie do dużej ilości wcześniej przestawionego rodzaju przypadków, tych jest prawdopodobnie o wiele mniej.

IV.1.1.1.2. | KWARTAŁ JEDNOLITY | KWARTAŁ ZŁOŻONY |

Struktura przestrzenna współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, w sposób jednoznaczny świadczy o przyporządkowaniu konkretnego przykładu do jednej z wymienionych w powyższym tytule podgrup. O jednolitości zespołu mówimy wówczas, gdy przedmiotowe założenie stanowi zwartą całość. Nie chodzi oczywiście tylko o formę pełną, można tutaj zaliczyć również bryłę o różnych wysokościach, czy też ażurową z artykulacją pionową, jak i poziomą. Istotą przyporządkowania zespołu do podgrupy kwartału jednolitego jest zatem konieczność nieprzerwanej kontynuacji formy zespołu mieszkaniowego na całym obrysie, licząc od płaszczyzny głównej strefy społecznej do góry. Kwartał złożony budują natomiast zestawione wzajemnie według przyjętego układu poszczególne fragmenty zespołu mieszkaniowego, które nie są bezpośrednio ze sobą połączone w części formy, o której mowa powyżej.

Cechy charakterystyczne, które wpływają na przynależność zespołu mieszkaniowego do konkretnego zbioru, stanowią właściwości kształtujące zarówno strefę wewnętrzną, jak również zewnętrzną współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej.

[39] Analiza w punkcie III.5.4. EMV / SOCIAL HOUSING / SANCHINARRO, *Burgos & Garrido Arquitectos Asociados*.
[40] Analiza w punkcie III.6.3. THE SNAKE, *Georg Bumiller Architekten*.
[41] Analiza w punkcie III.5.1. 127 SOCIAL HOUSING BLOCK, *Araújo Brieva Architects*.
[42] Więcej informacji na temat realizowanych od podstaw fragmentów dzielnic, bądź też całych dzielnic, o charakterze mieszkaniowym lub biurowo-mieszkaniowym, przedstawia punkt V.1.3. AKTUALNY STAN WSPÓŁCZESNEGO KWARTAŁU ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Kwartał jednolity jest to struktura przestrzenna o charakterze ciągłym na całej swojej długości, biorąc pod uwagę formę powyżej płaszczyzny podstawowej części wspólnej. Cechuje się zarówno budową pełną, jak również posiadającą rozmaitego rodzaju przebicia i zróżnicowania.

Zgodnie z przyjętymi zasadami, przedmiotowym parametrem określa się zespoły mieszkaniowe kształtowane w układzie kwartału także wówczas, gdy strefa przestrzennego powiązania formy zachowująca jej ciągłość jest niewielka. Realizacja Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven,[43] autorstwa Arkitema Architects, DOMUS arkitekter, jest najlepszym tego przykładem. Kontynuację struktury przestrzennej w niektórych momentach tego przykładu zapewnia jedynie dach, stanowiący optyczne zespojenie ażurowej kompozycji współczesnego kwartału.

Kwartał złożony cechuje się formą zbudowaną z odseparowanych od siebie części składowych, uwzględniając ową zasadę od poziomu głównej części społecznej zespołu wielorodzinnego do góry.

Kwestia złożoności i jednolitości współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej dotyczy zatem struktury przestrzennej rozpatrywanej tylko i wyłącznie powyżej poziomu podstawowej części wspólnej zespołu. Sørenga Residential Complex 1 |SØRENGA|[44], autorstwa MAD, stanowi przykład, który w myśl przyjętej zasady jest kwartałem złożonym, pomimo iż jego cztery oddzielone od siebie fragmenty formy, zespaja jednolita podstawa. Jednakże ze względu na fakt, iż to właśnie na wierzchniej płaszczyźnie rzeczonej części znajduje się strefa wspólna założenia przestrzennego, wymieniony przykład określa się tym parametrem.

Cechy charakterystyczne współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, które odpowiadają za przypisanie go do konkretnej podgrupy, stanowią bardzo duży wpływ na jakość środowiska zamieszkiwania. Dotyczy to szczególnie kwestii kameralności i bezpieczeństwa, gdzie relacje części wspólnej z zewnętrzem kwartału oparte głównie na kontakcie optycznym, wynikają w dużej mierze z parametru będącego przedmiotem niniejszego podpunktu.

IV.1.1.1.3. | KWARTAŁ ZAMKNIĘTY | KWARTAŁ OTWARTY |

Specyfika założenia zamkniętego i otwartego świadczy o sposobie kształtowania przestrzeni zespołu mieszkaniowego w postrzeganiu układu jego formy, który może stanowić pełną barierę pomiędzy przestrzenią zewnętrzną i wewnętrzną, bądź też ograniczoną tylko do fragmentów. Rozdzielenie stref poprzez strukturę budynku nie ogranicza się wyłącznie do jednolitej formy. Rzeczoną rolę może spełniać również bryła ażurowa, ciąg fragmentów budynków, czy też niepełna zabudowa danej strony kwartału. Zamknięcie przestrzeni to także bryły o różnych wysokościach. Aktualna sytuacja zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej pokazuje występowanie wielu przypadków, gdzie możemy mówić o tym, że „Historia zatoczyła koło, ludzie znowu dobrowolnie zamykają się w „złotych klatkach" w swej istocie działających jak średniowieczne miasta – z murami obronnymi, strzeżonymi bramami,

[43] Analiza w punkcie III.6.1. BOLIGSLANGEN – UNIVERSITETSHAVEN, FÆLLEDHAVEN, *Arkitema Architects, DOMUS arkitekter*.
[44] Analiza w punkcie III.3.2. SØRENGA RESIDENTIAL COMPLEX 1 |SØRENGA|, *MAD*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

strażami".[45] Przyporządkowanie do właściwej podgrupy nie zależy jednak od popularnego sposobu ograniczania dostępu do wnętrz zespołów mieszkaniowych, które realizuje się stosowaniem ogrodzeń i bram stanowiących tym samym sztuczne zamknięcia przestrzeni wspólnych. Wyznacznikiem do sklasyfikowania współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jest jego forma.

Kwartał zamknięty jest założeniem, którego forma stanowi rozgraniczenie pomiędzy strefą zewnętrzną i wewnętrzną zespołu, będące barierą prowadzoną ze wszystkich stron bez względu na charakter jej struktury przestrzennej.

Zespół wielorodzinny cechuje się przedmiotowym parametrem tylko wówczas, gdy jego struktura przestrzenna domyka część wspólną ze wszystkich stron. Oczywistym jest, że nie chodzi tutaj tylko i wyłącznie o pełne domknięcie. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej winien swoim kształtem zamykać część społeczną w zakresie, który pozwoli jego użytkownikom odczuć wyraźną granicę pomiędzy dwoma rodzajami przestrzeni. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę między innymi na zespół mieszkaniowy EMV / Social housing / Sanchinarro[46], zaprojektowany przez Burgos & Garrido Arquitectos Asociados, jak również na założenie przestrzenne o większej skali – Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca[47], autorstwa Hermanowicz Rewski Architekci. Pomimo, iż wymienione kwartały są zamknięte, to w obydwu przypadkach doświadczamy znaczącej łączności optycznej części wspólnych ze strefami zewnętrznymi. Przedmiotowe rozwiązania przestrzenne stanowią bardzo korzystne układy, generujące wiele pozytywnych cech. Drugi z wymienionych przykładów pokazuje, że nawet w zespole mieszkaniowym o dużych rozmiarach można czuć się kameralnie i bezpiecznie, bez konieczności sztucznego zamykania przestrzeni społecznych.

Kwartał otwarty to struktura kształtowana w sposób nieograniczający przestrzennie części wspólnej z co najmniej jednej całej strony zespołu, a tym samym zapewniająca w tym zakresie znaczących rozmiarów kontakt optyczny wnętrza z zewnętrzem.

Otwartość rozumiana w kontekście niniejszego podziału parametrów współczesnego kwartału, przejawia się koniecznością całkowitego uwolnienia od zabudowy jednej strony zespołu mieszkaniowego. Budowa pozostałych części założenia przestrzennego może oczywiście w różnym stopniu zapewniać połączenie optyczne przestrzeni wspólnej ze strefą publiczną. Widać to bardzo wyraźnie w dwóch przykładach realizacji z Warszawy: Bolero |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park|[48], autorstwa KAPS Architekci Korneluk Parysek Słowik oraz Milonga |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park|[49], zaprojektowanym przez Kuryłowicz & Associates, Grupa 5 Architekci. W przypadku realizacji 102 dwellings in Carabanchel[50], dosmasuno arquitectos pokazuje natomiast, że kiedy mamy do czynienia z całościowym uwolnieniem dwóch krawędzi struktury przestrzennej, także można mówić o współczesnym kwartale cechującym się parametrem otwartości. Jednakże, tak jak to widać w przywołanym

[45] Marcin Petelenz, *Przestrzeń wspólna – konflikt interesów,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 6, 3-A/2010, rok 107, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2010, ISSN 1897-6271, s. 117 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId-=2507, data dostępu: 25.01.2013).
[46] Analiza w punkcie III.5.4. EMV / SOCIAL HOUSING / SANCHINARRO, *Burgos & Garrido Arquitectos Asociados*.
[47] Analiza w punkcie III.7.7. OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA, *Hermanowicz Rewski Architekci*.
[48] Analiza w punkcie III.4.1. BOLERO |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|, *KAPS Architekci Korneluk Parysek Słowik*.
[49] Analiza w punkcie III.4.2. MILONGA |OSIEDLE MIESZKANIOWE EKO-PARK|, *Kuryłowicz & Associates, Grupa 5 Architekci*.
[50] Analiza w punkcie III.2.2. 102 DWELLINGS IN CARABANCHEL, *dosmasuno arquitectos*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

przykładzie, konieczny jest wówczas dodatkowy element przestrzenny warunkujący generowanie wnętrza społecznego, jaki stanowi podniesiona podstawa budynku.

Przeprowadzone badania i analizy pokazują, że w przypadku zespołów mieszkaniowych może dojść do sytuacji, kiedy w kwartale zamkniętym znajduje się jedno bądź kilka wnętrz o strukturze otwartej. Założenie wielorodzinne Parkrand[51], będące utworem MVRDV, stanowi wyraźne tego potwierdzenie. Trzy strefy wspólne, które w dużej części podniesiono na cokołach, zostały tutaj pootwierane na dwie przeciwległe strony. Podobna sytuacja dotyczy założenia przestrzennego Le Monolithe[52], które składa się z pięciu zespojonych wzajemnie fragmentów, autorstwa różnych pracowni architektonicznych: *MVRDV, Erick Van Egeraat Architects, Emmanuel Combarel Dominique Marrec architectes, Manuelle Gautrand Architecture, Pierre Gautier architecture*. Różnica polega na tym, że w przedmiotowym kwartale zamkniętym występuje jedno otwarte wnętrze, które także zostało umieszczone na podniesieniu.

Podobnie jak w przypadku innych grup parametrów przedstawionych w niniejszej pracy doktorskiej, także i tutaj nie ma możliwości określenia, która z dwóch cech charakterystycznych współczesnego kwartału bardziej korzystnie wpływa na jakość środowiska zamieszkiwania. Są to właściwości równoległe, które mogą oddziaływać zarówno pozytywnie, jak również negatywnie na rzeczony standard. Wszystko zależy od konkretnego kwartału, a tym samym od układu wszystkich parametrów, które go charakteryzują.

Zestawienie prezentowanych w pracy przykładów bardzo wyraźnie obrazuje różnice i podobieństwa poszczególnych podgrup w kategorii *forma*. Schematy współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej stanowią dokładne potwierdzenie podziału, zaprezentowanego we wcześniejszej części pracy. Parametry charakteryzujące konkretny przykład, które uzyskano na podstawie przeprowadzonych badań, określają architektoniczną istotę przedmiotowej realizacji. Naturalnie istniałaby oczywiście możliwość dodatkowego rozbudowania struktury przedmiotowego podziału, jednakże niniejsza praca doktorska bardziej indywidualne i szczegółowe rozwiązania przybliża w postaci opisów. Rozszerzenie klasyfikacji mogłoby wprowadzić chaos i brak czytelności, co stałoby w sprzeczności z zamysłem pracy, która w tej kwestii zakłada rzeczową i czytelną zasadę podziału współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej.

Witruwiusz napisał kiedyś, że „Przy budowie należy uwzględniać: trwałość, celowość i piękno."[53] O tym, że dążenie do powyższego w dużej mierze zależy od formy, a jej struktura przestrzenna w procesie kształtowania zabudowy wielorodzinnej jest niezwykle istotna i wpływa na jakość warunków zamieszkiwania, nie trzeba już chyba nikogo przekonywać. „Architekt poprzez układ form tworzy porządek będący czystym wytworem jego umysłu; poprzez formy dociera do naszych zmysłów, budząc plastyczne emocje; tworzone przez niego relacje wywołują w nas głęboki oddźwięk, przekazują miarę porządku zestrojonego z porządkiem świata, wpływa na ruch naszego serca i umysłu; to wtedy doświadczamy piękna."[54] Charakterystyczne dla całego założenia są tutaj nie tylko poszczególne parametry, ale także ich wzajemne relacje. Dopiero odpowiednie połączenie, adekwatne do sytuacji jakiej dotyczy konkretny przypadek, daje możliwość uzyskania pożądanego efektu.[55]

[51] Analiza w punkcie III.1.6. PARKRAND, *MVRDV*.
[52] Analiza w punkcie III.1.5. LE MONOLITHE, *MVRDV, Erick Van Egeraat Architects, Emmanuel Combarel Dominique Marrec architectes, Manuelle Gautrand Architecture, Pierre Gautier architecture*.
[53] Witruwiusz, *O architekturze ksiąg dziesięć* (tytuł oryginału *De architektura libri decem,* przełożył Kazimierz Kumaniecki), Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1956, s. 16.
[54] Le Corbusier, *op. cit.*, s. 67.
[55] Następstwo współzależności poszczególnych cech charakterystycznych w kategorii forma, będące kolejnym podziałem przedmiotowego rodzaju zabudowy wielorodzinnej, przedstawia punkt IV.2. WSPÓŁCZESNE KWARTAŁY ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ POD WZGLĘDEM FORMY.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1A KWARTAŁ REGULARNY

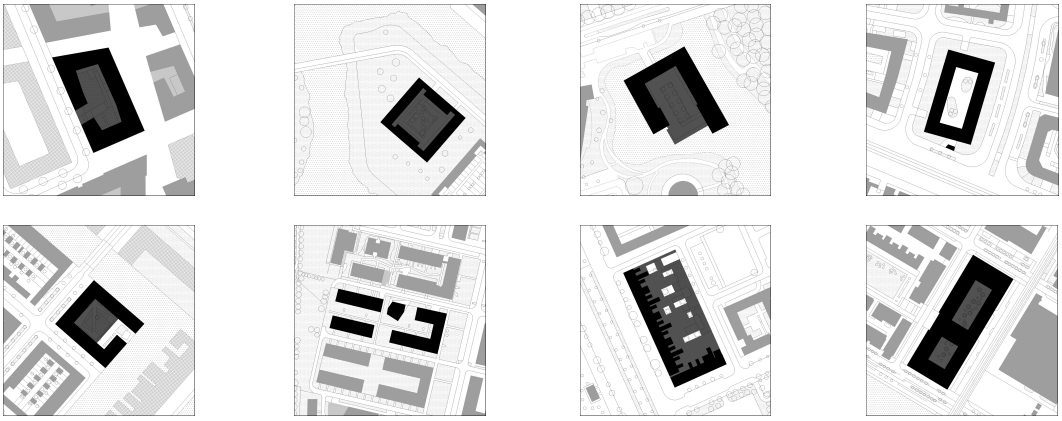

2A KWARTAŁ JEDNOLITY

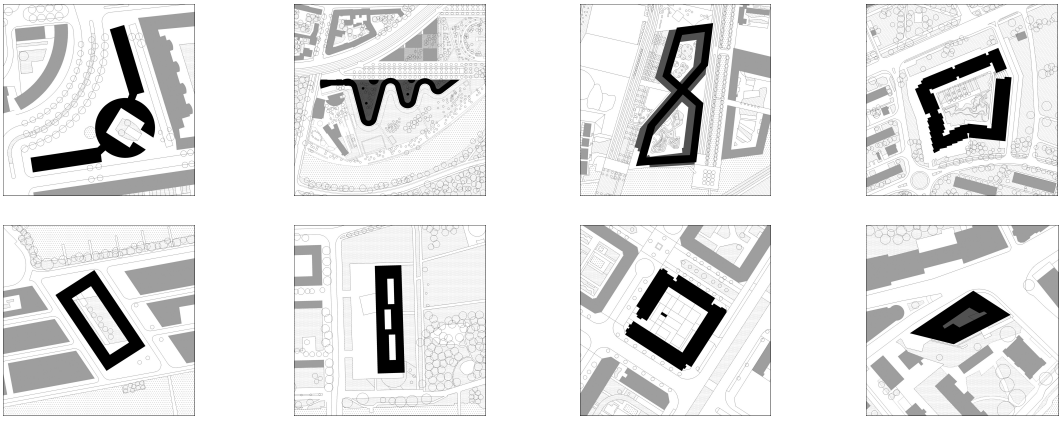

3A KWARTAŁ ZAMKNIĘTY

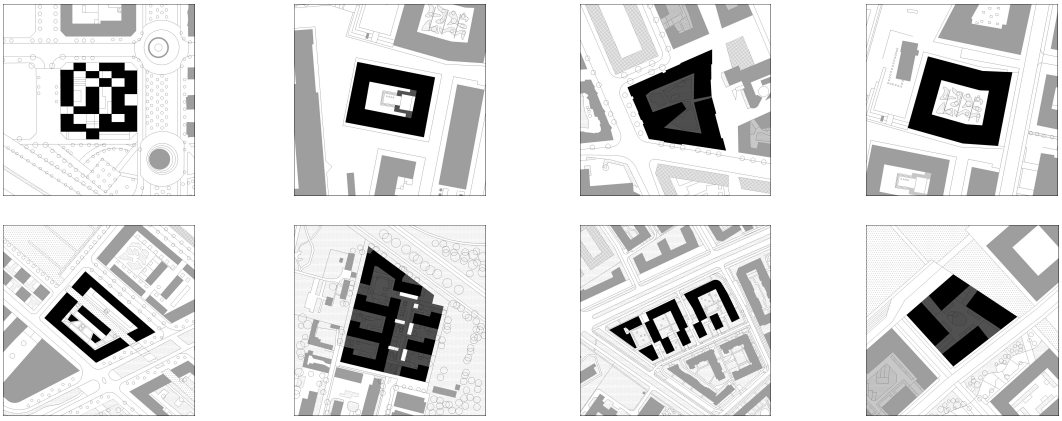

4.1. Systematyka współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem parametrów charakteryzujących formę – schematy graficzne realizacji wybranych do badań i analiz ⇨

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1B KWARTAŁ NIEREGULARNY

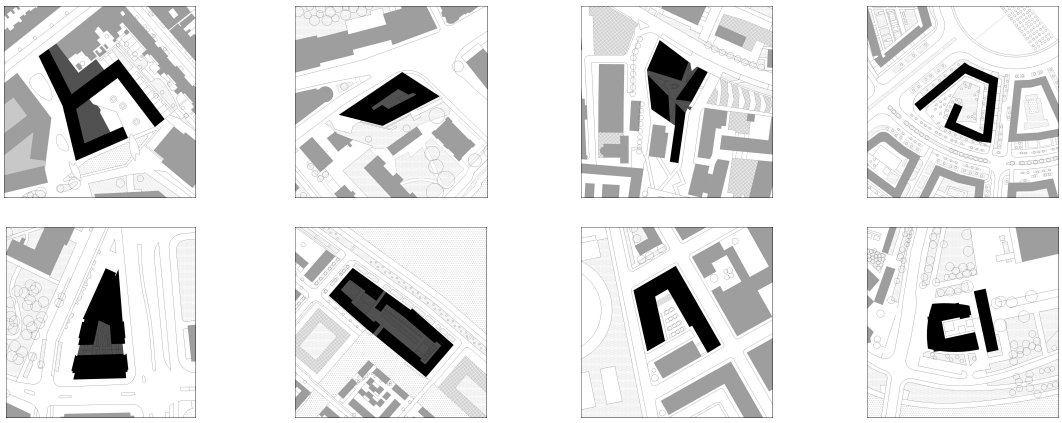

2B KWARTAŁ ZŁOŻONY

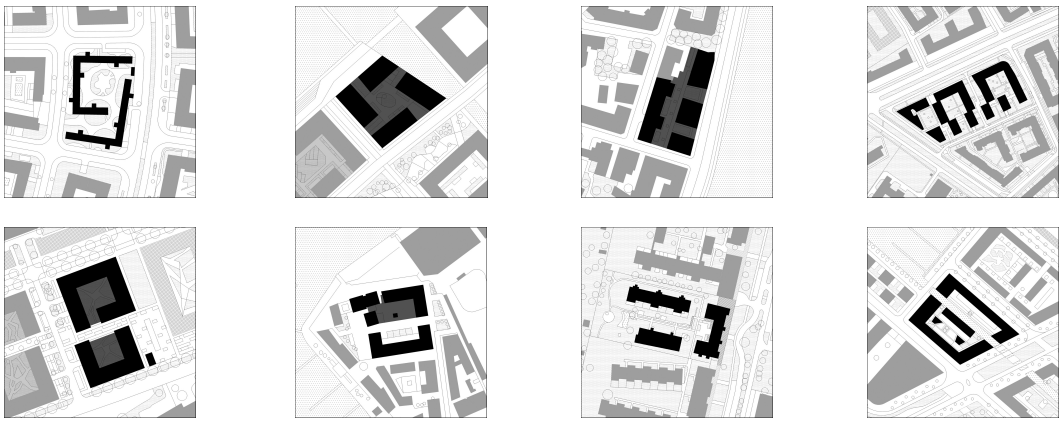

3B KWARTAŁ OTWARTY

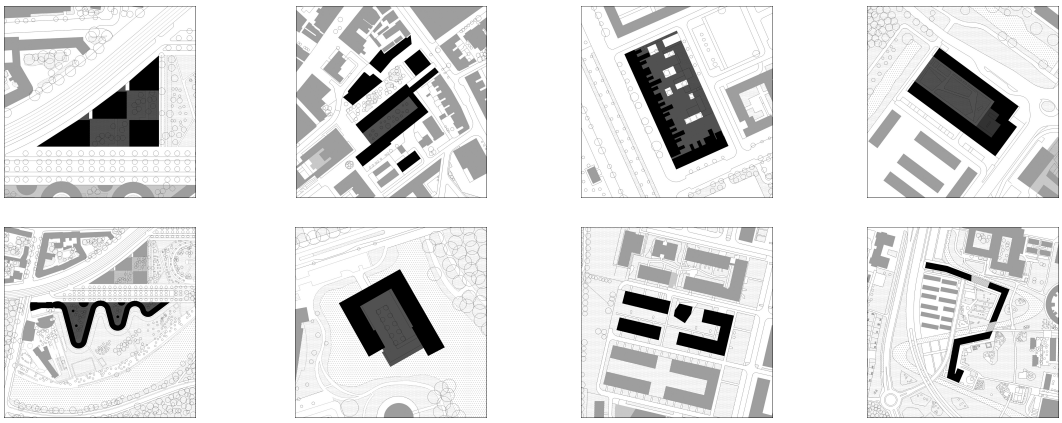

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

IV.1.2. KONTEKST, SKALA, PROPORCJE, FUNKCJA

Druga część systematyki, składająca się z czterech podkategorii, podobnie jak pierwsza składowa definiuje wiele aspektów wpływających na jakość warunków zamieszkiwania. Elementy charakteryzujące współczesny kwartał architektury mieszkaniowej, które zostały przyporządkowane do tego segmentu, wywierają na jakość środowiska zamieszkiwania innego rodzaju wpływ niż właściwości zakwalifikowane do powyższej kategorii. W tym przypadku uwaga skupia się na zakresie czynników, które określają zarówno elementy struktury zespołu, jak również jego najbliższego otoczenia.

Przynależność do poszczególnych podgrup w tej kategorii charakteryzuje właściwości, które określają: charakter otoczenia zespołu mieszkaniowego (kontekst), rozmiar założenia przestrzennego (skala), stosunek powierzchni przestrzeni społecznej do obszaru całego kwartału (proporcje) oraz sposób jego użytkowania (funkcja). Podobnie jak w przypadku parametrów z kategorii forma, w tej sytuacji także występują współzależności pomiędzy poszczególnymi elementami składowymi tej części systematyki.

Zgodnie z metodą opisu przyjętą w niniejszej części pracy, poniżej przybliża się ogólną problematykę poszczególnych grup, wraz z wyszczególnieniem ich podgrup, czyli parametrów określających współczesny kwartał architektury mieszkaniowej.

IV.1.2.1. KONTEKST

Pretekst do wyboru ogólnych rozwiązań architektonicznych w nowoprojektowanej strukturze przestrzennej, stanowią zwykle uwarunkowania kontekstu. „Mimo że czasy, kiedy miarą doskonałości była spójność rzeczy zbudowanej z jej otoczeniem wydają się przeszłością, a wiara w możliwość istnienia takiej sytuacji dziś należy do idealistów, wyznawców porządku urbanistycznego. A jednak wszyscy architekci, łącznie ze sceptykami, przebywają w niewoli koncepcji kontekstu jako pierwszego i podstawowej wytycznej do projektowania miasta i architektury.”[56] Nawiązanie do kontekstu dotyczy różnych ścieżek. Mogą to być zarówno rozwiązania oparte na podobieństwie, ale także działania przejawiające się uzyskaniem kontrastu.

Istnieją również sytuacje, o których w taki sposób pisze Dariusz Kozłowski: „Tam gdzie natrafia na trudności ustalenie motywacji urbanistycznych rozpościera się przestrzeń pusta. Architektura lubi taką sytuację. Wynika z niej swoboda, dowolność, brak ograniczeń.”[57] W takim przypadku należy szczególnie mieć na uwadze fakt, iż założenie przestrzenne, które zaprojektujemy w tym miejscu, będzie stanowiło kontekst dla innych realizacji.

Kolejną ważną rolą, jaką poza opisaną powyżej spełnia kontekst, jest stanowienie tła dla współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Warto w tym miejscu powtórzyć za Juliuszem Żórawskim, że „Każda forma dzieje się na tle.”[58] Zespół przestrzenny jest odbierany na wiele sposobów, w zależności od charakteru najbliższego otoczenia. Wynika to z pewnością w dużej mierze z miejsca lokalizacji w mieście. Sąsiedztwo, które z nim współorganizuje część przestrzeni, może być bardzo różnorodne pod wieloma aspektami. Kwartał zlokalizowany na tle budynków będzie inaczej postrzegany od tego, za którym zobaczymy tereny rekreacyjne. Jeżeli zabudowa to zwarta czy luźna, średniowysoka czy niska. Wszystkie te parametry wpływają na kształt i jakość architektury będącej przedmiotem niniejszej pracy, o czym w dużej mierze traktują poniższe podpunkty.

[56] Dariusz Kozłowski, *Dzieło…, op. cit.*, s. 87.
[57] *Ibidem*.
[58] Juliusz Żórawski, *O budowie…, op. cit.*, s. 68.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

IV.1.2.1.1. | ŚRÓDMIEŚCIE | PRZEDMIEŚCIE |

Przynależność do konkretnej podgrupy w przedmiotowym podziale, wpływa w dużej mierze na układ funkcji w zespole mieszkaniowym. Śródmieście niewątpliwie wiąże się ze znacznym prawdopodobieństwem występowania dodatkowej funkcji usługowej, jak również większą sposobnością do lokalizowania jej nie tylko w przestrzeni parteru. Doświadczamy tego między innymi w zespole Mixed-use building[59], autorstwa Erick Van Egeraat Architects, czy też Offices and Housing "La Fortezza"[60], zaprojektowanym przez Mario Botta Architetto. Ponadto zauważa się, że ogólnie rozumiana strefa lokalizacji założenia przestrzennego, o której mowa w tym podpunkcie, nie wywiera bezpośredniego wpływu na formę. Wynika to ze specyfiki współczesnego kwartału, która zakłada możliwość sytuowania przedmiotowego rodzaju zespołów mieszkaniowych w dowolnej strefie miasta. W tej kwestii bardziej znaczące wydają się być inne parametry wynikające z tej podkategorii.

IV.1.2.1.2. | ZABUDOWA ZWARTA | ZABUDOWA LUŹNA |

Kontekst przejawiający się zabudową o strukturze zwartej, staje się zwykle przyczyną do powielenia tegoż schematu w realizacjach współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej. Kiedy natomiast najbliższe sąsiedztwo charakteryzuje się układem luźnym, widać niejednokrotnie silną próbę wprowadzania porządku przestrzennego, realizowaną przy pomocy odpowiednio ukształtowanej formy przedmiotowego rodzaju architektury. Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej[61], zaprojektowany przez JEMS Architekci, stanowi czytelny tego przykład. Kompozycja brył odnosi się nie tylko do sąsiadującej zabudowy, ale także ulicy, z którą zaczyna wyraźnie korespondować.

IV.1.2.1.3. | ZABUDOWA ŚREDNIOWYSOKA | ZABUDOWA NISKA |

Względy architektoniczno-urbanistyczne oraz ekonomiczne oddziałują w dużej części przypadków na nawiązywanie skalą współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej do rozmiaru zabudowy sąsiedniej. Charakteryzowanie się jednym z tytułowych parametrów nie zawsze musi jednak stanowić wytyczną do projektowania przedmiotowego rodzaju założenia przestrzennego. Potwierdzenie uzyskujemy patrząc chociażby na amsterdamską realizację pracowni de Architekten Cie – The Whale[62]. Autorzy zespołu wielorodzinnego za sprawą odpowiedniej formy wprowadzili znaczący dla otoczenia kontrast. Tego typu rozwiązania stanowią jednak wyjątki od przytoczonej wcześniej reguły.

IV.1.2.1.4. | SĄSIEDZTWO TERENÓW REKREACYJNYCH | BRAK SĄSIEDZTWA TERENÓW REKREACYJNYCH |

Istota przedmiotowego podziału odnosi się do sąsiedztwa dotyczącego najbliższego otoczenia, a nie tylko relacji bezpośrednich. Specyfika kontekstu w tym przypadku wpływa przede wszystkim na stopień otwartości założenia przestrzennego, rozumianego w kwestii kształtowania jego formy. Wówczas, gdy w bezpośrednim sąsiedztwie współczesnego

[59] Analiza w punkcie III.5.5. MIXED-USE BUILDING, *Erick Van Egeraat Architects*.
[60] Analiza w punkcie III.5.7. OFFICES AND HOUSING "LA FORTEZZA", *Mario Botta Architetto*.
[61] Analiza w punkcie III.7.10. ZESPÓŁ MIESZKANIOWY KWATERY GŁÓWNEJ, *JEMS Architekci*.
[62] Analiza w punkcie III.1.8. THE WHALE, *de Architekten Cie*.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

kwartału architektury mieszkaniowej znajdują się tereny rekreacyjne, pozytywnym aspektem jest sytuacja, kiedy wnętrze zespołu nawiązuje z nim kontakt optyczny. Tak jak to zostało zorganizowane między innymi w zespole Kadoeler Breek[63], autorstwa EGM architecten. Brak sąsiedztwa terenów rekreacyjnych nie sprawia natomiast, że nie należy zapewniać zespołowi wielorodzinnemu kontaktu z otoczeniem. Otóż warto to robić, jednakże na nieco innych zasadach. W takiej sytuacji bardziej wskazane jest stosowanie w formie częstszych przerw o mniejszych rozmiarach.

IV.1.2.2. SKALA

Rozmiar założenia przestrzennego, ujęty w powiązaniu z innymi elementami charakteryzującymi zespół wielorodzinny, bardzo mocno wpływa na jakość strefy wspólnej. Odgrywa również ważną rolę w kształtowaniu architektoniczno-urbanistycznego obrazu części miasta. Znaczenie skali jest zatem bardzo duże, szczególnie w przypadku środowiska zamieszkiwania. Wynika to z przeświadczenia, iż rzeczona przestrzeń jest zawsze traktowana bardziej osobiście, aniżeli zabudowa o innych funkcjach. Człowiek wymaga więcej od struktury, która jest dla niego ważniejsza. Oczekuje, ażeby była przyjazna. „A gra ze skalą architektury, praca nad właściwym rozmiarem rzeczy jest powodowana życzeniem stworzenia stopni intymności, odcieni bliskości i dystansu…”[64]

Rozważając problematykę niniejszego punktu, można niejednokrotnie spotkać się z terminem skala ludzka. J. Krzysztof Lenartowicz określa rzeczone pojęcie, jako „subiektywnie odczuwany rozmiar przedmiotu.”[65] Po czym pisze, że „Pojęcie skali ludzkiej ma pozytywną konotację, stąd określenie, że budynek jest w skali ludzkiej znaczy, że jest on dobrze odbierany, akceptowany przez użytkownika, widza itp.”[66] Oczywistym jest, że nie ma możliwości określenia jednego i tym samym najodpowiedniejszego dla każdego przypadku typu skali. Różnorodne czynniki, a przede wszystkim te wynikające z kontekstu, kształtują szczegółowy obraz wytycznych stanowiących podstawę do doboru odpowiedniej skali dla projektowanego zespołu wielorodzinnego.

W oparciu o wstępne badania i analizę zadecydowano, że podział rzeczonych kwartałów w ramach tematyki niniejszego punktu, zostanie najbardziej czytelnie przedstawiony w ramach sześciostopniowej struktury.

IV.1.2.2.1. | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |

Obserwacje przedmiotowego rodzaju architektury pokazują, że skalę założenia przestrzennego dobiera się zwykle w nawiązaniu do kontekstu. Niewątpliwie są to parametry bardzo ściśle ze sobą powiązane. Mimo to niejednokrotnie występują także wyjątki od rzeczonej reguły. Przykłady realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej przedstawione w niniejszej pracy dowodzą jednak, że w każdej sytuacji istnieje możliwość takiego kształtowania zespołu wielorodzinnego, ażeby uzyskać przestrzeń przyjazną.

Istotnym dla osiągnięcia wysokiej jakości warunków zamieszkiwania jest zachowanie tzw. skali ludzkiej. Wbrew pierwszym skojarzeniom, zależy to nie tylko od rozmiaru założenia przestrzennego. Poruszona kwestia jest o wiele bardziej skomplikowana. Każdy zespół wielorodzinny niezależnie od jego wielkości, może cechować się rzeczonymi właściwościami.

[63] Analiza w punkcie III.6.2. KADOELER BREEK, *EGM architecten*.
[64] Peter Zumthor, *op. cit.*, s. 87.
[65] J. Krzysztof Lenartowicz, *Słownik…*, *op. cit.*, s. 106.
[66] *Ibidem*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Ważne są tutaj aspekty związane ze współzależnością skali z innymi parametrami, a nade wszystko z formą i proporcjami. Nawet w przypadku zespołów wielorodzinnych cechujących się bardzo dużą skalą można tak zaprojektować strukturę założenia, ażeby uzyskać wysoki standard przestrzeni wspólnej dla użytkowników. W 8 House[67], autorstwa BIG – Bjarke Ingels Group, oprócz podziału części wspólnej formą budynku, wprowadzono także zróżnicowanie wysokości obiektu, wraz z rozległym otwarciem wnętrza na otaczający krajobraz. Podobna sytuacja dotyczy realizacji The Snake[68], według projektu Georg Bumiller Architekten. Duży rozmiar inwestycji nie jest tutaj przytłaczający. Użytkownik czuje, że przestrzeń jest określona i czytelna. A rzeczony efekt uzyskano głównie za sprawą różnorodności i otwartości przestrzennej. Jeśli natomiast przyjrzeć się realizacjom o bardzo małej skali, tutaj również widać interesujące działania projektowe, które mają na celu zapewnienie jak najlepszych warunków. Forma zespołu The Zink House[69], projektu Holsøe Arkitekter ApS, unosi się z jednej strony nad powierzchnią terenu sprawiając, że strefa wewnętrzna jest bardziej przestrzenna oraz uzyskuje korzystny w proporcjach do całości kontakt optyczny z otoczeniem.

Niezależnie zatem od stopnia skali określającego współczesny kwartał architektury mieszkaniowej, istnieje możliwość wykształtowania przestrzeni przyjaznej, a najważniejszy w tej kwestii staje się dobór odpowiednich do skali inwestycji rozwiązań projektowych.

IV.1.2.3. PROPORCJE

Następną istotną właściwością, której wartość znacząco wpływa na standard przestrzeni mieszkaniowej w przedmiotowym rodzaju zabudowy wielorodzinnej, jest niewątpliwie stosunek powierzchni strefy wspólnej do całości współczesnego kwartału. Proporcje, o których tutaj mowa, powinny być dostosowane do pozostałych parametrów specyfikujących zespół mieszkaniowy. Tylko w takiej sytuacji zachodzi możliwość zachowania równowagi przestrzennej, tak ważnej dla uzyskania wysokiej jakości założenia wielorodzinnego.

Rzecz stanowiąca przedmiot niniejszego punktu jest niezwykle ważna oraz trudna do wyczucia. Proporcje wywierają duży wpływ na przestrzenność współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Znaczenie tej cechy charakterystycznej jest bardzo ważne dla jakości środowiska zamieszkiwania. Yi-Fu Tuan pisze, że „Przestrzenność jest blisko związana z poczuciem wolności.”[70] Poziom jakości warunków zamieszkiwania wzrasta, kiedy nie czujemy się przytłoczeni we wnętrzu oraz mamy poczucie kontaktu z otoczeniem. Ważne jest także, ażeby przestrzeń społeczna nie była zbyt pusta, jak również za mocno otwarta na zewnętrze.

Podobnie jak w poprzednim punkcie, także i w przypadku niniejszej właściwości ustalono sześciostopniowy podział współczesnych kwartałów.

IV.1.2.3.1. | 0–20% | 21–35% | 36–50% | 51–65% | 66–80% | 81–100% |

Charakterystyka przedmiotowego rodzaju zespołów wielorodzinnych w znaczącym stopniu zależy od niniejszego parametru. Przeprowadzone badania i analizy pokazują, że w celu zapewnienia jak najlepszych warunków dla przestrzeni półprywatnych

[67] Analiza w punkcie III.5.2. 8 HOUSE, *BIG – Bjarke Ingels Group*.
[68] Analiza w punkcie III.6.3. THE SNAKE, *Georg Bumiller Architekten*.
[69] Analiza w punkcie III.1.9. THE ZINK HOUSE, *Holsøe Arkitekter ApS*.
[70] Yi-Fu Tuan, *op. cit.*, s. 72.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

i półpublicznych, stosuje się rozwiązania przestrzenne adekwatne do wartości przedmiotowego parametru. W przypadku współczesnych kwartałów o niewielkich proporcjach części wspólnej do całego założenia, warto jest przede wszystkim otwierać część społeczną zespołu na zewnętrze, tak jak w realizacji The Whale[71], autorstwa de Architekten Cie. Natomiast jeśli chodzi o odwrotną sytuację, kiedy to procent, o którym tutaj mowa jest duży, stosuje się wówczas różnego rodzaju urozmaicenia części wspólnej. Przejawia się to między innymi podziałem takiej przestrzeni na mniejsze wnętrza, jak w przypadku 126 VPP in Sanchinarro[72], zaprojektowanego przez Estudio Andrada Arquitectos. Inną metodą może być także stopniowanie powierzchni strefy społecznej, czy też odpowiednie stosowanie elementów małej architektury, układu nawierzchni, jak również zieleni.

Rozwiązania powyższego typu odpowiadają za wiele czynników, które charakteryzują przedmiotowy rodzaj założenia przestrzennego. Najbardziej jednak wydają się być związane ze stopniem poczucia kameralności we wnętrzu.

IV.1.2.4. FUNKCJA

Współczesne kwartały architektury mieszkaniowej, rozpatrywane w kontekście określenia ich podziału pod względem ogólnych założeń funkcjonalnych, skłaniają do wyszczególnienia w tej kwestii trzech podgrup: mieszkaniowa, mieszkaniowa z usługami w parterach, mieszkaniowa oraz usługowa. Powstaje w takiej sytuacji pytanie o jeden układ, który wywierałby najkorzystniejszy wpływ na standard zespołów mieszkaniowych. Odpowiedź, tak jak w sprawie wielu innych podziałów cech charakteryzujących architekturę, nie jest jednoznaczna. Ustalenie konkretnego modelu funkcjonalnego, który stanowiłby najlepsze rozwiązanie we wszystkich przypadkach współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, stanowi zadanie niemożliwe do zrealizowania. Wynika to z różnorodności uwarunkowań dotyczących wielu aspektów, a przede wszystkim kontekstu i skali. Znaczące dla tej kwestii są również inne parametry z opracowanej systematyki, jednakże dwa wymienione powyżej mają w tej sytuacji największą wartość. Głównie na tej płaszczyźnie, współzależność poszczególnych parametrów staje się niezwykle istotna.

IV.1.2.4.1. | MIESZKANIOWA | MIESZKANIOWA Z USŁUGAMI W PARTERACH | MIESZKANIOWA ORAZ USŁUGOWA |

Rozważania przedmiotowej problematyki, czynione w oparciu o przeprowadzone badania i analizy, prowadzą do podkreślenia kilku istotnych w tej sprawie aspektów. Ogólne spostrzeżenie pozwala stwierdzić, że w kwestii cechowania się przez dany zespół jednym z wymienionych w tytule parametrów, bardzo dużą rolę odgrywa szerszy kontekst miejsca. Dzieje się tak w dużej mierze ze względów ekonomicznych. W zależności od ilości i skali zabudowy generującej konkretną liczbę mieszkańców, a tym samym potencjalnych klientów usług, ustala się opłacalność projektowania tego rodzaju stref. Zauważyć można, że kwartały zlokalizowane na przedmieściach w dużej mierze ograniczają się jedynie do funkcji mieszkaniowej. Odwrotna sytuacja występuje natomiast w przypadku śródmieść, gdzie prawie zawsze do przedmiotowego rodzaju zespołów wprowadza się usługi. Wyjątkami są oczywiście coraz częściej występujące przypadki, w których z założenia wyklucza się funkcję dodatkową do zamieszkiwania. Ogromne znaczenie dla samego sposobu udziału funkcji

[71] Analiza w punkcie III.1.8. THE WHALE, *de Architekten Cie*.
[72] Analiza w punkcie III.7.1. 126 VPP IN SANCHINARRO, *Estudio Andrada Arquitectos*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

usługowej w całych założeniach ma skala obiektu. Zespoły o dużych rozmiarach sprzyjają lokalizowaniu funkcji usługowej w innych strefach, aniżeli tylko w parterze. Wyróżniającym się przykładem stosowania tego typu rozwiązań jest chociażby Budynek mieszkalny Corte Verona[73], zaprojektowany przez Biuro Projektów Lewicki Łatak, gdzie jeden z narożników kwartału został przeznaczony na funkcję biurową.

Współczesne realizacje pokazują, że niezależnie od parametru określającego funkcję, można uzyskać przestrzeń zamieszkiwania o bardzo wysokim standardzie. Ważna jest przede wszystkim odpowiednia lokalizacja i wzajemne odseparowanie stref funkcjonalnych, a wszystko w odpowiednich relacjach do kontekstu i skali założenia. Wybór odpowiedniego rozwiązania funkcjonalnego w projektowanych zespołach mieszkaniowych, powinien być zawsze poprzedzany badaniami niezbędnymi do ustalenia odpowiednich w tym temacie działań.

Podsumowując rozważania na temat podziału parametrów w niniejszej części systematyki, zwraca się uwagę na niezwykle istotne znaczenie relacji zachodzących pomiędzy nimi. We wszystkich przypadkach jest to bardzo ważna zależność, generująca całościowy obraz zespołu wielorodzinnego.

IV.2. WSPÓŁCZESNE KWARTAŁY ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ POD WZGLĘDEM FORMY

Priorytetowe znaczenie dla jakości środowiska zamieszkiwania w zespole wielorodzinnym wywiera niewątpliwie forma budynku, co zostało już wyraźnie powiedziane w niniejszej rozprawie doktorskiej. O jej wadze świadczą także słowa Marii Misiągiewicz: „Najistotniejszą wartością konceptu, koncepcji czy idei, jak by tego nie nazwać, jest zawarty w niej pomyślany kształt architektonicznego dzieła.”[74] Ów stwierdzenie, które traktuje o spójności i współzależności idei z formą, odnosi się tym samym do przedmiotowego zagadnienia.

Istotą podziału współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy jest zestawienie ze sobą parametrów wynikających z przynależności do poszczególnych podgrup w tej kategorii. Kombinacje cech charakterystycznych, o których mowa powyżej, budują zbiór ośmiu przypadków:

1. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY
2. KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY
3. KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY
4. KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY
5. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY
6. KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY
7. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY
8. KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY

Przedmiotową klasyfikację przedstawioną na przykładach realizacji założeń przestrzennych, które w niniejszej pracy poddano badaniom i analizie, ilustruje rysunek – *4.2. Systematyka współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy – schematy graficzne realizacji wybranych do badań i analiz (str. 150, 151).*

[73] Analiza w punkcie III.5.3. BUDYNEK MIESZKALNY CORTE VERONA, *Biuro Projektów Lewicki Łatak*.
[74] Maria Misiągiewicz, *Architektoniczna geometria*, Wydawnictwo DjaF, Kraków 2005, ISBN 83-86774-43-6, s. 33.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1 KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY

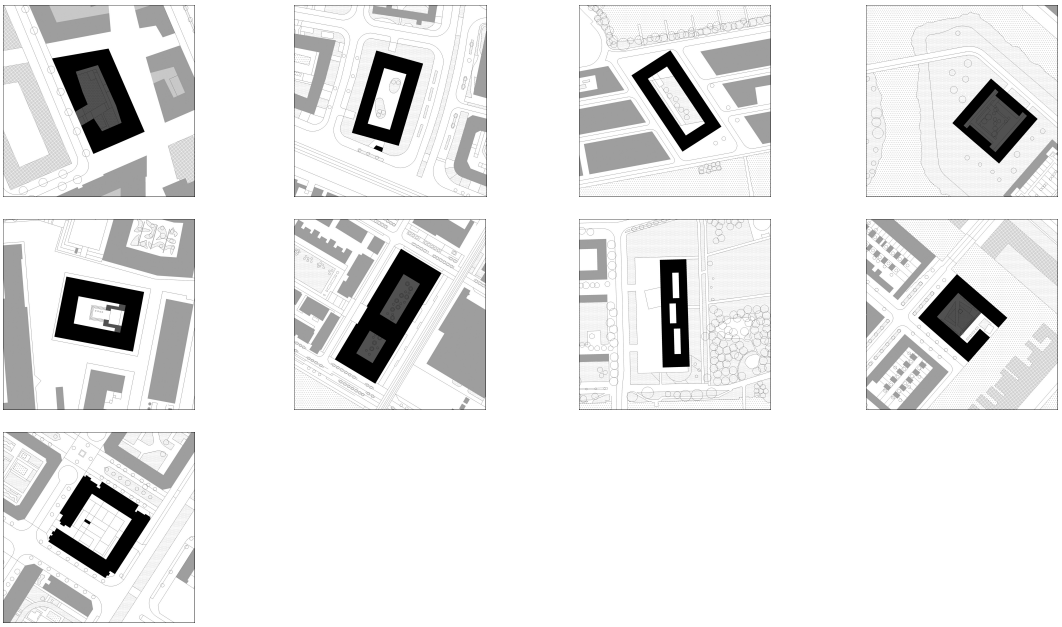

2 KWARTAŁ REGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY

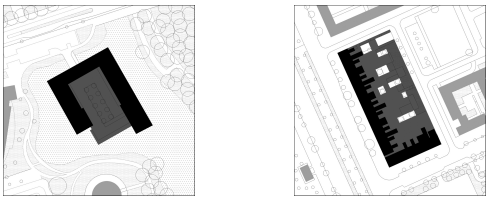

3 KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY

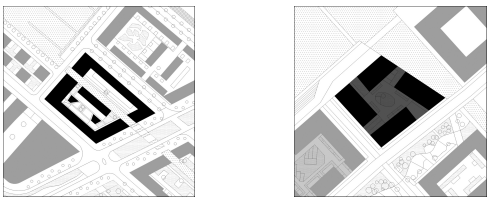

4 KWARTAŁ REGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY

4.2. Systematyka współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy – schematy graficzne realizacji wybranych do badań i analiz ⇨

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5 KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, ZAMKNIĘTY

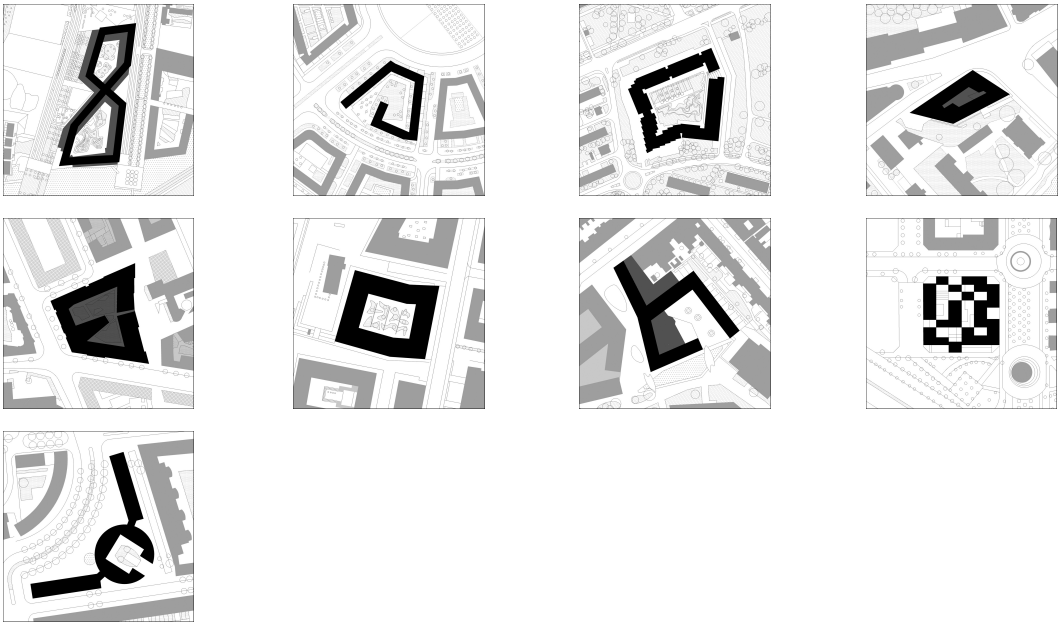

6 KWARTAŁ NIEREGULARNY, JEDNOLITY, OTWARTY

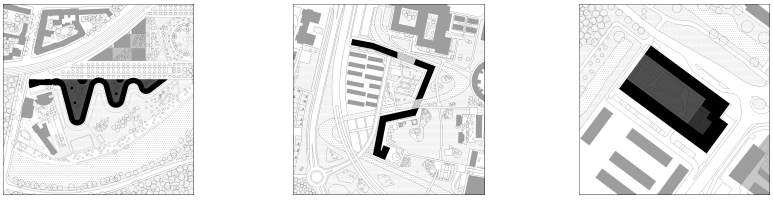

7 KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, ZAMKNIĘTY

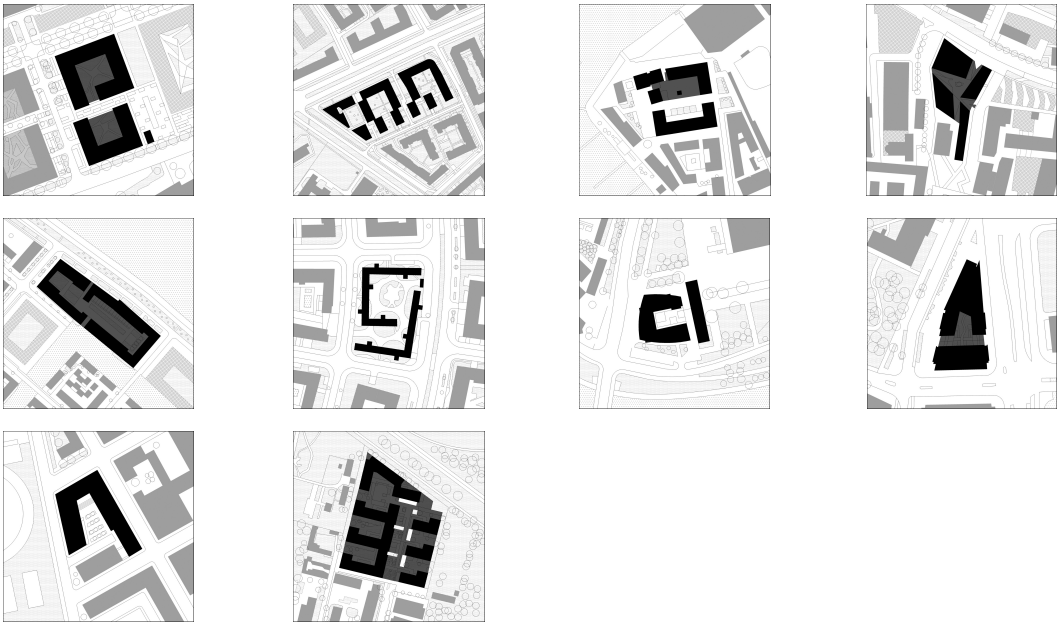

8 KWARTAŁ NIEREGULARNY, ZŁOŻONY, OTWARTY

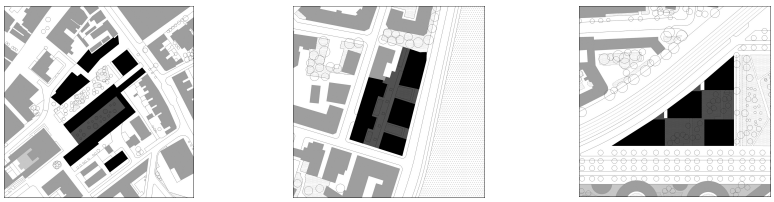

⇦

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Istotą niniejszego podziału nie jest określenie, który rodzaj kwartału najlepiej wpływa na jakość środowiska zamieszkiwania. Tak jak było już to wspominane we wcześniejszej części pracy, nie ma możliwości ustalenia powyższego ze względu na różnorodność specyfiki innych elementów charakterystycznych. Oczekiwania jakie można postawić najodpowiedniejszemu do zastosowania w poszczególnych miejscach rodzajowi współczesnego kwartału, będą się od siebie różniły w zależności od określonych sytuacji wynikających przede wszystkim z kontekstu. Jeśli chodzi natomiast o kwestię systematyki konkretnych właściwości i rozwiązań, można tutaj wymienić cechy charakterystyczne wpływające pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania oraz poprzeć je rzeczowymi rozwiązaniami.[75]

Specyfika przedmiotowego podziału ma na celu przede wszystkim uporządkowanie różnorodnych metod kształtowania współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, wraz z ustaleniem konkretnego nazewnictwa, które wynika z rozpoznanych wcześniej właściwości.

[75] Szczegółowo na ten temat traktuje punkt V.1.1. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WPŁYWAJĄCE POZYTYWNIE NA JAKOŚĆ WARUNKÓW ZAMIESZKIWANIA, CZYLI BUDUJĄCE PRZESTRZEŃ PRZYJAZNĄ.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

V. PODSUMOWANIE

Rozważania na temat architektury mieszkaniowej wielorodzinnej pozwalają rozpoznać wiele istotnych kwestii, w tym także dotyczących psychologii zamieszkiwania. Można do nich bez wątpienia zaliczyć bardzo ważny aspekt, stanowiący niejako konkluzję jej istoty. Augustyn Bańka podkreśla tę myśl w swojej książce, stwierdzając że „Dom jako miejsce zamieszkiwania ma charakter zarówno otwarty, jak i zamknięty. Z jednej strony ukrywa jednostkę przed światem, a z drugiej jest sposobem na ukazanie Ja jednostki w świecie zewnętrznym. Dlatego dom jest sferą prywatności i sferą uczestnictwa w społeczności."[76] Na podstawie wyników z przeprowadzonych badań i analiz można jednoznacznie stwierdzić, że właściwości charakteryzujące przedmiotowy typ zabudowy wielorodzinnej, pokrywają się z merytoryczną zawartością powyższego stwierdzenia.

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej niewątpliwie jest sposobem kształtowania środowiska mieszkaniowego, stanowiącego przestrzeń przyjazną. Jednakże nieodpowiedni sposób formowania rzeczonej struktury przestrzennej, może spowodować odwrócenie zamierzonego celu i wpłynąć negatywnie na jakość wspomnianych zespołów mieszkaniowych, a tym samym przestrzeni przez nie generowanych.

Opracowywana praca doktorska budzi w autorze nadzieję na możliwość bezpośredniego zastosowania jej wniosków, przede wszystkim w próbach eliminowania problemów występujących we współczesnym projektowaniu. Mieszkańcy, inwestorzy, czy też projektanci zespołów mieszkaniowych wielorodzinnych niestety nie zawsze zdają sobie z tego sprawę. Wiele konkretnych rozwiązań w tej tematyce przedstawia rzeczony rozdział. Pokazuje drogę, którą na przedmiotowej płaszczyźnie warto podążać, czerpiąc doświadczenie z wniosków opartych na badaniach i analizach wybranych przykładów realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej.

[76] Augustyn Bańka, *Społeczna psychologia środowiskowa,* Seria: Wykłady z Psychologii, tom 9, Wydawnictwo Naukowe „Scholar", Warszawa 2002, ISBN 83-7369-005-0, s. 248.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

V.1. WNIOSKI

Zastanawiając się nad ogólnym stanem współczesnej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, można z pewnością powtórzyć za Le Corbusierem, że „Architektura dusi się w przyzwyczajeniach."[77] Praca doktorska obejmująca bardzo ważną sferę życia człowieka jaką jest zamieszkiwanie, przedstawia współczesny kwartał architektury mieszkaniowej jako model zabudowy, stanowiący próbę zmiany stanu rzeczy, o którym traktuje przytoczony powyżej cytat.

Niniejszy punkt przedstawia wnioski dotyczące w dużej mierze rozwiązań projektowych, które mogą być wskazaniem kierunków do stosowania w rzeczonym rodzaju zespołów mieszkaniowych. Możliwość szerokiego spojrzenia na przedmiotową problematykę umożliwiają tutaj wyniki badań i analiz wybranych przykładów, charakteryzujących się zastosowaniem pozytywnych rozwiązań.

W związku z aktualnością prezentowanej problematyki, praktyczne zastosowanie niniejszej pracy doktorskiej może odbywać się na wielu płaszczyznach. Poza teoretycznym wykorzystaniem, przejawiającym się przede wszystkim w formie źródła edukacji, bądź jako przedmiot indywidualnego zainteresowania, można liczyć na bezpośrednie zastosowanie w praktyce projektowej. Przede wszystkim dotyczy to grup osób związanych wprost z procesem inwestycyjnym zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, czyli mieszkańców, architektów, inwestorów, wykonawców oraz urzędników.

Przedstawione poniżej wnioski stanowią syntezę tematyki rozprawy, dotyczącą zarówno stanu istniejącego przedmiotowego rodzaju zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jak również przewidywań autora pracy związanych z przyszłością jego kształtowania.

V.1.1. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WPŁYWAJĄCE POZYTYWNIE NA JAKOŚĆ WARUNKÓW ZAMIESZKIWANIA, CZYLI BUDUJĄCE PRZESTRZEŃ PRZYJAZNĄ

Przeprowadzone badania i analizy potwierdzają postawioną w pracy tezę dowodząc, że istnieje możliwość wyodrębnienia cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, wpływających pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania. Rozważania przedmiotowego zagadnienia uświadamiają, że chodzi o coś więcej niż standardowe właściwości. Fakt, że obiekt możemy nazwać architekturą, to zgodnie ze słowami Le Corbusiera wartość nieprzeciętna, gdyż jak pisze architekt „Architektura wykracza poza użyteczność."[78] Cel jaki stawia rzeczona praca doktorska to nie tylko poszukiwanie architektury w przestrzeni mieszkaniowej – to poszukiwanie architektury mieszkaniowej, która kreuje przestrzeń przyjazną.

Uzyskanie rzeczonych przymiotów wymaga zastosowania różnego rodzaju rozwiązań sprzyjających formowaniu jak najlepszych warunków do zamieszkiwania. Cechy charakterystyczne współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, które mają największy wpływ na kształtowanie przestrzeni przyjaznej, przedstawia się w formie pogrupowanych zagadnień. Należą do nich: wyraźna kompozycja przestrzenna, korzystne relacje części wspólnej do całości, poprawne rozdzielenie wnętrza i zewnętrza, elementy natury we właściwym układzie i proporcjach, harmonia, kameralność, bezpieczeństwo, właściwa lokalizacja stref wejściowych, odpowiedni układ komunikacyjny, identyfikacja z miejscem zamieszkania, pozytywny wpływ na powstawanie kontaktów społecznych.

[77] Le Corbusier, *op. cit.*, s. 135.
[78] *Ibidem*, s. 185.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Poniżej przedstawia się szczegółowe rozważania poszczególnych podpunktów, które stanowią poniekąd odpowiedzi na potrzeby społeczne, wynikające przede wszystkim z przeprowadzonych badań i analiz opartych na wizjach lokalnych, rozmowach z mieszkańcami, czy też studiach literatury przedmiotu. Prezentowane informacje bardzo często odnoszą się do rozwiązań zastosowanych w konkretnych przykładach współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej.

1. Wyraźna kompozycja przestrzenna

Człowiek żyjący we współczesnym zespole mieszkaniowym oczekuje prostych i czytelnych reguł, związanych z codziennym użytkowaniem rzeczonej przestrzeni. Idea współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej uwzględnia powyższe założenia. Stwierdza się tym samym, że każdy przypadek wymienionego rodzaju zabudowy cechuje się w większym bądź mniejszym stopniu właściwościami będącymi przedmiotem niniejszego podpunktu. O istocie kompozycji przestrzennej w architekturze dowiadujemy się z wielu publikacji. Le Corbusier bardzo wyraźnie nawiązuje do tego aspektu pisząc, że „Architektura to przemyślana, bezbłędna, wspaniała gra brył w świetle."[79] Wolno nam otwarcie powiedzieć, że im bardziej czytelne jest owe założenie przestrzenne, tym większa płynie z tego korzyść dla mieszkańców. O potrzebie jego wyrazistości i zrozumiałości możemy przeczytać u Juliusza Żórawskiego, który pisze, że „Architektura polega więc na ustalaniu takiej struktury dla siatek prostych, która przez ograniczenie ilości elementów oraz przez swoją celowość korespondencyjną jest łatwa do zakomunikowania wzrokowo. Ta łatwość polega na takim podaniu jej do wiadomości, że można tę strukturę sobie wyobrazić i odtworzyć w myśli po zerwaniu kontaktu wzrokowego."[80] Jest to bardzo ważne w przypadku zespołów mieszkaniowych, gdyż dodatkowo wpływa pozytywnie na niezwykle istotną cechę, jaką jest poczucie identyfikacji z miejscem zamieszkania, co w rezultacie może także wywierać korzystny wpływ na powstawanie kontaktów społecznych. Wyraźna kompozycja przestrzenna stanowi zatem podstawę do generowania innych cech, które wpływają pozytywnie na jakość współczesnych kwartałów. Przekłada się nie tylko na wygodę użytkowania zespołu, ale również na kolejne niezwykle ważne właściwości, jak poczucie kameralności i bezpieczeństwa.

Czytelnej zasady kształtowania przestrzeni mieszkaniowej doświadczamy we wszystkich wymienionych w pracy przykładach, jednakże niektóre z nich zasługują w tej kwestii na szczególną uwagę. Mowa tutaj między innymi o warszawskiej realizacji Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej[81], zaprojektowanej przez JEMS Architekci. Zrealizowane działania projektowe związane z omawianą cechą charakterystyczną, przejawiają się w wielu aspektach tej inwestycji. Priorytetowe znaczenie ma zastosowany układ przestrzenny, który z jednej strony zespaja kwartał z najbliższym otoczeniem, stanowiąc kontynuację dla głównej ulicy dochodzącej do zespołu, z drugiej natomiast poprzez podniesienie powierzchni części wspólnej względem terenu otaczającego, podkreśla swoją jednolitość i niezależność. Architektura budynków zespołu skomponowana w jednym charakterze oraz zamknięcie widokowe podstawowej przestrzeni wspólnej w postaci ustawionej prostopadle formy obiektu, w znaczącym stopniu wpływają na świadomość kameralności i bezpieczeństwa. Harmonię i przejrzystość całego założenia dodatkowo potęguje bardzo dobrze korespondująca z zabudową duża ilość zieleni oraz elementów małej architektury.

[79] Le Corbusier, *op. cit.*, s. 80.
[80] Juliusz Żórawski, *Siatka prostych. O architekturze nadindywidualnej* (redakcja naukowa J. Krzysztof Lenartowicz), Wydanie pierwsze, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, ISBN 978-83-7242-680-2, s. 92.
[81] Analiza w punkcie III.7.10. ZESPÓŁ MIESZKANIOWY KWATERY GŁÓWNEJ, *JEMS Architekci*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Podział przestrzeni społecznej pod względem dostępności jest kolejnym ujęciem wyrazistości kompozycji przestrzennej. Uwarunkowania jasno określające główną strefę jako półpubliczną oraz części dodatkowe o charakterze półprywatnym, wyzwalają w mieszkańcach poczucie przewidywalności oraz porządku w zespole mieszkaniowym, nie zamykając się przy tym na otoczenie. Wyczuwalna struktura budynków, która powstała w oparciu o zasadę strefowania kwartału na poszczególne części, zmniejsza poczucie obojętności i odizolowania wśród mieszkańców, jednocześnie sprzyjając identyfikacji z miejscem zamieszkania.

5.1a. 5.1b. Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej

Rzeczona cecha charakterystyczna bardzo korzystnie wpływa na standard przedmiotowego rodzaju założeń przestrzennych. Podsumowując rozważania na ten temat warto dodatkowo zaznaczyć, że pozytywny wpływ na rozeznanie w przestrzeni architektonicznej mogą mieć, zgodnie ze słowami Juliusza Żórawskiego, linie proste.[82] Wolno nam uznać, że jest to jeden z ważniejszych składników wyraźnej kompozycji przestrzennej.

2. Korzystne relacje części wspólnej do całości

Wewnętrzna część zespołu mieszkaniowego, przeznaczona przede wszystkim dla jego użytkowników, w bardzo dużym stopniu wpływa na jakość warunków zamieszkiwania. Razem z architekturą struktury przestrzennej stanowią najistotniejsze elementy składowe, budujące obraz współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej.

Relacje, o których mowa w niniejszym podpunkcie, dotyczą zarówno proporcji powierzchni płaszczyzny części wspólnej do całości, jak również charakteru elementów składowych przedmiotowej przestrzeni społecznej do specyfiki kwartału. W rzeczonej sprawie dla kształtowania zespołu mieszkaniowego najistotniejsze jest, ażeby wymienione parametry nie powodowały, że wnętrze założenia przestrzennego będzie sprawiało wrażenie przepełnionego lub też niedopełnionego. Należy przez to rozumieć kształtowanie owej strefy w sposób zapewniający zachowanie właściwych zależności pomiędzy powierzchnią płaszczyzny przestrzeni wspólnej wraz z jej charakterem oraz tym samym rodzajem informacji w ujęciu całego kwartału razem ze specyfiką jego struktury. W rezultacie muszą one być korzystne dla użytkowników, nie doprowadzając do wywołania wyżej wymienionego odczucia. Uzyskane wyniki z przeprowadzonych badań i analiz w kategorii proporcje informują, że spośród wyselekcjonowanych do niniejszej pracy przykładów współczesnych kwartałów najbardziej popularny przedział proporcji, o których tutaj mowa, stanowi zakres 36–50%. Istotne jest, ażeby niezależnie od wskaźnika jakim charakteryzuje się

[82] Juliusz Żórawski, *O budowie…, op. cit.*, s. 93.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

przedmiotowy rodzaj zespołu wielorodzinnego, odpowiednio dobrać rozwiązania projektowe w celu spełnienia założenia przedstawionego w tytule niniejszego podpunktu. Drugi z wymienionych powyżej składników, który dotyczy charakteru elementów składowych przestrzeni społecznej do specyfiki kwartału, nie jest mierzalny w sposób procentowy, tak jak w pierwszym przypadku. W kwestii pozytywnych rozwiązań, należy tutaj mówić między innymi o korzystnej dla całości założenia strukturze formy, rozumianej w charakterze jednolitości lub złożoności, otwarcia, bądź zamknięcia. Przestrzeń społeczna w zależności od konkretnego przypadku może być podzielona na kilka wnętrz. Rozwiązanie w myśl powyższego założenia dotyczy także odpowiedniego stopniowania płaszczyzny przestrzeni wspólnej, jak również korzystnego pod względem zakresu stosowania w tej strefie zieleni, wody, czy też małej architektury.

Relacje części wspólnej do całości są pozytywne tylko wówczas, gdy obydwa przytoczone elementy składowe tej cechy wzajemnie się uzupełniają, zachowując równowagę. Dzięki temu występuje możliwość uzyskania przestrzeni o wysokiej jakości środowiska zamieszkiwania w każdych warunkach lokalizacyjnych, niezależnie od powierzchni przeznaczonej pod zabudowę zespołu. Pozytywny przykład założenia przestrzennego o dużej skali, stanowi między innymi składający się z dwóch połączonych ze sobą części, zespół mieszkaniowy Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven[83]. Projektanci Arkitema Architects, DOMUS arkitekter uzyskali korzystne relacje części wspólnej do całości, przede wszystkim za sprawą urządzenia wnętrza w formie ogrodu z dużą ilością elementów zieleni, małej architektury i wody. Celem uniknięcia poczucia monotonności w strefie społecznej o dużym rozmiarze, zastosowano także różnorodność wysokościową powierzchni przedmiotowej części zespołu. Istotne znaczenie w tej sprawie mają również znaczących wymiarów przebicia w formie współczesnego kwartału, dzięki którym uzyskuje się dogodne połączenie optyczne strefy wspólnej z zewnętrzem.

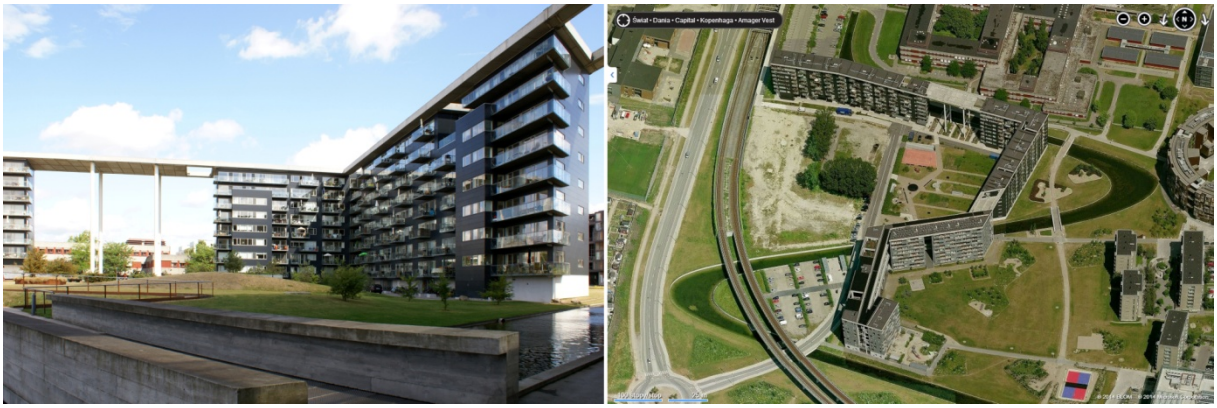

5.2a. 5.2b. Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven

Cecha charakterystyczna, o której mowa w niniejszym podpunkcie, wywiera bardzo duże znaczenie dla budowania przestrzeni przyjaznej. Ponadto zapewnia podłoże do realizowania innych wartości korzystnie wpływających na jakość warunków zamieszkiwania, a przede wszystkim pozytywnie oddziałuje na powstawanie kontaktów społecznych.

3. Poprawne rozdzielenie wnętrza i zewnętrza

Zdefiniowanie właściwego rozwiązania architektonicznego dla miejsca styku przestrzeni wewnętrznej i zewnętrznej współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej

[83] Analiza w punkcie III.6.1. BOLIGSLANGEN – UNIVERSITETSHAVEN, FÆLLEDHAVEN, *Arkitema Architects, DOMUS arkitekter*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

jest bardzo istotne. Działania w tej kwestii znacząco oddziałują na jakość całego zespołu mieszkaniowego, wpływając na jego postrzeganie i charakter, głównie w zakresie dostępności do rzeczonego założenia. Niewłaściwe postępowanie w tym temacie może wywoływać wiele niekorzystnych skutków, wpływających negatywnie na jakość warunków zamieszkiwania. Znaczącym aktualnie problemem jest tendencja do stałego zamykania przestrzeni wewnętrznych zespołów mieszkaniowych, generująca dwie podstawowe wartości ujemne. Pierwsza z nich dotyczy rozbijania architektoniczno-urbanistycznego kształtu przestrzeni miasta. W szerszym kontekście może oznaczać chaos układu kompozycyjnego i komunikacyjnego, tak bardzo istotnych w strukturze przestrzennej. Druga natomiast odnosi się do zagadnienia bezpieczeństwa, rozumianego w kontekście fizycznym i psychicznym jednocześnie, o czym szeroko traktuje odrębny podpunkt niniejszego zestawienia cech charakterystycznych.

Podobnie jak w przypadku innych problemów, także i w tej sytuacji nierealne jest określenie jednego i uniwersalnego zarazem rozwiązania dla całej sprawy. Na podstawie przeprowadzonej analizy zespołów mieszkaniowych oraz badań różnego rodzaju materiałów stwierdza się, że istnieje możliwość określenia metod odpowiedniego rozdzielenia wnętrza i zewnętrza kwartału, adekwatnie do konkretnych sposobów kształtowania rzeczonych założeń przestrzennych oraz kontekstu miejsca. Elementem mającym bardzo duży wpływ na powyższe jest oczywiście sposób kształtowania formy współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Jak pisze Yi-Fu Tuan, „Budowana forma ma moc podnoszenia świadomości i akcentowania istniejącej już różnicy temperatury emocjonalnej między tym, co „wewnątrz", a tym, co „na zewnątrz"."[84] Ważne jest zatem, ażeby umiejętnie dobierać środki w celu dokonania odpowiedniego rozdzielenia rzeczonych rodzajów stref.

Zespół mieszkaniowy The Snake[85], autorstwa Georg Bumiller Architekten, stanowi doskonały dowód na możliwość wykreowania wspólnej przestrzeni przyjaznej, bez konieczności stosowania stałych zamknięć. Bardzo znacząca dla przedmiotowego założenia jest różnorodność charakteru kontekstu, którego najbardziej oddziałujący element stanowi rzeka i tereny rekreacyjne z dużą ilością zieleni od strony południowej. Północne sąsiedztwo kwartału to już inna struktura przestrzeni, w której dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna wraz z terenami zielonymi oraz komunikacja pieszo jezdna. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej poprzez odpowiednie ukształtowanie formy budynku aranżuje pięć wnętrz społecznych, których oddzielenie od zewnętrza kwartału jest jedynie optyczne. Miejsca wspólne uzyskują tym samym właściwości przestrzeni półpublicznych, podzielonych na dwie grupy pod względem wyglądu, szczegółowego przeznaczenia i sposobu rozdzielenia stref, o którym rozważa się w niniejszym podpunkcie.

Trzy wnętrza współczesnego kwartału, które zlokalizowano po stronie północnej, stanowią strefę o funkcji rekreacyjnej i komunikacyjnej jednocześnie. Urządzenie rzeczonych fragmentów terenu w postaci uwzględniającej zieleń niską, wysoką, czy też elementy małej architektury, trafnie współgra z nawierzchniami utwardzonymi, które zapewniają dostęp do poszczególnych części budynku oraz stref południowych kwartału. Ponadto w układ wkomponowano elementy kubaturowe, zapewniające pieszy oraz jezdny dostęp do części podziemnej. Prezentowany sposób urządzenia omawianych powierzchni już sam w sobie stanowi rozdzielenie wnętrza i zewnętrza kwartału. Jednakże podstawową metodą optycznego wydzielenia rzeczonych przestrzeni jest tutaj lokalizacja na ich łączeniu zjazdów do garażu, schodów terenowych, jak również muru o wysokości zbliżonej do podwyższonego poziomu terenu wnętrz kwartału. Pomimo, iż przedmiotowe powierzchnie pozornie wydają się być dostępne dla wszystkich, to wymienione ograniczenia powodują oddzielenie tych

[84] Yi-Fu Tuan, *op. cit.*, s. 139.
[85] Analiza w punkcie III.6.3. THE SNAKE, *Georg Bumiller Architekten.*

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

stref na znacznej długości, jak również bardzo znacząco podkreślają niezależność wnętrz poprzez podniesienie ich powierzchni względem poziomu użytkowego przestrzeni publicznej.

Wnętrza zespołu od strony południowej w całości przeznaczono na funkcję rekreacyjną. Płaszczyzny wypełnia przede wszystkim trawa wraz z nieznaczną ilością innych elementów, jak stałe zabawki dla dzieci. Jeśli chodzi o sposób oddzielenia omawianych części od sąsiadującej przestrzeni również o charakterze rekreacyjnym, która przylega z drugiej strony do rzeki, można tutaj mówić jedynie o dwóch zgrupowaniach drzew oraz układzie wspomnianych wyżej elementów placu zabaw. Wyraźnie odczytuje się ideę, która w ogólnym założeniu ujednolica rzeczone przestrzenie o spójnej funkcji, jednakże odpowiedni układ formy zespołu i wspomniane wyżej elementy pośrednie, optycznie przypisują części wewnętrzne kwartału jego użytkownikom.

W obydwu wyżej wymienionych przypadkach nie ma mowy oczywiście o bezpośrednim zakazie dostępu, a jedynie o poczuciu własności konkretnego fragmentu terenu. Rzeczone części kwartału naturalnie zapraszają osoby spoza jego granic, ale od razu sugerują, że będą jedynie gośćmi zobowiązanymi tym samym do zachowywania się jak na gości przystało. Na szczególną uwagę zasługuje wykreowanie dwustopniowej gradacji trudności dostępu do poszczególnych wnętrz zespołu mieszkaniowego. Sposób zastosowanego rozdzielenia przestrzeni w przypadku części wspólnych, które zostały zlokalizowane od strony ulicy, jest bardziej znaczący i wyrazisty, aniżeli metoda użyta dla wnętrz społecznych od strony południowej, co najprawdopodobniej wynika z ich różnorodnego przeznaczenia.

5.3a. 5.3b. The Snake

Nietypowego sposobu kształtowania granicy pomiędzy wnętrzem i zewnętrzem współczesnego kwartału, którego poziom części wspólnej został podniesiony względem otaczającego terenu, doświadczamy w zespole mieszkaniowym Residential Building Pacamara[86], zrealizowanym według projektu nps tchoban voss. Pomimo, iż wydawać by się mogło, że budynek zlokalizowany w części miasta o gęstej i zwartej zabudowie powinien być jak najbardziej zamknięty na otoczenie w swojej kubaturze, rzeczony przykład prezentuje rozwiązanie, które zaprzecza ogólnym tendencjom. Trzy strony obiektu zostały niejako otwarte na przestrzeń publiczną. Fragment obrysu kwartału, wolny od zabudowy na całej wysokości od poziomu części wspólnej, stanowi strefę wejściową do przestrzeni społecznej, do której prowadzą zlokalizowane tam schody zewnętrzne. Dwa pozostałe połączenia optyczne dotyczą otworów w ścianach, zlokalizowanych niewiele powyżej poziomu części wspólnej. Wielkość rzeczonych przebić jest znacząca w proporcjach do powierzchni wnętrza kwartału, co tym samym lepiej łączy wizualnie dwa rodzaje przestrzeni. Pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania wpływa w tej sytuacji przede wszystkim fakt, że poprzez odpowiednie rozdzielnie wnętrza i zewnętrza, strefa wspólna kwartału nie sprawia wrażenia

[86] Analiza w punkcie III.1.7. RESIDENTIAL BUILDING PACAMARA, *nps tchoban voss.*

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

całkowicie zamkniętej, co mogłoby niekorzystnie wpływać na samopoczucie mieszkańców. Zastosowanie dwóch balkonów wychodzących na przestrzeń publiczną dodatkowo wzmacnia realizację ogólnego zamysłu projektowego, który jak można się domyślać, dąży do optycznego zespojenia przytoczonych rodzajów przestrzeni w stopniu odpowiednio wyważonym do kontekstu.

5.4a. 5.4b. Residential Building Pacamara

„Kiedyś przestrzenie międzyblokowe były „niczyje", nie kosztowały. Teraz w bardzo namacalny sposób obciążają kieszeń nabywcy mieszkania. Docenienie tej wartości wyzwoliło naturalny odruch ochrony „własności". Odbywa się to poprzez wydzielanie granic i segregację dostępu".[87] Kreowanie elementu buforowego pomiędzy wnętrzem i zewnętrzem zespołów powinno jednak przewidywać rozwiązania, które z jednej strony nie spowodują utraty poczucia bezpieczeństwa i kameralności w części społecznej współczesnego kwartału, z drugiej natomiast nie sprawią, że otaczające je przestrzenie publiczne będą wyglądać jak zamknięte zabudowaniami tunele, bez jakichkolwiek elementów nawiązania przestrzennego do poszczególnych budynków. Należy zatem kreować przestrzenie wspólne, które odpowiednio do sytuacji korespondują z otoczeniem, unikając przy tym wprowadzania sztucznych podziałów.

4. Elementy natury we właściwym układzie i proporcjach

Każdy z nas zdaje sobie sprawę z tego, jak wielką rolę w życiu człowieka odgrywa obcowanie z zielenią czy wodą. Poza względami zdrowotnymi, zauważa się pozytywny wpływ przede wszystkim na samopoczucie, koncentrację, czy też odpoczynek. Ze względu na czas przebywania oraz związek emocjonalny z miejscem zamieszkiwania, to właśnie w przypadku kreowania tegoż środowiska, powinno się zwracać szczególną uwagę na zapewnienie użytkownikom kontaktu z elementami natury. Sprawa jest istotna szczególnie w czasach współczesnych, gdzie w dużej części przypadków mieszkańcy miast rzadko przebywają w środowisku zielonym. Analizując dogłębniej rzeczoną sytuację, sama kwestia zapewniania kontaktu z elementami natury jest niewystarczająca. Celem osiągnięcia pozytywnego wpływu rzeczonych rozwiązań na warunki zamieszkiwania należy zadbać o wiele szczegółowych aspektów, które dopiero odpowiednio przewidziane i uwzględnione w całym założeniu mieszkaniowym mogą dać pożądany efekt.

[87] Marcin Petelenz, *op. cit.*, s. 117.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Miejsca osiedlania się ludzi od początku były powiązane z bliskością zieleni, wody, czy też innych walorów naturalnych.[88] Przyczyna dążności do przebywania pośród elementów natury może zatem tkwić w nas od zawsze. „Woda, drzewa, charakterystyczne uformowania terenu, pojawiają się we wszystkich religiach świata, (…) wzmacniając przekonanie o nierozerwalności związków człowieka i natury."[89] Projektowanie zagospodarowania przestrzeni współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej powinno zatem odbywać się z uwzględnieniem elementów natury w sposób zarówno atrakcyjny kompozycyjnie i przestrzennie, jak również nie powodujący spadku poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Preferowane są rozwiązania spójne z budynkami zespołu, różnorodne oraz niewprowadzające wrażenia tajemniczości, które nieopatrznie można uzyskać poprzez niekorzystne zaprojektowanie części wspólnych kwartału. Dotyczy to między innymi zbyt dużego, bądź też gęstego wypełnienia przestrzeni mieszkaniowej zielenią.

Jednym z zespołów mieszkaniowych, który w rzeczonym temacie z powodzeniem może stanowić przykład wart naśladowania, jest współczesny kwartał architektury mieszkaniowej zaprojektowany przez Müller, Rhode, Wandert. Założenie Atriumhäuser Moabiter Werder[90] generuje dwa wnętrza, bardzo intensywnie zagospodarowane elementami natury. Na podniesionej płaszczyźnie rzeczonych części społecznych dominuje trawa oraz drzewa, dostosowane wielkością do rozmiarów kwartału. Układ i proporcje tych elementów bardzo dobrze korespondują z bryłami zespołu mieszkaniowego, przede wszystkim na zasadzie wzajemnego uzupełniania. Prostokreślny zarys przestrzeni wewnętrznych, wykreowany przez formę budynków i elementy małej architektury, kontrastuje ze swobodnym układem zieleni wysokiej. Zastosowanie odpowiedniego układu drzew eliminuje możliwość występowania nieporządanego efektu tajemniczości, jaki mógłby powstać przy zgrupowaniach zieleni, które byłyby bardzo intensywne, czy też wypełniające dużą część przestrzeni wewnętrznej. Istotnym aspektem dotyczącym przytoczonego powyżej układu jest wykreowanie go w charakterze przeciwstawnym do sposobu kształtowania drzew na sąsiadującej z zespołem ulicy. Rzeczona przestrzeń publiczna charakteryzuje się regularnym układem zieleni wysokiej, który dobrze odzwierciedla jej powszechne przeznaczenie. Części wspólne współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, które zostały zaaranżowane jako ogrody zielone o wolnym układzie drzew, stanowią zatem wyraźne przeciwieństwo z przytoczoną powyżej strukturą, podkreślając tym samym swój mieszkaniowy charakter.

5.5a. 5.5b. Atriumhäuser Moabiter Werder

Woda stanowi również bardzo ważny element natury dla zespołu wielorodzinnego. Choć popularność występowania tego czynnika we wnętrzach kwartałów jest nieduża, wpływ

[88] Grażyna Schneider-Skalska, *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia,* Monografia 307, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004, ISSN 0860-097X, s. 68.
[89] *Ibidem*, s. 67.
[90] Analiza w punkcie III.8.1. ATRIUMHÄUSER MOABITER WERDER, *Müller, Rhode, Wandert.*

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

na jakość przestrzeni wręcz odwrotnie – bardzo znaczący. Nie tylko wprowadza przyjazny mikroklimat, ale także wpływa pozytywnie na właściwości estetyczne całego założenia. Wspomniany we wcześniejszych rozważaniach zespół Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven[91], autorstwa Arkitema Architects, DOMUS arkitekter, jest odpowiednim tego przykładem. Ponadto w realizacjach przedmiotowego rodzaju założeń przestrzennych spotykamy także przypadki, kiedy woda stanowi bezpośrednie sąsiedztwo rzeczonych zespołów wielorodzinnych. Współczesny kwartał 't Waterfort[92], zaprojektowany przez KOW, czy też Ijburg Blok 37[93], autorstwa Inbo, bardzo dobrze świadczą o pozytywnym wpływie tego rodzaju struktury zewnętrznej na część wspólną dla użytkowników.

Poza stosowaniem wyżej wymienionych rozwiązań w celu osiągnięcia jak najlepszych efektów w tej i innych sprawach, istotne są również dodatkowe działania. Można tutaj wymienić chociażby stosowanie znaczących ograniczeń lub najlepiej całkowity brak lokalizowania stref postoju samochodów w strukturach społecznych, między innymi poprzez wprowadzenie możliwości parkowania pod poziomem terenu.

5. Harmonia

Walory estetyczne architektury wynikają przede wszystkim z właściwych proporcji, równowagi, czy porządku w kształtowaniu przestrzeni. Wymienione, jak również inne dopełniające je cechy, można ująć pod ogólnym pojęciem harmonii. J. Krzysztof Lenartowicz definiując rzeczone stwierdzenie pisze między innymi, że jest to „Oceniane pozytywnie współwystępowanie różnych elementów, np. brył architektonicznych."[94] Na koniec wypowiedzi na ten temat dodaje, że „Harmonia jest elementem elegancji."[95] Ta niezwykle ważna dla jakości warunków zamieszkiwania właściwość, wpływa pozytywnie nie tylko na wygodę użytkowania fizycznego, ale także oddziałuje na poziom odczucia psychicznego związanego z percepcją estetyki.

Niewątpliwie zastanawiająca dla większości z nas jest ogólna istota harmonii. Powszechnie wiadomo czego dotyczy, jednakże przy próbie zdefiniowania rzeczonej cechy przychodzi niemałe zastanowienie. Maria Misiągiewicz pisze w tej kwestii, że „Wewnętrzna harmonia rzeczy architektonicznej nie jest związana ze stylami, modami czy kierunkami, zależy wyłącznie od umiejętności odnajdywania kształtu poprzez interpretację geometrii, nadającą budowlom wygląd cieszący zmysły niezależnie od jej umiejscowienia w chronologii czasowej."[96] Współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, które charakteryzują się harmonią w kształtowaniu przestrzeni, jest bardzo wiele. Powyższa właściwość w mniejszym bądź większym stopniu cechuje wszystkie przykłady, wyselekcjonowane do badań i analiz w niniejszej pracy doktorskiej.

6. Kameralność

We współczesnym świecie, gdzie tempo życia jest bardzo duże, miejsca zamieszkiwania powinny stanowić przestrzeń o charakterze przyjaznym, szczególnie pod względem możliwości odpoczynku. Korzyści płynących z takiego zjawiska nie trzeba ani

[91] Analiza w punkcie III.6.1. BOLIGSLANGEN – UNIVERSITETSHAVEN, FÆLLEDHAVEN, *Arkitema Architects, DOMUS arkitekter*.
[92] Analiza w punkcie III.2.1. 'T WATERFORT, *KOW.*
[93] Analiza w punkcie III.1.3. IJBURG BLOK 37, *Inbo.*
[94] J. Krzysztof Lenartowicz, *Słownik…*, *op. cit.*, s. 40.
[95] *Ibidem*.
[96] Maria Misiągiewicz, *Architektoniczna…*, *op. cit.*, s. 113.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

wyjaśniać, ani też promować, gdyż są oczywiste. Cecha charakterystyczna współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, jaką jest kameralność, odpowiada powyższemu stwierdzeniu, a tym samym wpływa pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania.

Pomoc przy rozważaniu właściwości, jakie powinna posiadać przestrzeń współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, ażeby charakteryzowała się rzeczoną cechą, może stanowić stwierdzenie z części wnioskowej rozprawy doktorskiej poświęconej temu tematowi. Podaje ono, że „Kameralność w wielorodzinnych zespołach mieszkaniowych praktycznie uzyskuje się przez fizyczne ukształtowanie elementów przestrzeni, które daje się określić i zdefiniować."[97] W celu przybliżenia tej problematyki, dokonajmy rozważań na przykładach wybranych ze zbioru realizacji, które poddano badaniom i analizie w niniejszej pracy doktorskiej.

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej Schots 2[98], będący częścią większej inwestycji Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain, autorstwa S333 Architecture + Urbanism, charakteryzuje się właściwościami odpowiadającymi idei kameralności. Cechuje go między innymi niska wysokość budynku oraz elewacja wykonana z naturalnych materiałów, która dobrze koresponduje z sąsiadującymi obiektami. Zespół mieszkaniowy zyskuje kameralny charakter nie tylko ze względu na niedużą wysokość zabudowy, czy zastosowane na elewacji drewno, ale również poprzez zorganizowanie komunikacji w sposób zapewniający dostęp do kwartału dla samochodów tylko z jednej strony, gdzie widoczna od ulicy część elewacji budynku jest najkrótsza. Przy pozostałych krawędziach oraz we wnętrzu zespołu możliwy jest ruch pieszy i rowerowy, z przyzwoleniem w szczególnych przypadkach i niektórych miejscach dla samochodowego. Dzięki temu zespół mieszkaniowy uzyskuje ludzką skalę, co jak widać może przejawiać się nie tylko wielkością budynku, ale również sposobem zagospodarowania przestrzeni do niego przyległych. Rozwiązania takie jak tarasowy charakter wnętrza kwartału, czy też nadwieszenie budynku nad częścią przestrzeni wspólnej, nadają całemu założeniu indywidualizmu, który uzyskany w ten sposób potęguje kameralność we współczesnym kwartale. Dotyczy to działania, które między innymi ogranicza wrażenie monotonii, na jaką narażone są zespoły mieszkaniowe. Dzieje się tak poprzez generowanie różnorodnych widoków, co w dużej mierze uzyskuje się dzięki wprowadzeniu trzeciego wymiaru w przestrzeni wnętrza. Nadając poszczególnym fragmentom części wspólnej nieco innej tożsamości, wpływa się na kreowanie związku emocjonalnego mieszkańców z zespołem, a tym samym na poczucie kameralności.

W odniesieniu do formy współczesnego kwartału można uznać, że przedmiotowa przestrzeń wspólna wyraźnie zamyka się na strefę publiczną. Przerwa w strukturze części budynku, stanowiącej granicę dla podstawowego wnętrza zespołu, jest niewielka w proporcjach do całego założenia. Zlokalizowana została w pobliżu innego obiektu, oraz tak jak cała tamtejsza elewacja sąsiaduje z wodą. Rzeczone aspekty niewątpliwie sprzyjają doznaniu kameralności, przy jednoczesnym zachowaniu bezpośredniego kontaktu tegoż wnętrza z otoczeniem.

---

[97] Stanisław Krzaklewski, *Kameralność w wielorodzinnych zespołach mieszkaniowych*, praca doktorska opracowana na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, promotor: dr hab. inż. arch. Grażyna Schneider-Skalska, prof. PK, Kraków 2010, s. 203 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=3844, data dostępu: 07.02.2011).

[98] Analiza w punkcie III.5.8. SCHOTS 2 |SCHOTS 1 + 2, THE CIBOGA TERRAIN|, *S333 Architecture + Urbanism.*

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

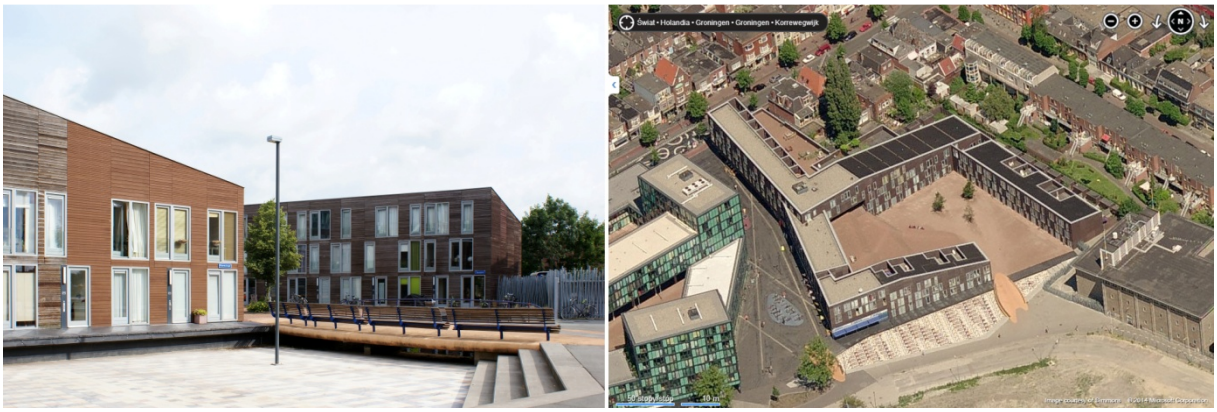

5.6a. 5.6b. Schots 2 |Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain|

Odpowiednio dobrany materiał elewacyjny, również może silnie wpływać na poczucie przedmiotowej cechy charakterystycznej. Bardzo dobrze świadczy o tym budynek Unibrücke[99], autorstwa Manzl Ritsch Sandner Architekten. Wnętrze współczesnego kwartału, które zostało wykonane z wertykalnie ułożonych desek, silnie kontrastuje z jasną strukturą elewacji zewnętrznych. Kameralność, a w ślad za tym poczucie przynależności części półpublicznej do użytkowników zespołu, są tutaj mocno spotęgowane przez zastosowanie wyżej wymienionych rozwiązań.

Przedmiotowe zagadnienie stanowi niezwykle istotny aspekt w budowaniu przestrzeni przyjaznej. Można bez obaw stwierdzić, że jednym z podstawowych założeń ideowych zespołu wielorodzinnego, powinno być wprowadzanie do wnętrza właściwości, o której mowa w niniejszym podpunkcie. Wówczas jakość przestrzeni mieszkaniowej będzie w dużym stopniu odpowiadać potrzebom społecznym.

7. Bezpieczeństwo

Zarówno fizyczne, jak również psychiczne poczucie bezpieczeństwa stanowi dla dużej części mieszkańców zespołów wielorodzinnych wartość nadrzędną. Nie trudno się dziwić takim priorytetom. Wynika to przede wszystkim ze złych doświadczeń, które dotyczą rzeczonych osób, najbliższego otoczenia, bądź też sytuacji, o których informują media. Jakość warunków zamieszkiwania jest zdecydowanie wyższa, jeżeli użytkownicy nie obawiają się zagrożenia z zewnątrz oraz wewnątrz kwartału. Rozwiązania architektoniczne powinny być zatem nastawione na zaspokojenie tej, jakże ważnej potrzeby społecznej. O bezpieczeństwie osiedli mieszkaniowych pisał Oscar Newman. Autor podjął istotny temat podziału przestrzeni związanej z zamieszkiwaniem na strefy, charakteryzujące się różnymi właściwościami. W kwestii zapewnienia bezpieczeństwa, bardzo ważne stało się wyraźne określenie i kontrola terenu poprzez stosowanie naturalnych czynników. Wynikające z tego wzbudzenie poczucia przynależności przestrzeni zespołu do mieszkańców, to aspekt niewątpliwie pozytywnie wpływający na zapewnienie korzystnych warunków zamieszkiwania. Problematyka poruszona przez wspomnianego powyżej architekta jest współcześnie niezwykle aktualna, a przytoczone rozwiązania nadal stanowią inspirację do sposobu organizowania przestrzeni zespołów wielorodzinnych.

Pewne działania projektowe, które według powszechnej opinii mają współcześnie sprzyjać zapewnieniu mieszkańcom poczucia bezpieczeństwa, niejednokrotnie nie przynoszą pozytywnych rezultatów, a czasami skutek jest wręcz odwrotny od zakładanego. Przykładem przewodnim może być tutaj coraz częściej zauważalna tendencja stałego

[99] Analiza w punkcie III.5.9. UNIBRÜCKE, *Manzl Ritsch Sandner Architekten.*

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

zamykania przestrzeni zespołów mieszkaniowych. Ogrodzenie, monitoring, a nawet ochrona przy bramie i furtce zapewniającej dostęp do osiedla, mogą jedynie pozornie utwierdzać mieszkańców w poczuciu bezpieczeństwa. Wiadomym jest, że sztuczne kreowanie dwóch światów, to znaczy zewnętrznego i wewnętrznego, niemalże zawsze prowokuje do powstawania negatywnych emocji. Ponadto panuje powszechna opinia, że mieszkanie w odciętym od sąsiedztwa osiedlu, świadczy o wyższym standardzie zespołu oraz poziomie społecznym jego mieszkańców. Proces zamykania osiedli nie jest w stanie wyeliminować zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu, a niejednokrotnie może prowokować do ich podejmowania. Część wspólna, która jest chroniona poprzez sztuczne i bezpośrednie zabezpieczenia, staje się szczególnie przyciągająca niebezpieczne zachowania. Wrogość, czy kłótliwość, to tylko niektóre z negatywnych cech mogących występować u ludzi, jako pochodna stosowania powyższych rozwiązań przestrzennych. Ponadto w takich przypadkach jest mniejsza szansa na budowanie kontaktów społecznych, a to głównie za sprawą niekorzystnego wpływu na psychikę ludzką, jaki niesie ze sobą zamieszkiwanie w zamkniętym, zbiorowym miejscu. Warto tutaj przytoczyć następującą wypowiedź: „Ewolucja kształtowania przestrzeni wspólnej w zespołach mieszkaniowych zatoczyła krąg. Obserwuje się powrót do historycznych tendencji zamykania się i separowania osiedli. Konsekwencje psychologiczne i socjologiczne tego nie są obojętne – stopniowo zmieniają stosunek jednostek do przestrzeni własnej i wspólnej, eskalując wynikające z tego konflikty."[100] Należy w tym miejscu dodatkowo wspomnieć, że innym skutkiem wynikającym ze stosowania owych niekorzystnych rozwiązań, jest nieład powstający w strukturze i kompozycji przestrzeni w skali miasta. Może to niestety prowadzić do jej rozcinania i zamykania, a przez to do utraty spójności.

Zastanawiając się nad tym co wpływa na coraz bardziej popularne stosowanie bezpośrednich zamknięć zespołów mieszkaniowych, należy zgodzić się z Romanem Czajka, że sytuacja jest powiązana ze wzrostem majętności części społeczeństwa. Obronność własnego terenu, jako cecha charakteryzująca psychikę ludzką, prowadzi zatem w powiązaniu z powyższą właściwością do odseparowywania miejsca zamieszkiwania od pozostałej części przestrzeni.[101] Znane powiedzenie – „odcięcie od reszty świata" – stało się w tej kwestii jednym z wyznaczników zamożności. Na sprawę warto jednak spojrzeć z innej strony. Przecież zamykanie i kontrola jakiejś strefy kojarzą się we współczesnym świecie przede wszystkim z ograniczaniem wolności. W celu zorganizowania poprawnej pod względem bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni mieszkaniowej, niewątpliwie „Konieczna jest równowaga pomiędzy chęcią unikania zagrożeń a jakością środowiska, mającą wpływ na fizyczny i psychiczny rozwój jednostki."[102], jak pisze Grażyna Schneider-Skalska. Niezwykle istotna staje się w tej kwestii świadomość ludzka.

Powyższe rozważania skłaniają do stwierdzenia, że współczesny kwartał architektury mieszkaniowej jest sposobem kształtowania zabudowy wielorodzinnej, odpowiadającym na potrzeby społeczne związane z bezpieczeństwem. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca[103], zaprojektowane przez Hermanowicz Rewski Architekci, zostało ukształtowane w sposób klasyfikujący je jako jeden z przykładów zastosowania poprawnych w przedmiotowym temacie rozwiązań przestrzennych. Dotyczy to przede wszystkim układu formy budynków,

[100] Marcin Petelenz, *op. cit.*, s. 115.
[101] Roman Czajka, *Kondominium – „bezpieczny – niebezpieczny" zespół mieszkaniowy*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 207.
[102] Grażyna Schneider-Skalska, *Bezpieczeństwo jako element jakości środowiska mieszkaniowego*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 66.
[103] Analiza w punkcie III.7.7. OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA, *Hermanowicz Rewski Architekci.*

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

który skonstruowano w oparciu o ideę optycznego odseparowania zespołu od przestrzeni publicznej, zapewniając tym samym bezpieczeństwo i kameralność dla części wspólnych rzeczonego kwartału. Pomimo, iż w ogólnym założeniu forma zespołu mieszkaniowego jest zamknięta, każde z wnętrz ma zapewniony bezpośredni lub pośredni kontakt z otoczeniem. Ze względu na odmienne właściwości poszczególnych części wspólnych, efekt powyższego jest różnorodny w zależności od konkretnego przypadku. Duże znaczenie dla budowania bezpieczeństwa mają także wzajemne połączenia części wspólnych zespołu, dzięki czemu występuje pewna struktura powiązań, świadcząca o spójności poszczególnych przestrzeni społecznych.

Istotą układu obiektów potęgującą bezpieczeństwo jest przede wszystkim ukierunkowanie większości wnętrz w stronę południową, gdzie przestrzeń publiczna została pozbawiona intensywnego ruchu pieszo-jezdnego, stanowiąc jedynie ulicę zapewniającą dostęp do dwóch kwartałów. Dwie części wspólne o największych powierzchniach zostały dodatkowo odsunięte od przestrzeni publicznych, co wpływa na dużą różnorodność w kształtowaniu wnętrz, a tym samym sprawia że mieszkańcy bardziej utożsamiają się z kwartałem, jako miejscem zamieszkania. Kolejnym elementem pozytywnie wpływającym na bezpieczeństwo w rzeczonym zespole mieszkaniowym jest duża ilość i odpowiedni układ wejść do budynków. Powoduje to niemal równomierne rozmieszczenie ruchu użytkowników w przestrzeniach wspólnych, a tym samym wyeliminowanie procesu formowania się miejsc, które nie byłyby uczęszczane.

Duża skala współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej spowodowała wprowadzenie dodatkowej przestrzeni wewnętrznej. Umożliwia ona komunikację przez teren zespołu, prowadzącą pomiędzy dwiema równoległymi ulicami sąsiadującymi z omawianym założeniem przestrzennym, między innymi w celu zapewnienia większej spójności z otoczeniem. Działania projektowe podjęte w tej sprawie, które opierały się na wykreowaniu dwóch połączonych ze sobą przestrzeni wewnętrznych spowodowały, że rzeczona część wspólna kwartału jest tożsama z pozostałymi fragmentami zagospodarowania terenu.

5.7a. 5.7b. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca

Przedstawiony powyżej przykład współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej dowodzi, że nie tylko w przypadku małych w skali założeń możliwe jest wykreowanie struktury przestrzennej, która charakteryzuje się opisywaną w niniejszym podpunkcie cechą. Zespoły wielorodzinne o dużych rozmiarach zapewniają dodatkowo mieszkańcom różnorodność typów wnętrz, bezpośrednio lub pośrednio połączonych z otaczającą zespół przestrzenią publiczną.

Oczywistym jest fakt, że wszyscy mieszkańcy osiedla jako wyłączni właściciele przestrzeni, która do niego przynależy, mają prawo całkowicie oddzielić swoją własność od otoczenia. W myśl powyższych rozważań powstaje tylko pytanie, czy warto? Czy jest to oby właściwa metoda do zastosowania? Przed takim samym wyborem, ale znacznie wcześniej,

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

bo w fazie projektowania, stają architekci i deweloperzy, którzy już wówczas podejmują decyzję w tym temacie. Niestety bardzo często wybierane są niekorzystne w tej kwestii rozwiązania, co w dużej mierze wynika ze specyfiki ogólnego zapotrzebowania.

Poza bezpieczeństwem przejawiającym się w powyżej przedstawionym zakresie, istotne znaczenie dla spełnienia tego celu mają także inne kwestie, jak między innymi odpowiedni układ komunikacyjny. Ważna w tej sytuacji jest czytelność, wzajemne relacje oraz miejsca łączenia i przecinania się części pieszej i jezdnej. Wszystkie tego typu elementy składowe struktury zespołu mogą być pozytywnym, bądź negatywnym tłem dla kreowania rozwiązań o znaczeniu przewodnim.

Struktura przestrzenna współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej bez wątpienia generuje bardzo korzystny wpływ na poczucie bezpieczeństwa w strefach mieszkaniowych. W celu dodatkowego podniesienia tegoż standardu należy również spojrzeć na przedmiotową problematykę w szerszym zakresie, obejmującym na przykład kilka sąsiadujących ze sobą zespołów mieszkaniowych, czy też fragment dzielnicy o takim charakterze. Sprawa jest o tyle ważna, że kroki podjęte w tej kwestii mogą pomagać lub przeszkadzać w skuteczności działania stosowanych rozwiązań przestrzennych, których celem jest zapewnianie bezpieczeństwa w pojedynczych kwartałach architektury mieszkaniowej.

8. Właściwa lokalizacja stref wejściowych

Forma współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej sprzyja stosowaniu pozytywnych rozwiązań w kwestii, będącej przedmiotem niniejszego podpunktu. Bardzo korzystną w tym zakresie metodą, a przy tym często stosowaną w przykładach poddanych badaniom i analizie w niniejszej pracy, jest organizowanie wejść do zespołu ze strefy wewnętrznej. Wprowadzanie użytkowników do ich własnych mieszkań przez części wspólnie powoduje, że przed wejściem do budynku doświadczają korzyści płynących z przebywania w przyjaznej dla człowieka atmosferze przestrzeni półpublicznej lub półprywatnej. Ponadto owe rozwiązanie przyczynia się w dużej mierze do generowania innych korzyści, jak między innymi powstawanie kontaktów społecznych.

Zbieżny z powyższymi rozważaniami, jednakże nietypowy w szczegółach sposób organizowania struktury stref wejściowych do kwartału, zaprezentowała pracownia architectuurcentrale Thijs Asselbergs w realizacji IJburg Blok 3a[104]. Zapewnienie bezpośredniego dostępu do wszystkich mieszkań w postaci indywidualnych wejść z przestrzeni wspólnej zespołu mieszkaniowego, wynika z ogólnego założenia architektonicznego dla przedmiotowego budynku, w którym każdy lokal stanowi odrębny segment wydzielony wewnętrznie z jednolitej formy. Apartament mieści się jednocześnie na wszystkich trzech kondygnacjach nadziemnych, połączonych ze sobą w indywidualnym zakresie, a cały obiekt nie potrzebuje dzięki temu wspólnej komunikacji. Analiza rzeczonego przypadku przywodzi na myśl nieznaczne skojarzenia ze strukturą kwartału architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym. Rzeczony układ części nadziemnej formy budynku w postaci pionowego podziału to jedyna cecha charakterystyczna, która mogłaby stanowić o podobieństwie. Przeciwnie do wcześniejszego typu zabudowy, przedmiotowy zespół mieszkaniowy posiada jednolitą część wspólną oraz kondygnację podziemną, dostępną dla wszystkich mieszkańców kwartału. Istotę sprawy w omawianym przypadku stanowi także jednolita struktura przestrzenna całego zespołu oraz segmentowość przejawiająca się pojedynczymi mieszkaniami.

[104] Analiza w punkcie III.1.4. IJBURG BLOK 3A, *architectuurcentrale Thijs Asselbergs.*

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5.8a. 5.8b. IJburg Blok 3a

Przedstawiony powyżej sposób lokalizowania stref wejściowych odrębnie dla poszczególnych mieszkań, stanowi niewątpliwie rzadkość w przedmiotowym rodzaju zespołów wielorodzinnych. Ogólne założenie przestrzenne, o którym mowa na początku podpunktu, wywiera bardzo istotny wpływ na kształtowania wysokiej jakości środowiska zamieszkiwania. Niezależnie od sposobu organizacji wejść do obiektu, który świadczy o tym, czy są one indywidualne dla wszystkich mieszkań, czy też prowadzą do komunikacji obsługujących większą ich ilość, przedmiotowa idea powinna stanowić podstawę w kształtowaniu współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej.

9. Odpowiedni układ komunikacyjny

Współczesność w kwestii komunikacji kojarzy się niewątpliwie z intensywnością. Chodzi nie tylko o ruch pojazdów, ale również przemieszczanie się pieszych. Obserwujemy zjawisko występowania w tych czynnościach coraz większego tempa. Chyba wszyscy możemy być zgodni, że środowisko zamieszkiwania powinno zdecydowanie wychodzić temu naprzeciw. Ostoja spokoju i ładu, tak chcemy, ażeby kojarzyło nam się miejsce, z którym jesteśmy najbardziej związani. Możliwie niewielka ilość hałasu i spalin samochodowych, stanowi kolejne oczekiwania odnośnie zespołu, w którym na stałe żyjemy. Zastanówmy się zatem w jaki sposób kształtować środowisko zamieszkiwania, celem spełnienia powyższych oraz pochodnych do nich oczekiwań. Analizując ogólną ideę rodzajów zabudowy wielorodzinnej można od razu stwierdzić, że struktura współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jest bez wątpienia odpowiedzią na potrzeby społeczne w tej kwestii. W zależności od konkretnych przykładów charakteryzujących się odmiennymi kontekstami miejsca, stosuje się nieco inne działania projektowe, które dążą do spełnienia powyższych oczekiwań.

Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica|[105], zaprojektowane przez JEMS Architekci, są przykładem przedmiotowego rodzaju zespołów mieszkaniowych, który charakteryzuje się czytelnym i przyjaznym dla mieszkańców układem komunikacyjnym. Uwagę zwraca fakt gradacji natężenia ruchu samochodowego dla poszczególnych ulic. Od strony południowo-wschodniej przechodzi najbardziej uczęszczana jezdnia, natomiast strona północno-zachodnia i południowo-zachodnia mają charakter jedynie dojazdowy do kwartałów. Sąsiedztwo północno-wschodnie stanowi już tylko strefa poświęcona na ogólnodostępną rekreację. Oczywiste jest, że układ komunikacji zewnętrznej dla zespołu wynika w dużej mierze z założeń urbanistycznych o szerszym zakresie. Jednakże na jakość tego typu rozwiązań również mamy wpływ. Ponadto istotne jest, że w przedmiotowym

[105] Analiza w punkcie III.7.4. BUDYNKI C I D |ZESPÓŁ MIESZKANIOWY 19. DZIELNICA|, *JEMS Architekci.*

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

założeniu przestrzennym wprowadzono różnorodność w kształtowaniu komunikacji części wewnętrznej kwartału. Pomiędzy dwoma budynkami przewidziano strefę półpubliczną z możliwością korzystania jedynie przez pieszych i rowerzystów. Dopiero z tej struktury istnieje możliwość wejścia do dwóch części półprywatnych, również całkowicie pozbawionych ruchu samochodowego, z których zapewnia się bezpośredni dostęp do obiektów.

5.9a. 5.9b. Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica|

Niezależnie od metod stosowanych w celu zapewnienia powyższej właściwości, które z pewnością będą uzależnione od wielu aspektów, takich jak kontekst, czy skala, warto jest dążyć do realizacji założeń postawionych na początku niniejszego podpunktu. Ten kierunek działań będzie niewątpliwie skutkował korzyściami w zapewnianiu jak najlepszych warunków dla użytkowników zespołu przestrzennego.

10. Identyfikacja z miejscem zamieszkania

Pragnienie rozpoznawania oraz utożsamiania się z miejscem, które jest tak bardzo ważne emocjonalnie dla człowieka, nie budzi powszechnego zdziwienia. Pomimo, iż zespół mieszkaniowy wielorodzinny stanowi w ogólnym sensie jednolite założenie przestrzenne oraz obiekty tego typu są z reguły do siebie podobne, wskazane jest, ażeby odzwierciedlać przytoczoną potrzebę społeczną w sposobie jego kształtowania. Rzeczona cecha charakterystyczna odnosi się do dwóch bardzo istotnych aspektów związanych z zespołem mieszkaniowym. Identyfikacja, o której mowa, dotyczy zarówno współczesnego kwartału jako całego założenia przestrzennego, jak również konkretnego miejsca w omawianym budynku, stanowiącego jego część związaną przede wszystkim ze strefą zamieszkania czy też wejściem do fragmentu obiektu. Nie chodzi tutaj oczywiście o sztuczne kreowanie wizerunku zespołu, gdzie nadrzędnym celem jest wyróżnianie się spośród innych budynków, czy też wprowadzanie skomplikowanych rozwiązań przestrzennych, powodujących że każda wybrana część założenia przestrzennego różni się od pozostałych. Przedmiotowa właściwość, podobnie jak i inne przedstawione w tej części pracy, powinna budować atmosferę miejsca. Czytelność oraz odpowiednia różnorodność poszczególnych elementów struktury założenia, które wpływają na charakteryzowanie się zespołu wielorodzinnego rzeczoną cechą, mogą przejawiać się w dwóch głównych aspektach.

Pierwszy z nich dotyczy odmienności w estetyce poszczególnych części formy, którą stosuje się przede wszystkim w przypadku zespołów o strukturze zwartej. Indywidualność może zostać wówczas podkreślona poprzez powyższe działanie, tak jak zostało to

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

przewidziane w realizacji IJburg Blok 14[106], autorstwa DKV Architecten, Heren 5 Architecten, Atelier Kempe Thill. W tym przypadku o identyfikacji z miejscem zamieszkania świadczy także zróżnicowana wysokość elementów składowych, które zostały zaprojektowane przez różne pracownie architektoniczne. Przedmiotowy zespół wielorodzinny przypomina w tym sensie sposób kształtowania, charakterystyczny dla kwartału architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym. Podstawową różnicą jest jednak fakt zastosowania w omawianym przykładzie wspólnej zasady kształtowania przestrzennego dla całego założenia, jak również układu strefy społecznej zgodnego z ideą zabudowy wielorodzinnej, będącej przedmiotem niniejszej pracy doktorskiej.

5.10a. 5.10b. IJburg Blok 14

Drugi sposób zapewnienia identyfikacji z miejscem zamieszkania we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej dotyczy zespołów jednolitych w wyrazie estetycznym, jednakże zróżnicowanych w sposobie przestrzennego kształtowania formy. W tym przypadku możemy mówić o układzie brył, który nadaje poszczególnym jej częściom charakter indywidualności. Doświadczamy tego w wielu przykładach, także wymienionych w tej części pracy, jak Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca[107], zaprojektowane przez Hermanowicz Rewski Architekci, czy też Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej[108], autorstwa JEMS Architekci.

Zarówno pierwszy, jak i drugi model rozwiązania wpływa pozytywnie na identyfikację z miejscem zamieszkania. Wybór jednego z nich z pewnością zależy od kontekstu, skali, czy też architektury założenia przestrzennego. W celu zapewnienia przedmiotowej wartości w zespole wielorodzinnym, stosuje się także inne działania projektowe o mniejszym znaczeniu. Wymienione powyżej uznaje się jednak za metody nadrzędne.

11. Pozytywny wpływ na powstawanie kontaktów społecznych

Przestrzeń przyjazną komponują nie tylko elementy materialne pozytywnie wpływające na jakość warunków zamieszkiwania, ale także występujące w zespole mieszkaniowym liczne i pozytywne kontakty społeczne. Poza właściwą postawą ludzką, konieczną do ich powstawania, istnieje także możliwość zastosowania konkretnych rozwiązań projektowych, które mogą korzystnie oddziaływać na powstawanie rzeczonych kontaktów międzyludzkich.

W zespole mieszkaniowym Celosia[109], autorstwa MVRDV, Blanca Lleó Asociados, użytkownicy mają w tym celu możliwość korzystania nie tylko z jednej powierzchni społecznej na poziomie parteru, ale również z wielu innych miejsc wspólnych,

[106] Analiza w punkcie III.7.5. IJBURG BLOK 14, *DKV Architecten, Heren 5 Architecten, Atelier Kempe Thill.*
[107] Analiza w punkcie III.7.7. OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA, *Hermanowicz Rewski Architekci.*
[108] Analiza w punkcie III.7.10. ZESPÓŁ MIESZKANIOWY KWATERY GŁÓWNEJ, *JEMS Architekci*.
[109] Analiza w punkcie III.1.2. CELOSIA, *MVRDV, Blanca Lleó Asociados.*

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

zlokalizowanych na różnych poziomach budynku. Dodatkowe przestrzenie tego typu mają charakter komunikacji i tarasów, obsługujących jednocześnie kilka mieszkań. Poprzez odpowiednią strukturę przestrzenną zapewniają one widoki zarazem na zewnętrze, jak i wnętrze kwartału. Rzeczone rozwiązanie stanowi bardzo dobry przykład na to, jak aranżować miejsca w przestrzeni kwartału, z których każde zapewnia dostęp jedynie kilku mieszkaniom. Sytuacja, w której formułuje się strefę o charakterze półprywatnym, jednakże o bardzo ograniczonej dostępności, skłania do wspólnych kontaktów oraz dbania o to miejsce. Istnieje także możliwość indywidualnej aranżacji przedmiotowej struktury, oczywiście w zakresie, który nie ingeruje optycznie w ład przestrzenny oraz wyraz wizualny całego kwartału. Na pozór duży zespół mieszkaniowy, wcale nie wydaje się już być taki wielki. Optyczny podział formy budynku z jednoczesnym wyznaczeniem przynależności poszczególnych części do określonych mieszkań, sprawia że człowiek nie czuje się tam obco, a skala obiektu nabiera ludzkich wartości. Działanie w tym kierunku motywuje dodatkowo do współodpowiedzialności za główną przestrzeń społeczną, kreowaną przez współczesny kwartał architektury mieszkaniowej. Wywiera to tym samym dodatni wpływ na poczucie bezpieczeństwa i budowanie pozytywnych stosunków sąsiedzkich.

5.11a. 5.11b. Celosia

Rozwiązania pozytywnie wpływające na powstawanie kontaktów społecznych nie muszą być specjalnie stosowane dla osiągnięcia celu samego w sobie, jak to częściowo ma miejsce w przedstawionym powyżej przypadku, gdzie dodatkowe powierzchnie wspólnych tarasów wykraczają poza powszechne założenia programowe. Może to dziać się również na zasadzie odpowiedniego kształtowania standardowych i niezbędnych zarazem części całej struktury zespołów mieszkaniowych, jednakże z tą uwagą, że efekt rzeczonego działania najprawdopodobniej nie będzie już równie wysoki. Pozioma komunikacja zapewniająca użytkownikom możliwość poruszania się pomiędzy miejscami ruchu pionowego i własnymi mieszkaniami, stała się w kwartale The Whale[110], zaprojektowanym przez de Architekten Cie., pretekstem do zaaranżowania indywidualnych przestrzeni wspólnych, gdzie każda z nich przynależy optycznie do kilku mieszkań jednocześnie. Galerie o niedużych szerokościach, z pełną balustradą oraz wykończeniem wnętrza kontrastującym z elewacją budynku, wykorzystywane są nie tylko jako metoda dostępu do mieszkań, ale także jako miejsca spotkań z możliwością wypoczęcia na powietrzu w dość kameralnej atmosferze. Na uwagę zasługuje także fakt, iż w niektórych strefach powyżej omawianych przestrzeni, wprowadzono schody zewnętrzne przylegające do elewacji, które łączą ze sobą po dwie najbliższe w pionie galerie. Połączenie przedmiotowych części stanowi w tym przypadku kolejną właściwość, wpływającą pozytywnie na powstawanie kontaktów społecznych.

[110] Analiza w punkcie III.1.8. THE WHALE, *de Architekten Cie.*

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5.12a. 5.12b. The Whale

Obydwa omawiane powyżej przykłady architektury charakteryzują się dodatkowymi strefami przeznaczonymi do wspólnego przebywania mieszkańców, zapewniającymi stały kontakt wizualny z główną częścią wewnętrzną całego kwartału. Dzięki temu zachowuje się spójność przestrzenną, która pozytywnie wpływa na jakość warunków zamieszkiwania.

Poszukiwanie rozwiązań mających korzystne znaczenie dla powstawania kontaktów społecznych, sprowadza się również do tego, że podstawowa przestrzeń wspólna powinna w tym celu posiadać konkretny program użytkowy. Potrzebne jest, ażeby założenia tego planu dostosowywały strukturę zespołu do wszystkich zamieszkujących w nim grup społecznych.[111]

Podsumowując rozważanie tematyki niniejszego podpunktu stwierdza się, że wiele jest rozwiązań możliwych do zastosowania, które wpływają pozytywnie na kształtowanie przedmiotowej cechy charakterystycznej. Świadczą o tym chociażby wymienione wyżej przykłady współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej. Zawsze należy starać się stosować metody projektowe, które prowadzą do realizacji założeń przedstawionych w tej części pracy. W przeciwnym razie należy się liczyć z wieloma skutkami negatywnymi. Między innymi z tym, że „Brak więzi społecznych skutkuje poczuciem zagrożenia, nieufnością, na co odpowiedzią przestrzenną są zamknięte enklawy mieszkaniowe oraz systemy nadzoru z pomocą stałego monitoringu”.[112] Niewprowadzanie odpowiednich rozwiązań w trakcie procesu projektowania, może doprowadzić do kreowania cytowanych wcześniej działań na etapie użytkowania zespołu wielorodzinnego.

Przedstawione powyżej cechy charakterystyczne współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pozytywnie wpływające na jakość warunków zamieszkiwania, przywodzą na myśl stwierdzenie, że są one poniekąd uzależnione od siebie nawzajem. Współtworzą pewien system, w którym zależnie od konkretnego przypadku, jedne z wymienionych wyżej elementów są dominujące nad innymi, a tym samym wywierają większy wpływ na wizerunek danego zespołu mieszkaniowego.

Istotne jest także, ażeby podczas projektowania współczesnego kwartału starać się uwzględniać każdą z rzeczonych cech charakterystycznych. Należy najpierw określić możliwie dużo parametrów wynikających z kontekstu miejsca, wszelakich uwarunkowań oraz oczekiwań inwestora i przyszłych mieszkańców, a następnie dokonać doboru konkretnych

[111] Grażyna Schneider-Skalska, *Zrównoważone środowisko mieszkaniowe. Społeczne – oszczędne – piękne,* Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, ISBN 978-83-7424-642-0, s. 117.

[112] Joanna Giecewicz, *Do kogo należy przestrzeń zamieszkiwania w mieście?,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 1, 1-A/2007, rok 104, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 48 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=130, data dostępu: 21.01.2015).

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

rozwiązań. Przyjęta idea architektoniczna powinna zatem w różnym stopniu uwzględniać przytoczone powyżej elementy.

V.1.2. RODZAJE PRZESTRZENI

„Architektura to bardzo szczególna sztuka funkcjonalna: zamyka przestrzeń, byśmy mogli w niej zamieszkać, i ustanawia ramy dla naszego życia."[113], podkreśla Steen Eiler Rasmussen. Rozważając temat przestrzeni kształtowanej przez wielorodzinny zespół mieszkaniowy można od razu zauważyć, że nie stanowi ona jednorodnej struktury. Wyodrębnia poszczególne rodzaje z uwagi na właściwości, którymi się charakteryzuje. Do takich wniosków można dojść nie tylko na podstawie przeprowadzonych w ramach niniejszego opracowania badań, ale również w oparciu o analizę literatury przedmiotu. Informacje w kwestii przedmiotowego podziału zawiera publikacja Oscara Newmana, a zawarte w niej rozważania oscylują przede wszystkim w obrębie problemu bezpieczeństwa w zespołach mieszkaniowych. Autor rozkłada przestrzeń na: publiczną, półpubliczną, półprywatną i prywatną. Czyni to szczególnie w kontekście uzyskania informacji jaki poziom kontroli nad poszczególnymi strefami przestrzeni zespołu mają mieszkańcy. Problematyka dotycząca różnych, innych niż stanowi przedmiot pracy doktorskiej typów zabudowy mieszkaniowej, kreuje bardzo uniwersalny podział, który jest podstawą do określenia rodzajów przestrzeni we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej. Hierarchię przestrzeni związanej z zamieszkiwaniem, w nawiązaniu do zasad i zakresu tematycznego określonych przez wymienionego powyżej architekta, przybliża współcześnie wielu autorów, czyniąc to rzecz jasna z uwzględnieniem aktualnie występujących problemów. Analiza przedmiotowego tematu, poczyniona w niniejszej pracy na podstawie zakresu rodzajów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej uwzględniającego współczesny kwartał, daje bardziej szczegółowy obraz przedmiotowej problematyki.

Na podstawie wniosków z badań przeprowadzonych w niniejszej pracy doktorskiej oraz zgodnie z nazewnictwem i częścią założeń typologicznych klasyfikacji Oscara Newmana, wyodrębnia się i charakteryzuje następujące rodzaje przestrzeni związanych ze współczesnym kwartałem architektury mieszkaniowej oraz innymi rodzajami zabudowy wielorodzinnej:

- przestrzeń publiczna,
- przestrzeń półpubliczna,
- przestrzeń półprywatna,
- przestrzeń prywatna.

Prezentacja poszczególnych części przedstawia ich szczegółowe charakterystyki, a tym samym wpływ na jakość środowiska mieszkaniowego. Rozważania wzbogaca także ilustracja obrazująca układ przedmiotowych stref – *5.13. Rodzaje przestrzeni we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej – schematy graficzne: Ijburg Blok 3a (po lewej) i Budynki C i D |Zespół Mieszkaniowy 19. Dzielnica| (po prawej) (str. 177).*

1. Przestrzeń publiczna

Strefę dostępną dla wszystkich, którą stanowią każdego rodzaju elementy składowe ogólnodostępnej struktury, jak ulice czy place, określa się mianem przestrzeni publicznej. Rzeczony obszar jest całkowicie wolny od barier przestrzennych, które mogłyby w jakimś

[113] Steen Eiler Rasmussen, *Odczuwanie architektury* (tytuł wydania oryginalnego *Om at opleve arkitektur*, przełożyła Barbara Gadomska), Wydawnictwo Karakter, Kraków 2015, ISBN 978-83-62376-76-6, s. 11.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

stopniu ograniczać osiągalność poszczególnych części. Powiązanie ze współczesnym kwartałem architektury mieszkaniowej występuje poprzez bezpośrednie sąsiedztwo.

Niejednokrotnie w literaturze przedmiotu spotykamy się z przypisaniem rzeczonemu rodzajowi przestrzeni jedynie strefy ulicy. Natomiast chodnik uważa się już jako przestrzeń półpubliczną. Uwzględnienie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej w badaniach jednoznacznie weryfikuje i uaktualnia ten sposób myślenia. Przestrzenią publiczną autor pracy doktorskiej określa strefę stanowiącą zewnętrze kwartału, niezależnie czy jest to ulica, chodnik, czy też tereny zielone. Przestrzeń, o której mowa w tym punkcie to także woda, czego przykładem są między innymi realizacje z Amsterdamu. Użytkowanie takiego terenu jest niewątpliwie ograniczone pod względem ilości korzystających osób, jednakże prawo dostępu może mieć każdy. Ijburg Blok 37[114] zaprojektowany przez Inbo, czy też 't Waterfort[115] autorstwa KOW, dowodzą tendencji otwierania przestrzeni wewnętrznej na tego typu część publiczną.

Przestrzeń publiczną charakteryzuje wiele różnorodnych czynników. Strefy o przedmiotowym statusie różnią się od siebie między innymi sposobem zagospodarowania wynikającym z przeznaczenia, czy też częstotliwością użytkowania. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej należy kształtować w taki sposób, ażeby w zależności od konkretnego przypadku dostosowywać jego strukturę do właściwości sąsiadującej przestrzeni publicznej. Warty podkreślenia jest fakt, że różnice bywają widoczne także w przypadku jednego zespołu mieszkaniowego, kiedy to w zależności od konkretnej jego strony, strefa o której mowa, charakteryzuje się różnymi właściwościami. Zauważamy tutaj, że w celu zaprojektowania zespołu wielorodzinnego o bardzo wysokiej jakości środowiska zamieszkiwania, niezbędna jest wcześniej bardzo szczegółowa analiza najbliższego kontekstu oraz podjęcie w tym celu odpowiednich działań projektowych. Wartym naśladowania pod tym względem jest budynek The Snake[116], zaprojektowany przez Georg Bumiller Architekten. Urządzenie przestrzeni półpublicznych zespołu ma tutaj dwa różne oblicza, uzależnione od charakterystyki strefy publicznej. Stanowi ona pretekst do nadania wnętrzom zlokalizowanym od strony południowej funkcji nastawionej w głównej mierze na rekreację. Pozostałe przestrzenie półpubliczne, które sąsiadują z ulicą, uzyskały charakter komunikacyjno-rekreacyjny. Natomiast w realizacji Kadoeler Breek[117] z Amsterdamu, zespół autorski EGM architecten dostosował sposób otwarcia kwartału do warunków otoczenia. Stronę sąsiedztwa, z którą optycznie łączy się wnętrze kwartału, wybrano nieprzypadkowo. Stanowi ona jedyną z czterech najbliższych stref budynku o tak dużym znaczeniu rekreacyjnym, przejawiającym się rozległymi terenami zielonymi, czy też wodą.

Znaczenie przedmiotowej strefy dla charakteru środowiska mieszkaniowego jest zatem bardzo duże. W istotnym stopniu wpływa na ogólną metodę organizacji przestrzeni zespołu mieszkaniowego, co przejawia się przede wszystkim decyzjami dotyczącymi kształtowania jego formy.

2. Przestrzeń półpubliczna

Przestrzeń półpubliczna stanowi przede wszystkim strukturę zewnętrzną, generowaną poprzez układ przestrzenny współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Ponadto występuje także jako część wewnętrzna budynku, będąca dodatkiem dla strefy prywatnej. Przestrzeń półpubliczna struktury zewnętrznej, o czym traktuje niniejsza praca doktorska,

[114] Analiza w punkcie III.1.3. IJBURG BLOK 37, *Inbo*.
[115] Analiza w punkcie III.2.1. 'T WATERFORT, *KOW*.
[116] Analiza w punkcie III.6.3. THE SNAKE, *Georg Bumiller Architekten*.
[117] Analiza w punkcie III.6.2. KADOELER BREEK, *EGM architecten*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

posiada bezpośredni kontakt z otoczeniem kwartału, które stanowi przestrzeń publiczną lub łączy się z inną przestrzenią półpubliczną. Wnętrze zespołu wielorodzinnego nie jest zatem wydzielone stałą blokadą dostępu dla osób niebędących mieszkańcami i ich gośćmi. Charakteryzuje się jedynie pośrednim odseparowaniem, uzyskanym poprzez zastosowanie właściwych rozwiązań przestrzennych. Może nimi być między innymi odpowiedni układ brył zespołu, małej architektury, czy też użycie różnorodnych typów nawierzchni. Przedmiotowy rodzaj przestrzeni wyróżnia się w tym zakresie na forum pozostałych typów. Dzieje się tak głównie ze względu na to, iż jako jedyny nie zawsze występuje we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej oraz nie ma możliwości wydzielenia go w innych typach zabudowy wielorodzinnej. W oparciu o przeprowadzone badania można stwierdzić, że jedną z cech charakterystycznych dla rodzaju zabudowy mieszkaniowej, będącego przedmiotem niniejszej pracy doktorskiej, jest właśnie możliwość zapewnienia przestrzeni półpublicznej. Analiza wykazuje oczywiście, że nie wszystkie tego typu realizacje posiadają rzeczoną strukturę. Wynika to ze stosowania sztucznych zamknięć owej przestrzeni, która staje się wówczas strefą półprywatną.

Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej może swoją strukturą przestrzenną wyznaczać jedno, bądź więcej wnętrz o charakterze półpublicznym. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca[118], będące utworem Hermanowicz Rewski Architekci, stanowi przykład realizacji zapewniającej użytkownikom kilka takich stref. Wzajemne relacje poszczególnych wnętrz, jak również korzystne dla zespołu ukształtowanie względem warunków otoczenia, wpływają pozytywnie na wysoką jakość środowiska zamieszkiwania.

Rzeczony rodzaj przestrzeni może także stanowić część wewnętrzną budynku zespołu mieszkaniowego. Dotyczy to komunikacji, która posiada nieograniczony stałą blokadą dostęp z zewnątrz. Występowanie przestrzeni półpublicznej w przedmiotowym zakresie odnosi się także do innych typów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Optyczne wydzielenie tego rodzaju występuje najczęściej w przypadku obiektów w układzie galeriowym, gdzie do poszczególnych mieszkań zlokalizowanych na różnych kondygnacjach zapewnia się dostęp z przestrzeni publicznej. Przedmiotowa rozprawa podejmuje jednak ten wątek tylko informacyjnie, skupiając swoją podstawę merytoryczną na strukturze zewnętrznej.

W rozumieniu prezentowanym przez niniejszą pracę doktorską, przestrzeń półpubliczna stanowi niezwykle ważny element składowy idei współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Kształt i charakter przedmiotowego rodzaju strefy świadczy o jakości całej struktury przestrzennej, co tym samym wpływa na warunki środowiska zamieszkiwania.

3. Przestrzeń półprywatna

Bezpośrednio wydzieloną część wspólną dla mieszkańców zespołu wielorodzinnego, określamy mianem przestrzeni półprywatnej. Tak jak w powyższym przypadku, dotyczy ona zarówno struktury zewnętrznej, o czym między innymi traktuje niniejsza rozprawa, jak również stanowi część wewnętrzną budynku. Popularnym rozwiązaniem kształtującym rzeczony rodzaj przestrzeni zewnętrznej jest stałe zamykanie wykreowanej części wewnętrznej kwartału, bądź też stref bezpośrednio powiązanych z innymi typami zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Możliwość dostępu do takich przestrzeni mają jedynie użytkownicy. Nietrudno zatem zauważyć, że w kwestii ich postrzegania w aspekcie zewnętrza budynku, przestrzeń półprywatna i półpubliczna stosowane w kwartałach dotyczą tych samych stref oraz mogą występować zamiennie.

[118] Analiza w punkcie III.7.7. OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA, *Hermanowicz Rewski Architekci*.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Jeżeli z ustaleń i założeń, których nie można zmienić wynika, że przewiduje się we wnętrzu kwartału zorganizowanie przestrzeni półprywatnej, interesującym i korzystnym dla środowiska zamieszkiwania rozwiązaniem jest zapewnienie przy tym chociaż niewielkiej strefy o charakterze półpublicznym. Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica|[119], autorstwa JEMS Architekci pokazują, że z takiego założenia wynika wiele pozytywnych wartości. Przedmiotowy układ przestrzenny zapewnia kontakt optyczny w obrębie większej części założenia. Strefowanie, o którym tutaj mowa, przyczynia się przede wszystkim do częściowego wyeliminowania charakterystycznego dla przestrzeni półprywatnej efektu, polegającego na odseparowywaniu użytkowników zespołu od najbliższego otoczenia.

W przypadku stref wewnętrznych obiektu, przestrzenią półprywatną jest przede wszystkim komunikacja wspólna dla mieszkańców, bądź też inne miejsca o podobnym zakresie dostępu, jak na przykład parking podziemny.

Bardziej korzystnym rozwiązaniem dla jakości środowiska zamieszkiwania we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej jest organizowanie przestrzeni społecznej w formie strefy półpublicznej, co przez autora pracy zostało już podkreślone. Jednakże warto zauważyć, że ze względu na specyfikę struktury przestrzennej przedmiotowego rodzaju architektury mieszkaniowej, standard przestrzeni wspólnej o charakterze półprywatnym jest tutaj znacznie korzystniejszy, aniżeli w przypadku tego rodzaju przestrzeni, kreowanego przez inne typy zabudowy wielorodzinnej. Badania i analizy zespołów wielorodzinnych wykazują, że strefy o rzeczonej strukturze funkcjonalnej generowane w dużej części poprzez formę współczesnego kwartału, charakteryzują się cechami o zbliżonej specyfice do właściwości przestrzeni półpublicznej. Różnica polega na stopniu ograniczenia dostępności do części wspólnej, poprzez zastosowanie sztucznych domknięć jakimi są ogrodzenia. W przypadku naszego typu zabudowy, ową barierę przestrzenną stanowi przede wszystkim forma budynku, a dopełnienie, o którym mowa powyżej, jest z reguły nieznaczne. Zupełnie odwrotna sytuacja występuje, kiedy to wyznaczamy ten rodzaj przestrzeni w bloku mieszkalnym. Wówczas sztuczna blokada dostępu jest znacznie dłuższa, co negatywnie wpływa na jakość warunków zamieszkiwania.[120]

Oczywistym jest, że użytkownicy mają prawo zarządzać wspólnym terenem zgodnie z własnymi oczekiwaniami. Obserwacje tego rodzaju architektury pokazują, że sztuczne zamykanie zespołów mieszkaniowych może wynikać niekiedy właśnie z decyzji mieszkańców, a nie tylko projektantów. Po pewnym czasie użytkowania wprowadza się rozwiązania domykające zaprojektowaną wcześniej przestrzeń jako półpubliczną, która uzyskuje wówczas status półprywatnej.

Przeprowadzone rozważania na temat rodzaju przestrzeni, o którym mowa w niniejszym podpunkcie, pokazują jego duże znaczenie dla całej struktury przestrzennej zespołu. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż odpowiednie zorganizowanie tego rodzaju strefy z pewnością jest w stanie wnieść wiele pozytywnych wartości do środowiska zamieszkiwania.

4. Przestrzeń prywatna

Część zespołu mieszkaniowego wielorodzinnego przeznaczona wyłącznie dla jego mieszkańców i ich gości to przestrzeń prywatna. Zalicza się do niej miejsca całkowicie

[119] Analiza w punkcie III.7.4. BUDYNKI C I D |ZESPÓŁ MIESZKANIOWY 19. DZIELNICA|, *JEMS Architekci*.
[120] Przedmiotowa problematyka została szerzej ujęta w punkcie V.1.1. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WPŁYWAJĄCE POZYTYWNIE NA JAKOŚĆ WARUNKÓW ZAMIESZKIWANIA, CZYLI BUDUJĄCE PRZESTRZEŃ PRZYJAZNĄ.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

niedostępne dla innych osób, czyli całe mieszkania łącznie z ich strefami otwartymi optycznie na zewnętrze, jak loggie, tarasy, czy też balkony. Pomimo, iż przedmiotowy rodzaj przestrzeni dotyczy w głównej mierze struktury wewnętrznej budynku, wymienione elementy składowe mieszkań wpływają pośrednio na budowanie wspólnego środowiska zamieszkiwania, przede wszystkim poprzez sposób korespondowania przestrzennego z otoczeniem. Należy tak kształtować strukturę przestrzenną kwartałów, ażeby wymienionym strefom zapewnić możliwie dużą kameralność, czy też korzystne walory widokowe. Dobre relacje optyczne przestrzeni prywatnych z częścią społeczną, powinny także stanowić istotne kierunki w kształtowaniu rzeczonego typu założeń przestrzennych. Można w związku z tym stwierdzić, że współczesny kwartał architektury mieszkaniowej stanowi model zabudowy wielorodzinnej, który poprzez charakter swojej struktury przestrzennej w znaczący sposób wpływa na jakość strefy prywatnej.

W wyniku przeprowadzonego powyżej toku rozumowania, otrzymujemy systematykę przestrzeni związanych ze współczesnym kwartałem architektury mieszkaniowej oraz innymi rodzajami zabudowy wielorodzinnej, ustaloną w zależności od przeznaczenia użytkowego. Począwszy od przestrzeni najbardziej do najmniej dostępnych określamy odpowiednio: przestrzeń publiczną, przestrzeń półpubliczną, przestrzeń półprywatną oraz przestrzeń prywatną. Ustabilizowany w dużej mierze schemat, zauważa się także analizując kolejność występowania rzeczonych typów przestrzeni w kontekście rodzaju zabudowy, stanowiącej przedmiot rozprawy doktorskiej. Do kwartału od strony zewnętrznej przylega przestrzeń publiczna. Wewnętrzną część wspólną zespołu stanowi przestrzeń półpubliczna i/lub półprywatna, natomiast element budynku jest strefą o parametrach przestrzeni prywatnej wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

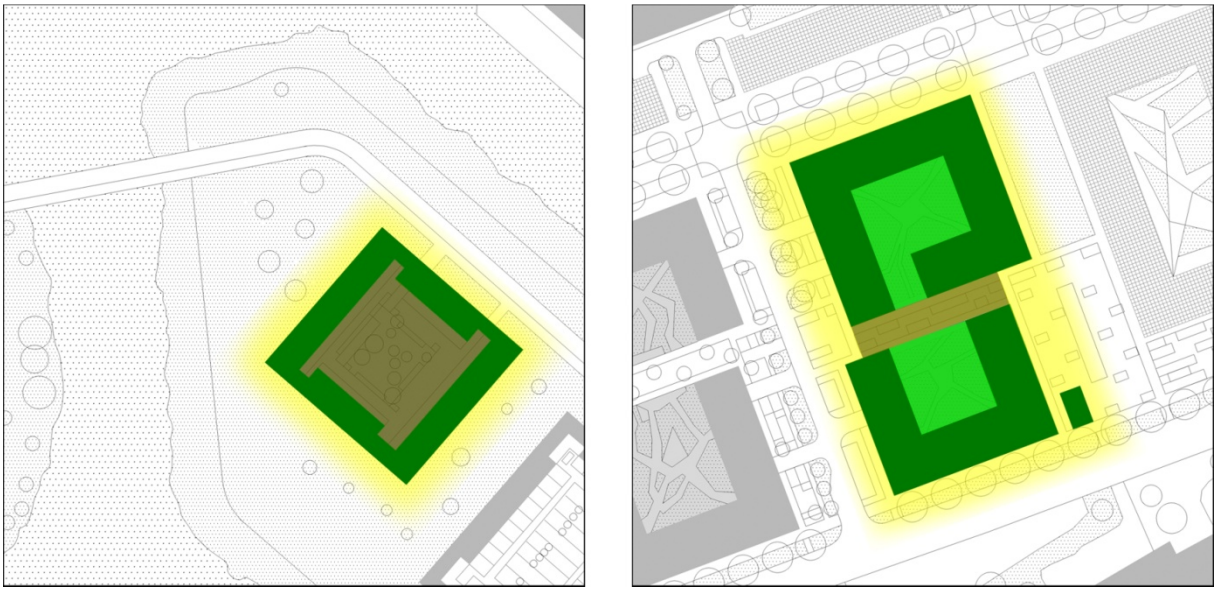

- przestrzeń publiczna,
- przestrzeń półpubliczna,
- przestrzeń półprywatna,
- przestrzeń prywatna, wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

5.13. Rodzaje przestrzeni we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej – schematy graficzne: Ijburg Blok 3a (po lewej) i Budynki C i D |Zespół Mieszkaniowy 19. Dzielnica| (po prawej)

Przeprowadzone badania i analizy pokazały, że przestrzenie społeczne we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej dotyczą nie tylko poziomu terenu. Przykładów przedstawiających takie rozwiązanie jest póki co niewiele. Jednakże próba

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

wychodzenia ze strefami wspólnymi w wyższe partie zespołów stała się od jakiegoś czasu faktem. Spośród przykładów realizacji, które stanowią przedmiot badań i analiz w niniejszej pracy doktorskiej, na szczególną uwagę pod tym względem zasługują dwa zespoły mieszkaniowe. Przestrzenie wspólne, lokalizowane na różnych poziomach wysokości i w wielu miejscach struktury przestrzennej, charakteryzują budynek Celosia.[121] Zaprojektowany przez MVRVD i Blanca Lleó Asociados obiekt organizuje dla użytkowników dodatkowe przestrzenie społeczne, stanowiące strefy wspólne przed wejściami do mieszkań. Pełnią one zarówno funkcję komunikacyjną, jak również rekreacyjną, przejawiającą się w formie tarasów z widokiem na wnętrze i zewnętrze kwartału. Innym przykładem powyższego spostrzeżenia jest współczesny kwartał architektury mieszkaniowej autorstwa BIG – Bjarke Ingels Group. Zespół 8 House[122] zapewnia pieszym i rowerzystom dostęp do mieszkań położonych na wyższych kondygnacjach, organizując tym samym przestrzeń, stanowiącą przedłużenie strefy publicznej. W zależności od dostępności do poszczególnych części zespołów mieszkaniowych, o których typie tutaj mowa, uzyskują one status przestrzeni o charakterze półpublicznym lub półprywatnym.[123]

Rodzaje przestrzeni stanowią zarówno o strefowym, jak i funkcjonalnym podziale struktury zespołu, będącego przedmiotem niniejszej pracy doktorskiej. Cechy charakterystyczne poszczególnych części, wzajemna ich współzależność, jak również odpowiednie relacje z kontekstem miejsca, w dużej mierze budują jakość rzeczonego rodzaju założeń przestrzennych.

V.1.3. AKTUALNY STAN WSPÓŁCZESNEGO KWARTAŁU ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ

Rozważając kwestię obecnej sytuacji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, na pierwszy plan rzuca się jej duży wzrost ilościowy i jakościowy, podyktowany rosnącym zapotrzebowaniem. Rzeczona sytuacja wynika przede wszystkim ze zwiększającej się liczby mieszkańców miast. Z przeprowadzonych szacunków i prognoz wynika, że obserwujemy niezwykle znaczący przyrost ilości ludzi żyjących w miastach. Dane przedstawiające sytuację na świecie informują, że wartość współczynnika procentowego charakteryzująca powyższe, określana w 2010 roku na 50,5%, wzrośnie do 63,9% w roku 2040. W Europie przedmiotowy współczynnik kształtuje się odpowiednio w 2010 roku na poziomie 72,8%, a w 2040 roku wyniesie 81,5%.[124] Dodatkowym aspektem, wpływającym na wyżej wymieniony wzrost zapotrzebowania, jest spotęgowanie oczekiwań odnośnie standardu rzeczonego rodzaju obiektów, co wynika głównie z coraz lepszej sytuacji finansowej części społeczeństwa.

Przeprowadzone badania i analizy pokazują, że struktura przestrzenna współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej jest coraz częściej stosowanym modelem zabudowy. W porównaniu do innych rodzajów architektury mieszkaniowej wielorodzinnej, według autora niniejszej pracy, kształtuje ona najkorzystniejszą jakość warunków zamieszkiwania.[125]

---

[121] Analiza w punkcie III.1.2. CELOSIA, *MVRDV, Blanca Lleó Asociados*.
[122] Analiza w punkcie III.5.2. 8 HOUSE, *BIG – Bjarke Ingels Group*.
[123] Kwestię przestrzeni społecznych organizowanych w strefach powyżej poziomu terenu, podjętą w kontekście rozważań na temat kierunków przekształceń przedmiotowego typu struktury przestrzennej, rozważa się w punkcie V.1.4. PRZYSZŁOŚĆ WSPÓŁCZESNEGO KWARTAŁU ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ.
[124] Główny Urząd Statystyczny (przewodniczący: Janusz Witkowski, redaktor główny: Halina Dmochowska), *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2012*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2012, ISSN 0079-273X, s. 41 (wersja cyfrowa, źródło: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyki-miedzynarodowej-2012,10,2.html, data dostępu: 11.04.2015).
[125] Informacje na temat rodzajów architektury mieszkaniowej wielorodzinnej zostały przedstawione w punkcie V.2.1. RODZAJE ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ, jak również w ramach zestawienia i porównania dwóch z nich w punkcie V.2.2. WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ VERSUS BLOK MIESZKALNY.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Znaczący rozwój budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego dotyczy nie tylko uzupełnień istniejącej struktury miejskiej, lecz także realizacji całkowicie nowych założeń przestrzennych w skali miasta. Korzyści płynące z kształtowania rzeczonej zabudowy w formie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej wpływają na decyzje o realizowaniu niektórych dzielnic mieszkaniowych, bądź ich fragmentów, projektowanych od podstaw z wykorzystaniem modelu wyżej wymienionego kwartału jako dominującej formy zabudowy.

Realizowanie od podstaw nowych dzielnic mieszkaniowych lub ich fragmentów z jednej strony daje wiele możliwości, z drugiej natomiast nietrudno jest w trakcie takiego procesu o popełnienie błędu, który może doprowadzić do niekorzystnego funkcjonowania owych założeń przestrzennych na wielu płaszczyznach. Przedmiotowe projekty i realizacje poza wiodącym przeznaczeniem o charakterze mieszkaniowym, posiadają ponadto w mniejszym lub większym stopniu funkcje dodatkowe, związane między innymi z handlem, edukacją, pracą, czy też religią. Wielka odpowiedzialność, jaka spoczywa na osobach związanych z powstawaniem rzeczonych przedsięwzięć przejawia się faktem, że realizują oni przedmiotowe założenia od samego początku, używając wszystkich dostępnych środków i rozwiązań. Nie ma tutaj zatem mowy o niekorzystnym oddziaływaniu sąsiedztwa, nieefektywnym układzie komunikacyjnym, czy też innych tego typu aspektach, na które mogą się skarżyć projektanci i inwestorzy odpowiedzialni za zespoły mieszkaniowe wpisywane w istniejącą tkankę miejską.

Interesującym sposobem kształtowania przedmiotowych założeń przestrzennych w skali miasta jest rozumiana w kontekście społecznym integracja. Rzeczone podejście do planowania, które może nie jest jeszcze zjawiskiem częstym, przewiduje wprowadzanie w nowej strukturze przestrzennej różnorodnych typów zespołów mieszkaniowych, przeznaczonych odpowiednio dla grup ludzi o odmiennym statusie materialnym, w tym także budynków socjalnych.

Współczesne dzielnice mieszkaniowe, czy też ich fragmenty o rzeczonej funkcji dominującej, nie są przedmiotem szczegółowych analiz i porównań w przedmiotowej rozprawie. Stanowią jedynie obrazowe potwierdzenie ogólnej konkluzji wynikającej z wniosków uzyskanych w ramach niniejszej pracy doktorskiej, a mianowicie słuszności kreowania zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w formie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Świadczą także o bardzo dużej popularności stosowania przedmiotowego modelu zabudowy.

Przeprowadzone badania o zakresie terytorialnym obejmującym Europę, doprowadziły do odszukania sześciu znaczących przykładów wspomnianych wyżej założeń przestrzennych o bardzo dużej skali, w których skład wchodzą niektóre z zaprezentowanych w pracy doktorskiej realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej.

- Ijburg (Amsterdam, Holandia) – współczesna dzielnica mieszkaniowa w trakcie realizacji. Charakteryzuje się nietypową lokalizacją, którą stanowią sztuczne wyspy, usypywane na wodzie zgodnie z postępem ogólnych prac. Docelowo Ijburg ma liczyć blisko 45 000 mieszkańców. W niniejszej pracy doktorskiej poddano analizie następujące przykłady realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, znajdujące się na terenie przedmiotowej dzielnicy:

- IJBURG BLOK 37, *Inbo,*[126]
- IJBURG BLOK 3A, *architectuurcentrale Thijs Asselbergs,*[127]
- IJBURG BLOK 47, *de Architekten Cie.,*[128]

[126] Analiza w punkcie III.1.3. IJBURG BLOK 37, *Inbo*.
[127] Analiza w punkcie III.1.4. IJBURG BLOK 3A, *architectuurcentrale Thijs Asselbergs*.
[128] Analiza w punkcie III.3.1. IJBURG BLOK 47, *de Architekten Cie*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- IJBURG BLOK 14, *DKV Architecten, Heren 5 Architecten, Atelier Kempe Thill.*[129]

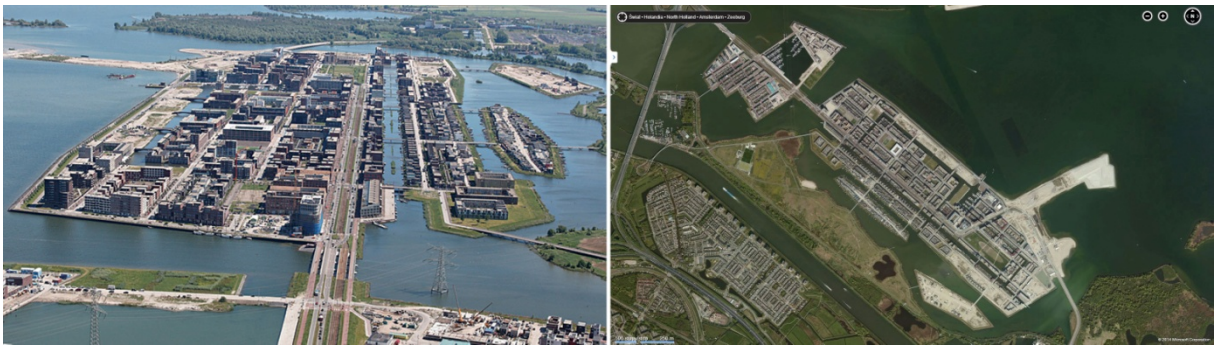

5.14a. 5.14b. Ijburg

- Sanchinarro (Madryt, Hiszpania) – współczesna część mieszkaniowa dzielnicy Hortaleza, zlokalizowana na obrzeżach miasta. Będąca w trakcie realizacji struktura przestrzenna, charakteryzuje się dużą ilością terenów zielonych oraz promienisto-koncentrycznym układem znacznej części ulic. Rozprawa doktorska zawiera dokładny przegląd następujących przykładów realizacji zespołów mieszkaniowych, zawierających się w rzeczonym założeniu architektoniczno-urbanistycznym:
- CELOSIA, *MVRDV, Blanca Lleó Asociados,*[130]
- EMV / SOCIAL HOUSING / SANCHINARRO, *Burgos & Garrido Arquitectos Asociados,*[131]
- 126 VPP IN SANCHINARRO, *Estudio Andrada Arquitectos.*[132]

5.15a. 5.15b. Sanchinarro

- Ensanche de Vallecas (Madryt, Hiszpania) – współczesna część mieszkaniowa dzielnicy Villa de Vallecas, położona w południowo-wschodniej części miasta. Wyróżnia się dominującym, ortogonalnym układem ulic i kwartałów oraz znaczną powierzchnią terenów zielonych. Niniejsza praca obejmuje wnikliwą analizę następujących realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej, znajdujących się na przedmiotowym terenie:
- 12 TOWERS IN VALLECAS, *nodo17 architects, Manuel Pérez Romero + BUNCH,*[133]
- 127 SOCIAL HOUSING BLOCK, *Araújo Brieva Architects.*[134]

[129] Analiza w punkcie III.7.5. IJBURG BLOK 14, *DKV Architecten, Heren 5 Architecten, Atelier Kempe Thill*.
[130] Analiza w punkcie III.1.2. CELOSIA, *MVRDV, Blanca Lleó Asociados*.
[131] Analiza w punkcie III.5.4. EMV / SOCIAL HOUSING / SANCHINARRO, *Burgos & Garrido Arquitectos Asociados*.
[132] Analiza w punkcie III.7.1. 126 VPP IN SANCHINARRO, *Estudio Andrada Arquitectos*.
[133] Analiza w punkcie III.1.1. 12 TOWERS IN VALLECAS, *nodo17 architects, Manuel Pérez Romero + BUNCH*.
[134] Analiza w punkcie III.5.1. 127 SOCIAL HOUSING BLOCK, *Araújo Brieva Architects*.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5.16a. 5.16b. Ensanche de Vallecas

▪ Ensanche de Carabanchel (Madryt, Hiszpania) – współczesna część mieszkaniowa dzielnicy Carabanchel. Stanowi podłużny fragment terenu, który dłuższą stroną sąsiaduje ze starszą częścią miasta. Rozprawa doktorska zawiera badania jednego przykładu zespołu mieszkaniowego, który należy do obszaru rzeczonego przedsięwzięcia przestrzennego:
- 102 DWELLINGS IN CARABANCHEL, *dosmasuno arquitectos.*[135]

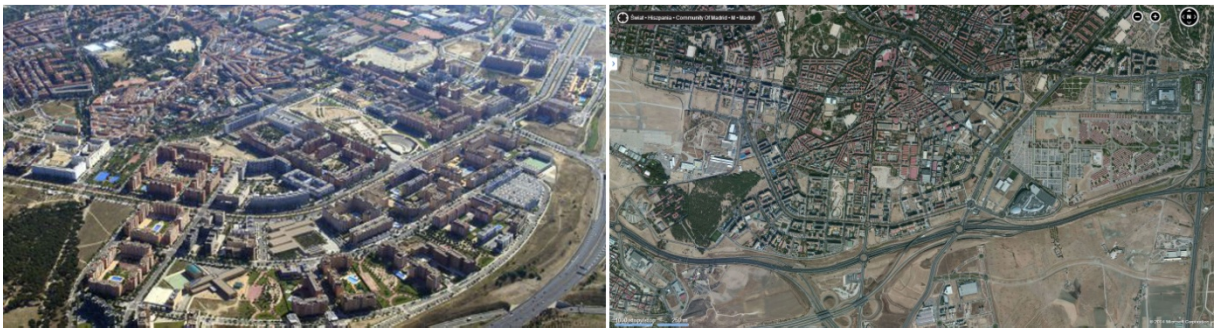

5.17a. 5.17b. Ensanche de Carabanchel

▪ Miasteczko Wilanów (Warszawa, Polska) – współczesna część mieszkaniowa dzielnicy Wilanów. Będące w trakcie realizacji założenie przestrzenne, w przyszłości ma stać się miejscem zamieszkania dla 35 000-50 000 osób. Cechuje je dość gęsta zabudowa. W pracy doktorskiej szczegółowo rozważono jedną realizację wchodzącą w skład przedmiotowego założenia:
- OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA, *Hermanowicz Rewski Architekci.*[136]

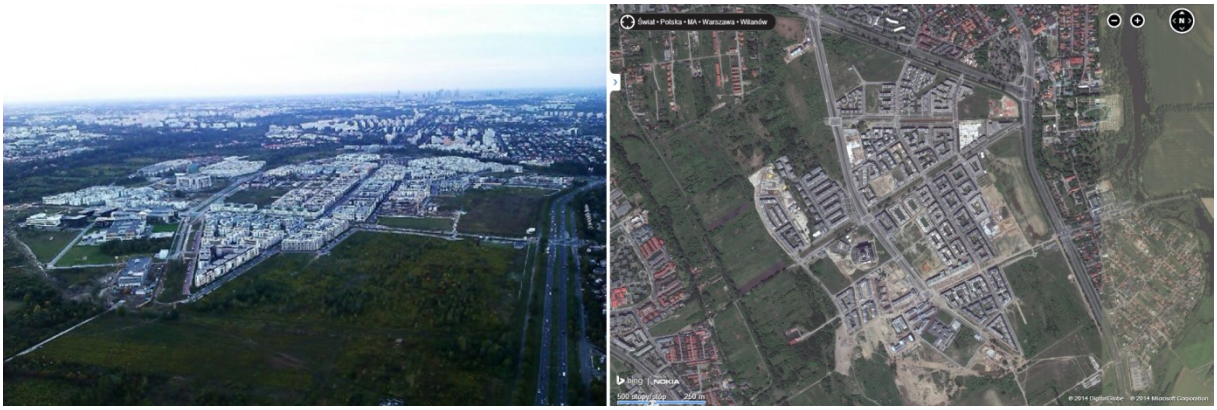

5.18a. 5.18b. Miasteczko Wilanów

[135] Analiza w punkcie III.2.2. 102 DWELLINGS IN CARABANCHEL, *dosmasuno arquitectos*.
[136] Analiza w punkcie III.7.7. OSIEDLE MIESZKANIOWE VILLA BIANCA, *Hermanowicz Rewski Architekci*.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

▪ HafenCity (Hamburg, Niemcy) – współczesna dzielnica biurowo-mieszkaniowa, zlokalizowana na terenach poprzemysłowych. Charakteryzuje się dużą ilością różnorodnych usług oraz przestrzeni publicznych. Przewidziano, że aktualnie realizowane przedsięwzięcie, będzie docelowo zapewniało około 40 000 miejsc pracy oraz budynki mieszkalne dla blisko 12 000 osób. Przedmiotowa dzielnica zawiera dużą ilość zespołów mieszkaniowych, kształtowanych w formie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, z których następujące przykłady zaprezentowano w rozprawie:
- RESIDENTIAL BUILDING PACAMARA, *nps tchoban voss,*[137]
- MIXED-USE BUILDING, *Erick Van Egeraat Architects.*[138]

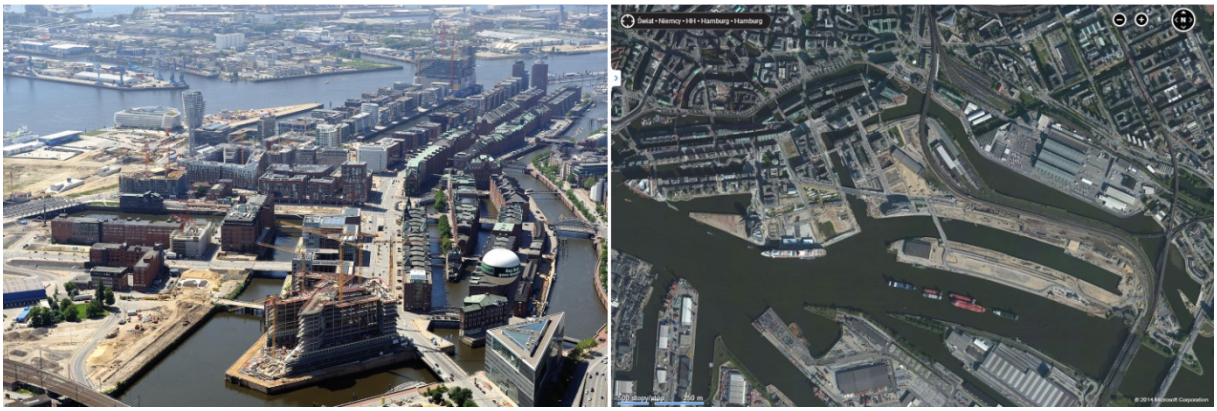

5.19a. 5.19b. HafenCity

Powyższe rozważania w pełni potwierdzają myśl przedstawioną w pierwszej części niniejszego punktu, stwierdzającą że współczesny kwartał architektury mieszkaniowej jest obecnie w fazie znaczącego rozwoju. Zarówno duży wzrost ilościowy, jak również jakościowy, charakteryzują aktualny stan przedmiotowego rodzaju zabudowy wielorodzinnej.

V.1.4. PRZYSZŁOŚĆ WSPÓŁCZESNEGO KWARTAŁU ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ

Dynamiczny rozwój, który daje się zaobserwować w niemal każdej dziedzinie życia, bez wątpienia dotyczy również środowiska zamieszkiwania człowieka. Przyszłość architektury mieszkaniowej będzie wynikała z wielu różnorodnych aspektów, skupionych wokół tak ważnych spraw jak klimat, demografia, źródła energii, technologia, transport, urbanistyka, forma architektoniczna, itd. Na ten temat pisze między innymi Wacław Seruga, określając przewidywane tendencje w przyszłościowym kształtowaniu tego rodzaju architektury, jak również przypuszczalne zagrożenia.[139] W niniejszym punkcie pracy doktorskiej autor podejmuje rozważania dotyczące przyszłości współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, rozpatrywane przede wszystkim w kontekście jego formy.

Zastanawiając się nad kierunkami kolejnych przekształceń rzeczonej struktury przestrzennej, należy wyjść od poczynionych w pracy badań. Poza działaniami na płaszczyźnie głównego poziomu części wspólnych, który dotyczy zwykle najniższych

[137] Analiza w punkcie III.1.7. RESIDENTIAL BUILDING PACAMARA, *nps tchoban voss*.
[138] Analiza w punkcie III.5.5. MIXED-USE BUILDING, *Erick Van Egeraat Architects*.
[139] Wacław Seruga, Twenty-first century housing architecture. Development / *Architektura mieszkaniowa XXI wieku. Prognozy rozwoju*, [w:] Technical Transactions – Architecture / Czasopismo Techniczne – Architektura, issue / zeszyt 1, 1-A/2014, year / rok 111 (FUTURE OF THE CITIES – CITIES OF THE FUTURE / PRZYSZŁOŚĆ MIAST – MIASTA PRZYSZŁOŚCI, redaktorzy naukowi: Jacek Gyurkovich, Anna Agata Kantarek, Mateusz Gyurkovich, Agnieszka Wójcik), Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2014, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 209-239.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

kondygnacji, zaczyna się wprowadzać rozwiązania przestrzenne w oparciu o układ wertykalny. Budynek Celosia, autorstwa MVRVD i Blanca Lleó Asociados, organizuje nowe przestrzenie społeczne na różnych kondygnacjach i w różnych miejscach formy obiektu, zlokalizowane pomiędzy poszczególnymi mieszkaniami. Zespół mieszkaniowy 8 House, zaprojektowany przez BIG – Bjarke Ingels Group, zapewnia natomiast dostęp dla pieszych i rowerzystów do najwyższej części budynku, kreując ciągi spójne z formą kwartału, które połączono z komunikacją publiczną na poziomie parteru. Przytoczone powyżej właściwości zestawione w jedną myśl, otwierają nową drogę w kształtowaniu przestrzeni wspólnych rzeczonego typu architektury mieszkaniowej wielorodzinnej. Można sądzić, że rozpoczął się proces wprowadzenia trzeciego wymiaru w układzie użytkowym przestrzeni wewnętrznych. Pomimo, że jak już w niniejszej pracy stwierdzono, nie ma jednej poprawnej reguły działania projektowego, uniwersalnego dla wszystkich przypadków, z ogólnego punktu widzenia jest to niewątpliwie bardzo korzystne rozwiązanie dające wiele nowych możliwości, a tym samym podwyższające jakość warunków zamieszkiwania. Owe metody projektowe dają szansę na aktywizację wyżej zlokalizowanych przestrzeni mieszkaniowych poprzez włączenie ich do ogólnej struktury wspólnej.

Rozwiązania przytoczone w powyższych przykładach pozwalają przypuszczać w jakim kierunku może rozwinąć się idea w nich zapoczątkowana. Pochodne rzeczonych działań zapewne będą różne, a ich wpływ na jakość warunków zamieszkiwania bardzo odmienny. Zespół mieszkaniowy Mirador, zaprojektowany przez MVRDV i Blanca Lleó Asociados, stanowi kolejny przykład przekształcania współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej poprzez zorganizowanie głównej przestrzeni wspólnej na płaszczyźnie wyniesionej znacząco powyżej poziomu terenu. Zauważyć można w tej sytuacji próbę połączenia właściwości rzeczonego rodzaju zabudowy wielorodzinnej z blokiem mieszkalnym. Struktura budynku mieszkaniowego o typie będącym przedmiotem niniejszej pracy, została niejako podniesiona z układu horyzontalnego do wertykalnego.

5.20a. 5.20b. Mirador

Inny rodzaj modyfikacji rzeczonego typu architektury mieszkaniowej stanowią rozwiązania zastosowane w Linked Hybrid, autorstwa Steven Holl Architects. Wielofunkcyjny zespół budynków ułożonych względem siebie w dosyć luźnym układzie przestrzennym, zamyka układ kwartału nieregularnego nie tylko poprzez rozstawienie rzeczonych form, ale również za sprawą elementów łączących przedmiotowe struktury. Delikatna forma łączników poprowadzonych wysoko ponad terenem zespaja przestrzennie układ budynków, wprowadzając dodatkowe części wspólne na różnych wysokościach. Przeszklenia tych form zapewniają kontakt optyczny ze strefami społecznymi zlokalizowanymi na niższych poziomach. Ponadto ze względu na bardzo dużą skalę zespołu powstaje wnętrze kwartału o znacznych wymiarach, które stanowi wielofunkcyjną przestrzeń z wkomponowanymi dodatkowymi obiektami.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5.21a. 5.21b. Linked Hybrid

Przestrzeń wspólna bezpośrednio ograniczona ze wszystkich stron i na całej wysokości to nietypowy przykład kształtowania zespołu wielofunkcyjnego. Market Hall, zaprojektowany przez pracownię MVRDV, stanowi zwartą formę budynku ukształtowanego na bazie łuku z przeszklonymi domknięciami. Część wewnętrzną wykorzystuje się jako lokalny plac targowy, którego ściany i sufit pokrywa współczesny obraz o bardzo wyrazistych kolorach. Kierunek zmian w kształtowaniu zespołu mieszkaniowego z funkcjami dodatkowymi, jaki prezentuje rzeczony przykład, dotyczy zagospodarowania przestrzeni społecznej w sposób jednolity z przeznaczeniem innym niż rekreacja oraz całkowitego ograniczenia jej stałymi przegrodami. Pomimo, iż kontakt wizualny z zewnętrzem zapewnia szklana struktura dwóch ścian, odczuwa się jakoby część wewnętrzna stanowiła oddzielne pomieszczenie.

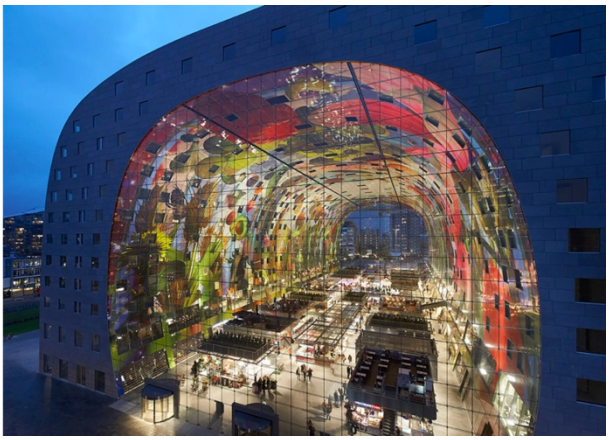

5.22a. 5.22b. Market Hall

Widać wyraźnie, że próby przekształcania ogólnego modelu przestrzennego współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, które zmierzają ku aktywizacji wyższych poziomów części wspólnych, dotyczą przede wszystkim dużych miast bądź centralnych części miejscowości. Ważnym jest, ażeby elementy projektowe dotyczące wyżej wymienionych założeń nie stawały się celem nadrzędnym w strukturze przestrzennej współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, ale ją udoskonalały. W przeciwnym razie moglibyśmy mieć do czynienia z całkowitą zmianą podstawowych zasad kształtowania, zmierzającą w kierunku zatracenia skali ludzkiej.

Przeprowadzone badania wskazują na przypuszczenia, że stale rozwijająca się współczesna technologia budowlana będzie sprzyjała kreowaniu form architektonicznych w większym stopniu wyrażających zakładany nastrój, związany z kreowaną przestrzenią

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

zamieszkiwania. Struktury będą bardziej dynamiczne, statyczne, przestrzenne, przenikające, luźne itd.

Analiza przedmiotowego tematu nie wskazuje na to, ażeby w najbliższej przyszłości zmieniła się generalna zasada kształtowania współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, a jedynie następowało jej częściowe rozwijanie, zgodnie z powyżej opisanymi przewidywaniami.

V.2. PORÓWNANIE

Badając współczesną architekturę mieszkaniową wielorodzinną z ostatnich dwudziestu lat, ciężko jest dostrzec istotne różnice w metodzie kształtowania przestrzennego przykładów z krajów o podobnym statusie finansowym, które znajdują się w różnych częściach świata. Możliwość dogodnej komunikacji sprzyja wymianie doświadczeń i myśli, co wpływa na spójne postrzeganie przedmiotowej problematyki.

Widocznych różnic możemy doświadczyć najbardziej w dwóch kwestiach. Pierwsza dotyczy oddziaływania na architekturę regionalnej sztuki i kultury, co przede wszystkim dostrzegalne jest w sposobie kształtowania detalu architektonicznego. Druga natomiast przejawia się w różnicy rozmiarów zespołów mieszkaniowych, która jest zależna głównie od gęstości zabudowy i poziomu zaludnienia w danym miejscu oraz zamożności mieszkańców. Ilość i wysokość wieżowców mieszkalnych w dużych miastach takich jak Nowy Jork, Pekin, Singapur, czy Dubaj bardzo różni się od przykładów zlokalizowanych w mniejszych miejscowościach. Rzeczona zależność dotyczyć może także innych rodzajów zabudowy mieszkaniowej. Nie bez znaczenia w takiej sytuacji jest również sytuacja ekonomiczna. Pomimo, że zapotrzebowanie na miejsca zamieszkania jest coraz większe, rozbudowa wielu miast następuje przede wszystkim w układzie horyzontalnym. Decydować o tym może zarówno powyższa właściwość, jak również prowadzona polityka przestrzenna.

Postęp technologiczny stanowi podstawę do wprowadzania zmian w formowaniu zespołów mieszkaniowych wielorodzinnych. Intensywny rozwój szczególnie branży konstrukcyjnej wywiera ogromny wpływ na rozwój, który widać już na przełomie kilku lat. Dążenie do ciągłego udoskonalania technologii nie jest jednak powszechną regułą, co wynika przede wszystkim z założeń architektonicznych oraz aspektów ekonomicznych.

Istotnym aspektem generującym zmiany w architekturze mieszkaniowej wielorodzinnej są również względy proekologiczne. W zależności od konkretnych typów zabudowy zauważa się odmienne współzależności z poziomem czerpania energii ze źródeł odnawialnych. Największe osiągnięcia pod tym względem dotyczą współczesnych wieżowców, których efektywność dąży do uzyskania stanu, kiedy to całe formy budynków będą uczestnikami procesu pozyskiwania energii, umożliwiającego zapewnienie odpowiedniej temperatury wnętrz oraz dostaw prądu. Pozyskiwanie energii z siły wiatru będzie się najprawdopodobniej stawało w tej sytuacji systemem nadrzędnym, dominującym nad rozwiązaniami solarnymi i geotermalnymi.

Współczesne zamieszkiwanie w wielorodzinnych zespołach mieszkaniowych cechuje się ogromną różnorodnością, która wynika z wielu czynników. Bardzo duże znaczenie w tej kwestii wywiera zarówno lokalizacja założenia przestrzennego i wynikające z niej uwarunkowania, jak również rodzaj zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Każdy typ cechuje się innymi właściwościami, które w sposób znaczący przekładają się na jakość warunków zamieszkiwania. Ogólne scharakteryzowanie poszczególnych rodzajów rzeczonej architektury oraz bardziej szczegółowe zestawienie współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej z typem zbliżonym pod względem zakresu przestrzennego, nakreśla obraz architektury będącej przedmiotem niniejszej pracy doktorskiej na tle innych rodzajów.

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

V.2.1. RODZAJE ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ

Przeprowadzone w kontekście tematu rozprawy, badania i analizy, poza nadrzędną tematyką przedmiotowej pracy obejmują również ogólne spojrzenie na inne rodzaje architektury mieszkaniowej wielorodzinnej, poczynione oczywiście w zakresie minimalnym. Podział będący przedmiotem niniejszego punktu dotyczy formy zespołów, nie uwzględniając przy tym szczegółowych rozróżnień pod względem typów komunikacji wewnętrznych (układ klatkowy, punktowy, korytarzowy, galeriowy lub mieszany), które nie wywierają większego wpływu na poruszoną w niniejszej części pracy problematykę. Określa się następującą klasyfikację:

- blok mieszkalny,
- wieżowiec mieszkalny,
- architektura mieszkaniowa szeregowa,
- kwartał architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym,
- współczesny kwartał architektury mieszkaniowej.

Ogólna analiza wykazuje zarówno wiele podobieństw jak i rozbieżności we właściwościach poszczególnych rodzajów zespołów mieszkaniowych, które przekładają się na jakość warunków zamieszkiwania. Do najważniejszych zalet i wad można zaliczyć między innymi następujące elementy:

1. Blok mieszkalny

Zalety:

- Sytuowanie zespołów w bardzo różnorodnych rodzajach lokalizacji, ze względu na niewielkie wymagania dotyczące powierzchni działki, niezbędnej dla realizacji przedmiotowego typu założeń przestrzennych.
- Możliwość uzyskania zabudowy o skali ludzkiej.

Wady:

- Wyznaczenie przestrzeni półpublicznej przez strukturę bloku mieszkalnego jest niemożliwe, ze względu na charakter jego formy.
- Status przestrzenny zespołu mieszkaniowego nie wpływa na wywoływanie wśród użytkowników poczucia kameralności, bezpieczeństwa, czy też innych odczuć, które świadczą o wysokiej jakości środowiska zamieszkiwania.
- Brak możliwości całościowego lub częściowego wyznaczenia przestrzeni wspólnej poprzez formę budynku.

2. Wieżowiec mieszkalny

Zalety:

- Prestiż budynku i lokalizacji, wieżowiec jako dominanta i symbol w centralnej części miasta.
- Wysoki poziom estetyczny i techniczny budynku.
- Rozległy widok z wyższych kondygnacji obiektu na panoramę miasta.
- Duże poczucie bezpieczeństwa fizycznego wśród użytkowników, wynikające między innymi z wielkich gabarytów budynku, stosowanej kontroli dostępu do jego wnętrza, czy też prestiżowej lokalizacji.

Wady:

- Utrudniony dostęp do środowiska naturalnego ze względu na kontekst miejski, co przeszkadza w zaspokajaniu podstawowych potrzeb ludzkich, opartych o realizację zdrowego trybu życia.
- Uciążliwości związane z niekorzystnym wpływem klimatu miejskiego na jakość środowiska zamieszkiwania, co przejawia się między innymi dużym zanieczyszczeniem powietrza, czy podwyższonym poziomem hałasu.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- Brak wspólnych przestrzeni zewnętrznych, będących miejscem wypoczynku, rozrywki, kontaktu z naturą, przez co również utrudniona możliwość budowania kontaktów społecznych wśród mieszkańców.
- Niskie motywacje do opuszczenia budynku w czasie wolnym, przede wszystkim ze względu na jego specyfikę oraz kontekst miejsca.
- Możliwość negatywnego wpływu na stan zdrowia psychicznego wśród niektórych osób, ze względu na mieszkanie na dużej wysokości nad poziomem terenu.
- Brak możliwości otwierania okien na wyższych kondygnacjach budynku.
- Duże ceny mieszkań oraz opłat użytkowych, wynikające przede wszystkim z lokalizacji rzeczonego rodzaju zespołów mieszkaniowych w centrach miast oraz wysokiego standardu technicznego i wykończeniowego.
- Brak skali ludzkiej, która jest tak bardzo pożądana w architekturze mieszkaniowej.
- Lokalizacja przedmiotowego typu założeń przestrzennych znajduje się często w otoczeniu budynków niemieszkalnych, stanowiąc tym samym wyjątek w przestrzeni zdominowanej przez inne funkcje.

3. Architektura mieszkaniowa szeregowa

Zalety:
- Warunki przestrzenne zbliżone do standardów charakterystycznych dla budynków mieszkalnych jednorodzinnych.
- Możliwość uzyskania zabudowy o skali ludzkiej.
- Podział zespołu na mniejsze części, niewielkie rozmiary poszczególnych segmentów budynku sprzyjają identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz usprawniają proces zarządzania zespołem mieszkaniowym.

Wady:
- Przeznaczenie dużej powierzchni części wspólnych na utwardzenia terenu, stanowiące indywidualne dla każdego fragmentu zespołu strefy komunikacji pieszej i jezdnej.
- Ograniczona w większości przypadków możliwość atrakcyjnego dla mieszkańców urządzenia przestrzeni półprywatnych, między innymi ze względu na ich niewielkie powierzchnie.

4. Kwartał architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym

Zalety:
- Podział założenia przestrzennego na mniejsze części – niewielkie rozmiary poszczególnych budynków kwartału sprzyjają identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz usprawniają proces zarządzania zespołem mieszkaniowym.
- Możliwość uzyskania zabudowy o skali ludzkiej.

Wady:
- Strefa wspólna kwartału podzielona na części przyporządkowane odrębnym kamienicom, przez co brak możliwości wygenerowania większej płaszczyzny, nieograniczonej w sposób sztuczny.
- Chaos estetyczny wynikający z odrębnego kształtowania wizerunku poszczególnych części kwartału.
- Przeznaczenie dużej powierzchni części wspólnych na utwardzenia terenu, stanowiące indywidualne dla każdej kamienicy strefy komunikacji pieszej i jezdnej.

5. Współczesny kwartał architektury mieszkaniowej

Zalety:
- Forma zespołu mieszkaniowego generuje możliwość całościowego lub częściowego wyznaczenia przestrzeni wspólnej.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- Struktura przedmiotowego rodzaju architektury umożliwia wygenerowanie przestrzeni półpublicznej.
- Możliwość uzyskania zabudowy o skali ludzkiej.
- Układ założenia przestrzennego wpływa na wywoływanie wśród użytkowników poczucia kameralności, bezpieczeństwa, czy też innych odczuć, które świadczą o wysokiej jakości środowiska zamieszkiwania.

Wady:
- Ograniczenia w możliwości lokalizacji zespołu, ze względu na wymagania związane z wielkością i kształtem działki, niezbędnymi dla realizacji przedmiotowego typu założeń przestrzennych.

Zestawienie powyższych elementów pokazuje, iż w każdym rodzaju architektury mieszkaniowej wielorodzinnej występują zarówno aspekty wpływające pozytywnie, jak również negatywnie na jakość warunków zamieszkiwania. Istotnym jest, ażeby projektowanie rzeczonej architektury sprowadzało się do stosowania rozwiązań, które wywierają jak najlepszy wpływ na tę jakość, w kontekście adekwatnym do konkretnego rodzaju zabudowy.

W oparciu o przeprowadzone badania i analizy można stwierdzić, że współczesny kwartał architektury mieszkaniowej stanowi typ założenia wielorodzinnego, który cechuje się wartościami najkorzystniej wpływającymi na jakość warunków zamieszkiwania.

V.2.2. WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ VERSUS BLOK MIESZKALNY

Rodzaje architektury mieszkaniowej wielorodzinnej, które stanowią temat niniejszego punktu w pracy, zostały wybrane do dokonania zestawienia porównawczego przede wszystkim ze względu na łączący ich wspólny mianownik. Obydwa przypadki dotyczą podobnego zakresu przestrzennego, a popularność ich występowania jest obecnie względnie porównywalna. Poniższe zestawienie przedstawia cechy najbardziej charakterystyczne dla jakości środowiska zamieszkiwania rzeczonych typów zespołów mieszkaniowych wielorodzinnych, odnoszące się jednakowo do obu przypadków.

	WSPÓŁCZESNY KWARTAŁ ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ	BLOK MIESZKALNY
1.	Możliwość generowania czterech rodzajów przestrzeni: - przestrzeń publiczna, - przestrzeń półpubliczna, - przestrzeń półprywatna, - przestrzeń prywatna, wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.	Możliwość generowania trzech rodzajów przestrzeni: - przestrzeń publiczna, - przestrzeń półprywatna, - przestrzeń prywatna, wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

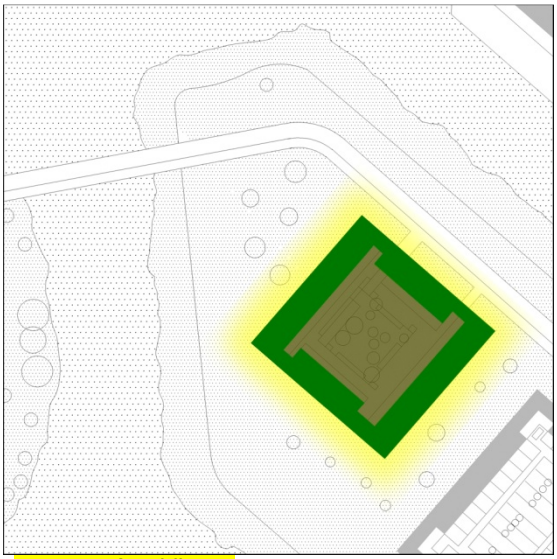

- przestrzeń publiczna,
- przestrzeń półpubliczna,
- przestrzeń półprywatna,
- przestrzeń prywatna, wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

5.23a. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny Ijburg Blok 3a

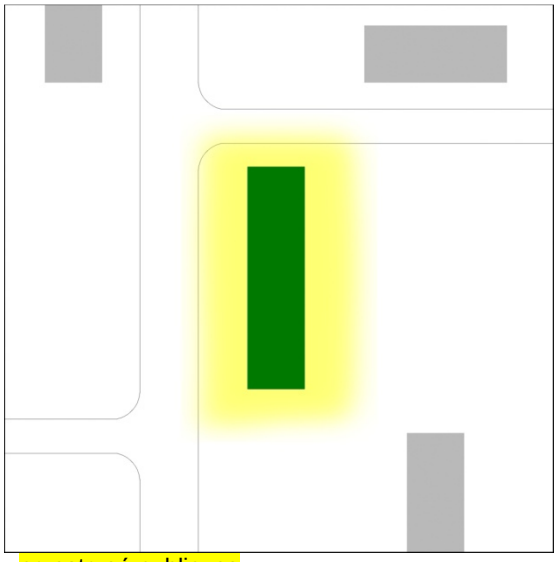

- przestrzeń publiczna,
- przestrzeń półpubliczna,
- przestrzeń półprywatna,
- przestrzeń prywatna, wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

5.23b. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny przykład 1

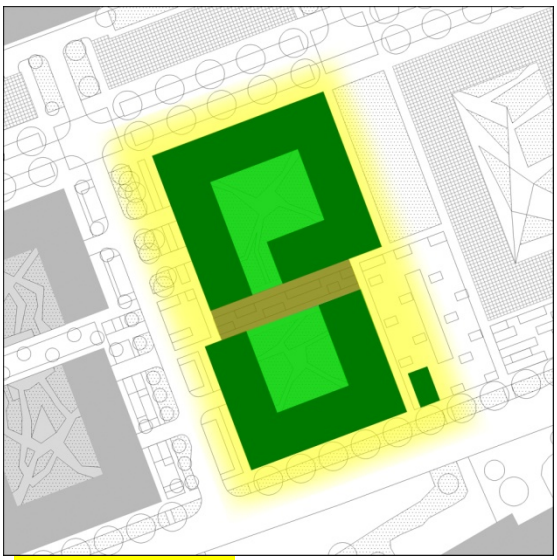

- przestrzeń publiczna,
- przestrzeń półpubliczna,
- przestrzeń półprywatna,
- przestrzeń prywatna, wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

5.23c. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny Budynki C i D |Zespół Mieszkaniowy 19. Dzielnica|

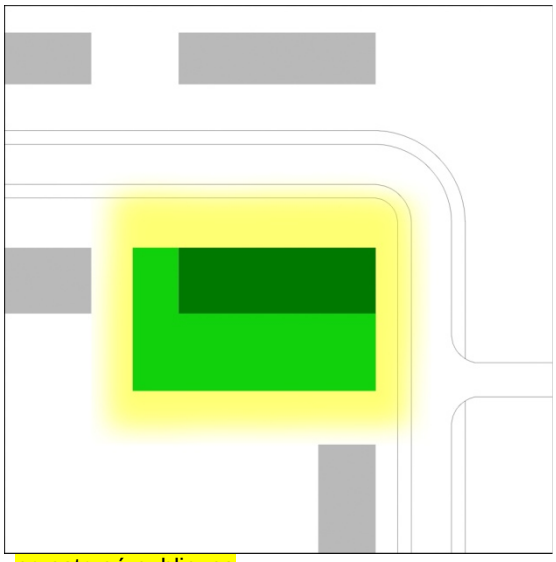

- przestrzeń publiczna,
- przestrzeń półpubliczna,
- przestrzeń półprywatna,
- przestrzeń prywatna, wraz z elementami półprywatnej i/lub półpublicznej, które w tej sytuacji dotyczą struktury wewnętrznej obiektu.

5.23d. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny przykład 2

2.	Optyczne wyznaczenie przestrzeni wspólnej przez formę współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, co wpływa pozytywnie na wiele czynników korzystnych dla warunków zamieszkiwania, między innymi poczucie kameralności, czy też sprzyjanie budowaniu kontaktów społecznych.	Brak optycznego wyznaczenia przestrzeni wspólnej przez formę bloku mieszkalnego, możliwe jest jedynie jej bezpośrednie wydzielenie poprzez zastosowanie ogrodzenia lub innych tego typu elementów.
3.	Różnorodność układów komunikacji wewnętrznej: klatkowy, punktowy, korytarzowy, galeriowy lub mieszany.	Różnorodność układów komunikacji wewnętrznej: klatkowy, punktowy, korytarzowy, galeriowy lub mieszany.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

4.	Możliwość całkowitego lub częściowego wydzielenia przestrzeni półpublicznej poprzez formę budynku, co wpływa bardzo pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania.	Brak możliwości wydzielenia przestrzeni półpublicznej poprzez formę budynku.
5.	Kształtowanie środowiska mieszkaniowego w formie wpływającej między innymi na powstawanie poczucia przynależności do zespołu, z równoczesną otwartością na szerszą strukturę przestrzenną danej części miasta, co wywiera pozytywny wpływ na wiele czynników. Za najważniejszy z nich można uznać poczucie bezpieczeństwa rozumianego w kontekście fizycznym i psychicznym jednocześnie, które powstaje między innymi w oparciu o powyższą zasadę.	Brak możliwości wyznaczenia przestrzeni o właściwościach takich jak w przypadku współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej. Stosowanym sposobem kształtowania strefy wspólnej dla mieszkańców jest wydzielenie przestrzeni półprywatnej na skutek zorganizowania osiedla zamkniętego, co jednakże nie wpływa pozytywnie na całkowite poczucie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego wśród mieszkańców. Powstaje wówczas między innymi negatywne wrażenie bezpośredniego ograniczenia przestrzennego.
6.	Przestrzeń półprywatna wydzielona częściowo lub całkowicie poprzez formę budynku posiada właściwości pod wieloma względami zbliżone do cech przestrzeni półpublicznej, stanowiąc tym samym strukturę charakteryzującą się wieloma pozytywnymi aspektami, jak między innymi wpływ na poczucie kameralności wśród użytkowników.	Przestrzeń półprywatna wydzielona w znacznej mierze przez sztuczną blokadę dostępu, jaką jest ogrodzenie. Posiada przez to niższą jakość przestrzenną i estetyczną od przestrzeni półprywatnej, wykreowanej przez współczesny kwartał architektury mieszkaniowej.
7.	Możliwość uzyskania zabudowy o skali ludzkiej.	Możliwość uzyskania zabudowy o skali ludzkiej.
8.	Ograniczony zakres miejsc nadających się do lokalizacji współczesnego kwartału architektury mieszkaniowej, wynikający z niezbędnej wielkości oraz kształtu działki przeznaczonej pod realizację zespołu.	Bardzo duży zakres miejsc nadających się do lokalizacji bloku mieszkalnego, wynikający z niewielkich wymagań odnośnie wielkości bądź kształtu działki przeznaczonej pod realizację zespołu.

Szczegółowe porównanie powyższych rodzajów architektury mieszkaniowej wielorodzinnej dowodzi, że występują pomiędzy nimi bardzo duże różnice w aspekcie kształtowania przestrzeni, co w znaczącym stopniu oddziałuje na jakość warunków zamieszkiwania. Oczywistym jest, że nie dominuje jeden model przestrzenny, który w pełnym zakresie omawianych zagadnień mógłby stanowić najlepsze rozwiązanie w każdej sytuacji. Jednakże powyższa analiza potwierdza zdanie autora, że współczesny kwartał architektury mieszkaniowej jest najbardziej odpowiednim rozwiązaniem przestrzennego kształtowania zabudowy wielorodzinnej, generującym najkorzystniejszy wpływ na budowanie przestrzeni przyjaznej. Niekiedy jednak kontekst miejsca bardziej sprzyja zastosowaniu formy bloku mieszkalnego. Nie odnosi się to oczywiście do względów dotyczących jakości warunków zamieszkiwania, lecz wynika z niekorzystnych wymiarów bądź kształtu terenu przeznaczonego pod inwestycję.

V.3. POTWIERDZENIE TEZY PRACY

Rozważania przeprowadzone w ramach niniejszej rozprawy doktorskiej potwierdzają postawioną we wstępie tezę pracy, zbudowaną z trzech wymienionych poniżej części:

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

1. Istnieje możliwość wyodrębnienia cech charakterystycznych współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej wpływających pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania, czyli budujących przestrzeń przyjazną.

2. Różnorodność właściwości współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pozwala na dokonanie podziału rzeczonych zespołów na grupy.

3. Parametry określające formę, skalę, proporcje, kontekst oraz funkcję współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej charakteryzują ich jakość, a tym samym standard przestrzeni półpublicznych i półprywatnych.

Prace nad przedmiotowym tematem dowiodły słuszności wszystkich części tezy. W pierwszej z nich cechy charakterystyczne, o których mowa powyżej, przedstawiają się następująco: wyraźna kompozycja przestrzenna, korzystne relacje części wspólnej do całości, poprawne rozdzielenie wnętrza i zewnętrza, elementy natury we właściwym układzie i proporcjach, harmonia, kameralność, bezpieczeństwo, właściwa lokalizacja stref wejściowych, odpowiedni układ komunikacyjny, identyfikacja z miejscem zamieszkania, pozytywny wpływ na powstawanie kontaktów społecznych.[140]

Zgodnie z drugą częścią tezy, w niniejszej pracy dokonano podziału współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej na grupy. Dotyczy to zarówno parametrów określających przedmiotowe kwartały w dwóch kategoriach: forma oraz kontekst, skala, proporcje, funkcja, jak również podziału przedmiotowego rodzaju zespołów mieszkaniowych pod względem formy na osiem grup, powstałych jako kombinacje wzajemnych połączeń poszczególnych parametrów w tej kategorii.[141]

Rozprawa doktorska znacząco podkreśla bardzo duży wpływ parametrów wymienionych w trzeciej części tezy pracy na jakość współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej. Przekłada się to bezpośrednio na poziom przestrzeni półpublicznych i półprywatnych, które stanowią ogromną wartość we współczesnym sposobie kształtowania zespołów mieszkaniowych.[142]

[140] Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w punkcie V.1.1. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE WSPÓŁCZESNYCH KWARTAŁÓW ARCHITEKTURY MIESZKANIOWEJ WPŁYWAJĄCE POZYTYWNIE NA JAKOŚĆ WARUNKÓW ZAMIESZKIWANIA, CZYLI BUDUJĄCE PRZESTRZEŃ PRZYJAZNĄ.
[141] Rozwinięcie problematyki znajduje się przede wszystkim w częściach: III. ANALIZA oraz IV. SYSTEMATYKA.
[142] Rzeczona kwestia została poruszona we wszystkich rozdziałach pracy doktorskiej.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

KSIĄŻKI

- Adamczewska-Wejchert Hanna, *Kształtowanie zespołów mieszkaniowych. Wybrane współczesne tendencje europejskie* (wybór i opracowanie przykładów Barbara Migurska-Otto)*,* Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1985, ISBN 83-213-3206-4.
- Bańka Augustyn, *Behawioralne podstawy projektowania architektonicznego,* Wydanie drugie, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 1984.
- Bańka Augustyn, *Społeczna psychologia środowiskowa,* Seria: Wykłady z Psychologii, tom 9, Wydawnictwo Naukowe „Scholar", Warszawa 2002, ISBN 83-7369-005-0.
- Blume Jörg (red.), *Housing for the future. Projects in Germany 1996,* Inter Nationes, Bonn 1996.
- Broto Carles (work concept), *New concepts in apartment buildings. Structure*, Carles Broto i Comerma, Barcelona 2005, ISBN 84-89861-59-5.
- Broto Carles, *Today's apartment architecture*, Carles Broto i Comerma, Barcelona 2006, ISBN 978-84-96263-60-4, ISBN 84-96263-60-6.
- Crouch Steve, Shaftoe Henry, Fleming Roy, *Bezpieczne mieszkanie dom i osiedle* (tytuł oryginału *Design for Secure Residential Environments,* tłumacz: Andrzej Degler)*,* Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2001, ISBN 83-213-4227-2.
- Eco Umberto, *Sztuka* (tłumaczenie: Piotr Salwa, Mateusz Salwa)*,* Wydawnictwo M, Kraków 2008, ISBN 978-83-60725-59-7.
- Fernández Per Aurora, Arpa Javier, *Next. Collective housing in progress. Density, intensity, uses, location, types, details*, a+t architecture publisher, Vitoria-Gasteiz 2010, ISBN 978-84-613-8676-5.
- French Hilary, *New urban housing*, Laurence King, London 2006, ISBN 978-1-85669-603-6.
- Gehl Jan, *Życie między budynkami. Użytkowanie przestrzeni publicznych* (przekład Marta A. Urbańska), II wydanie, Wydawnictwo RAM, Kraków 2013, ISBN 978-83-928610-0-3.
- Heciak Jakub, *Jakość środowiska mieszkaniowego w zabudowie społecznej – studia przypadków*, praca doktorska opracowana na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, promotor: prof. dr hab. inż. arch. Jacek Gyurkovich, Kraków 2014 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=50906, data dostępu: 11.06.2015).
- Ingarden Roman, *O dziele architektury* [w:] *Studia z estetyki*, Tom drugi, Wydanie drugie, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1966, s. 117-166.
- Krzaklewski Stanisław, *Kameralność w wielorodzinnych zespołach mieszkaniowych*, praca doktorska opracowana na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, promotor: dr hab. inż. arch. Grażyna Schneider-Skalska, prof. PK, Kraków 2010 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resource-DetailsRPK&rId=3844, data dostępu: 07.02.2011).

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- Kusińska Elżbieta, *Woda w założeniach architektoniczno – urbanistycznych*, praca doktorska opracowana na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, promotor: prof. dr hab. inż. arch. Wacław Seruga, Kraków 2008 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=3449, data dostępu: 15.01.2011).
- Le Corbusier, *W stronę architektury* (tytuł oryginału *Vers une architecture*, tłumaczenie Tomasz Swoboda, redakcja naukowa Andrzej Leśniak), Fundacja Centrum Architektury, Warszawa 2012, ISBN 978-83-934574-8-9.
- Lenartowicz J. Krzysztof, *O psychologii architektury. Próba inwentaryzacji badań, zakres przedmiotowy i wpływ na architekturę*, Monografia 138, Politechnika Krakowska, Kraków 1992, PL ISSN 0860-097X.
- Lenartowicz J. Krzysztof, *Słownik psychologii architektury, podręcznik dla studentów architektury*, Wydanie 4 uzupełnione, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2010, ISBN 978-83-7242-525-6.
- Loos Adolf, *Ornament i zbrodnia. Eseje wybrane* (tłumaczenie: Agnieszka Stępnikowska-Berns, Bogumiła Nowik, redakcja naukowa: Szymon Piotr Kubiak, Agnieszka Gryska), BWA w Tarnowie, Fundacja Centrum Architektury, Warszawa 2013, ISBN 978-83-935538-9-1, ISBN 978-83-934574-7-2.
- Misiągiewicz Maria, *Architektoniczna geometria*, Wydawnictwo DjaF, Kraków 2005, ISBN 83-86774-43-6.
- Misiągiewicz Maria, *O prezentacji idei architektonicznej*, Monografia 291, Wydanie drugie, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2003, ISSN 0860-097X.
- Newman Oscar, *Creating Defensible Space,* U.S. Department of Housing and Urban Development, Office of Policy Development and Research, 1996 (wersja cyfrowa, źródło: http://www.huduser.org/portal/publications/pdf/def.pdf, data dostępu: 26.03.2015).
- Pallado Jan, *Zabudowa wielorodzinna. Podstawy projektowania,* Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2014, ISBN 978-83-7880-284-6.
- Rasmussen Steen Eiler, *Odczuwanie architektury* (tytuł wydania oryginalnego *Om at opleve arkitektur*, przełożyła Barbara Gadomska), Wydawnictwo Karakter, Kraków 2015, ISBN 978-83-62376-76-6.
- Rostański Krzysztof M., *Natura modelowana. Elementy naturalistyczne w kompozycji urbanistycznej*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2012, ISBN 978-83-7335-987-1.
- Schneider-Skalska Grażyna, *Kształtowanie zdrowego środowiska mieszkaniowego. Wybrane zagadnienia,* Monografia 307, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004, ISSN 0860-097X.
- Schneider-Skalska Grażyna, *Zrównoważone środowisko mieszkaniowe. Społeczne – oszczędne – piękne,* Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, ISBN 978-83-7424-642-0.
- Skaza Maciej, *Ściana. Architektoniczne rozgraniczanie przestrzeni,* praca doktorska opracowana na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, promotor: dr hab. inż. arch. Maria Misiągiewicz, prof. PK, Kraków 2006 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=3328, data dostępu: 15.01.2011).

- Tatarkiewicz Władysław, *Dzieje sześciu pojęć: sztuka, piękno, forma, twórczość, odtwórczość, przeżycie estetyczne,* Wydanie trzecie, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982, ISBN 83-01-03660-5.
- Tobolczyk Marta, *Narodziny architektury. Wstęp do ontogenezy architektury*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, ISBN 83-01-13179-9.
- Tuan Yi-Fu, *Przestrzeń i miejsce* (tytuł oryginału *Space and place, the perspective of experience*, przełożyła Agnieszka Morawińska), Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1987, ISBN 83-06-01466-9.
- Twardowski Mariusz, *Kwartał zabudowy mieszkaniowej jako model współczesnej przestrzeni miejskiej*, praca doktorska opracowana na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej, promotor: dr hab. inż. arch. Dariusz Kozłowski, prof. PK, 2002 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/-resourceDetailsRPK&rId=3674, data dostępu: 07.02.2011).
- Wejchert Kazimierz, *Elementy kompozycji urbanistycznej*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1984, ISBN 83-213-3151-3.
- Wietzorrek Urlike, *Housing+. On thresholds, transitions, and transparencies,* Birkhäuser Verlag, Basel 2014, ISBN 978-3-0346-0614-1.
- Witruwiusz, *O architekturze ksiąg dziesięć* (tytuł oryginału *De architektura libri decem,* przełożył Kazimierz Kumaniecki), Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1956.
- Zumthor Peter, *Myślenie architekturą* (tytuł oryginału *Architektur Denken*, przełożył Artur Kożuch), Wydawnictwo Karakter, Kraków 2010, ISBN 978-83-62376-02-5.
- Żórawski Juliusz, *O budowie formy architektonicznej,* Wydanie 1., Arkady, Warszawa 1962.
- Żórawski Juliusz, *Siatka prostych. O architekturze nadindywidualnej* (redakcja naukowa J. Krzysztof Lenartowicz), Wydanie pierwsze, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, ISBN 978-83-7242-680-2.

ARTYKUŁY

- Cisek Ewa, *Przestrzenie sensualne w habitatach bezpiecznych*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 120-128.
- Czajka Roman, *Kondominium – „bezpieczny – niebezpieczny" zespół mieszkaniowy*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 206-213.
- Giecewicz Joanna, *Do kogo należy przestrzeń zamieszkiwania w mieście?,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 1, 1-A/2007, rok 104, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 45-51

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

(wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=130, data dostępu: 21.01.2015).

- Gronostajska Barbara Ewa, *Architektura mieszkaniowa powiązana z wodą – „sercem" miast holenderskich,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 7, 2-A/2008, rok 105, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2008, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 225-232 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=861, data dostępu: 25.01.2013).
- Gronostajska Barbara, *Aspekty kształtowania bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania,* [w:] Wehle-Strzelecka Stanisława, Wyżykowski Andrzej (red.), *Przestrzeń bezpieczna, urbanistyczne i architektoniczne uwarunkowania kształtowania przestrzeni miejskiej dla zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców,* konferencja naukowa, materiały konferencyjne, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2005, s. 125-134.
- Jagiełło-Kowalczyk Magdalena, Forms of inhabitants' participation In the shaping of their places of residence. The idea, specificity, problems / *Formy udziału mieszkańców w kształtowaniu własnych miejsc zamieszkania. Idea, specyfika, problemy*, [w:] Technical Transactions – Architecture / Czasopismo Techniczne – Architektura, issue / zeszyt 2, 2-A/2014, year / rok 111 (FUTURE OF THE CITIES – CITIES OF THE FUTURE / PRZYSZŁOŚĆ MIAST – MIASTA PRZYSZŁOŚCI, redaktorzy naukowi: Jacek Gyurkovich, Anna Agata Kantarek, Mateusz Gyurkovich, Agnieszka Wójcik), Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2014, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 103-120.
- Kobylarczyk Justyna, *Problemy jakości życia w nowych zespołach zabudowy mieszkaniowej – wybrane przykłady*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty – zrównoważony rozwój środowiska mieszkaniowego, Habitaty 2010*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2011, ISSN 1232-1354, s. 130-137.
- Kopietz-Unger Janina, *Bezpieczeństwo i globalizacja. Zintegrowany rozwój miast*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 85-101.
- Kozłowski Dariusz, *Architektura dziś albo Miasta Nieśmiertelnych,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 15, 7-A1/2010, rok 107, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2010, ISSN 1897-6271, s. 156-160 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/ resourceDetailsRPK&rId=4308, data dostępu: 15.06.2013).
- Kozłowski Dariusz, *Architektura i przemijanie,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 14, 4-A/2011/1, rok 108 (DEFINIOWANIE PRZESTRZENI ARCHITEKTONI-CZNEJ, TRWANIE I PRZEMIJANIE ARCHITEKTURY, redakcja naukowa: Dariusz Kozłowski, Maria Misiągiewicz), Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2011, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 208-216.
- Kozłowski Dariusz, *Dzieło architektoniczne w przestrzeni miasta – o formie, kontekście, użyteczności,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 15, 6-A/2008, rok 105, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2008, ISSN 1897-6271, s. 86-89 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/ resourceDetailsRPK&rId=1384, data dostępu: 21.01.2015).

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- Kozłowski Dariusz, *O pięknie architektury (współczesnej) – uwagi o ułomności rzeczy użytecznych,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 13, 6-A/2007, rok 104, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007, ISSN 1897-6271, s. 74-77 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=277, data dostępu: 21.01.2015).
- Kozłowski Tomasz, *Nie ma piękna w architekturze współczesnej?,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 13, 6-A/2007, rok 104, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007, ISSN 1897-6271, s. 306-309 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=324, data dostępu: 21.01.2015).
- Kuryłowicz Stefan, *Utopia miasta ogrodu w mieście postindustrialnym – osiedle Eko-park w Warszawie,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 3, 3-A/2007, rok 104, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 155-162 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=205, data dostępu: 14.03.2014).
- Mażewska Anna, Taraszkiewicz Antoni, *Czynniki kształtujące architekturę mieszkaniową w XXI wieku*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty pro-eko-logiczne, Habitaty 2009*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2010, ISSN 1232-1354, s. 133-139.
- Misiągiewicz Maria, *Idee architektoniczne dziś,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 15, 7-A1/2010, rok 107, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2010, ISSN 1897-6271, s. 199-203 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=4313, data dostępu: 21.01.2015).
- Mizia Małgorzata, *Prywatność i bezpieczeństwo*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 80-83.
- Petelenz Marcin, *Przestrzeń wspólna – konflikt interesów,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 6, 3-A/2010, rok 107, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2010, ISSN 1897-6271, s. 115-119 (wersja cyfrowa, źródło: Repozytorium Politechniki Krakowskiej, http://suw.biblos.pk.edu.pl/resourceDetailsRPK&rId=2507, data dostępu: 25.01.2013).
- Racoń-Leja Kinga, Kwiatkowski Krzysztof, *Obszary kształtowania bezpiecznego środowiska mieszkalnego w odniesieniu do holenderskiego programu „Veilig Wonen”*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 48-54.
- Schneider-Skalska Grażyna, *Bezpieczeństwo jako element jakości środowiska mieszkaniowego*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 64-70.

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- Schneider-Skalska Grażyna, *Jakie będzie środowisko mieszkaniowe w mieście przyszłości?,* [w:] Czasopismo Techniczne – Architektura, zeszyt 1, 1-A/2/2012, rok 109 (PRZYSZŁOŚĆ MIASTA – MIASTO PRZYSZŁOŚCI), Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 165-173.
- Seruga Wacław, *Poszukiwanie równowagi w środowisku mieszkaniowym człowieka*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty – zrównoważony rozwój środowiska mieszkaniowego, Habitaty 2010*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2011, ISSN 1232-1354, s. 161-164.
- Seruga Wacław, Twenty-first century housing architecture. Development / *Architektura mieszkaniowa XXI wieku. Prognozy rozwoju*, [w:] Technical Transactions – Architecture / Czasopismo Techniczne – Architektura, issue / zeszyt 1, 1-A/2014, year / rok 111 (FUTURE OF THE CITIES – CITIES OF THE FUTURE / PRZYSZŁOŚĆ MIAST – MIASTA PRZYSZŁOŚCI, redaktorzy naukowi: Jacek Gyurkovich, Anna Agata Kantarek, Mateusz Gyurkovich, Agnieszka Wójcik), Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2014, ISSN 0011-4561, ISSN 1897-6271, s. 209-239.
- Siedlecki Bogdan, *Market Hall – symbioza funkcji*, [w:] Archivolta, 1(65)/2015, Wydawnictwo Archivolta Michał Stępień, ISSN 1506-5928, s. 42-53.
- Wojtkun Grzegorz, *Standardy współczesnego mieszkalnictwa*, [w:] przestrzeń i FORMA | space & FORM – czasopismo naukowe 17_2012, Wydawnictwo: Polskiej Akademii Nauk | Oddział w Gdańsku Komisja Kształtowania Przestrzeni Polski Północnej, Wydziału Budownictwa i Architektury, Instytutu Architektury i Planowania Przestrzennego Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wydawca: Szczecińska Fundacja Edukacji i Rozwoju Addytywnego „SFERA" Szczecin 2012, ISSN 1895-3247, s. 301-322 (wersja cyfrowa, źródło: http://www.pif.zut.edu.pl/pif17.php, data dostępu: 23.01.2015).
- Wojtkun Grzegorz, *Zamknięte społeczności – wybór czy konieczność?*, [w:] Bać Zbigniew (red.), *Habitaty bezpieczne, Habitaty 2006*, Prace Naukowe Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, Architektura mieszkaniowa, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007, ISSN 1232-1354, s. 154-162.
- Zabawa-Krzypkowska Joanna, *Znaczenie przestrzeni półprywatnej i półpublicznej w kreowaniu bezpiecznego miejsca zamieszkania,* [w:] Wehle-Strzelecka Stanisława, Wyżykowski Andrzej (red.), *Przestrzeń bezpieczna, urbanistyczne i architektoniczne uwarunkowania kształtowania przestrzeni miejskiej dla zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców,* konferencja naukowa, materiały konferencyjne, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2005, s. 135-142.

ROCZNIKI STATYSTYCZNE

- Główny Urząd Statystyczny (przewodniczący: Janusz Witkowski, redaktor główny: Halina Dmochowska), *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2012*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2012, ISSN 0079-273X (wersja cyfrowa, źródło: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyki-miedzynarodowej-2012,10,2.html, data dostępu: 11.04.2015).

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- Główny Urząd Statystyczny (przewodniczący: Janusz Witkowski, redaktor główny: Halina Dmochowska), *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2014*, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014, ISSN 1506-0632 (wersja cyfrowa, źródło: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-rzeczypospolitej-polskiej-2014,2,9.html, data dostępu: 13.04.2015).

STRONY INTERNETOWE

- http://amsterdamsmartcity.com/
- http://archinect.com/
- http://archirama.muratorplus.pl/
- http://architektura.muratorplus.pl/
- http://architizer.com/
- http://arkitema.dk/
- http://burgos-garrido.com/
- http://cdn.c.photoshelter.com/
- http://divisare.com/
- http://ecdm.eu/
- http://economia.elpais.com/
- http://enlacearquitectura.com/
- http://europaconcorsi.com/
- http://holsoe-ark.dk/
- http://mapolis.com/
- http://openbuildings.com/
- http://pbc.gda.pl/
- http://pl.urbarama.com/
- http://stat.gov.pl/
- http://suw.biblos.pk.edu.pl/
- http://t2a.hu/en/news
- http://unibep.pl/
- http://vinkbouw.nl/
- http://wikimapia.org/
- http://www.19dzielnica.pl/
- http://www.ab-a.org/
- http://www.ahmm.co.uk/
- http://www.angelcity-krakow.pl/
- http://www.apaka.com.pl/
- http://www.archdaily.com/
- http://www.archea.it/
- http://www.archello.com/
- http://www.archined.nl/
- http://www.architectenweb.nl/
- http://www.architecturenewsplus.com/
- http://www.architectureserved.com/
- http://www.architektourist.de/
- http://www.architektur-bildarchiv.de/
- http://www.architravel.com/
- http://www.archmap.lt/
- http://www.arkitektgruppen.dk/
- http://www.ataindex.nl/
- http://www.atelier3.pl/
- http://www.atelierdutch.nl/
- http://www.atelierkempethill.com/
- http://www.barkliplaza.ru/
- http://www.baunetzwissen.de/
- http://www.big.dk/
- http://www.bimarch.pl/
- http://www.bing.com/maps/
- http://www.botta.ch/
- http://www.brodtkorb.no/
- http://www.bryla.pl/
- http://www.bumillerarchitekten.de/
- http://www.cfmoller.com/
- http://www.cie.nl/

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- http://www.corteverona.pl/
- http://www.cvarquitectos.es/
- http://www.dac.dk/
- http://www.davidchipperfield.co.uk/
- http://www.defensiblespace.com/
- http://www.designboom.com/
- http://www.designbuild-network.com/
- http://www.dezeen.com/
- http://www.dkv.nl/
- http://www.domus.dk/
- http://www.dopoznania.pl/
- http://www.dosmasunoarquitectos.com/
- http://www.egm.nl/
- http://www.ekopark.pl/
- http://www.erickvanegeraat.com/
- http://www.estudioandrada.com/
- http://www.faelledhaven.dk/
- http://www.fpa.pl/
- http://www.grupa5.com.pl/
- http://www.heren5.nl/
- http://www.kow.nl/
- http://www.hafencity.com/
- http://www.hafencitynews.de/
- http://www.hdawards.org/
- http://www.hermanowicz.pl/
- http://www.hetwaterfort.com/
- http://www.housingprototypes.org/
- http://www.huduser.org/
- http://www.inbo.com/
- http://www.jems.pl/
- http://www.jva.no/
- http://www.kaps-architekci.pl/
- http://www.kcap.eu/
- http://www.kidsmodern.com/
- http://www.kosmoses.ee/
- http://www.lafourenwijk.nl/
- http://www.lewicki-latak.com.pl/
- http://www.lpo.no/
- http://www.mad.no/
- http://www.madrid.es/
- http://www.magenarquitectos.com/
- http://www.manuelle-gautrand.com/
- http://www.manzlritschsandner.com/
- http://www.mapanieruchomosci.pl/
- http://www.miasteczko-wilanow.pl/
- http://www.miesarch.com/
- http://www.mimoa.eu/
- http://www.muratorplus.pl/
- http://www.mvrdv.nl/
- http://www.nodo17.com/
- http://www.noticiasarquitectura.info/
- http://www.nowyadres.pl/
- http://www.nps-tchoban-voss.de/
- http://www.odonnell-tuomey.ie/
- http://www.osiedlesantorini.pl/
- http://www.panoramio.com/
- http://www.polskiemiasta3d.pl/
- http://www.pomerania-development.pl/
- http://www.ricardobofill.com/
- http://www.robyg.pl/
- http://www.rotermann.eu/en/
- http://www.s333.org/
- http://www.skuratov-arch.ru/
- http://www.skyscrapercity.com/
- http://www.smitsbouwbedrijf.nl/
- http://www.sorenga.no/
- http://www.stevenholl.com/
- http://www.sztuka-architektury.pl/
- http://www.teekenbeckers.nl/
- http://www.ueberseequartier.de/

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

- http://www.urbanity.pl/
- http://www.urbila.com/
- http://www.uytenhaak.nl/
- http://www.vas.lt/
- http://www.vianova.poznan.pl/
- http://www.wilanow-one.pl/
- http://www.wizja.krakow.pl/
- http://www.worldbuildingsdirectory.com/
- http://www.youtube.com/
- http://ziyangpoharchitecture.blogspot.com/
- https://maps.google.pl/
- https://www.behance.net/
- https://www.facebook.com/
- https://www.flickr.com/
- https://www.google.pl/

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

SPIS ILUSTRACJI

I. WSTĘP

1.1. Współczesne kwartały architektury mieszkaniowej – schematy graficzne wybranych przykładów realizacji (rys. Marcin Głuchowski)…… 8

II. IDEA

2.1a. Siedlung Schillerpark (po lewej) (rys. Marcin Głuchowski)…… 19
2.1b. Siedlung Schillerpark (po środku) (fot. Marcin Głuchowski)…… 19
2.1c. Siedlung Schillerpark (po prawej) (fot. Marcin Głuchowski)…… 19

2.2. Kwartał architektury mieszkaniowej w układzie kamienicowym (po lewej) i współczesny kwartał architektury mieszkaniowej (po prawej) – schematy graficzne przykładów ideowych (rys. Marcin Głuchowski)…… 22

2.3. Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem parametrów charakteryzujących formę – schematy graficzne przykładów ideowych (rys. Marcin Głuchowski)…… 28, 29

2.4. Podział współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy – schematy graficzne przykładów ideowych (rys. Marcin Głuchowski)… 30, 31

III. ANALIZA

3.1. Lokalizacja i ilość wybranych przykładów realizacji współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej (rys. Marcin Głuchowski)…… 35

3.2a. 12 Towers in Vallecas (fot. Marcin Głuchowski)…… 38
3.2b. 12 Towers in Vallecas (fot. Amparo Garrido, źródło: http://www.nodo17.com/98183/885356/favorites/12-towers, data dostępu: 10.11.2014)…… 38
3.2c. 12 Towers in Vallecas (rys. Marcin Głuchowski)…… 39

3.3a. Celosia (fot. Marcin Głuchowski)…… 40
3.3b. Celosia (fot. Ricardo Espinosa, źródło: https://www.flickr.com/photos/31265528@N04/4967345365/sizes/o/, data dostępu: 17.09.2014)…… 40
3.3c. Celosia (rys. Marcin Głuchowski)…… 41

3.4a. IJburg Blok 37 (fot. Marcin Głuchowski)…… 42
3.4b. IJburg Blok 37 (fot. źródło: http://vinkbouw.nl/projecten/wonen/110_woningen_ijburg_blok_37, data dostępu: 21.12.2014)…… 42
3.4c. IJburg Blok 37 (rys. Marcin Głuchowski)…… 43

3.5a. IJburg Blok 3a (fot. Marcin Głuchowski)…… 44
3.5b. IJburg Blok 3a (fot. Marcin Głuchowski)…… 44
3.5c. IJburg Blok 3a (rys. Marcin Głuchowski)…… 45

3.6a. Le Monolithe (fot. Marcin Głuchowski)…… 46
3.6b. Le Monolithe (fot. MVRDV, źródło: http://ad009cdnb.archdaily.net/wp-content/uploads/2010/12/1291902054-2pq-1074-w1500-h1500.jpg, data dostępu: 29.12.2014)…… 46
3.6c. Le Monolithe (rys. Marcin Głuchowski)…… 47

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.7a. Parkrand (fot. Marcin Głuchowski)…… 48
3.7b. Parkrand (fot. Iris Landenberger, źródło: http://www.kidsmodern.com/theme/ 4450051/, data dostępu: 20.12.2014)…… 48
3.7c. Parkrand (fot. źródło: http://ziyangpoharchitecture.blogspot.com/2009/11/ blog-post_05.html, data dostępu: 19.12.2014)…… 48
3.7d. Parkrand (rys. Marcin Głuchowski)…… 49

3.8a. Residential Building Pacamara (fot. Marcin Głuchowski)…… 50
3.8b. Residential Building Pacamara (fot. Marcin Głuchowski)…… 50
3.8c. Residential Building Pacamara (rys. Marcin Głuchowski)…… 51

3.9a. The Whale (fot. Marcin Głuchowski)…… 52
3.9b. The Whale (fot. Marcin Głuchowski)…… 52
3.9c. The Whale (rys. Marcin Głuchowski)…… 53

3.10a. The Zink House (fot. Marcin Głuchowski)…… 54
3.10b. The Zink House (fot. Marcin Głuchowski)…… 54
3.10c. The Zink House (rys. Marcin Głuchowski)…… 55

3.11a. 't Waterfort (fot. Marcin Głuchowski)…… 58
3.11b. 't Waterfort (fot. Jacques van Paassen, źródło: http://openbuildings.com/ buildings/-t-waterfort-profile-3675/media#!buildings-media/6, data dostępu: 11.01.2015)…… 58
3.11c. 't Waterfort (rys. Marcin Głuchowski)…… 59

3.12a. 102 dwellings in Carabanchel (fot. Marcin Głuchowski)…… 60
3.12b. 102 dwellings in Carabanchel (fot. Miguel de Guzmán, źródło: http://ad009cdnb.archdaily.net/wp-content/uploads/2008/08/1535814976 _0805-dosmasuno-carabanchel-001.jpg, data dostępu: 11.01.2015)…… 60
3.12c. 102 dwellings in Carabanchel (rys. Marcin Głuchowski)…… 61

3.13a. IJburg Blok 47 (fot. Marcin Głuchowski)…… 64
3.13b. IJburg Blok 47 (fot. Marcin Głuchowski)…… 64
3.13c. IJburg Blok 47 (rys. Marcin Głuchowski)…… 65

3.14a. Sørenga Residential Complex 1 |SØRENGA| (fot. źródło: http://www.mad.no/ projects/mad-about-sorenga-residential-complex-1/mad-about-spikerverket, data dostępu: 26.11.2014)…… 66
3.14b. Sørenga Residential Complex 1 |SØRENGA| (fot. Wojtek Gurak, źródło: https://www.flickr.com/photos/wojtekgurak/14480215099/sizes/o/, data dostępu: 26.11.2014)…… 66
3.14c. Sørenga Residential Complex 1 |SØRENGA| (rys. Marcin Głuchowski)…… 67

3.15a. Bolero |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park| (fot. Marcin Głuchowski)…… 70
3.15b. Bolero |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park| (fot. źródło: http://www.kaps-architekci.pl/?p=315, data dostępu: 12.12.2014)…… 70
3.15c. Bolero |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park| (rys. Marcin Głuchowski)…… 71

3.16a. Milonga |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park| (fot. Marcin Głuchowski)…… 72
3.16b. Milonga |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park| (fot. źródło: http://www.grupa5.com.pl/projekty/budynki-mieszkalne/ ekopark-budynek-b7, data dostępu: 11.12.2014)…… 72
3.16c. Milonga |Osiedle Mieszkaniowe Eko-Park| (rys. Marcin Głuchowski)…… 73

3.17a. 127 Social Housing Block (fot. Marcin Głuchowski)…… 76
3.17b. 127 Social Housing Block (fot. źródło: http://www.architectureserved.com/ gallery/P-36-HOUSING-BLOCK-MADRID/12234639, data dostępu: 12.11.2014). 76
3.17c. 127 Social Housing Block (rys. Marcin Głuchowski)…… 77

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.18a. 8 House (fot. Marcin Głuchowski)…… 78
3.18b. 8 House (fot. Marcin Głuchowski)…… 78
3.18c. 8 House (fot. Marcin Głuchowski)…… 78
3.18d. 8 House (rys. Marcin Głuchowski)…… 79

3.19a. Budynek mieszkalny Corte Verona (fot. Marcin Głuchowski)…… 80
3.19b. Budynek mieszkalny Corte Verona (fot. Marcin Głuchowski)…… 80
3.19c. Budynek mieszkalny Corte Verona (rys. Marcin Głuchowski)…… 81

3.20a. EMV / Social housing / Sanchinarro (fot. Marcin Głuchowski)…… 82
3.20b. EMV / Social housing / Sanchinarro (fot. Marcin Głuchowski)…… 82
3.20c. EMV / Social housing / Sanchinarro (rys. Marcin Głuchowski)…… 83

3.21a. Mixed-use building (fot. Marcin Głuchowski)…… 84
3.21b. Mixed-use building (fot. Marcin Głuchowski)…… 84
3.21c. Mixed-use building (fot. Marcin Głuchowski)…… 84
3.21d. Mixed-use building (rys. Marcin Głuchowski)…… 85

3.22a. Northern Lights (fot. Marcin Głuchowski)…… 86
3.22b. Northern Lights (fot. Marcin Głuchowski)…… 86
3.22c. Northern Lights (rys. Marcin Głuchowski)…… 87

3.23a. Offices and Housing “La Fortezza” (fot. Marcin Głuchowski)…… 88
3.23b. Offices and Housing “La Fortezza” (fot. Marcin Głuchowski)…… 88
3.23c. Offices and Housing “La Fortezza” (rys. Marcin Głuchowski)…… 89

3.24a. Schots 2 |Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain| (fot. Marcin Głuchowski)…… 90
3.24b. Schots 2 |Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain| (fot. Marcin Głuchowski)…… 90
3.24c. Schots 2 |Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain| (rys. Marcin Głuchowski)…… 91

3.25a. Unibrücke (fot. Marcin Głuchowski)…… 92
3.25b. Unibrücke (fot. Marcin Głuchowski)…… 92
3.25c. Unibrücke (rys. Marcin Głuchowski)…… 93

3.26a. Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven (fot. Marcin Głuchowski)…… 96
3.26b. Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven (fot. Marcin Głuchowski)…… 96
3.26c. Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven (rys. Marcin Głuchowski)…… 97

3.27a. Kadoeler Breek (fot. Marcin Głuchowski)…… 98
3.27b. Kadoeler Breek (fot. źródło: http://www.archello.com/en/project/
kadoeler-breek#, data dostępu: 03.01.2015)…… 98
3.27c. Kadoeler Breek (rys. Marcin Głuchowski)…… 99

3.28a. The Snake (fot. Marcin Głuchowski)…… 100
3.28b. The Snake (fot. Marcin Głuchowski)…… 100
3.28c. The Snake (rys. Marcin Głuchowski)…… 101

3.29a. 126 VPP in Sanchinarro (fot. Javier Azurmendi, źródło:
http://www.estudioandrada.com/proyectosa1502.html,
data dostępu: 06.11.2014)…… 104
3.29b. 126 VPP in Sanchinarro (fot. Marcin Głuchowski)…… 104
3.29c. 126 VPP in Sanchinarro (rys. Marcin Głuchowski)…… 105

3.30a. 44 Social Housing in Tauste (fot. Marcin Głuchowski)…… 106
3.30b. 44 Social Housing in Tauste (fot. Marcin Głuchowski)…… 106
3.30c. 44 Social Housing in Tauste (rys. Marcin Głuchowski)…… 107

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.31a. Budynek A |„Angel City” – Zespół mieszkaniowo-usługowy|
(fot. Marcin Głuchowski)…… 108
3.31b. Budynek A |„Angel City” – Zespół mieszkaniowo-usługowy|
(fot. Marcin Głuchowski)…… 108
3.31c. Budynek A |„Angel City” – Zespół mieszkaniowo-usługowy|
(rys. Marcin Głuchowski)…… 109

3.32a. Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica| (fot. Marcin Głuchowski)…… 110
3.32b. Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica| (fot. P. Tuora,
źródło: https://www.facebook.com/ProUrba.19.Dzielnica/photos/
pb.168219946563458.2207520000.1412148652./230585670326885/
?type=1&theater, data dostępu: 01.10.2014)…… 110
3.32c. Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica| (rys. Marcin Głuchowski)…… 111

3.33a. IJburg Blok 14 (fot. Marcin Głuchowski)…… 112
3.33b. IJburg Blok 14 (fot. Dirk Verwoerd, źródło: http://www.smitsbouwbedrijf.nl/
projecten/haveneiland-west-ijburg, data dostępu: 25.11.2014)…… 112
3.33c. IJburg Blok 14 (rys. Marcin Głuchowski)…… 113

3.34a. Multifunctional building (fot. źródło: http://www.vas.lt/Multifunctional-building-
Vilnius/object/en_US/81/66, data dostępu: 02.12.2014)…… 114
3.34b. Multifunctional building (fot. źródło: http://www.vas.lt/Multifunctional-building-
Vilnius/object/en_US/81/66, data dostępu: 02.12.2014)…… 114
3.34c. Multifunctional building (rys. Marcin Głuchowski)…… 115

3.35a. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca (fot. źródło: http://www.hermanowicz.pl/
strona/font-color-fb6421-osiedle-villa-bianca-font-2010-79,
data dostępu: 22.10.2014)…… 116
3.35b. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca (fot. Marcin Głuchowski)…… 116
3.35c. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca (fot. Marcin Głuchowski)…… 116
3.35d. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca (rys. Marcin Głuchowski)…… 117

3.36a. Rotermann (fot. źródło: http://www.archello.com/en/project/rotermann,
data dostępu: 24.11.2014)…… 118
3.36b. Rotermann (fot. źródło: http://www.archello.com/en/project/rotermann,
data dostępu: 24.11.2014)…… 118
3.36c. Rotermann (rys. Marcin Głuchowski)…… 119

3.37a. Savona Tower (fot. źródło: http://www.archello.com/en/project/
savona-tower/969681, data dostępu: 21.11.2014)…… 120
3.37b. Savona Tower (fot. Lluís Carbonell, źródło: http://www.ricardobofill.com/EN/
724/Architecture/PORTFOLIO/Savona-Tower-html, data dostępu: 21.11.2014)… 120
3.37c. Savona Tower (rys. Marcin Głuchowski)…… 121

3.38a. Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej (fot. Marcin Głuchowski)…… 122
3.38b. Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej (fot. Marcin Głuchowski)…… 122
3.38c. Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej (rys. Marcin Głuchowski)…… 123

3.39a. Atriumhäuser Moabiter Werder (fot. Marcin Głuchowski)…… 126
3.39b. Atriumhäuser Moabiter Werder (fot. Marcin Głuchowski)…… 126
3.39c. Atriumhäuser Moabiter Werder (rys. Marcin Głuchowski)…… 127

3.40a. Barking Central (fot. Richard Chivers, źródło: https://www.behance.net/
gallery/1780630/Architecture-Portfolio, data dostępu: 04.12.2014)…… 128
3.40b. Barking Central (fot. źródło: http://www.ahmm.co.uk/projectDetails/22/
Barking-Central?image=1, data dostępu: 04.12.2014)…… 128
3.40c. Barking Central (fot. źródło: http://www.ahmm.co.uk/projectDetails/22/
Barking-Central?image=1, data dostępu: 04.12.2014)…… 128

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3.40d. Barking Central (rys. Marcin Głuchowski)…… 129

3.41a. Barkli Plaza (fot. Yuri Palmin, źródło: http://www.archdaily.com/62664/barkly-plaza-sergey-skuratov-architects/a2-2/, data dostępu: 20.11.2014)……. 130
3.41b. Barkli Plaza (fot. Yuri Palmin, źródło: http://www.archdaily.com/62664/barkly-plaza-sergey-skuratov-architects/img_1173/, data dostępu: 20.11.2014)… 130
3.41c. Barkli Plaza (rys. Marcin Głuchowski)…… 131

IV. SYSTEMATYKA

4.1. Systematyka współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem parametrów charakteryzujących formę – schematy graficzne realizacji wybranych do badań i analiz (rys. Marcin Głuchowski)…… 142, 143

4.2. Systematyka współczesnych kwartałów architektury mieszkaniowej pod względem formy – schematy graficzne realizacji wybranych do badań i analiz (rys. Marcin Głuchowski)…… 150, 151

V. PODSUMOWANIE

5.1a. Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)…..... 156
5.1b. Zespół mieszkaniowy Kwatery Głównej (po prawej) (fot. DigitalGlobe, Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTAuMDY4NjAwfjE5LjkzODcwMCZsdmw9NiZzdHk9ciZ3aGVyZTE9d2Fyc3phd2ElMkMlMjBrd2F0ZXJ5JTIwZyVDNSU4MiVDMyVCM3duZWo=, data dostępu: 09.10.2014)…….. 156

5.2a. Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)…..... 157
5.2b. Boligslangen – Universitetshaven, Fælledhaven (po prawej) (fot. BLOM, Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTUuNjYwMjAwfjEyLjU4NTY0MCZsdmw9MTgmc3R5PXImdG09JTdCJTIyV2VsY29tZVBhbmVsVGFzayUyNCUyNDAlMjIlM0FudWxsJTdE, data dostępu: 15.10.2014)…….. 157

5.3a. The Snake (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)…….... 159
5.3b. The Snake (po prawej) (fot. BLOM, Simmons, Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTIuMjQ1ODE4fjIxLjExNDE3OSZsdmw9MTgmc3R5PWE=, data dostępu: 09.10.2014)…….. 159

5.4a. Residential Building Pacamara (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)…… 160
5.4b. Residential Building Pacamara (po prawej) (fot. Klemens Ortmeyer, źródło: http://www.nps-tchoban-voss.de/projekt.php?id=281&tx=1&k=-1&b=1&pg=&lang=EN, data dostępu: 22.09.2014)…….. 160

5.5a. Atriumhäuser Moabiter Werder (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)…… 161
5.5b. Atriumhäuser Moabiter Werder (po prawej) (fot. BLOM, Simmons, Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTAuMDY4NjAwfjE5LjkzODcwMCZsdmw9NiZzdHk9ciZ3aGVyZTE9YmVybGlu, data dostępu: 10.10.2014)…….. 161

5.6a. Schots 2 |Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain| (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)…… 164

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5.6b. Schots 2 |Schots 1 + 2, The CiBoGa Terrain| (po prawej) (fot. Simmons, Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTAuMDY4NjAwfjE5LjkzODcwMCZsdmw9NiZzdHk9ciZ3aGVyZTE9Z3JvbmluZ2Vu, data dostępu: 07.10.2014)..... 164

5.7a. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)..... 166
5.7b. Osiedle mieszkaniowe Villa Bianca (po prawej) (fot. źródło: http://www.hermanowicz.pl/strona/font-color-fb6421-osiedle-villa-bianca-font-2010-79, data dostępu: 24.10.2014)..... 166

5.8a. IJburg Blok 3a (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)..... 168
5.8b. IJburg Blok 3a (po prawej) (fot. Marcin Głuchowski)..... 168

5.9a. Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica| (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)..... 169
5.9b. Budynki C i D |Zespół mieszkaniowy 19. Dzielnica| (po prawej) (fot. Juliusz Sokołowski, źródło: https://www.facebook.com/ProUrba.19.Dzielnica/photos/pb.168219946563458.-2207520000.1412156872./475799599138823/?type=1&theater, data dostępu: 01.10.2014)..... 169

5.10a. IJburg Blok 14 (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)..... 170
5.10b. IJburg Blok 14 (po prawej) (fot. Marcin Głuchowski)..... 170

5.11a. Celosia (po lewej) (fot. ROB 'T HART, źródło: http://www.miesarch.com/index2.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=16&obrad=2323, data dostępu: 20.09.2014)..... 171
5.11b. Celosia (po prawej) (fot. Ricardo Espinosa, źródło: http://europaconcorsi.com/projects/104019-MVRDV-Blanca-Lle-Asociados-Celosia-Residence/images/1444460, data dostępu: 20.09.2014)..... 171

5.12a. The Whale (po lewej) (fot. de Architekten Cie., źródło: http://www.architravel.com/architravel/architects/de-architekten-cie/, data dostępu: 20.09.2014)..... 172
5.12b. The Whale (po prawej) (fot. santiaine jandrey, źródło: https://www.flickr.com/photos/sanjandrey/5822146656/sizes/o/, data dostępu: 20.09.2014)..... 172

5.13. Rodzaje przestrzeni we współczesnym kwartale architektury mieszkaniowej – schematy graficzne: Ijburg Blok 3a (po lewej) i Budynki C i D |Zespół Mieszkaniowy 19. Dzielnica| (po prawej) (rys. Marcin Głuchowski)..... 177

5.14a. Ijburg (po lewej) (fot. źródło: http://amsterdamsmartcity.com/projects/detail/id/45/slug/ijburg?lang=en, data dostępu: 03.11.2014)..... 180
5.14b. Ijburg (po prawej) (fot. Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NDAuNDk2NjY1fi0zLjY1NzcwNCZsdmw9MTUmc3R5PWE=, data dostępu: 03.11.2014)..... 180

5.15a. Sanchinarro (po lewej) (fot. źródło: http://www.madrid.es/UnidadWeb/Contenidos/Colecciones/TemaUrbanismo/ObservatorioUrbanistico/PAUSyOtrosDesarrollos/FotosOrtofotos/Sanchinarro/_Sanchinarro_Octubre2008_V.jpg, data dostępu: 03.11.2014)..... 180
5.15b. Sanchinarro (po prawej) (fot. Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTAuMDczMjk5fjE5Ljk0MjYwMCZsdmw9NiZzdHk9cg==, data dostępu: 03.11.2014)..... 180

5.16a. Ensanche de Vallecas (po lewej) (fot. źródło: http://www.madrid.es/UnidadWeb/Contenidos/Colecciones/TemaUrbanismo/ObservatorioUrbanistico/PAUSyOtrosDesarrollos/FotosOrtofotos/EnsancheVallecas/_Vallecas_Octubre2008_V.JPG, data dostępu: 03.11.2014)..... 181

BPK BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

5.16b. Ensanche de Vallecas (po prawej) (fot. Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTAuMDc5MjAxfjE5Ljk0ODQwMCZsdmw9NiZzdHk9ciZ3aGVyZTE9bWFkcnl0, data dostępu: 03.11.2014)……. 181

5.17a. Ensanche de Carabanchel (po lewej) (fot. źródło: http://economia.elpais.com/economia/2014/02/20/vivienda/1392905460_176261.html, data dostępu: 04.11.2014)…… 181
5.17b. Ensanche de Carabanchel (po prawej) (fot. Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NDAuMzcxMjM3fi0zLjc0ODk0OSZsdmw9MTUmc3R5PWEmdG09JTdCJTIyV2VsY29tZVBhbmVsVGFzayUyNCUyNDAlMjIlM0FudWxsJTdE, data dostępu: 04.11.2014)…… 181

5.18a. Miasteczko Wilanów (po lewej) (fot. źródło: http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=1555058&page=7, data dostępu: 31.10.2014)…….. 181
5.18b. Miasteczko Wilanów (po prawej) (fot. DigitalGlobe, Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTIuMTg4MTU1fjIwLjk5NDEzOCZsdmw9MTQmc3R5PXI=, data dostępu: 31.10.2014)…….. 181

5.19a. HafenCity (po lewej) (fot. Fotofrizz, HafenCity Hamburg GmbH, źródło: http://www.kcap.eu/en/projects/v/hafencity/866, data dostępu: 04.11.2014)…….. 182
5.19b. HafenCity (po prawej) (fot. Microsoft Corporation, źródło: zrzut ekranu z http://www.bing.com/maps/#Y3A9NTMuNTQwNDg4fjEwLjAwNzI1OSZsdmw9MTQmc3R5PWEmdG09JTdCJTIyV2VsY29tZVBhbmVsVGFzayUyNCUyNDAlMjIlM0FudWxsJTdE, data dostępu: 04.11.2014)…….. 182

5.20a. Mirador (po lewej) (fot. Marcin Głuchowski)…….. 183
5.20b. Mirador (po prawej) (fot. źródło: http://enlacearquitectura.com/edificio-mirador-madrid-sanchinarro/, data dostępu: 05.05.2015)…….. 183

5.21a. Linked Hybrid (po lewej) (fot. źródło: http://www.stevenholl.com/project-detail.php?id=58, data dostępu: 05.05.2015)…… 184
5.21b. Linked Hybrid (po prawej) (fot. Wojtek Gurak, źródło: https://www.flickr.com/photos/wojtekgurak/5177988110/sizes/o/, data dostępu: 05.05.2015)…… 184

5.22a. Market Hall (po lewej) (fot. Hufton + Crow, źródło: http://www.dezeen.com/2014/11/23/mvrdv-markthal-rotterdam-market-hall-photographs-hufton-crow/, data dostępu: 06.05.2015)…….. 184
5.22b. Market Hall (po prawej) (fot. Hufton + Crow, źródło: http://www.dezeen.com/2014/11/23/mvrdv-markthal-rotterdam-market-hall-photographs-hufton-crow/, data dostępu: 06.05.2015)…….. 184

5.23a. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny Ijburg Blok 3a (rys. Marcin Głuchowski)…… 189
5.23b. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny przykład 1 (rys. Marcin Głuchowski)….. 189
5.23c. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny Budynki C i D |Zespół Mieszkaniowy 19. Dzielnica| (rys. Marcin Głuchowski)…… 189
5.23d. Rodzaje przestrzeni – schemat graficzny przykład 2 (rys. Marcin Głuchowski)….. 189

BIBLIOTEKA CYFROWA POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ